Dumitru Ivănuș • Ion Toma

LIMBA ROMÂNĂ

pentru concursurile de admitere în licee,
școli profesionale, școli postliceale, colegii și facultăți

RADIOGRAFIA ADMITERII

Niculescu

Scanned with OKEN Scanner

Despre carte

Volumul cuprinde o mare varietate de subiecte date la proba de limba română, în diverse concursuri între anii 1983-1992: admiterea în licee, şcoli profesionale şi postliceale (pe ţară sau pe judeţe, în funcţie de practica adoptată în diferite perioade) şi admiterea în învăţământul superior de lungă durată (filozofie, drept, jurnalistică, comunicare şi relaţii publice, sociopsihopedagogie, teologie, teologie - litere, educaţie fizică şi sport), sau de scurtă durată (biblioteconomie, birotică, administraţie locală şi secretariat).

Materialul reprezintă un „portofoliu" de lucru foarte eficient pentru candidaţi şi pentru meditatorii lor, incluzând atât subiecte de gramatică, frecvente în general în îndrumarele curente, cât şi probleme de lexic, ortografie, fonetică, stilistică şi compoziţie, mai puţin abordate de metodişti. Toate sunt rezolvate integral, asociindu-se, acolo unde este cazul, comentarii şi îndrumări în legătură cu dificultăţile şi posibilele soluţii paralele. De semnalat ponderea importantă a subiectelor teoretice, date la unele profile şi centre universitare după 1989, care acoperă o mare parte din programa de concurs.

Despre autori

Dumitru Ivănuş (n.1940) şi **Ion Toma** (n.1947) sunt doctori în filologie şi titulari, în calitate de conferenţiari universitari la disciplinele gramatică, respectiv fonetica-fonologia, lexicul şi stilistica limbii române contemporane. Au publicat separat şi împreună, lucrări ştiinţifice şi didactice de lingvistică (lexicologie, morfologie, sintaxă, dialectologie, toponimie, limbă literară) în edituri (Academiei, Ştiinţifică şi Enciclopedică, Didactică şi Pedagogică) şi reviste (Studii şi Cercetări lingvistice, Limba română, Cercetări de lingvistică, Limbă şi literatură, Anuar de lingvistică şi istorie literară, Arhivele Olteniei, Forum, Universitas) cunoscute. În ultimii ani au iniţiat şi susţinut o campanie de analiză de specialitate şi îndrumare metodică cu privire la cultivarea şi didactica limbii, din perspectiva diverselor examene şi concursuri, dar şi a exprimării corecte şi frumoase.

Scanned with OKEN Scanner

Dumitru Ivănuș • Ion Toma

LIMBA ROMÂNĂ

pentru concursurile de admitere în licee,
școli profesionale, școli postliceale,
colegii și facultăți

RADIOGRAFIA ADMITERII

Niculescu

Scanned with OKEN Scanner

Lucrarea urmează programa şcolară aprobată de Ministerul Învăţământului cu nr. 32665/1993

© Editura NICULESCU SRL, Bucureşti, 1994
Adresa: 78182 – Bucureşti, Sector 1, Str. Octav Cocărăscu 79,
Tel. 618.20.29, Fax 312.55.18, Telex 10816 CBTX R
Coordonare: Gheorghe Dumitru
Coperta: Simona Dumitrescu
Procesare computerizată: TOP-GAL SRL
Tipărit la: „IMPRIMERIA DE VEST" – Oradea, Cda. 35/1994
ISBN 973-568-012-2

Scanned with OKEN Scanner

„Limba unui popor se confundă şi se identifică cu naţionalitatea lui, cu memoria părinţilor, cu leagănul, cu mama, de la care ea se şi numeşte limbă maternă."

(Bogdan Petriceicu Haşdeu)

„Între elementele care formează comoara sufletească a poporului românesc, nici unul nu cuprinde mai mult şi n-o oglindeşte mai adevărat decât însăşi limba lui."

(Nicolae Iorga)

Scanned with OKEN Scanner

I

REPERE METODICE

1. Structura şi finalitatea lucrării

Volumul de faţă este dedicat unor subiecte „de portofoliu", care provin dintr-un interval de timp extins şi au o paletă structurală largă. Este vorba în primul rînd de subiectele date la concursurile de admitere în licee în perioada 1983-1992, a căror publicare va oferi o imagine comparativă şi evolutivă a conţinutului probei de limba română la acest nivel. Acestora li se adaugă subiectele date la admiterea în învăţămîntul superior: toate din perioada 1983-1990 şi subiectele teoretice din anii 1990-1992 (subiectele aplicative au apărut în volumele noastre anterioare). Ni s-a părut utilă, de asemenea, includerea unor subiecte date în învăţămîntul postliceal.

Argumentul principal al publicării subiectelor menţionate îl reprezintă utilitatea lor ca material de exersare pentru candidaţii viitoarelor concursuri. Cu atît mai mult cu cît ele cuprind un mare număr de probleme mai puţin prezente în culegerile curente de teste şi în îndrumarele metodice. Este vorba de problemele teoretice şi de cele aplicative din domeniile ortografiei, lexicului şi stilisticii. Nu e de neglijat nici posibilitatea folosirii acestor materiale ca sursă documentară pentru istoricul limbii române ca disciplină de învăţămînt.

Toate subiectele, teoretice sau aplicative, sînt rezolvate integral şi redactate în forma în care ar trebui prezentate în lucrările de concurs, fiind însoţite de comentarii şi îndrumări de abordare a unor probleme dificile sau cu posibile soluţii multiple. Rezolvarea subiectelor teoretice a fost solicitată de numeroşi cititori care au constatat cărezolvarea multora dintre ele nu se poate face prin simpla preluare din manuale, ci prin efectuarea unor sinteze, combinări, comparaţii bazate pe materia inclusă în acestea.

Analiza mutaţiilor de conţinut promovate de noile programe de învăţămînt pentru gimnaziu şi liceu, prezentată în continuare, a fost considerată utilă pentru precizarea cadrului tematic în care se vor desfăşura viitoarele concursuri de admitere.

2. Programa tematică a concursurilor de admitere

Punctul de pornire a pregătirii pentru concurs îl reprezintă programa tematică obligatorie pentru candidaţi şi pentru...propunătorii de subiecte. Aceasta este identică, în principiu, cu programa de limba română pentru clasele V-VIII. Pentru admiterea

în învăţămîntul superior, se adaugă capitolele de compunere şi cultivarea limbii din manualele de liceu, care însă nu cuprind probleme teoretice noi faţă de gimnaziu, ci numai explicaţii mai diverse şi mai complexe. Evident, nu ne referim la programa şi manualele pentru liceele de profil filologic şi şcolile normale, care, adresîndu-se unor profile speciale, nu pot fi cerute candidaţilor care au studiat după programle şi manualele generale.

Ministerul Învăţămîntului a aprobat de curînd, prin Ordinul nr.32.665/1993, programe noi, atît pentru clasele V-VIII, cît şi pentru clasele IX-XII. Elevii nu cunosc însă aceste programe, iar meditatorii lor (acolo unde există) se raportează mai degrabă la manualele şcolare după care lucrează la clasă. Acestea nu sînt însă puse de acord cu programa actuală. Iar manualele pentru clasele V-VI, IX-XII cuprind împreună problematica de limbă şi pe cea de literatură (numai manualele pentru clasele VII-VIII sînt distincte), separarea secvenţelor, care nu e întotdeauna simplă, revenind utilizatorilor.

Pentru depăşirea dificultăţilor semnalate, recomandăm candidaţilor să înceapă pregătirea cu structurarea materiei pe compartimente, capitole, noţiuni, ierarhizate şi corelate logic. Învăţărea ulterioară va umple pas cu pas aceste structuri minimale cu detaliile teoretice şi practice pe care le presupun.

În *Manualul preparator*, apărut anul trecut, este cuprins un astfel de model de structurare a tematicii de limba română, realizat pe baza programelor anterioare. Avînd în vedere că diferenţele faţă de programele valabile în prezent nu sînt mari, considerăm că nu e necesară reluarea integrală a modelului menţionat. Cîteva accente şi nuanţări ni se par totuşi oportune.

Programa pentru clasele V-VIII aduce, ca noutate importantă, trecerea unui număr apreciabil de noţiuni de limbă în programa **opţională** de „analiză de text şi redactare", ceea ce echivalează, de fapt, cu reducerea cuprinsului programei şi a timpului afectat unora din problemele de vocabular, stilistică şi compoziţie. Chiar dacă aceste probleme vor fi eliminate şi din programele de concurs, cel puţin tradiţia şi legătura cu noţiunile cuprinse în programa obligatorie impun să fie însuşite de către elevi. Cu atît mai mult cu cît trei din cele patru obiective generale ale studierii limbii române în gimnaziu, formulate de programă (*dezvoltarea deprinderilor de comunicare orală şi scrisă; lectura expresivă şi eficientă a textului literar şi nonliterar; formarea şi dezvoltarea motivaţiilor şi atitudinilor generate de mesajul oral şi scris*) au ca pivot tocmai cunoştinţele şi deprinderile incluse în programa opţională.

Întrucît majoritatea elevilor nu vor parcurge programa opţională de limba română (prin tradiţie, disciplinele opţionale sînt cele experimentale, aplicative, care necesită „dexterităţi"), apreciem ca profitabilă pentru candidaţi prezentarea problemelor de limbă pe care le cuprinde.

Este vorba de **semantica lexicală** (*sens de bază, sens secundar, sens contextual, sinonime, antonime, paronime, polisemia*) şi **categoriile socioculturale** ale vocabularului (*neologisme, arhaisme, regionalisme, elemente de jargon şi argou*) implicate în analiza şi redactarea de **texte** (orale sau scrise). Acestea sînt considerate realizări concrete ale **comunicării prin limbaj**, fiind diferenţiate

Scanned with OKEN Scanner

socioprofesional în categorii şi subcategorii ale limbajelor (stilurilor) funcţionale (*artistic* sau *beletristic, tehnico-ştiinţific, publicistic* sau *jurnalistic, juridic-administrativ*) şi din punct de vedere al structurii compoziţionale în **tipuri de texte/moduri de expunere** (*liric, descriptiv, narativ, dialogat*). **Momentele** şi **cerinţele** elaborării unei compuneri sînt prevăzute cu referire la cîteva categorii concrete: **compuneri cu destinaţie specială** (*cererea, scrisoarea, biletul, telegrame* etc.), **compuneri libere, compuneri şcolare** (*comentariul literar; portretul literar; descrierea temporală, spaţială, logică; obiectivă şi subiectivă; descrierea* unor aparate, fenomene sau procese etc.). Corelate cu acestea, sînt studiate **planul** (*simplu* si *dezvoltat*) de idei şi **rezumatul** (respectiv **conspectul**) textelor literare sau ştiinţifico-tehnice; criteriile de **transformare** a textelor (*vorbire directă - vorbire indirectă - stil indirect liber, monolog - dialog*).

Studierea limbii în relaţie predominantă cu textele literare a determinat includerea în programă a unei mari diversităţi de probleme privind **expresivitatea** literară: *sensul figurat* al cuvintelor, *figurile de stil, calităţile stilului (proprietatea, precizia, claritatea* etc.), *semnificaţii ale titlului*, elemente de **prozodie** (*măsura, ritmul, rima, strofa*), *armonia, muzicalitatea* şi *coerenţa* textului poetic.

Practic, se poate spune că o mare parte din analiza/construcţia lexical-stilistică şi cea mai mare parte din noţiunile/aplicaţiile de stilistică şi compoziţie se regăsesc acum în **modulul opţional** al programei gimnaziale de limba română.

Candidaţii pentru admiterea în învăţămîntul superior vor suplini aceste carenţe prin secvenţele dedicate compunerii şi cultivării limbii din programa pentru clasele IX-XII. Aceasta are ca obiectiv general prioritar „necesitatea ameliorării exprimării scrise a elevilor, înlăturării, prin exerciţii repetate, a lacunelor frecvente din lucrările acestora, de la aspectele negative de ordin formal şi estetic, la abaterile de la corectitudinea gramaticală, de la logica şi coerenţa enunţurilor". Suplinirea nu va putea fi însă efectivă imediat întrucît structura propriu-zisă a programei nu încorporează în măsură suficientă ore şi, mai ales, probleme care să ducă la îndeplinirea obiectivului menţionat, iar manualele care ar trebui să concretizeze prevederile programei n-au apărut încă.

Rezolvarea problemelor teoretice şi aplicative cuprinse în subiectele date la admiterea în liceu şi facultăţi, cuprinsă în secvenţele care urmează, s-a făcut în concordanţă cu programa de concurs. Explicaţii sau soluţii care depăşesc această programă au fost adoptate numai atunci cînd s-a apreciat că pot ajută candidaţii să-şi clarifice mai bine fenomenele vizate, fiind întotdeauna menţionate ca atare şi însoţite de poziţiile din manualele şcolare.

Scanned with OKEN Scanner

II

SUBIECTE DATE LA ADMITEREA ÎN LICEE ŞI ŞCOLI PROFESIONALE [1]

SESIUNEA IULIE 1983

Transcrieţi textul:

„(Cînd) *am sosit* la Iaşi[1]/, cel dintîi gînd al lui *a fost* [2]/ *(să)* mă *ducă* la Copou şi apoi la Socola[3]./ (ca *să*)-mi *arate* vederile[4]/ (ce) *se deschideau* spre lunca Bahluiului[5]/ (şi) *(să)* ma *plimbe* prin crîngurile de prin împrejurime[6]/, ca *să*) *mă-ncînt* şi eu de frunzişul pişcat de brumă[7]/ (şi) *(să) iau parte* la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vînt[8]./ (care) *fîşîe* la tot pasul.“[9]/

(I.Slavici)

a) Analiza frazei şi schemă raporturilor dintre propoziţii:

P 1 - *cînd am sosit la Iaşi* = propoziţie subordonată circumstanţilă de timp, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *a fost*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *cel dintîi gînd a lui a fost* = propoziţie principală, regentă pentru P 1, P 3, P 6; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *să mă ducă la Copou şi apoi la Socola* = propoziţie subordonată predicativă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *a fost* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *ca să-mi arate vederile* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să ducă* din P 3, introdusă prin conjuncţia compusă *ca să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

---

[1] Formularea subiectelor nu este întotdeauna reprodusă identic din concurs, fiind uneori prezentată prescurtat.

Scanned with OKEN Scanner

P 5 - *ce se deschideau spre lunca Bahluiului* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *vederile*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *si să mă plimbe prin crîngurile de prin împrejurime* = propoziţie subordonată predicativă, regentă pentru P 7 şi P 8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a fost* din P 2, introdusă prin conjuncţia *să*; coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 7 - *ca să mă-ncînt şi eu de frunzişul pişcat de brumă* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, are ca regentă P 6, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să plimbe*, introdusă prin conjuncţia compusă *ca să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 8 - *şi să iau parte la plăcerea lui dė a călca pe frunzele scuturate de vînt* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, regentă pentru P 9, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să plimbe din P 6, introdusă prin conjuncţia* să, coordonată copulativ cu P 7 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 9 - *care fîşîe la tot pasul* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 8, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *frunzele*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

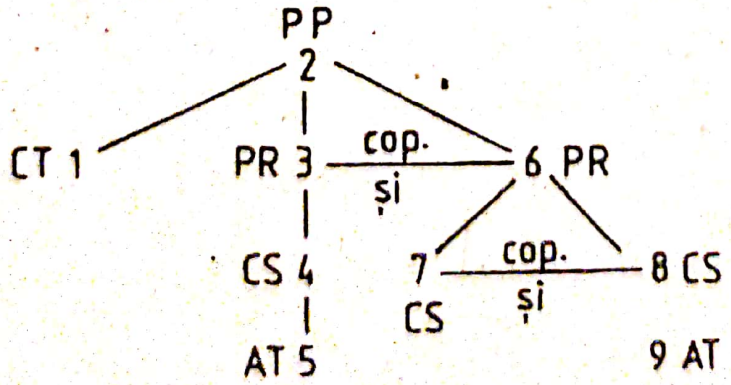

b) Motivarea folosirii liniuţei de unire:

să(-)mi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î*: *să* = conjuncţie; *(î)mi* = pronume personal, formă neaccentuată;

mă(-)ncînt - cratima marchează rostirea într-o silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt, cu elidarea vocalei *î(mă-n)*; *mă* = pronume reflexiv; *(î)ncînt* = verb;

c) folosirea articolului posesiv (genitival):
„Slova era *a* băiatului, iar vorbele *ale* baciului Alexe".
(Mihail Sadoveanu)

Observaţie:
Articolul posesiv (genitival) se acordă în gen şi număr cu obiectul posedat, care este cuvîntul determinat de substantivul în cazul G (de posesor): *a* - se acordă cu substantivul *slova* (fem., singular); *ale* - se acordă cu substantivul *vorbele* (fem., pl.)

ARGEŞ

II. Transcrieţi textul

a) subliniaţi predicatele
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor.

„(Cînd) *mă deşteptai* a doua zi, numai după o clipă parcă de somn, 1/ *băgai de seamă* 2/ (că) soarele *fusese* cu mult *mai harnic* decît mine, 3/ (căci) *se părea* 4/ (că) *se înălţase* pe ceruri, în vîrful degetelor 5/ (şi) √ de peste întărituri *se uita* furiş la mine tocmai în fundul peşterii". 6/
√ că (C.Hogaş)

P 1 - *cînd mă deşteptai a doua zi, numai după o clipă parcă de somn* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp (temporală), răspunde la întrebarea *cînd*, detrmină locuţiunea verbală *băgai de seamă* din P 2, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *băgai de seamă* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 3 - *că soarele fusese cu mult mai harnic decît mine* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină locuţiunea verbală *băgai de seamă* din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P 4 - *căci se părea* = propoziţie subordonată circumstanţială de cauză (cauzală), regentă pentru P 5 şi P 6, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină predicatul *(zic că) fusese mai harnic* din P 3, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *căci*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 5 - *că se înălţase pe ceruri, în vîrful degetelor* = propoziţie subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P 4, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *şi de peste întărituri, se uita furiş la mine tocmai în fundul peşterii* = propoziţie subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P 4, se subînţelege conjuncţia subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P 5, prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

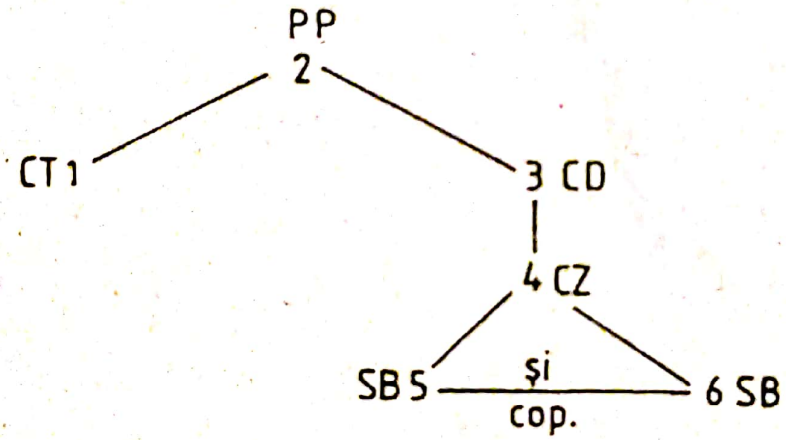

Observaţie: La întrebarea *ce* răspunde trei feluri de subordonate: SB, PR, CD. În această situaţie felul subordonatei se stabileşte în funcţie de natura morfologică a cuvîntului determinat:

- *subiectiva* are ca regentă o propoziţie fără subiect şi determină:

a) un verb impersonal la orice diateză;
b) o expresie verbală impersonală;
c) un adverb sau locuţiune adverbială predicativ(ă);
d) un verb personal fără subiect.

- *predicativa* are ca regentă o propoziţie cu subiect (chiar neexprimat) şi determină un verb copulativ;

- *completiva directă* are ca regentă o propoziţie cu subiect (chiar neexprimat) şi determină un verb predicativ tranzitiv.

băgai de seamă = predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală predicativă, tranzitivă, formată din:

băgai = verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, indicativ, perfect simplu, persoana I, nr.singular;

Scanned with OKEN Scanner

de seamă = substantiv comun simplu, feminin, defectiv de plural, Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *de*;
că = nu are funcţie sintactică, conjuncţie subordonatoare simplă, introduce o propoziţie subordonată completivă directă;
soarele = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, genul masculin, numărul singular, cazul N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*;
fusese...mai harnic = predicat nominal alcătuit din:
fusese = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul singular;
mai harnic = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu subiectul *soarele* - masculin, singular, N., gradul comparativ de superioritate;
cu mult = complement circumstanţial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod, precedat de prepoziţia *cu*;
decît mine = complement circumstanţial de mod comparativ exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, numărul singular, cazul Ac., precedat de adverbul de mod comparativ *decît* cu valoare de prepoziţie.

Observaţie: *(cu) mult* este un adverb de mod la fel ca şi *(cu) puţin* precedat de prepoziţia *cu*; grupurile *cu mult, cu puţin* sînt considerate frecvent locuţiuni adverbiale de mod - oricum sînt complement de mod.

Ar fi deci o greşeală dacă ar fi considerate adverbe de mod fără funcţie sintactică, elemente ale unui aşa-zis superlativ absolut (echivalent cu *foarte...*)

c) Alcătuiţi propoziţii sau fraze care să conţină cuvintele (grupurile de cuvinte) de mai jos şi motivaţi de ce se scriu împreună sau separat:

întruna; într-una

Vorbeşte *întruna.*

Este adverb, sinonim cu *mereu.*

Într-una din zile a plouat.

Sînt două părţi de vorbire diferite la care se pronunţă într-o silabă ultima parte a primului cuvînt *(ir)* cu prima parte a celui de al doilea cuvînt *(u)*:

într(u) = prepoziţie, *una* = pronume nehotărît: se elidează şi vocala *u* de la sfîrşitul prepoziţiei.

ai; a-i

Tu *ai* o carte.

Este o singură parte de vorbire: verbul *a avea* cu valoare predicativă.

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie:

Cuvîntul *ai* se scrie împreună şi cînd are următoarele valori morfologice:

- *verb auxiliar (a avea)* în alcătuirea indicativului perfect compus sau a condiţionalului-optativ prezent şi perfect:

Tu *ai* mers acasă.

Tu te-*ai* duce în excursie?

- *articol posesiv sau genitival:*

- cînd însoţeşte o parte de vorbire nominală (substantiv, pronume, numeral) în cazul G:

Aceşti prieteni *ai* colegului meu sînt şi prietenii mei.

Aceşti ghiocei sînt *ai* ei.

Trandafirii sînt *ai* celor doi.

- cînd însoţeşte un pronume sau adjectiv pronominal posesiv:

Ai noştri au plecat.

„*Ai* noştri tineri la Paris învaţă..."

(Mihai Eminescu)

- *interjecţie*

Ai, ce rău s-a lovit!

- *substantiv* (regional - „usturoi")

A venit la mine pentru *a-i* împrumuta o carte.

S-a folosit liniuţa de unire (cratima) deoarece sînt două părţi de vorbire diferite care se pronunţă împreună prin elidarea vocalei *î*:

a = prepoziţie simplă care intră în alcătuirea infinitivului:

(î)i = pronume personal formă neaccentuată.

cei; ce-i

Elevii *cei* harnici învaţă.

Cei se scrie împreunat deoarece este o singură parte de vorbire: articol demonstrativ-adjectival care leagă un adjectiv de substantivul determinat.

Observaţii:

1. *Cei*, ca articol demonstrativ adjectival, se întîlneşte şi în următoarele situaţii:

- cînd însoţeşte un adjectiv, o locuţiune adjectivală pe care le substantivează:

Cei harnici învaţă.

Cei din urmă vor fi cei dintîi.

- cînd intră în alcătuirea gradului superlativ relativ al unui adjectiv:

Ei sînt *cei* mai harnici.

- cînd însoţeşte un numeral:

Cei trei au plecat.

Scanned with OKEN Scanner

2. Cuvîntul *cei* mai poate avea şi următoarele valori morfologice:
- pronume demonstrativ (cînd înlocuieşte un substantiv):
Cei („Băieţii, copii") de acolo sînt colegii mei.
- adjectiv pronominal demonstrativ (cînd însoţeşte un substantiv cu care se acordă în gen, număr şi caz):
S-a întîlnit cu *cei* (acei) ciobănei.
- verb la indicativ prezent, pers. a II-a sg., formă populară: cei = „ceri".
Ce-i acolo?
S-a folosit liniuţa de unire (cratima) deoarece sînt două părţi de vorbire diferite pronunţate într-o silabă (împreună): *ce* = pronume interogativ; *i* = verbul *a fi* (forma scurtă a lui *este*).

Observaţie:
Grupul de cuvinte *ce-i* poate fi format şi din:
ce = pronume interogativ;
i = pronume personal, formă neaccentuată în dativ;
Ce-i dă?
ce = pronume relativ;
i = forma scurtă a verbului *a fi*;
Nu ştiu *ce-i* acolo.
ce = pronume relativ;
i = pronume personal, formă neaccentuată în dativ;
Nu mi-a mărturisit *ce-i* spusese.

BIHOR

Transcrieţi textul:

„— Aţi auzit, oameni buni, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomşei s-a petrecut din lumea asta şi-a venit în scaunul ţării Alexandru-Vodă, pe care şi noi l-am ajutat şi i-am luat apărarea".

(M.Sadoveanu)

a) Explicaţi semnele de ortografie şi punctuaţie:
- *ghilimelele (semnele citării)* - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *linia de dialog* - marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la dialog (la convorbire);
- *prima virgulă* - s-a folosit înaintea unui grup al vocativului alcătuit din substantiv şi adjectiv, aşezat la sfîrşitul propoziţiei;
- *virgulele a II-a şi a III-a* - izolează o propoziţie principală incidentă de restul frazei;
- *(s-a) - cratima (liniuţa de unire)* - marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu omiterea (elidarea) vocalei *e*: *s(e)* = pronume reflexiv; *a* = auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;

Scanned with OKEN Scanner

- *ş(-)a* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părţi de vorbire diferite) prin elidarea vocalei *i*: *ş(i)* = conjuncţie coordonatoare copulativă; *a* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- *Alexandru(-)Vodă* - cratima s-a folosit între părţile componente ale unui substantiv propriu compus prin alăturare;
- *a patra virgulă* - s-a folosit pentru a marca pauza dintre o propoziţie subordonată atributivă explicativă şi regenta ei;
- *l(-)am* - cratima marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi fără omiterea unei vocale: *l* = pronume personal, formă neaccentuată; *am* - verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus;
- *(i-)am* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părţi de vorbire diferite), fără omiterea unei vocale; *i* = pronume personal, formă neaccentuată; *am* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- *punctul* marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative, neexclamative.

b) Analizaţi sintactic, morfologic şi stilistic cuvintele subliniate:

oameni = nu are funcţie sintactică, substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul V., nearticulat;

buni = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *oameni* - masculin, plural V., grad pozitiv.

Formula de adresare *oameni buni* exprimă, în mod obişnuit, o caracteristică a unei persoane integre, care întruneşte calităţi deosebite, se remarcă prin cinste şi corectitudine. Folosită însă de boierul Stroie Orheianu, ea pune în evidenţă ipocrizia acestuia, care, stăpîn pe situaţie, vine să-i şantajeze pe răzeşi. În felul acesta prin linguşire, el îşi ascunde adevăratele intenţii. Boierul vrea să exprime de fapt, alceva decît ceea ce gîndeşte.

s-a petrecut = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul singular.

Acesta este o formă populară, avînd sensul de *a se scurge, a se desfăşura, a trece*. Pus în relaţie cu determinantul său *din lumea asta*, verbul capătă sensul de *trecere fără posibilitatea de întoarcere, de revenire*. Prin acest mod de exprimare, vorbitorul atrage atenţia asupra imposibilităţii de a se reveni la vechea domnie, sugerînd astfel şi imposibilitatea de a i se refuza propunerea.

Scanned with OKEN Scanner

Transcrieţi textul:

„Niciodată *nu* mi-o *închipuiam* astfel, 1/ (şi) *trebuie* 2/ *(să) recunosc* 3/ (că)-i *stă bine* 4/ (şi) (că) şoselele acestea, panglici negre 5/ (care) *urcă* 6/ (şi) √ *coboară* dealurile de calcar, 7/ *îşi au* de asemenea poezia lor." 5/

√ care (Geo Bogza)

a) Alcătuiţi schema frazei:

P 1 = PP
P 2 = PP > advers. şi

P 3 = SB (2)

P 4 = CD (3)
P 5 = CD (3) > cop. şi

P 6 = AT (5)
P 7 = AT (5) > cop. şi

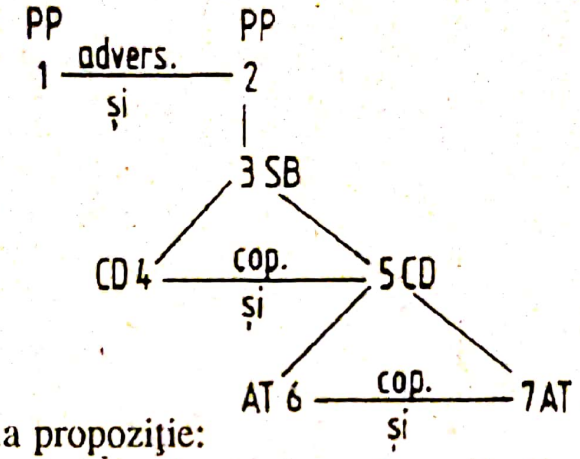

b) Analizaţi sintactic prima propoziţie:

nu-mi închipuiam = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă - cu pronume reflexiv *mi* în D.- modul indicativ, timpul imperfect, persoana I, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod de negaţie *nu*;

niciodată = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp compus, fără grad de comparaţie;

-o = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac;

astfel = complement circumstanţial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod compus, fără grad de comparaţie.

c) Cel puţin cinci sinonime ale cuvîntului *etern* în enunţuri corespunzătoare:

- nepieritor
- veşnic
- nemuritor
- perpetuu
- necontenit
- continuu
- necurmat
- neîntrerupt
- fără moarte

Amintirea lor va rămîne *veşnică* în inimile şi sufletele urmaşilor.

Prin natura sa, omul nu este *nepieritor*.

Numai zeii şi natura sînt *nemuritori*.

Curgerea *necontenită* a izvorului sugerează însăşi eternitatea.

Prin arta meşterilor şi prin legenda lui Manole, mînăstirea va rămîne o construcţie *fără moarte*.

Scanned with OKEN Scanner

Transcrieţi textul:

„Noi *n-am lunecat* peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas, 1/
Stă frunza în codri ciulită 2/
(Să) dea, 3/ (de)-*i* primejdie 4/, *glas*. 3/
(Ana Blandiana)

a) Analiza frazei şi schema gramaticală:

P 1 - *noi n-am lunecat peste nimeni în tulbure-al gloriei ceas* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 2 - *stă frunza în codri ciulită* = propoziţie principală, regentă pentru P 3, coordonată prin juxtapunere cu P 1: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *să dea...glas* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul la participiu *ciulită* din P 2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 4 - *de-i primejdie* = propoziţie subordonată condiţionată, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină locuţiunea verbală *să dea...glas*, introdusă prin conjuncţie subordonatoare *de*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

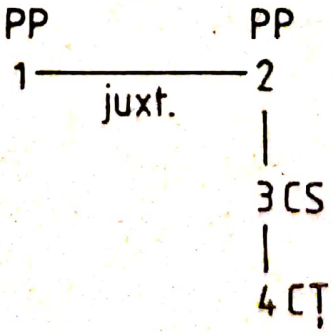

b) Felul subordonatelor introduse prin conjuncţia *să*:

Vreau 1/ *(să) reuşesc* în viaţă 2/
1 = PP; 2 = CD (1)

E necesar 1/ *(să) muncim* 2/
1 = PP; 2 = SB (1)

Pare 1/ (să) ştie carte 2/
1 = PP; 2 = PR (1)

Mă gîndeam 1/ *(să) vin* şi eu 2/
1 = PP; 2 = CI (1)

c) Folosirea în enunţuri a cel puţin două sinonime ale cuvintelor:

o *tulbure, glorie, glas.*

tulbure - lipsit de transparenţă, de limpezime; agitat, învolburat, întunecat, posomorît, difuz, neclar, confuz, încurcat, neliiştit, agitat, frămîntat, zbuciumat:

Apele *învolburate* ale Dunării ameninţau barajul.
Cerul *întunecat* părea a se apropia de pămînt.
Poporul nostru a trecut prin multe epoci *agitate* ale istoriei sale.

o *glorie:*

Poeţii înalţă cîntece de *slavă* poporului nostru.
Astfel, neamul românesc şi-a cîştigat *faima* în lume.

o *glas:*

Vocea sa răsuna puternic în liniştea pădurii.
În codru se auzea *cîntecul* păsărelelor.

D O L J

Transcrieţi textul:

„*Ştiu* 1/ (c)-*ai depăşit* adesea dreptul dat de o solie; 2/ (C)-*ai căutat*, 3/ aci, *(să) zdruncini* scaunul din temelie; 4/ (Că) *te-ai dus* chiar pîn-acolo 5/*(să) dai mînă de-ajutor* Ucigaşilor 6/ (ce)-asupră-mi *încercat-au* un omor.“7/

(Alexandru Davila)

a) sublinierea predicatelor;
b) delimitarea propoziţiilor, numerotarea şi precizarea felului lor:

P 1 - *ştiu* = propoziţie principală, regentă pentru P 2, P 3 şi P5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 2 - *c-ai depăşit adesea dreptul dat de o solie* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştiu* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *c(ă)*: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *c-ai căutat* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştiu* din P 1, introdusă prin conjuncţia *c(ă)*, coordonată cu P 2 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă;

Scanned with OKEN Scanner

P 4 - *aci, să zdruncini scaunul din temelie* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul personal şi tranzitiv *ai cătat*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *că te-ai dus chiar pîn-acolo* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştiu* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, coordonată cu P 3 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *să dai mînă de-ajutor ucigaşilor* = propoziţie subordonată consecutivă regentă pentru P 7, răspunde la întrebarea *care este urmarea faptului că*, determină verbul *te-ai dus* din P 5, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 7 - *ce-asupră-mi încercat-au un omor* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ucigaşilor*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

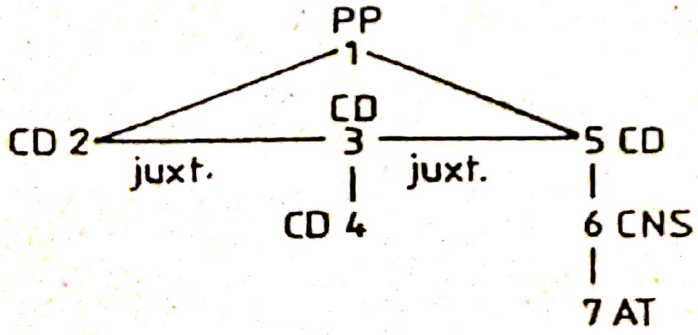

c) Explicarea scrierii corecte a cuvintelor din text:

c-ai - s-a folosit cratima deoarece sînt două părţi de vorbire diferite pronunţate împreună (într-o singură silabă) prin elidarea vocalei *ă*: c(ă) = conjuncţie simplă subordonatoare; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus; cînd este o singură parte de vorbire se scrie împreunat: *cai* = pluralul substantivului *cal*;

ce-asupra - s-a folosit cratima, deoarece un cuvînt şi prima parte din cuvîntul următor *(ce-a)* sînt pronunţate împreună fără elidarea unei vocale: *ce* = pronume relativ simplu; *asupra* = prepoziţie cu regim de G, urmată în text de un pronume personal în dativ posesiv;

Scanned with OKEN Scanner

asupra-mi - s-a folosit cratima, deoarece ultima parte a unui cuvînt şi un cuvînt întreg (*pra-mi*) sînt pronunţate într-o silabă: *asupra* = prepoziţie cu regim de G; *mi* - pronume personal, formă neaccentuată în D.posesiv;

încercat-au - s-a folosit cratima deoarece este forma inversă a verbului *au încercat*, iar ultima parte a unui cuvînt şi un cuvînt întreg se pronunţă într-o silabă *(t-au): încercat* = participiul verbului de conjugat; *au* = auxiliarul verbului *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

NEAMŢ

Transcrieţi textul:

„*De piatră* (de)-*ai fi fost* 1/ (şi) *nu se putea* 2/ *(să) nu-ţi salte* inima de bucurie 3/ (cînd) *auzeai* uneori în puterea nopţii de Mihai scripcariul din Humuleşti umblînd tot satul cu cîte-o droaie de flăcăi după dînsul şi cîntînd..."4/

(I.Creangă)

a) Delimitarea propoziţiilor şi felul lor:

P 1 - *de piatră de-ai fi fost* = propoziţie subordonată concesivă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *nu se putea*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *de*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 2 - *şi nu se putea* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P 3 - *să nu-ţi salte inima de bucurie* = propoziţie subordonată subiectivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv, impersonal *nu se putea* din P 2, introdusă prin conjuncţia *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *cînd auzeai uneori în puterea nopţii pe Mihai scripcariul din Humuleşti umblînd tot satul cu cîte-o droaie de flăcăi după dînsul şi cîntînd* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *să (nu) salte*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

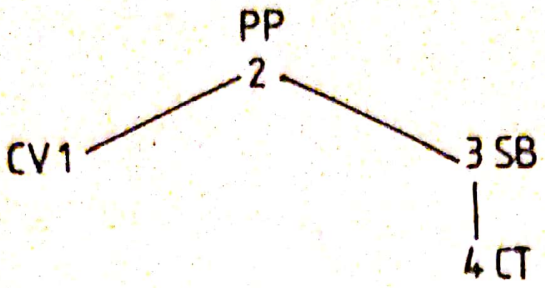

b) Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

cînd = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb relativ, de timp, simplu,fără grad de comparaţie, introduce o temporală;

auzeai = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a II-a, numărul singular;

uneori = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de rimp compus, fără grad de comparaţie;

de flăcăi = atribut substantival prepoziţional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *de*.

TIMIŞ

Transcrieţi textul:

„(De)-*ar fi ştiut* 1/ (că) *va călători* toată noaptea 2/, tot *nu s-ar fi dat bătut*. 3/ (Oricît) *încercam* noi 1/ (*să*)-l *oprim* 2/ (şi) (oricum) *căutam* 3/ (să)-l *convingem* 4/ (că) *exagerează*, 5/ el *mergea* neabătut înainte.“ 6/.

a) Delimitarea propoziţiilor şi felul lor:

Fraza I

P 1 - *de-ar fi ştiut* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină locuţiunea verbală *nu s-ar fi dat bătut* din P 3, introdusă prin conjuncţia *de*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *că va călători toată noaptea* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul (personal şi) tranzitiv *ar fi ştiut* (cu subiect subînţeles) introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *tot nu s-ar fi dat bătut* = propoziţie principală, regentă pentru P 1; enunţiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată.

Fraza a II-a

P 1 - *oricît încercam noi* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *mergea* din P 6, introdusă prin adverbul nehotărît compus *oricît;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *să-l oprim* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *încercam*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *şi oricum căutam* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P 4, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *mergea* din P 6, introdusă prin adverbul nehotărît compus *oricum*, coordonată copulativ cu P 1, prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *să=l convingem* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *ce, determină verbul* încercam din P 3, (cu subiect inclus), introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *că exagerează* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P 4, răspunde la întrebarea *de ce*, determină verbul *să..convingem*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 6 - = *el mergea neabătut înainte* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

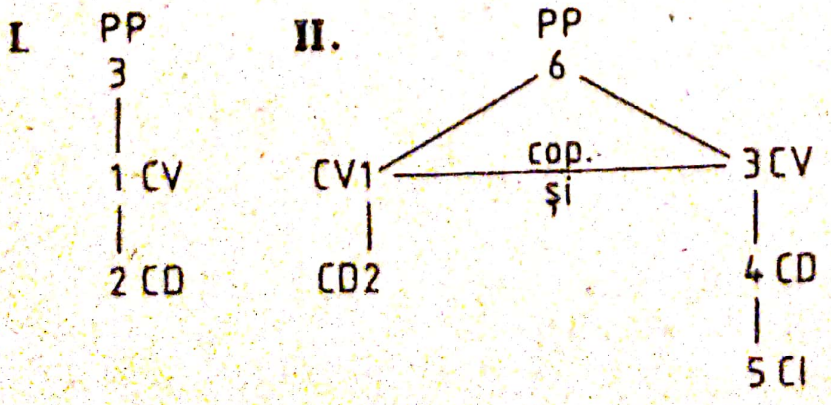

Scanned with OKEN Scanner

b) Explicarea semnelor ortografice şi de punctuaţie:
- *de(-)ar* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără elidarea unei vocale: *de* = conjuncţie subordonatoare simplă; *ar* = auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea condiţionalului-optativ perfect;
- *prima virgulă* - desparte propoziţia concesivă nr.1 de regenta ei (fiind aşezată înaintea acesteia şi între ele intercalîndu-se o completivă directă care depinde de concesivă);
- *s(-)ar* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin elidarea vocalei *e*,, s(e) = pronume reflexiv, *ar* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea condiţionalului optativ;
- *punctul* - s-a folosit la sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative:
- - *să(-)l* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin omiterea vocalei *î:să* = conjuncţie simplă subordonatoare: *(î)l* = pronume personal formă neaccentuată;

să(-)l - aceeaşi explicaţie;
- *virgula* - desparte concesivele nr.1 şi 3 (coordonate între ele şi regente ale altor subordonate) de regenta lor (P 6), fiind aşezate înaintea acesteia;
- *punctul* - marchează sfîrşitul unei fraze alcătuite din propo ziţii enunţiative neexclamative.

c) Completiva indirectă întrodusă prin *să*:
El *este demn* 1/ *(să) poarte* numele de român. 2/
11 = PP; 2 = CI (1)

BUCUREŞTI

1. Se dă textul:

„Şi s-aşază toţi la masă, cum
li-s anii, cum li-i rangul,
Lin vioarele răsună, iară cobza
ţine hangul".

(Mihai Eminescu)

a) subliniaţi predicate şi arătaţi felul lor;
b) despărţiti textul în propoziţii şi indicaţi felul lor;
c) explicaţi semnele de punctuaţie.

Scanned with OKEN Scanner

2.Alcătuiţi trei fraze în care adverbul relativ *cum* să introducă o propoziţie subordonată subiectivă, o propoziţie subordonată predicativă şi o propoziţie subordonată completivă directă.

3. Scrieţi forma de genitiv a următoarele patru substantive: *mamă, bunică, patrie, scînteie.*

4. Alcătuiţi o propoziţie în care o locuţiune prepoziţională să ceară cazul genitiv şi o propoziţie în care să existe un numeral multiplicativ.

I a) Felul predicatelor:

s-aşază = predicat verbal;
cum...s = predicat nominal;
cum...i = predicat nominal;
răsună = predicat verbal;
ţine hangul = predicat verbal (locuţiune verbală)
b,c): vezi Braşov, 1984, a,b.

2 a) Subiectivă:
Nu se ştie 1/ (cum) **a ajuns** acolo. 2/
1 = PP; 2 = SB (1)
b) Predicativă:
El **a rămas** 1/ (cum) îl **ştii**. 2/
1 = PP; 2 = PR (1)
c) Completivă directă:
Nu ştie 1/ (cum) **să procedeze**. 2/
1 = PP; 2 = CD (1).

3. **mamă**
- *nearticulat*:
G. al, a , ai, ale (acestei) *mame*;
(acestei) *mame*;
- *articulat cu articolul hotărît*:
G. al, a, ai, ale *mamei*;
D. *mamei*;
- *articulat cu articolul nehotărît*:
G. al, a, ai, ale *unei mame*;
D. *unei mame*;

bunică
- *nearticulat*:
G. al, a, ai. ale (acestei) *bunici*;
(acestei) *bunici*;
- *articulat cu articolul hotărît*:
G. al, a, ai. ale *bunicii*;
D. *bunicii*;

Scanned with OKEN Scanner

- *articulat cu articolul nehotărît*:
G.al, a, ai, ale *unei bunici*;
unei bunici;

patrie
- *nearticulat*:
G. al, a, ai, ale (acestei) *patrii*;
D. (acestei) *patrii*;
- *articulat cu articolul hotărît*:
G. al. a, ai, ale *patriei*;
D *patriei*;
- *articulat cu articol nehotărît*:
G. al, ai, a, ale *unei patrii*;
D. *unei patrii*;

scînteie
- *nearticulat*:
G. al, ai, ai, ale (acestei) *scîntei*;
D. (acestei) scîntei;
- *articulat cu articol hotărît*:
G. al, a, ai, ale *scînteii*;
D. *scînteii*;
- *articulat cu articol nehotărît*:
G. al, a, ai, ale *unei scîntei;*
D. *unei scîntei.*

Observaţii:

Pentru substantivul *bunică, Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, p.77, prevede şi formele *bunicăi, bunichii*, la genitiv-dativ articulat cu articol hotărît.

b) Cînd substantivele sînt precedate de adjective pronominale demonstrative (*acest, această, aceşti, aceste*) au formă nearticulată.

c) Genitivul şi dativul singular ale substantivelor feminine articulate cu articolul hotărît se formează prin adăugarea articolului - *i* la forma de G.-D. singular nearticulat. Fac excepţie femininele terminate în *i-e* (în hiat) la care articolul hotărît *-i* se adaugă la forma de N.-Ac. singular nearticulat. Cînd substantivele se termină în *ie* (diftong) se aplică regula generală (articolul se adaugă la forma de G.-D. singular nearticulat).

d) Articolul nehotărît pentru G.-D. feminin i singular se adaugă fără excepţie la forma de G.-D.singular, nearticulat.

e) Scrierea cu *ii* a substantivului (acestei) *patrii* se explică astfel: primul *-i-* aparţine radicalului, iar al doilea *-i* este desinenţa pentru G.-D. singular. La substantivele *bunicii* şi *scînteii* primul *-i* este desinenţa pentru G.-D., iar al doilea *-i* este articolul hotărît pentru aceeaşi formă de G.-D.

Scanned with OKEN Scanner

4. S-a oprit *în fața* școlii.
N-a venit *din cauza* frigului.

Observație: Locuțiunile prepoziționale cu regim de genitiv au ultima parte componentă articulată definit (cu articol hotărît)

Observație:

a) Numeralul multiplicativ arată în ce proporție crește o cantitate și se formează prin derivarea numeralului cardinal cu prefixul *-în* și sufixul *-it*.

Munceşte *înzecit*. (valoare adverbială)
Efortul *întreit* a dat roade. (valoare adjectivală)
Întreitul acestui număr este nouă. (valoare substantivală)

b) Cu valoare de numerale multiplicative sînt și neologismele *dublu* și *triplu*, sinonime cu *îndoit și întreit*. *Dublu, triplu* etc. sînt *adjective* variabile.

SESIUNEA IUNIE 1984

BRAȘOV

1. Se dă textul:

„Socrul *roagă* 1/-n capul mesei 2/
(să) poftească 3/ *(să) se pună* 2/
Nunul mare, mîndrul soare, și
pe nună, mîndra lună. 1/
(Și) *s-așază* toți la masă 1/, (*cum*) li-*s* anii, 2/
(*cum*) li-*i* rangul, 3/
Lin vioarele *răsună*, 4/ (iară) cobza *ține hangul*". 5/

(Mihai Eminescu)

a) Analiza sintactică a frazei:

Fraza I

P 1 - *socrul roagă...nunul mare, mîndrul soare, și pe nună, mîndra lună* = propoziție principală regentă pentru P 3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *în capul mesei să se pună* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, are ca regentă P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să poftească*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P 3 - *să poftească* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *roagă* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

Fraza a II-a

P 1 - *Şi s-aşază toţi la masă* = propoziţie principală regentă pentru P 2 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observaţie: Conjuncţia *şi* este un *si* narativ.

P 2 - *cum li-s anii* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *s-aşază*, introdusă prin adverbul relativ *cum*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *cum li-i rangul* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *s-aşază*, introdusă prin adverbul relativ *cum*, coordonată prin juxtapunere cu P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *lin vioarele răsună* = propoziţie principală, coordonată cu P 1 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *iară cobza ţine hangul* = propoziţie principală, coordonată adversativ prin conjuncţia *iară* cu P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

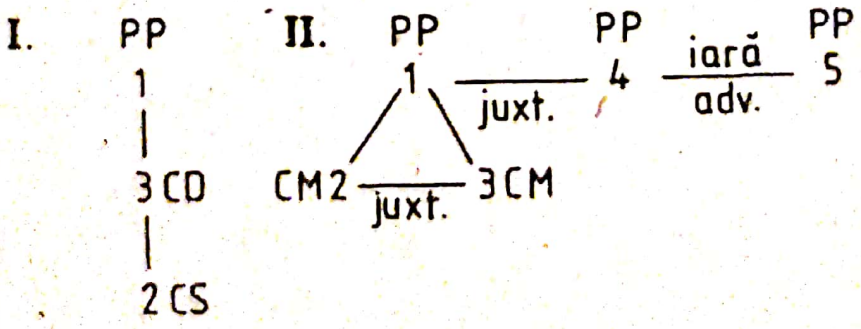

b) Motivarea semnelor ortografice şi de punctuaţie:

- *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *roagă(-)n* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg, cu omiterea vocalei *î (-gă-n)*: *roagă* = verb; *(î)n* = prepoziţie;
- *primele două virgule* izolează o apoziţie dezvoltată de restul propoziţiei;

Scanned with OKEN Scanner

- *a treia virgulă* s-a folosit înaintea apoziţiei dezvoltate, aşezate la sfîrşitul propoziţiei, pentru a o izola de restul comunicării;
- *punctul* marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative;
- *s(-)aşază* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt prin elidarea vocalei *e*: *(s(e)-a-): se* = pronume reflexiv; *aşază* = verb;
- *a patra virgulă* din text desparte o propoziţie subordonată modală de regenta ei;
- *li(-)s* - cratima marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi, *îi* = pronume personal, formă neaccentuată; *(î)s* = forma scurtă a verbului *a fi*;
- *a cincea virgulă* desparte două propoziţii subordonate modale coordonate prin juxtapunere;
- *li(-)i* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi:
  li = pronume personal, formă neaccentuată;
  (î)i = formă scurtă a verbului *a fi*;
- *a şasea virgulă* desparte două propoziţii principale coordonate prin juxtapunere, între ele intercalîndu-se două subordonate modale care au ca regentă pe prima dintre cele două principale;
- *a şaptea virgulă* desparte două propoziţii principale coordonate adversativ prin conjuncţia *iară*;
- *punctul* - marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative;

c) Analiza sintactico-morfologică a textului subliniat:

lin = complement circumstanţial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, grad pozitiv;

vioarele = subiect simplu, exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., articulat cu articol hotărît enclitic *-le*;

răsună = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural;

iară = conjuncţie coordonatoare adversativă simplă, coordonează două propoziţii principale, nu are funcţie sintactică;

cobza = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*;

ţine hangul = predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală predicativă intranzitivă alcătuită din:

ţine = verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

hangul = substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*;

Scanned with OKEN Scanner

2. Cîte două fraze în care conjuncţia *dacă* introduce:

Subiective

Nu se ştie 1/ (dacă) *va reuşi* la examen. 2/
1 = PP; 2 = SB (1)

Nu s-a aflat 1/ (dacă) *se va* mai *ţine* concursul. 2/
1 = PP; 2 = SB (1)

Predicative

Întrebarea *este* 1/ (dacă) *vor ajunge* pînă acolo. 2/
1 = PP; 2 = PR (1)

Preocuparea lor *era* 1/ (dacă) *vor rezolva* corect subiectele. 2/
1 = PP; 2 = PR (1)

Completive directe

Nu mi-*a spus* 1/ (dacă) *merge* în excursie. 2/
1 = PP; 2 = CD (1)

Nu ştie 1/ (dacă) *a rezolvat* corect problema. 2/
1 = PP; 2 = CD (1)

Condiţionale

(Dacă) *pot* 1/, *vin* şi eu. 2/
1 = CŢ; 2 = PP;

(Dacă) *plouă*, 1/ *nu mergem* la teatru. 2/
1 = CŢ; 2 = PP;

Atributive

Întrebarea 1/ (dacă) *vom reuşi* 2/ ne-o *punem* toţi. 1/
1 = PP; 2 = AT (1)

Preocuparea 1/ (dacă) *vor prinde* trenul 2/ îi *frămînta* pe toţi. 1/
1 = PP; 2 = AT (1)

BUZĂU

Se dă textul:

„(Cînd) *auzeam* noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă 1/ (şi) (cînd) mai *vedeam* 2/ (*cum*) *rămîn* satele şi locurile frumoase în urmă 3/ (şi) tot altele necunoscute *se înfăţoşează* înainte-ne, 4/ supărarea noastră *creştea* la culme. 5/"

(Ion Creangă)

a) Delimitarea propoziţiilor şi precizarea felului lor:

P 1 - *cînd auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *creştea*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *şi cînd mai vedeam* = propoziţie subordonată temporală, regentă pentru P 3 şi P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *creştea* din P 5, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *cum rămîn satele şi locurile frumoase în urmă* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vedeam* din P 2, introdusă prin adverbul relativ *cum*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înainte-ne* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vedeam* din P 2, se subînţelege adverbul relativ *cum*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncţia *şi*: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *supărarea noastră creştea la culme* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 2; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată;

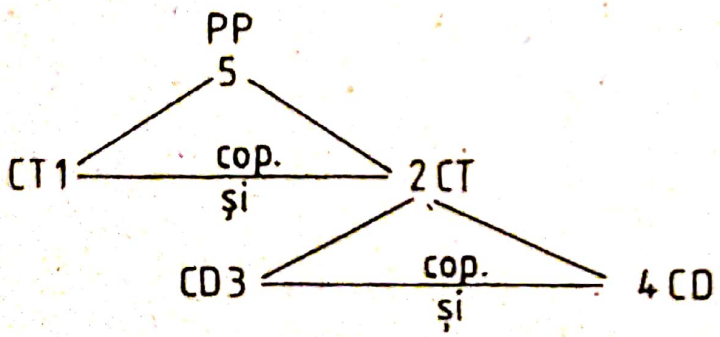

b) Predicatele şi felul lor:

auzeam = predicat verbal;
vedeam = predicat verbal;
cum rămîn = predicat nominal;
se înfăţoşează = predicat verbal;
creştea = predicat verbal;

c) Analiza sintactică şi morfologică a textului subliniat:

supărarea = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articol hotărît enclitic *-a*;

noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *supărarea* - feminin, singular, N., persoana I, mai mulţi posesori;

Scanned with OKEN Scanner

creştea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr.singular;
la culme = complement circumstanţial de mod propriu-zis, exprimat prin locuţiune adverbială de mod.

C L U J

1. Analiza sintactic propoziţia:

„Miei albi fugeau către izvor."

fugeau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr.plural;
miei = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., nearticulat;
albi = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *miei* - masculin, plural, N., grad pozitiv;
către izvor = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia *către*;

2. Alcătuiţi o frază după următoarea schemă: 1,3,5 - principale, 2,4 - atributive, 6,7 - consecutive, 8 - temporală.

Indicaţii

Deoarece nu se dă schema şi nu se precizează raporturile dintre propoziţii, deducem din cerinţele subiectului că atributiva 2 va avea ca regentă principala 1, atributiva 4 va avea ca regentă principala 3, consecutivele 6 şi 7 vor depinde de principala 5, fiind coordonate între ele, iar temporala 8 va avea ca regentă ultima dintre consecutive. Deci schema relaţională ar trebui să se prezinte astfel:

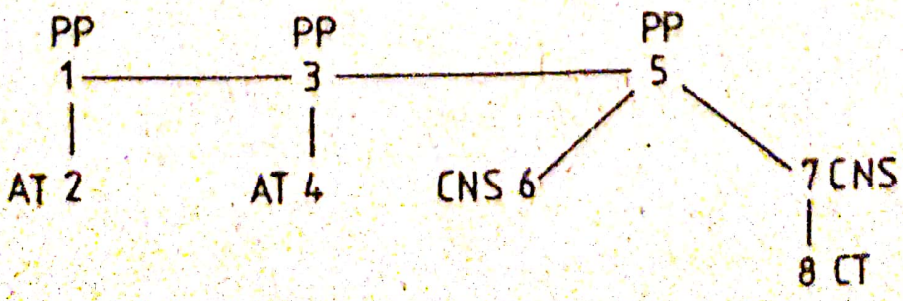

La construirea atributivelor trebuie să avem în vedere ca ele să determine din regente cîte un substantiv sau substitut al lor (pronume, numeral). Consecutivele vor avea în regentă un element corelativ şi vor fi introduse printr-un element subordonator specific (echivalent cu conjuncţia *încît*).

L-*a interesat* mult cartea 1/ (pe care) *am cumpărat*-o împreună 2/, *a mers* cu ea în camera sa 3/ (unde) studiază 4/ (şi) *s-a cufundat* aşa de mult în lectură 5/, (încît) *a stat* treaz toată noaptea 6/ (şi) *a citit* 7/ (pînă ce) *s-a luminat*.

COVASNA

Se dă textul: (vezi textul de la Dolj, 1983)

a) Analizaţi sintactic versurile şi alcătuiţi schema relaţională (vezi Dolj, 1983, b)

b) Analiza sintactică şi morfologică a primului vers:

ştiu = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana I, nr. singular;

c(ă) = nu are funcţie sintactică, conjuncţie simplă subordonatoare, introduce o subordonată completivă directă;

ai depăşit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, nr. singular;

adesea = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp compus;

dreptul = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*;

dat = atribut adjectival exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, modul participiu cu formă adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *dreptul* - neutru, singular, Ac.;

de-o solie = complement de agent exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*, precedat de prepoziţia simplă *de*.

c) Explicarea semnelor ortografice şi de punctuaţie din text:

- *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;

Scanned with OKEN Scanner

- *c(-)ai* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin omiterea vocalei *ă*, *c(ă)* = conjuncţie subordonatoare simplă; *ai* verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- *punctul şi virgula* - desparte două propoziţii completive directe coordonate prin juxtapunere; are valoarea unei virgule, dar marchează o pauză mai mare decît aceasta, fiind un mijloc stilistic prin care se accentuează ideea exprimată (vezi *Îndreptarul*...pag.65);
- *c(-)ai* - vezi mai sus;
- *primele două virgule* - marchează pauzele făcute prin intercalarea unui complement circumstanţial de loc între un verb tranzitiv regent (*ai cătat*) şi subordonata completivă directă (*să zdruncini...*);
- *punctul şi virgula* - vezi mai sus;
- *te(-)ai* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi: *te* = pronume reflexiv; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- *pîn(-)acolo* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a primei părţi a cuvîntului următor prin omiterea vocalei *ă*; (*n-a*);
- *de(-)ajutor* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt fără omiterea unei vocale: (*de-a*);
- pentru cratimele următoare vezi Dolj, 1983, c;
- *punctul* marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.

COVASNA
(Secţia maghiară)

1.a) Analiza sintactică a frazei:

„Sărmanu-*ngenunchează* pe iarba 1/ (ce) *străluce*, 2/
Îşi pleacă fruntea albă, 3/ smerit *îşi face cruce* 4/
(Şi) pentru totdeauna *sărută* ca pe-o moaşte
Pămîntul 5/ (ce) *tresare* 6/ (şi) (care)-l *recunoaşte*."7/

(Vasile Alexandri)

P 1 - *sărmanu-ngenunchează pe iarba* = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *ce străluce* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *iarba*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 3 - *îşi pleacă fruntea albă* = propoziţie principală, coordonată cu P 2 prin juxtapunere; enunţiatvă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *smerit îşi face cruce* = propoziţie principală, coordonată cu P 3 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte pământul* = propoziţie principală, regentă pentru P 6 şi P 7, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncţia simplă *şi*, enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *ce tresare* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *pământul*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 7 - *şi care-l recunoaşte* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *pământul*, introdusă prin pronumele relativ *care*, coordonată copulativ cu P 6 prin conjuncţia *şi*, enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

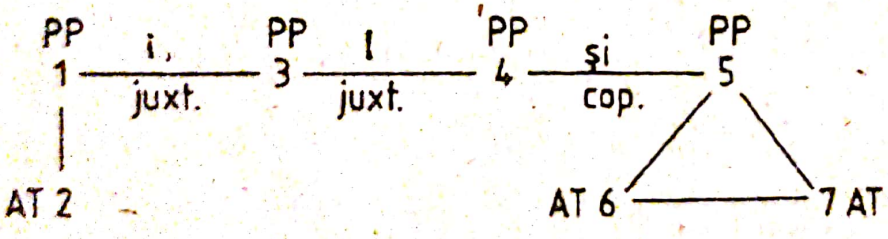

b) Explicarea semnelor de punctuaţie şi ortografice în textul: „Pe mulţi tătari cuprins-ai de-ai morţii reci fiori!"
(V.Alecsandri)

- *ghilimelele (semnel citării)* - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *cuprins(-)ai* -cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg fără elidarea unei vocale (*s-ai*); *cuprins-ai* este formă verbală inversă;
- *de(-)ai* -cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără omiterea unei vocale: *de* = prepoziţie *simplă*; *ai* = articol posesiv (genitival);

Scanned with OKEN Scanner

- *semnul exclamării* -marchează sfîrşitul unei propoziţii enunţiative propriu-zise, exclamativă, dezvoltată.

c) Analiza sintactică şi morfologică a acestei propoziţii:

- *cuprins-ai* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, formă inversă, persoana a II-a, numărul singular;
- *(tu)* = subiect inclus;
- *pe ...tătări* = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *pe*;- *mulţi* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul *tătari* - masculin, plural, Ac., grad pozitiv; este frecvent considerat şi adjectiv pronominal nehotărît;
- *de flori* = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă de;
- *ai morţii* = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun simplu, feminin, singular, G precedat de articolul posesiv-genitival „ai", articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*;
- *reci* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu o singură terminaţie, acordat cu substantivul *fiori*: neutru, plural, acuzativ, gradul pozitiv.

IALOMIŢA

Se dă textul:

„El repetă, fiindcă voia să devină o amintire plăcută, dacă devenea amintire."

(Dumitru Radu Popescu)

1.a) Analiza predicatelor:

repetă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, singular;

voia = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr.singular;

Scanned with OKEN Scanner

să devină o amintire = predicat nominal alcătuit din:
să devină = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;
o amintire = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, numărul singular, genul feminin, cazul N., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*:
devena amintire = predicat nominal alcătuit din:
devenea = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular;
amintire = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., nearticulat.

b) Stabilirea felului propoziţiilor:
„El *repetă* 1/ (fiindcă) *voia* 2/ (*să*) *devină o amintire* plăcută 3/, (dacă) *devenea aminitre*." 4/

P 1 - *el repetă* = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P 2 - *fiindcă voia* = propoziţie subordonată cauzală, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *repetă* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *fiindcă*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P 3 - *să devină o amintire plăcută* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P 4 - *dacă devenea amintire* = propoziţie subordonată condiţională, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *voia*, introdusă prin conjuncţia *dacă*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

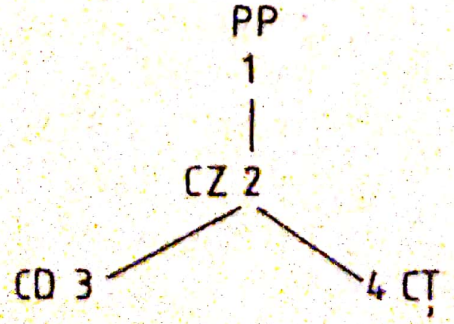

2. Fraza în care conjuncţia *dacă* să introducă două tipuri de subordonate (vezi Braşov, 1984, 2).

Scanned with OKEN Scanner

IAŞI

1. Analiza sintactică a frazei:

„(Cînd) *vuia* în sobă tăciunele aprins 1/ (care) *se zice* 2/ (că) *face* a vînt şi a vreme rea, 3/ (sau) (cînd) *ţiuia* tăciunele 4/ (despre care) *se zice* 5/ (că) te *vorbeşte* cineva de rău, 6/ mama îl *mustra* acolo în vatra focului, 7/ ((şi)-l *buchisea* cu cleştele, 8/ (să) *se* mai *potolească* duşmanul. 9/"

(I.Creangă)

P 1 - *cînd vuia în sobă tăciunele aprins* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp, regentă pentru P 2, răspunde la întrebarea *cînd?*, determină verbul *mustra* din P 7, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *care se zice* = propoziţie subordonată atributivă, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ţaciunele* din P 1, introdusă prin pornumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observaţie: Este propoziţie dezvoltată, deoarece pronumele relativ *care* este în cazul Ac. şi are funcţia sintactică de complement indirect cu subînţelegerea prepoziţiei *despre*, care apare în text, mai departe, într-o situaţie similară;

P 3 - *că face a vînt şi a vreme rea* = propoziţie subortdonată subiectivă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal reflexiv *se zice*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observaţie: Chiar dacă pronumele relativ *care* din P 2 ar fi în cazul N, el ar avea funcţie sintactică de subiect în P 3, iar această subordonată ar fi tot subiectivă;

P 4 - *sau cînd ţiuia tăciunele* = propoziţie subordonată temporală, regentă pentru P 5, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *mustra* din P 7, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, coordonată disjunctiv cu P 1 prin conjuncţia *sau*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *despre care se zice* = propoziţie subordonată atributivă, regentă pentru P 6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *tăciunele* din P 4, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia *despre*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P 6 - *că te vorbeşte cineva de rău* = propoziţie subordonată subiectivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv impersonal *se zice*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 7 - *mama îl mustra acolo, în vatra focului* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P4; enunţiativă propiru-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 8 - *şi-l buchisea cu cleştele* = propoziţie principală, regentă pentru P 9, coordonată copulativ cu P 7 prin conjuncţia *şi*: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 9 - *să se mai potolească duşmanul* = propoziţie subordonată circumsatnţială de scop, are ca regentă P 8, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *buchisea*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

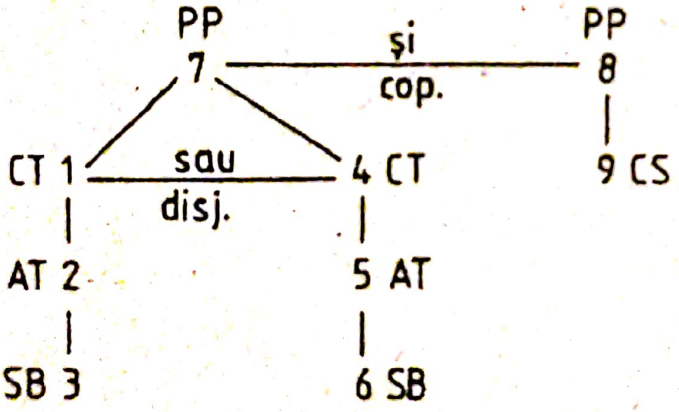

2. Alcătuiţi două fraze în care să introduceţi expresiile: *a duce cu vorba, a se duce într-un suflet*.

Deoarece nu este un om serios, *îl duce cu vorba* de multă vreme.

Cînd a aflat despre cele întîmplate, *s-a dus într-un suflet* pînă acolo.

HUNEDOARA

1. Transcrieţi textul:

„(Şi1/) /(fiindcă) Pisicuţa *ar fi fost în stare* 2/ (*să*) *smulgă* priponul 3/ (şi) (*să*) *se ia* după mine, 4/ apoi *mă dusei* 1/ (şi), dezrădăcinînd din munte o stîncă uriaşă 5/ (ce)-mi *căzu la îndemîna*, 6/ o *răsturnai* peste capătul priponului ieşit afară din pămînt".5/

(Calistrat Hogaş)

a) subliniaţi predicatele;
b) delimitaţi propoziţiile;
c) precizaţi felul lor;
d) întocmiţi schema frazei;
e) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele:
Pisicuţa, priponul, mă dusei, ce, la îndemîna.

P 1 - *şi...apoi mă dusei* = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *fiindcă Pisicuţa ar fi fost în stare* = propoziţie subordonată cauzală, regentă pentru P 3 şi P 4, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *mă dusei* din P 1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *fiindcă*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 3 - *să smulgă priponul* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *şi să se ia după mine* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P 2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare*, introdusă prin conjuncţia *să*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *şi dezrădăcinînd în munte o stîncă uriaşă...o răsturnai peste capătul priponului ieşit afară din pămînt* = propoziţie principală, regentă pentru P 6, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *ce-mi căzu la îndemînă* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *stîncă* introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată

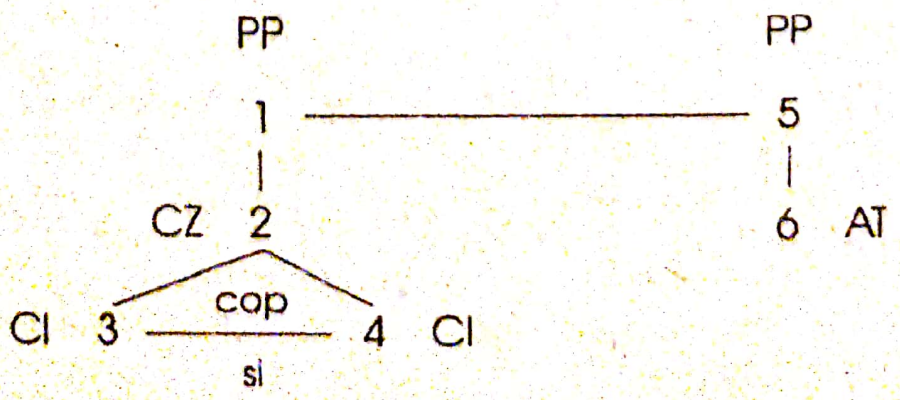

Precizarea subiectului fiecărei propoziţii:

P 1 - subiect inclus;
P 2 - *Pisicuţa* - subiect simplu;
P 3 - (ea, Pisicuţa) - subiect subînţeles;
P 4 - (ea, Pisicuţa) - subiect subînţeles;
P 5 - subiect inclus;
P 6 - *ce* - subiect simplu.

d). Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor:

Pisicuţa = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu simplu (provenit din substantiv comun), genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*;

priporul = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*;

(mă dusei) = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza reflexivă - considerată şi activă pronominală, deoarece pronumele reflexiv *mă* este complement direct - modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana I, numărul singular;

ce („stînca") = subiect simplu exprimat prin pronumele relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., în frază introduce o AT;

la îndemînă = parte componentă a locuţiunii verbale *căzu la îndemînă (găsii)* cu funcţie sintactică de predicat verbal; în cadrul locuţiunii verbale poate fi socotit complement circumstanţial de mod exprimat prin locuţiune adverbială de mod.

MARAMUREŞ

Se dă textul:

„Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troienii cu drag
Aduceri-aminte.

(M.Eminescu)

a) Subliniaţie cu o linie (litere cursive) propoziţia regentă şi cu două linii (litere aldine) propoziţia subordonată.

b) Motivaţi utilizarea liniuţei de unire în cele trei situaţii din text:

n(-)oi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin omiterea vocalei *u*: *n(u)* - adverb de mod, de negaţie *oi* - forma populară a auxiliarului *a vrea* care intră în alcătuirea viitorului;

Scanned with OKEN Scanner

de(-)atunci - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt, fără elidare de vocală: *(de-a)* - *de* = prepoziţie; *atunci* - adverb de timp;
m(-)or - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *a*: *m(ă)* - pronume personal, formă neaccentuată; *or* - formă populară a auxiliarului *a vrea* care intră în alcătuirea viitorului.

c) Explicaţi sintactic şi morfologic expresia *aduceri-aminte*:
aduceri-aminte = subiect simplu exprimat prin locuţiune substantivală, genul feminin, numărul plural, cazul N., nearticulată („amintiri"), alcătuită din:
aduceri = substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., nearticulat;
aminte = adverb de mod compus.

Observaţie: Locuţiunile substantivale provin, de obicei, din locuţiuni verbale prin substantivizarea infinitivului:

a aduce aminte (loc. vb.)	-	*aducere aminte* (loc. subst.)
a (nu) băga de seamă	-	*(ne)băgare de seamă.*

MEHEDINŢI

a) Alcătuiţi patru propoziţii sau fraze în care să apară cîte un sinonim al cuvîntului *falnic*.

o ***Falnic:***

Acolo se va înălţa un monument *impozant* ridicat în cinstea eroilor revoluţiei.

Semeţul voievod nu s-a închinat în faţa duşmanilor.

Glasul *maiestuos* al patriei răsuna în inima românilor pe care ea îi chema la luptă.

Grandiosul palat al ducelui domina, prin înălţimea sa, împrejurimile.

b) Analiza frazei:

„Şi-nălţînd a doua oară sabia, răcni aşa de cumplit 1/, (încît) mazurii, înfricoşaţi, *smuciră* frîiele 2/ (şi) √ *se năpustiră* spre poartă. 3/

√ încît

P 1 - *şi-nălţînd a doua oară sabia, răcni aşa de cumplit* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *încît mazurii, înfricoşaţi, smuceră frîiele* = propoziţie subordonată consecutivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină verbul *răcni*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *încît*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *şi se năpustiră spre poartă* = propoziţie subordonată consecutivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină verbul *răcni*, se subînţelege conjuncţia subordonatoare *încît*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

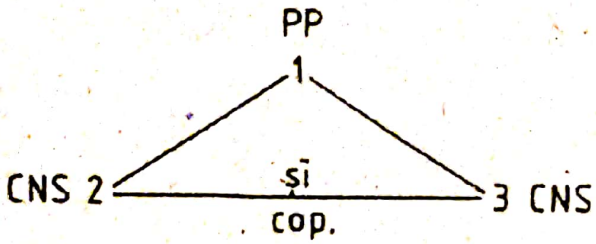

c) Analiza sintactică şi morfologică a ultimei propoziţii:

şi = conjuncţie simplă coordonatoare copulativă, nu are funcţie sintactică, leagă două consecutive;

se năpustiră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul plural;

(ei, mazurii) = subiect subînţeles;

spre poartă = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *spre*.

O L T

1. Felul propoziţiilor introduse prin *că* şi *de*:

a) *Este bine* 1/ (că) *îţi alegi* cu grijă cărţile 2/ (pe care) le *citeşti*. 3/

1 = PP; 2 = SB (1); 3 = AT (2)

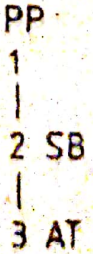

b) Părerea lui *este* 1/ (că) primăvara aceasta *va fi ploioasă*. 2/

1 = PP; 2 = PR (1)

PP
|
2 PR

c) *N-a ştiut* niciodată 1/. (că) *este* atît de *bolnav*. 2/

1 = PP; 2 = CD (1)

PP
|
2 CD

d) *Se plîngea* mereu 1/ (că) *este un om* de neînţeles. 2/

1 = PP; 2 = CI (1)

PP
|
2 CI

e) *Alergau* cu toţii astfel 1/ (că) *nu te puteai* ţine după ei. 2/

1 = PP; 2 = CNS (1)

PP
|
2 CNS

Observaţie: Pronumele reflexiv *te* nu însoţeşte verbul *a putea*, ci pe *a ţine*.

Dovada o avem prin trecerea celui de-al doilea verb la conjunctiv: *...că nu puteai să te ţii...*

f) Părerea 1/ (că) numai oamenii graşi *sînt sănătoşi* 2/ *este* cu totul *greşită*. 1/

1 = PP; 2 = AT (1)

PP
|
2 AT

g) *Ţipa* aşa de tare 1/ (de) *se auzea* la vecini. 2/

1 = PP; 2 = CNS (1)

PP
|
2 CNS

h) (De) *nu* ti-*e* teamă de frig, 1/ *poţi* pleca şi aşa subţire îmbrăcată. 2/

1 = CŢ; 2 = PP

PP
|
1 CŢ

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: Verbul *a fi* este predicativ în expresii ca *(mi)-e sete, (mi)-e foame, (mi-e somn, (mi)-e teamă, (mi)-e frică, (mi)-e frig*, deoarece arată existenţa, iar substantivele care-l însoţesc sînt subiecte (vezi *Gramatica Academiei*, vol. II, pag.100).

i) *Mergea* la mare 1/ (de) *se trata* de reumatism. 2/

1 = PP; 2 = CS (1)

PP

|

2 CS (F)

Alcătuiţi propoziţii sau fraze care să conţină cuvintele (grupurile de cuvinte): *niciodată* şi *nici o dată; întruna* şi *într-una; cea* şi *ce-a; al* şi *a-l; cei* şi *ce-i* şi motivaţi de ce se scriu împreunat sau separat.

2. Pentru *întruna şi într-una, cei* şi *ce-i*, vezi Argeş, 1983, c.

niciodată - nici o dată:

Niciodată nu l-am preţuit mai mult ca atunci (nicicînd = adv.).

N-a cunoscut *nici o dată* mai importantă din istoria acelui neam de viteji.

(*nici o* adjectiv negativ; *dată* = substantiv).

cea - ce-a:

Eleva cea harnică obţine rezultate deosebite.

cea - articol demonstrativ (adjectival), deoarece leagă un \ adjectiv de substantivul pe care acesta îl determină;

Observaţie: *Cea* este articol demonstrativ (adjectival) şi în următoarele situaţii:

- cînd însoţeşte un adjectiv:
  Cea harnică este lăudată:
- cînd însoţeşte un numeral ordinal:
  Cea de-a treia este colega mea;
- cînd ajută la formarea gradului superlativ relativ de superioritate sau/şi de inferioritate al adjectivelor:
  Ei o laudă pe eleva *cea* mai harnică dintre toate.

Atenţie!

În explicarea scrierii ortogramei *cea* trebuie să avem în vedere că acest cuvînt poate să aibă şi următoarele valori morfologice:

a) pronume demonstrativ:

Cea de acolo este colega mea. (înlocuieşte un substantiv - *fata*).

b) adjectiv pronominal demonstrativ:

„Iar *cea* mioriţă,
Cu lîna plăviţă..."

(stă pe lîngă un substantiv cu care se acordă în gen, număr şi caz - *mioriţa aceea*)

Scanned with OKEN Scanner

c) interjecţie:

Ceal îşi îndemna plugarul boii.

Nu se ştie *ce-a* făcut pînă la urmă.

ce = pronume relativ;

a = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

Liniuţa de unire (cratima) marchează rostirea împreună (într-o singură silabă) a două părţi de vorbire diferite.

Atenţie!

Cuvîntul *ce* din ortograma *ce-a* poate să aibă şi alte valori morfologice:

a) Ce-a zis?

ce = pronume interogativ;

a = verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus.

b) Ce-a mai vorbit!...

ce = adverb (cît)

a = verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus.

al = *a-l*

M-am întîlnit cu un prieten *al* lui Mihai.

al - este articol posesiv sau genitival, deoarece însoţeşte un substantiv în cazul G.

Observaţie:

Al este articol posesiv (genitival) şi în următoarele situaţii:

- cînd însoţeşte o altă parte nominală decît substantivul în cazul G.: Caietul este *al* lui. (însoţeşte un pronume personal în G.);

- cînd însoţeşte un pronume posesiv sau un adjectiv pronominal posesiv:

Meritul este *al* său. (pronume posesiv).

Al meu prieten m-a dezamăgit. (adj. pron. posesiv);

- cînd însoţeşte un numeral ordinal:

Al treilea dintre ei este cel mai inteligent.

M-am dus la el pentru *a-l* felicita.

a = prepoziţie cu care se construieşte infinitivul;

l = pronume personal, formă neaccentuată.

Cratima marchează rostirea împreună (într-o silabă) a două părţi de vorbire diferite (două cuvinte întregi) prin elidarea vocalei *î*.

Scanned with OKEN Scanner

a,b - analiza frazei:

„Dar el *ştia* 1/ (că) *nu e aşa* 2/ (fiindcă) *văzuse* 3/ (şi) *strigase* printre explozii 4/ (care) îl *copleşeau* 5/ acele comenzi 4/ (care) *cîştigă* o luptă." 6/

(Dumitru Radu Popescu)

P 1 - *dar el ştia* = propoziţie principală, regentă pentru P 2, P 3 şi P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 2 - *că nu e aşa* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P 3 - *fiindcă văzuse* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *ştia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *fiindcă*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 4 - *şi strigase printre explozii...acele comenzi* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *ştia*,se subînţelege conjuncţia *fiindcă*, coordonată copulativ cu P 3, prin conjuncţia simplă *şi*, regentă pentru P 5 şi P 6; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *care îl copleşeau* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *explozii*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *care cîştigă o luptă* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *comenzi*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observaţii: Deşi au aceeaşi regentă, cele două atributive nu sînt coordonate, deoarece determină substantive diferite.

Scanned with OKEN Scanner

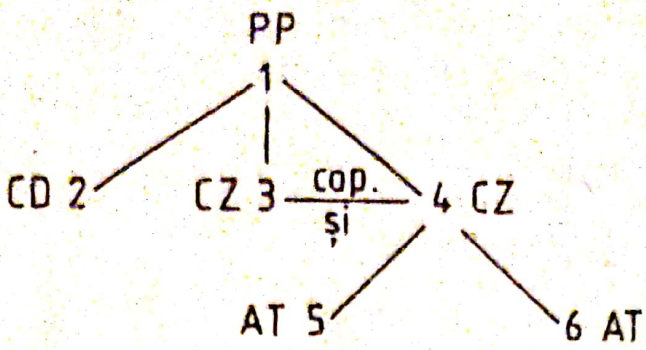

c) alcătuiți o propoziție în care cuvîntul *explozie* să fie folosit cu sens figurat:

O explozie de bucurie se auzi în momentul anunțării rezultatului.

d) arătați ce fie stil ați obținut astfel.

explozie - metaforă cu sensul de *manifestare bruscă, izbucnire neașteptată și puternică dar de scurtă durată a unei acțiuni, a unui sentiment* etc. (DEX, p.316)

SATU MARE
secția maghiară

„Și după mintea 1/ (ce)-o *aveam* 2/, *ne-am fi întors* chiar atunci 1/ (de) *nu eram dați în seama* lui moș Luca 3/, (de care) *ne rușinam* ca și de părinții noștri. 4/"

(Ion Creangă)

a) felul predicatelor:

aveam - predicat verbal:

ne-am fi înțeles - predicat verbal:

nu eram dați în seama - predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală la diateza pasivă - *eram încredințați*;

ne rușinam - predicat verbal.

b) delimitarea propozițiilor și felul lor:

P 1 - *și după mintea...ne-am și întors chiar atunci* = propoziție principală, regentă pentru P 2 și P 3; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *ce-o aveam* = propoziție subordonată atributivă față de P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *mintea*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P 3 - *de nu eram daţi în seama lui moş Luca* = propoziţie subordonată condiţională faţă de P 1, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *ne-am fi întors*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *de*, regentă pentru P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 3, răspunde la întrebarea *care*, determină grupul de cuvinte *moş Luca* alcătuit din substantive, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziţia *de*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată:

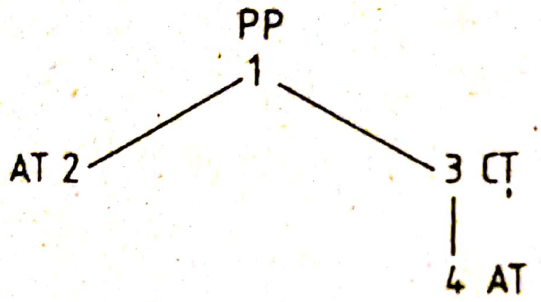

c.d) altă expresie în care să apară cuvîntul *seama*; folosirea ei ca predicat într-o regentă; subordonata cerută de această regulă.

De bună seamă 1/ (că) *se va ţine de cuvînt*. 2/

de bună seamă - locuţiune adverbială (*desigur*).

Propoziţia a doua (subordonată) este subiectivă (soluţie unică).

N-a băgat de seamă 1/ (că) *a pierdut* stiloul. 2/

n-a băgat de seamă - locuţiune verbală (*n-a observat*).

Subordonata este completivă directă.

Nu şi-a dat seama 1/ (de ceea ce) *s-a întîmplat*. 2/

nu şi-a dat seama - locuţiune verbală.

Subordonata este completivă indirectă.

N-a luat în seamă 1/ (ce) *i-ai spus*. 2/

n-a luat în seamă - locuţiune verbală.

Subordonata este completivă directă.

SIBIU

„*Erau doi* 1/ (şi) prin zgomotul exploziilor prima lui împuşcătură *nu atrăsese atenţia* celui de-al doilea 2/, (care) *îşi dăduse seama* prea tîrziu 3/ (că) *rămăsese singur*. 4/"

(Marin Preda)

Scanned with OKEN Scanner

a) analiza frazei:

P 1 - *erau doi* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 2 - *şi prin zgomotul exploziilor prima lui împuşcătură nu atrăsese atenţia celui de-al doilea* = propoziţie principală regentă pentru P 3, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 3 - *care îşi dăduse seama prea tîrziu* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 2 răspunde la întrebarea *care*, determină numeralul ordinal *celui de-al doilea* cu valoare substantivală, introdusă prin pronumele relativ *care*, regentă pentru P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *că rămăsese singur* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 3, determină locuţiunea verbală intranzitivă *îşi dăduse seama*, răspunde la întrebarea *de ce*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

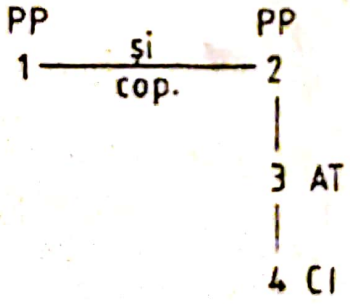

b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

prin zgomotul - complement circumstanţial de timp (cu nuanţă cauzală) exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de prepoziţia simplă *prin*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*;

exploziilor - atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul G., articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor*;

prima - atribut adjectival exprimat prin numeral ordinal simplu cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *împuşcătură*, feminin, singular, N., formă articulată cu articolul hotărît enclitic - *a* preluat de la substantivul *împuşcătură*;

lui - atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a treia, numărul singular, genul masculin, cazul G.;

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: (al, a, ai, ale) lui, ei, lor sînt întodeauna pronume personale, nu posesive.

Pronume (adjectiv) posesive sînt *(al) său, (a) sa, (ai) săi, (ale) sale.*

împuşcătură = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul *-a*, preluat de numeralul *prima* care îl precedă;

nu atrăsese atenţia = predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală alcătuită din:

nu atrăsese = verb predicativ personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă, cu adverbul de mod de negaţie *nu*;

atenţia = substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

TIMIŞ

1. Analiza frazei:

„(Cînd) *am auzit* 1/ (că) ei *pleacă* 2/, *am zis* 3/ (că) *mă duc* şi eu cu dînşii 4/, (iară) Huţu, *văzînd* 5/ (că) voiesc 6/ *(să) merg* 7/, m-*a luat* şi pe mine 5/ (şi) *eram foarte vesel* 8/, (căci) *era băiat* de tot hazul 9/, √ ştia 10/ *(să) facă* o mulţime de pozne 11/ *(si) ne aşteptam*12/ *(să) întîlnim* pe drum sania noastră 13/, (care) *să* ne *ducă* pînă la Cocorăşti. 14/

√ căci (Ion Slavici)

P 1 - *cînd am auzit* = propoziţie subordonată temporală faţă de P 3, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *am zis*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - că ei pleacă = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am auzit*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 3 - *am zis* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 4 - *că mă duc şi eu cu dînşii* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am zis*, introdusă prin conjuncţia

Scanned with OKEN Scanner

subordonatoare simplă *că*: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *iară Huţu văzînd...m-a luat şi pe mine* = propoziţie principală, regentă pentru P 6, coordonată adversativ cu P 3 prin conjuncţia *iară*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *că voiesc* = propoziţie completivă directă faţă de P 5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *văzînd*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, regentă pentru P 7; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 7 - *să merg* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voiesc*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 8 - *şi eram foarte vesel* = propoziţie principală, regentă pentru P 9, P 10 şi P 12, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 9 - *căci era băiat de tot hazul* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *căci*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 10 - *ştia* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, se subînţelege conjuncţia *căci*; coordonată cu P 9, prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 11 - *să facă o mulţime de pozne* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 10, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă simplă *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 12 - *şi ne aşteptam* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P 8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, se subînţelege conjuncţia subordonatoare *căci*, coordonată copulativ prin conjuncţia *şi* cu P 9, regentă pentru P 13; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 13 - *să întîlnim pe drum sania noastră* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 12, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *ne aşteptam*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 14; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P 14 - *care să ne ducă pînă la Cocorăşti* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 13, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *sania*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă dezvoltată.

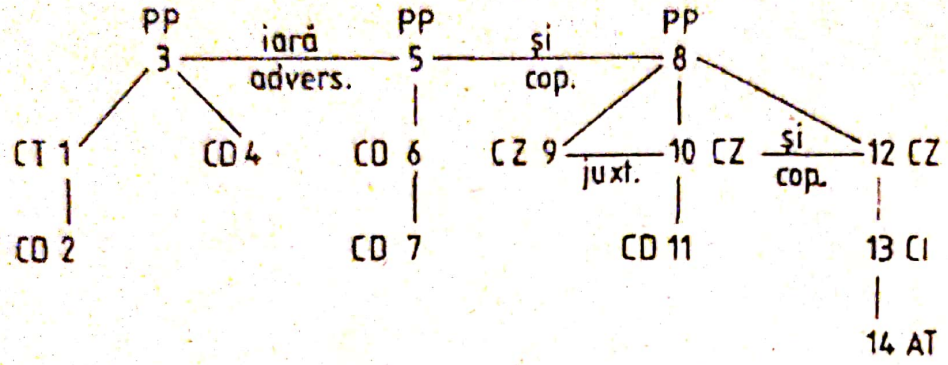

2. Alcătuirea frazei după schema dată (1 = subiectivă; 2 = principală regentă; 3 = subordonată predicativă). Explicaţi la ce se reduce în acest caz propoziţia principală regentă.

(Să) înveţi 1/ *înseamnă* 2/ *(să) munceşti.* 3/

1 = SB (2)
2 = PP
3 = PR (2)

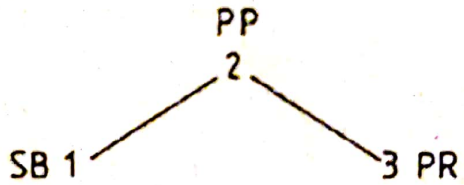

(Ceea ce) nu-mi place 1/ *este* 2/ (că) *nu învaţă.* 3/

1 = SB (2)
2 = PP
3 = PR (2)

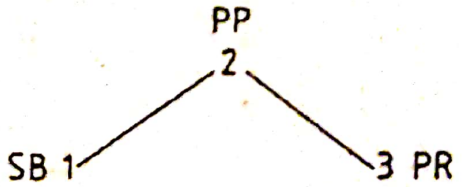

În aceste cazuri, propoziţia principală regentă se reduce la un verb copulativ cu funcţie sintactică de predicat nominal incomplet (insuficient, gol).

Atenţie!

După verbul *a fi* precedat de o subiectivă poate urma şi o finală sau o cauzală, nu numai o predicativă.

(Dacă) *citim* 1/ *este* 2/ (pentru că) *ne place.* 3/

1 = SB (2)
2 = PP
3 = CZ (2)

(Dacă) *învăţăm* 1/ *este* 2/ (ca să) *reuşim.* 3/

1 = SB (2)
2 = PP
3 = CS (2)

În aceste situaţii verbul *a fi* este predicativ impersonal.

Scanned with OKEN Scanner

BUCUREŞTI

1.

„*Nu ştiu* 1/ (cum) *se cheamă* satul acesta 2/, dar) *ştiu* 3/ (că) pretutindeni 4/ (pe unde) m-*ai dus*, 5/ (unde) *s-a vorbit* românește, 6/ *este* pământul Patriei mele...4/"

(Barbu Delavrancea)

a) predicatele şi felurile lor:

nu ştiu - predicat verbal;
se cheamă - predicat verbal;

Observaţie: Unii specialişti consideră că predicatul este *cum se cheamă* şi este predicat nominal, deoarece verbul *se cheamă* este socotit copulativ.

În acest sens, Mioara Avram in *Gramatica pentru toţi*, pag. 264 arată că: „în condiţiile admiterii acestei părţi de propoziţie (a elementului predicativ suplimentar - n.n.) inventarul verbelor copulative se reduce simţitor, eliminîndu-se verbe cu sens lexical autonom ca *a se arăta, a se chema...*"

ştiu - predicat verbal;
ai dus - predicat verbal;
s-a vorbit - predicat verbal;
este (se află) - predicat verbal.

b) analiza frazei:

P 1 - *nu ştiu* = propoziţie principală, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclmativă, negativă, simplă;

P 2 - *cum se cheamă satul acesta* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu ştiu*, introdusă prin adverbul relativ *cum*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *dar ştiu* = propoziţie principală, regentă pentru P 4, coordonată adversativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *dar*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 4 - *că pretutindeni...este pământul Patriei mele* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştiu*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P 5 şi P 6; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P 5 - *pe unde m-ai dus* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de P 4, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *este*, introdusă prin adverbul relativ *unde* precedat de prepoziţia simplă *pe*: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *unde s-a vorbit româneşte* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de P 4, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *este*, introdusă prin adverbul relativ *unde*, coordonată cu P 5 prin juxtapunere: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observaţie: Propoziţiile circumstanţiale de loc P 5 şi P 6 pot avea ca termen regent şi a d v e r b u l *pretutindeni* deci nu pot fi considerate AT sau APOZ., ci, cel mult CL explicative.

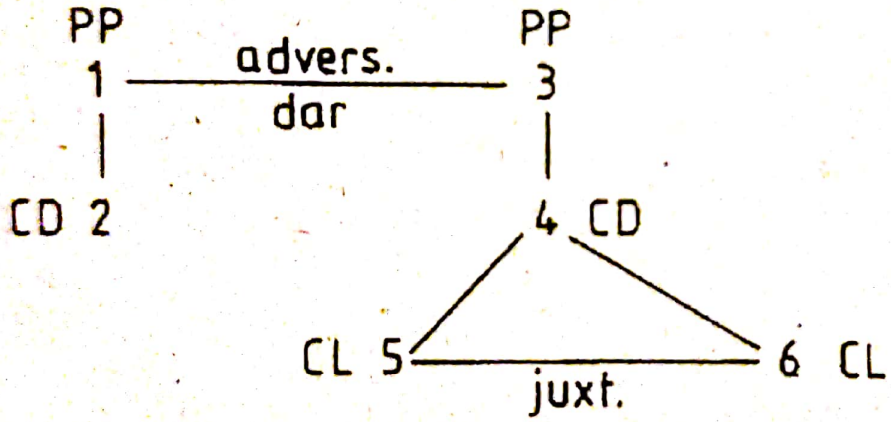

c) Analiza sintactică şi morfologică a cuvîntului subliniat.
acesta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *satul*: neutru, singular, N.

2.a) Substantivul *munca* (cu sau fără articol hotărît) folosit cu diferite funcţii sintactice:

Subiect: *Munca* îl înnobilează pe om. (N)
Îmi place *munca*. (N)

Nume predicativ: Aceasta este *o muncă* dificilă. (N)
Răsplata este *pentru munca* depusă. (Ac.)
Roadele sînt *ale muncii* lui neîncetate. (G)

Scanned with OKEN Scanner

Atribut substantival genitival:

Cei harnici culeg roadele *muncii* lor. (G)

Atribut substantival prepoziţional:

Îl caracterizează dragostea *faţă de muncă*. (Ac.)

O privire atentă *asupra muncii* lui ne duce la această concluzie. (G)

Rezultatele *graţie muncii* sale îl satisfac. (D0

Atribut substantival apoziţional:

Ea, *munca*, este creatoare de bunuri materiale. (N)

Complement direct:

Ei iubesc *munca*. (Ac.)

b) 3 prepoziţii care se construiesc cu cazul D:

datorită, graţie, mulţumită

Ex.: A reuşit *datorită* eforturilor depuse.

Observaţie: Tot cu cazul D se mai construiesc şi prepoziţiile: *conform, contra, potrivit*, precum şi adverbele cu valoare de prepoziţie *aidoma, asemenea*.

c) 3 propoziţii în care verbul *a învăţa* să fie folosit la:

indicativ, prezent:

El *învaţă* bine.

indicativ, trecut (una din forme):

Tu *ai învăţat* la istorie?

(perfect compus)

indicativ, viitor (una din forme):

În acest an noi *vom învăţa* şi mai bine.

(viitor)

Observaţii:

1. La timpul trecut, indicativul are şi următoarele forme:

- imperfect: (eu) *învăţam*
- perfect simplu: (eu) *învăţai*
- mai mult ca perfect: (eu) *învăţasem*

2. La timpul viitor, indicativul mai are şi formă de viitor anterior:

Cînd vei veni la mine, eu (*îmi*) *voi fi învăţat* deja.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE, 1985

BRAŞOV

a) Alcătuiţi o frază din propoziţia dată, transformînd părţile de propoziţie subliniate în subordonate. Analizaţi fraza, stabilind felul propoziţiilor:

„Liniştindu-ne toţi începurăm a lucra cu mult entuziasm, spre a termina sarcina încredinţată."

(După ce) *ne-am liniştit* 1/, toţi *începurăm* 2/ *(să) lucrăm* cu mult entuziasm 3/, (ca *să) terminăm* sarcina 4/ (care) ne *fusese încredinţată*. 5/

P 1 - *după ce ne-am liniştit* = propoziţie subordonată circumstanţială temporală faţă de P 2, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *începurăm*, introdusă prin locuţiunea conjuncţională *după ce*: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *toţi începurăm* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă afirmativă, simplă;

P 3 - *să lucrăm cu mult entuziasm* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *începurăm*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *că să terminăm sarcina* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală) faţă de P 3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să lucrăm*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare compusă *ca să*, regentă pentru P 5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *care ne fusese încredinţată* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *sarcina*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

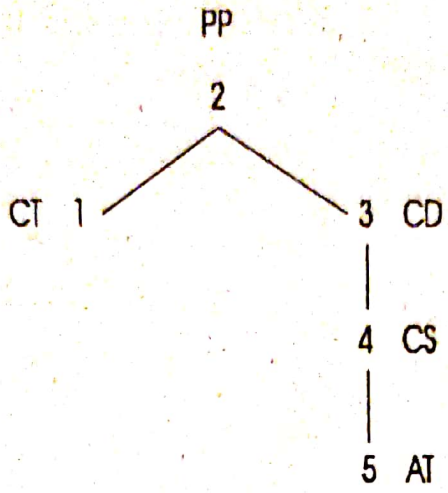

Explicaţi semnele de punctuaţie din textul dat:
„Agripina le răspunse gîfîind:
— Turcii, dragii mamei, de care că spunea bunicul!"

b) *ghilimelele* - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;

două puncte - s-au folosit după un verb de declaraţie cu determinant şi înainte de vorbirea directă (dialog):

linia de dialog - marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la convorbire:

...(,) dragii mamei (,) de care - prima virgulă s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul vocativ urmat de un determinant şi aşezat la sfîrşitul propoziţiei; a doua virgulă desparte o propoziţie subordonată atributivă explicativă de regenta ei:

semnul exclamării - s-a folosit la sfîrşitul unei fraze care are în alcătuirea ei o propoziţie enunţiativă exclamativă;
„Turcii, dragii mamei...!" (cu predicatul subînţeles).

BRĂILA

„*N-am* mai *trecut* de mult prin sat 1/ (şi)-mi *spune*
Un om 2/ (ce) de pe-acasă *a venit* 3/
(Cum c)-*a-nflorit* la noi mălinul 4/
(Şi) (c)-*ai albit*, mămucă 5/, *ai albit*. 6/"

(Nicolae Labiş)

a) sublinierea predicatelor;
b) delimitarea propoziţiilor, felul acestora şi schema frazei;
c) analiza morfosintactică a primei propoziţii;
d) explicarea semnelor de punctuaţie şi de ortografie din ultimul vers;

Scanned with OKEN Scanner

e) formulaţi un exemplu în care cuvîntul *noi* să aibă o altă valoare morfologică decît cea din textul de mai sus;

f) formulaţi o frază în care adverbul *cum* introduce alt fel de subordonată decît cea din textul dat.

a) *n-am trecut* - predicat verbal;
spune - predicat verbal;
a venit - predicat verbal;
a-nflorit - predicat verbal;
ai albit - predicat verbal;
ai albit - predicat verbal;

b)

P 1 - *n-am mai trecut de mult prin sat* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 2 - *şi-mi spune un om* = propoziţie principală, regentă pentru P 3, P 4, P 5 şi P 6; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *ce de pe-acasă a venit* = propoziţie subordonată, atributivă faţă de de P 2, răspunde la întrebarea *care*, care determină substantivul *om*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *cum c-a-nflorit la noi mălinul* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, introdusă prin locuţiunea conjuncţională subordonatoare *cum că*; enunţiativă proproiu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *şi c-ai albit, mămucă* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*, coordonată copulativ cu P 4 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă;

P 6 - *ai albit* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, se subînţelege conjuncţia subordonatoare *că*, coordonată prin juxtapunere cu P 5; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă.

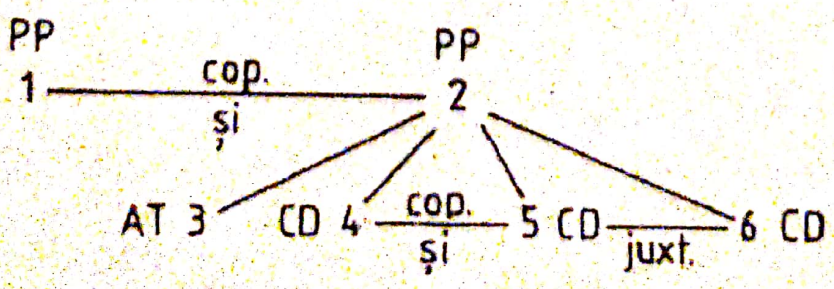

Scanned with OKEN Scanner

c)

n-am trecut - predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana I, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod de negaţie *nu*;

mai - complement circumstanţial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod, simplu;

de mult - complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp simplu, precedat de prepoziţia *de*, grad de comparaţie poziţiv;

prin sat - complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *prin*, nearticulat;

d)

n(-)am - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *u:n(u)* - adverb; *am* - verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului sompus;

şi(-)mi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu elidarea vocalei *î: şi* - conjuncţie coordonatoare simplă; *(î)mi* - pronume personal, formă neaccentuată;

pe(-)acasă - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt (*pe-a*): *pe* - propoziţie simplă; *acasă* - adverb de loc, compus;

c(-)a(-)nflorit - cele două cratime marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *ă (c(ă)* - conjuncţie simplă subordonatoare; *a* - auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus) şi a începutului altui cuvînt, prin elidarea vocalei *î: (c-a-n) (î)nflorit* - participiul verbului de conjugat care formează, împreună cu auxiliarul *a*, perfectul compus;

c(-)ai - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu omiterea vocalei *ă: c(ă)* - conjuncţie simplă subordonatoare: *ai* -auxiliarul *a avea* din alcătuirea perfectului compus;

ai albit (,) mănucă - virgula s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul V, aşezat la sfîrşitul propoziţiei;

...mănucă (,) ai albit - virgula desparte două propoziţii de acelaşi fel coordonate prin juxtapunere (două completive directe);

punctul - marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii principale enunţiative, neexclamative.

e) *Noi* mergem la şcoală. (pronume personal)
Şi-a cumpărat haine *noi*. (adjectiv)
f) (Cum) îţi *vei şterge*, 1/ aşa *vei dormi*. 2/

1 = CM (2)
2 = PP

CARAŞ SEVERIN

Alcătuiţi trei fraze în care conjuncţia *că* să introducă propoziţii diferite:

Subiectivă: *Este bine* 1/ (că) *ai venit*. 2/
1 = PP; 2 = SB (1)

Predicativă: Părerea mea *este* 1/ (că) *vei reuşi*. 2/
1 = PP; 2 = PR (1)

Atributivă: Convingerea 1/ (că) *vor ajunge* la timp 2/ îi *îmbărbăta*. 1/
1 = PP; 2 = ST (1)

Observaţie: Conjuncţia *că* mai poate introduce şi următoarele feluri de subordonate:

Completivă directă: Mi-*a spus* 1/ (că) *vine* la mine. 2/
1 = PP; 2 = CD (1)

Completivă indirectă: *Se teme* 1/ (că) *va întîrzia*. 2/
1 = PP; 2 = CI (1)

Cauzală: *N-a venit* la şcoală 1/ (că) *a fost bolnav*. 2/
1 = PP; 2 = CZ (1)

Concesivă: Fierul 1/ (că)-i *fier* 2/, şi tot *rugineşte*. 1/
1 = PP; 2 = CV (1)

Consecutivă: *A alergat* aşa de mult 1/, (că) îl *dor* picioarele. 2/
1 = PP; 2 = CNS (1)

CONSTANŢA

„Mai mult chiar, 1/ (dacă) *se ţine seama* de întinsul teritoriu romanizat de pe ambele maluri ale Dunării, 2/ *pare mai simplu* 1/ *(să) se admită* 3/ (că) procesul de diversificare a limbii latine *începuse* mai de timpuriu. 4/"

(Ion Coteanu)

Scanned with OKEN Scanner

a) delimitarea propoziţiilor şi felul lor;
b) identificarea predicatelor şi felul lor;
c) analiza sintactică şi morfologică a textului subliniat.

a) *se ţine seama* - predicat verbal (locuţiune verbală);
pare mai simplu - predicat nominal (expresie verbală impersonală);
să se admită - predicat verbal (verb predicativ);
începuse - predicat verbal (verb predicativ)

b)

P 1 - *mai mult chiar...pare mai simplu* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *dacă se ţine seama de întinsul teritoriu romanizat de pe ambele maluri ale Dunării* = propoziţie subordonată circumstanţială condiţională faţă de P 1, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină expresia verbală impersonală *pare mai simplu*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *să se admită* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *pare mai simplu*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 4 - *că procesul de diversificare a limbii latine începuse mai de timpuriu* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv impersonal *să se admită*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă.

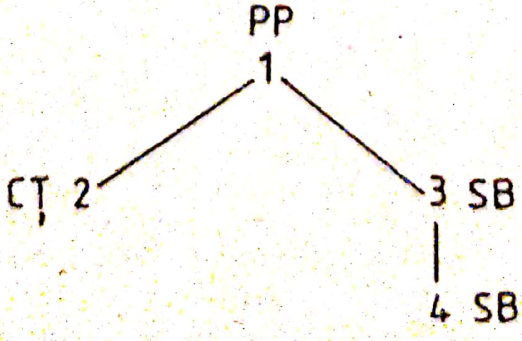

c)
mai mult chiar = complement circumstanţial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, gradul comparativ de superioritate, urmat de adverbul de mod de întărire *chiar*, fără funcţie sintactică;
de pe...maluri = atribut substantival prepoziţional exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziţia compusă *de pe*, articulat, întrucît articolul hotărît enclitic *-le* este preluat de numeralul precedent *ambele*;
ambele = atribut adjectival exprimat prin numeral cardinal colectiv cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *maluri* - neutru, plural, Ac., formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-le* care aparţine substantivului *maluri*;
ale Dunării = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv propriu simplu, cu formă de feminin, singular, cazul G., precedat de articolul posesiv (genitival) *ale*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

COVASNA
secţia română şi maghiară

1. Precizaţi ce fel de propoziţii subordonate introduc elementele de relaţie *că* şi *de* în următoarele fraze;
2. Explicaţi gramatical ortografierea diferită a cuvîntului (grupului de cuvinte) *numai* şi *nu mai* din textul b) şi faceţi analiza sintactică şi morfologică a propoziţiei principale din acest text.

a) *E bine* 1/ (că) îţi *alegi* cu grijă prietenii. 2/
1 = PP; 2 = SB (1)

b) Părerea 1/ (că) numai din cărţi te *poţi* instrui 2/ *nu* mai *este actuală*. 1/
1 = PP; 2 = AT (1)

c) *Mă gîndesc* 1/ (că) *pot* învăţa mai mult. 2/
1 = PP; 2 = CI (1)

d) (De) nu ţi-*e* teamă de un rezultat nemulţumitor 1/, *poţi* participa la concurs. 2/
1 = CŢ (1); 2 = PP

e) *Citea* aşa de repede 1/, (de) *nu se înţelegea* nimic. 2/
1 = PP; 2 = CNS (1)

Observaţii: În exemplul b), pronumele reflexiv *te* nu aparţine predicatului, ci verbului la infinitiv care îi urmează. Verificăm

prin transformarea infinitivului în conjunctiv:... poţi *să te instruieşti*.

În exemplul d), predicatul subordonatei este verbal, deoarece în expresii ca *(mi)-e teamă, (mi)-e sete, (mi)-e foame, (mi)-e frig* s.a., verbul *a fi* este predicativ, iar substantivele care îi urmează sînt subiecte (G A II, p.100).

2.

numai = adverb de mod restrictiv (*doar, decît*) o singură parte de vorbire compusă prin contopire (unire, sudură) din două adverbe:

nu mai = două părţi de vorbire diferite; ambele sînt adverbe: *nu* - adverb care ajută la alcătuirea formei negative a predicatului: *mai* - adverb de mod;

părerea = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a;*

nu...este actuală = predicat nominal format din: *nu este* - verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă, cu adverbul de mod de negaţie *nu: actuală* - nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii - genul feminin, numărul singular, cazul N., grad pozitiv (se acordă cu subiectul *părerea*);

mai = complement circumstanţial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu.

GIURGIU

a) analiza sintactică a frazei;

b) să se construiască două propoziţii în care verbul *a fi* să aibă alte valori decît cea din textul dat;

„Cel mai cuminte lucru *e* 1/ *(să) chemi* pe oameni într-o duminică la dumneata 2/, *(să)* le *spun* 3/ *te-ai hotărît* 4/ *(să)-ţi îngrijeşti* singur de treburi. 5/"

(Duiliu Zamfirescu)

a)

P 1 - *cel mai cuminte lucru e* = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *să chemi pe oameni într-o duminică la dumneata* = propoziţie subordonată predicativă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *e*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*, regentă pentru P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observaţie: În această situaţie, valoarea copulativă a verbului *a fi* şi funcţia sintactică de subiect a substantivului *lucru* sînt determinate nu numai de topică, deşi substantivul este nearticulat, ei şi de forma adjectivului *cel mai cuminte*, întrucît „substantivele precedate de adjective pronominale sau propriu-zise la superlativ sînt considerate *determinate* (ca şi cum ar fi articulate cu articol hotărît)" (G.G. Neamţu, *Elemente de analiză gramaticală*, p.213).

P 3 - *să le spun* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop faţă de P 2, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să chemi*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *că te-ai hotărît* = propoziţiei subordonată completivă directă faţă de P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spui*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P 5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 5 - *să-ţi îngrijeşti singur de treburi* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *te-ai hotărît*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*; enunţiativă propriu-zisă, neeclamativă, afirmativă, dezvoltată

PP
1
|
2 PP
|
3 CS
|
4 CD
|
5 CI

b) În text, verbul *a fi* are valoare copulativă. Alte valori:
- predicativ: Cartea *este* în bibliotecă. Nu-mi *era* teamă.
- auxiliar: *Aş fi* mers şi eu în excursie.

Scanned with OKEN Scanner

a) stabiliţi felul propoziţiilor din textul de mai jos;
b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;
c) într-una dintre propoziţiile unei fraze construite de voi folosiţi verbul „*să fi legat*". Analizaţi predicatul propoziţiei respective.

„(Şi *una e* 1/ *(să) mori* la datorie 2/, (cînd) te *izbeşte* un glonţ sau o schijă 3/, (şi) *alta e* 4/ *(să) fii legat* de un stîlp 5/ (şi) *(să)* te *execute* plutonul de execuţie. 6/"

(Marin Preda)

a)

P 1 - *şi una e* = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 2 - *să mori la datorie* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P 1, regentă pentru P 3, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *una e*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *cînd te izbeşte un glonţ sau o schijă* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp faţă de P 2, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *să mori*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *şi alta e* = propoziţie principală, regenetă pentru P 5 şi P 6, coordonată adversativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 5 - *să fii legat de stîlp* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *alta e*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *şi să te execute plutonul de execuţie* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *alta e*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, coordonată copulativ cu P 5 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

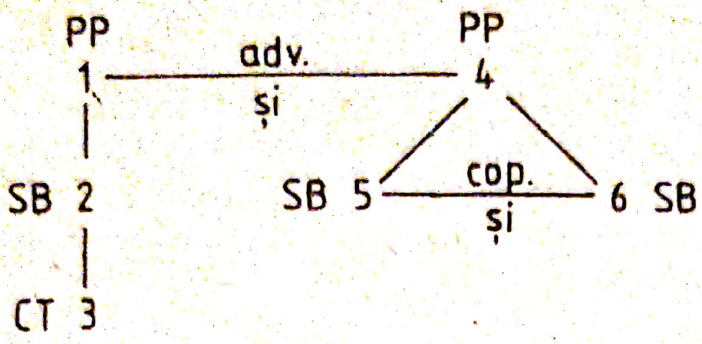

Observaţie: În *Analize gramaticale*, Aurel Nicolescu consideră subiectivele din acest text drept predicative. (p.181).

b)

să execute = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

te = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a II-a, numărul singular, cazul Ac.;

plutonul = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*;

de execuţie = atribut substantival prepoziţional exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia *de*, nearticulat.

c) *Trebuia* 1/ *(să) fi legat* bine pachetul. 2/

să fi legat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul perfect, persoana a II-a, numărul singular.

MARAMUREŞ

1. Înlocuiţi punctele cu propoziţia regentă potrivită fiecărei subordonate date, respectînd cerinţa din paranteză:

a).....că mîine va pleca (CD).

b).....cui ţi-a împrumutat-o (CI).

c) Cînd ieşeam de la şcoală.....(CŢ).

d).....ca să-mi scriu temele din vreme (CS).

2. Transformaţi subordonata de la punctul c) în complementul corespunzător.

3. Explicaţi ortogramele întîlnite în propoziţiile date.

Scanned with OKEN Scanner

a) Mi-*a spus* 1/ (că) mîine *va pleca* 2/.
1 = PP; 2 = CD (1)
b) *Înapoiază* cartea 1/ (cui) ţi-*a împrumutat-o*. 2/
1 = PP; 2 = CI (1)
c) (Cînd) *ieşeam* de la şcoală 1/, *ne-am întîlni* cu el. 2/
d) *Merg* repede acasă 1/ (ca *să*)-mi *scriu* temele din vreme. 2/
1 = PP; 2 = CS (1)

2. *Ieşind* de la şcoală, ne-am întîlnit cu el. (complement circumstanţial de timp).

3.

ţi(-)a - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără omiterea unei vocale:
ţi = pronume personal, formă neaccentuată;
a = verbul auxiliar *a avea*;

împrumutat(-)o - cratima marchează rostirea într-o silabă a sfîrşitului unui cuvînt întreg, fără omiterea unei vocale, şi a unui cuvînt întreg: *împrumutat* - verb la participiu; *o* - pronume personal, formă neaccentuată (*-l-o*);

să(-)mi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu elidarea vocalei *î*:
să = parte componentă a conjuncţiei compuse *ca să:*
(î)mi = pronume reflexiv.

MEHEDINŢI

1. Alcătuiţi o propoziţie după schema următoare, folosind cuvintele date în continuarea acestei scheme la formele lor de nominativ sau de infinitiv, în conformitate cu cerinţele comunicării ce rezultă:

CT	+	SB	+	PR	+	CD	+	AT	+	AT
adv.		p.		v.		s.		s.		adj.

(sintactic, astăzi, de exerciţiu, noi, analiză, a face).

2. Analizaţi sintactic următoarea frază:

„Şuşteru nu înţelese pe dată ce i se spune, *parcă îi luase minţile*, şi cînd se dezmetici, celălalt era departe, se pierdea pe sub arcadele podului vopsit în roşu, dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morţilor."

(Fănuş Neagu)

a) analiza sintactică şi morfologică a primei propoziţii;
b) contragerea propoziţiei subliniate.

Scanned with OKEN Scanner

1. Astăzi noi facem exerciţii de analiză sintactică.
2. „Şusteru *nu înţelese* pe dată 1/ (ce) i *se spune* 2/, (parcă) îi *luase minţile (şi) 4/ (cînd)* se dezmetici 5/, celălalt *era* departe 4/ *se pierdea* pe sub arcadele podului vopsit în roşu 6/, *dispărea* ca o nălucă, în fulgerările apei morţilor. 7/"

(Fănuş Neagu)

P 1 - *Şusteru nu înţelese pe dată* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 2 - *ce i se spune* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu înţelese*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *parcă îi luase minţile* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod faţă de P 1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *nu înţelese*, introdusă prin adverbul *parcă*; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *şi...celălalt era departe* = propoziţie principală, regentă pentru P 5, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *cînd se dezmetici* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp faţă de P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *era*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 6 - *se pierdea pe sub arcadele podului vopsit în roşu* = propoziţie principală coordonată cu P 4 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 7 - *dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morţilor* = propoziţie principală, coordonată cu P 6 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

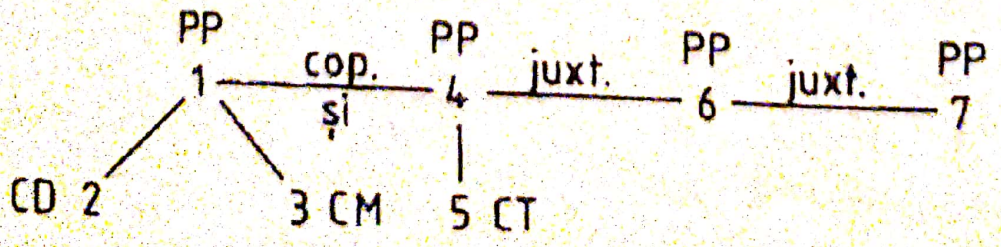

Scanned with OKEN Scanner

a)
Şusteru = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu simplu cu formă de masculin, singular, cazul N., nearticulat;
nu înţelese = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod negativ *nu*;
pe dată = complement circumstanţial de timp exprimat prin locuţiune adverbială de timp;
c) Şusteru nu înţelese pe dată...
luîndu-i minţile (aiurîndu-se) - complement circ. de mod cu nuanţă cauzală.

TULCEA

Alcătuiţi patru propoziţii de tipuri sintactice diferite introduse prin conjuncţia *să*. În frazele astfel obţinute, subliniaţi propoziţiile subordonate solicitate, precizînd felul lor.

a) Subiectivă;
Trebuie 1/ (să) **mergi** acolo. 2/
1 = PP; 2 = SB (1)
Predicativă:
Datoria elevului **este** 1/ (să) **înveţe**. 2/
1 = PP; 2 = PR (1)
Completivă directă:
El **doreşte** 1/ (să) **organizeze** o excursie. 2/
1 = PP; 2 = CD (1)
Completivă indirectă:
Se **gîndeşte** 1/ (să) se **pregătească** temeinic. 2/
1 = PP; 2 = CI (1)
Finală:
A venit la mine 1/ (să)-i **împrumut** o carte. 2/
1 = PP; 2 = CS (F) (1)

Observaţii: a. Conjuncţia *să* mai poate introduce:
Atributivă: *A venit* vremea 1/ *(să) mergi la examen*. 2/
Condiţională: *(Să) mă fi ascultat*, 1/ reuşea. 2/
Concesivă: *(Să)-l pici cu lumînarea*, 1/ şi tot nu recunoaşte. 2/
Consecutivă: E atîta de subţire 1/ *(să) o tai c-un fir de păr*. 2/
b. La construirea unor feluri de subordonate (SB, PR, CD, CI, CS, AT), trebuie să avem în vedere natura morfologică a elementului regent, întrebarea şi posibilitatea contragerii lor în partea de propoziţie corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

La alte tipuri de subordonate (CV, CNS), construirea lor corectă presupune cunoaşterea elementelor corelative şi a conectivelor specifice, verificînd apoi prin substituirea conjuncţiei *să* cu unul din elementele subordonatoare specifice.

Şi în cazul condiţionalei introduse prin conjuncţia să, modul de verificare a corectitudinii formulării este înlocuirea lui *să* prin conjuncţia *dacă*, deşi aceasta nu este un conectiv specific.

VÎLCEA

„(Unde)-*i* unul 1/, *nu-i* putere
La nevoi şi la durere. 2/
(Unde)-*s* doi 1/, puterea *creşte* 2/
(Şi) duşmanul *nu sporeşte*. 3/"

(V.Alecsandri)

a) Indicaţi felul propoziţiilor şi alcătuiţi schema.

Fraza I

P 1 - *unde-i unul* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de P 2, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *(nu)-i*, introdusă prin adverbul relativ *unde*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *nu-i putere/La nevoi şi la durere* = propoziţie principală, regentă pentru P 1; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

Fraza II

P 1 - *unde-s doi* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de regenta P 2, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *creşte*, introdusă prin adverbul relativ *unde*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *puterea creşte* = propoziţie principală, regentă pentru P 1; enunţiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 3 - *şi duşmanul nu sporeşte* = propoziţie principală, coordonată copulativ cu P 2 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă simplă.

Scanned with OKEN Scanner

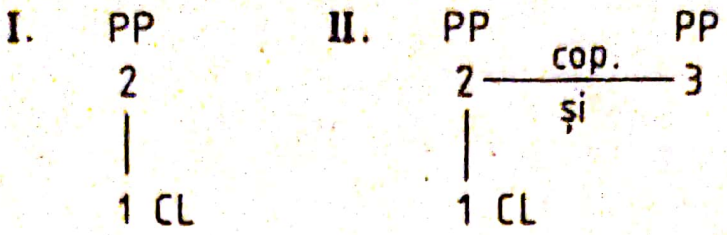

b) Explicaţi folosirea semnelor de ortografie şi de punctuaţie întîlnite în text:

ghilimelele - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;

unde(-)i - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg *(-de-i): unde* - adverb; *(î)i* - verbul *a fi* (formă scurtă);

unul (,) nu-i - virgula desparte o subordonată circumstanţială de loc de regenta ei, fiind aşezată înaintea acesteia;

nu(-)i - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi:
nu = adverb;
(î)i = verbul *a fi*;

punctul (.) - marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative;

unde(-)s - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg prin elidarea vocalei *î:*
unde - adverb;
(î)s - verbul *a fi* (formă scurtă);

doi (,) puterea - virgula desparte o subordonată circumstanţială de loc de regenta ei, fiind aşezată înaintea acesteia;

punctul (.) - marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative.

BUCUREŞTI

„În ziua aceea *nu era* nici un nor deasupra 1/ (şi) uriaşiii munţi 2/ (care) atîtea zile *frămîntaseră* 3/ (şi) *sloboziseră* din coamele lor zbîrlite pînă la cer, ploile, trăsnetele şi şuvoaiele, 4/ *erau* acum *blajini, tihniţi...2/*"

(Gala Galaction)

1.a) felul predicatelor:
nu era = predicat verbal;
frămîntaseră = predicat verbal;
sloboziseră = predicat verbal;
erau...blajini, tihniţi = predicat nominal

b) analiza frazei:

P 1 - *În ziua aceea nu era nici un nor deasupra* = propoziţie principală: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 2 - *şi uriaşii...munţi erau acum blajini, tihniţi* = propoziţie regentă pentru P 3 şi P 4, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *care atîtea zile frămîntaseră* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *munţi* din P 2, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *şi sloboziseră din coamele lor zbîrlite pînă la cer, ploile, trăsnetele şi puhoaiele* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *munţi* din P 2, se subînţelege pronumele relativ *care*, coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncţia simplă *si*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

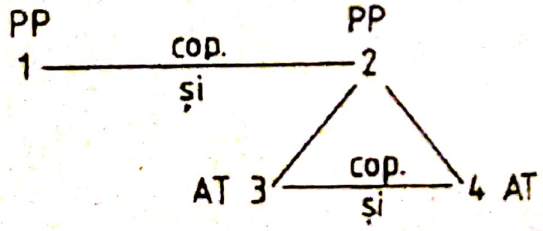

c) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ziua* - feminin, singular, Ac.;

deasupra = complement circumstanţial de loc exprimat prin adverb de loc compus;

Observaţie: Cuvîntul *deasupra* poate fi şi prepoziţie cu regim de genitiv.

Barca plutea *deasupra apei*.

2. Analizaţi sintactic cuvintele subliniate din următoarea propoziţie: „Ei au căzut luptînd pentru cei mulţi..." (Eugen Jebeleanu)

ei = subiect simplu exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, masculin, cazul N.;

au căzut = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul plural.

Scanned with OKEN Scanner

„*Daţi*-mi mie de bună voie moşia voastră, 1/ (căci) eu *mi-am pus obrazul* pentru voi 2/ (şi) √ *v-am cerut* iertare de la Vodă.3/"

(Mihail Sadoveanu)

√ căci

Felul predicatelor:

daţi = predicat verbal;
(mi)-am pus obrazul = predicat verbal;
am cerut = predicat verbal;

a) Analiza frazei:

P 1 - *Daţi-mi de bună voie moşia voastră* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 3; enunţiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *căci eu mi-am pus obrazul pentru voi* = propoziţie subordonată cauzală, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză* determină verbul *daţi*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *căci*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *şi v-am cerut iertare de la Vodă* = propoziţie subordonată cauzală, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *daţi*, se subînţelege conjuncţia subordonatoare *căci*, coordonată copulativ cu P 2 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, dezvoltată.

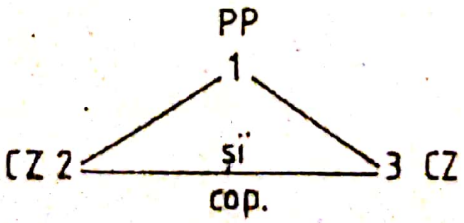

b) Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

daţi = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea I, diateza activă, modul imperativ, forma afirmativă, persoana a II-a, numărul plural;

moşia = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît propriu-zis enclitic *-a*;

voastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *moşie* - feminin, singular, Ac., - persoana a II-a, mai mulţi posesori;

de la Vodă = complement indirect exprimat prin substantiv propriu, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia compusă *de la*, nearticulat.

c) Sinonimele substantivului *drapel*:

drapel - *steag*, *flamură*, *stindard*

„Nu-mi trebuie *flamuri*,
Nu voi sicriu bogat..."
(Mihai Eminescu)

Dorobanţii au pus *stindardul* pe crîncena redută.

Steagul olimpic a devenit simbolul prieteniei dintre sportivii de pretudindeni.

SESIUNEA IUNIE 1986

SUBIECT UNIC

Se dau versurile:

„Simt cum distinct *în adînc*
Stropii *de cîntec* se strîng,
Acolo vibrează o strună
Şi-*o lume* întreagă răsună."

(Nicolae Labiş)

CERINŢE:

a) arătaţi prin ce sînt exprimate, în ce caz sînt şi ce funcţie sintactică au cuvintele subliniate;

b) treceţi adverbul *puternic* la toate gradele de comparaţie, folosind cuvintele *strună* şi *vibrează*.

2. Elaboraţi un text din zece propoziţii sau fraze despre activitatea de elev, folosind şi următoarele semne de punctuaţie: virgula, semnul exclamării, semnul întrebării, două puncte.

a)

în adînc = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *în*, nearticulat;

de cîntec = atribut substantival prepoziţional exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *de*, nearticulat;

Scanned with OKEN Scanner

acolo = complement circumstanţial de loc exprimat prin adverb de loc compus, fără grad de comparaţie;
o lume = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.

b) *pozitiv*:

Strunele viorii lui vibrează *puternic*.

- *comparativ de superioritate*:

Strunele viorii mele vibrează *mai puternic* decît strunele viorii lui.

- *comparativ de egalitate*:

Strunele viorilor noastre vibrează *la fel de puternic*.

- *comparativ de inferioritate*:

Strunele viorii tale vibrează *mai puţin puternic* decît strunele viorilor noastre.

- *superlativ relativ de superioritate:*

Strunele viorilor lor vibrează *cel mai puţin puternic* dintre toate.

- *superlativ absolut de superioritate;*

Strunele viorii sale vibrează *foarte puternic*.

- *superlativ absolut de inferioritate:*

Dezacordîndu-se strunele viorii mele vibrează *foarte puţin puternic*.

2. *În recreaţie*:

Clopoţelul a sunat. Elevii (.) elevele şi învăţătorii părăsesc sălile de clasă.

Pe coridor se aude o voce(:)

— Gigele(!) Unde te duci(?)

Şcoala răsună de glasurile copiilor şi în curînd şi curtea se umplre de voie bună şi zarvă.

Precizări

În redactarea unei compuneri, fie ea gramaticală sau cu sarcini ortografice, trebuie să respectăm cerinţele generale ale alcătuirii unei astfel de lucrări.

În cazul de faţă este necesar să folosim semnele de punctuaţie indicate, iar textul să nu aibă mai mult de 6 propoziţii sau fraze.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1987

SUBIECT UNIC

Se dă textul:

„Noi sîntem seminţe şi pămîntul e al nostru,
ştim cel mai bine locul şi patima şi rostul,
ştim cel mai bine legea şi mersul înainte,
sîntem, după nevoie, şi lacrimă şi dinte."

(Nichita Stănescu)

1. Enunţati ideea principală a versurilor date.
2. Arătaţi care sînt semnele de punctuaţie în textul dat şi explicaţi de ce s-a folosit fiecare.
3. Alcătuiţi două propoziţii în care, pe rînd, fiecare din cuvintele date să fie subiecte şi atribute: *seminţe, patimă, rost, lege*. Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii atributele din fiecare propoziţie elaborată.

1. Versurile fac parte din poezia „Noi" de Nichita Stănescu, o odă închinată poporului român, în care se arată ceea ce reprezentăm noi ca popor, raportînd această noţiune la pămîntul strămoşesc, la istoria noastră şi la alţii „stăpîni peste pămînt".

Poetul vorbeşte în numele poporului căruia îi aparţine şi de aceea titlul este constituit din pronumele personal *noi*, reluat de patru ori cu formă identică, în conţinutul întregii poezii. El realizează totodată un impresionant portret moral al neamului căruia îi preamăreşte virtuţile.

Prima strofă este constituită, ca şi întreagă poezie, din metafore-simboluri, prin care Nichita Stănescu pune în evidenţă legătură cu pămîntul strămoşesc, ideea conştiinţei naţionale şi a conţinuităţii noastre etnice.

Relaţia indisolubilă dintre popor şi spaţiul geografic al patriei este sugerată prin metaforele *seminţe* şi *pămînt*. Tocmai datorită acestei identităţi, noi, românii, suntem cei mai îndreptăţiţi să ne cunoaştem originea (*„locul"*), strădaniile şi idealurile (*„şi patima şi rostul"*), să respectăm tradiţiile (*„legea"*)asigurîndu-ne progresul şi prosperitatea (*„mersul înainte"*). De-a lungul timpului, poporul român şi-a dovedit sensibilitatea şi compasiunea pentru oameni (*„lacrima"*), dar a fost şi neînduplecat, dîrz, neiertător (*„dinte"*), atunci cînd situaţia a impus-o (*„după nevoie"*).

Scanned with OKEN Scanner

Se remarcă folosirea în enumerație a metaforelor menționate, a repetiției verbelor „*a ști*" și „*a fi*" la indicativ, precum și prezența adverbului la superlativ *cel mai bine*, care pun în evidență mîndria patriotică, demnitatea și încrederea în forțele noastre.

2. „Noi *sîntem semințe* 1/ (și) pămîntul *e al nostru*. 2/
știm cel mai bine locul și patima și rostul, 3/
știm cel mai bine legea și mersul înainte, 4/
sîntem, după nevoie *și lacrimă și dinte*. 5/"

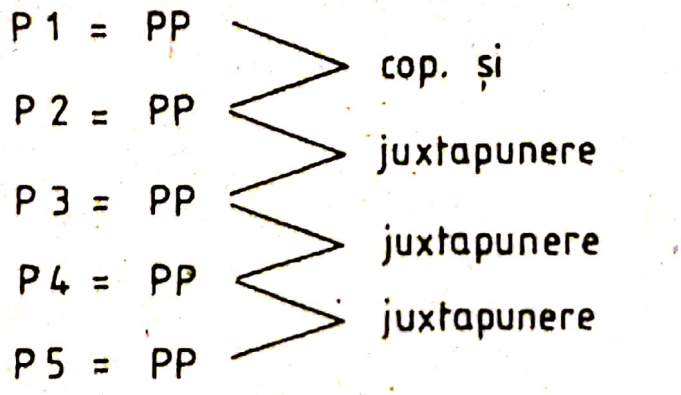

ghilimelele (semnele citării) - s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară;
primele trei virgule - despart propoziții principale coordonate prin juxtapunere;
virgulele a patra și a cincea - izolează un complement circumstanțial de timp cu nuanță condițională („*după nevoie*") intercalat între verbul copulat și numele predicativ; are vaaloarea unei construcții incidente;
punctul - marchează sfîrșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

3. *Semințele* au încolțit.
Sacul **cu semințe** se află lîngă magazie.
Această *patimă* îl stăpînește de multă vreme.
Neliniștea lui este urmarea firească **a patimii** devoratoare.
Pămîntul rîde sub razele aurii ale soarelui.
Țăranii se bucură de roadele **pămîntului**.
Rostul medicului este de a veghea sănătatea oamenilor.
A muncit mult pentru realizarea acestui **rost**.
Legea a fost votată de toate grupurile parlamentare.
Toți cetățenii se supun rigorilor **legii**.

Scanned with OKEN Scanner

LICEE MILITARE

1. Se dau versurile:

„Patria e cerul cu soare, e cerul cu nori,
E cerul cu lună şi e cerul cu stele,
Patria - sînt oamenii aceştia,
Fraţii mei, surorile mele,
Ţărîna străbunilor mei.
Patria mea e poporul acesta
În mijlocul căruia am răsărit,
Ca o trestie subţire, ca un plop mai apoi
Şi-am ajuns la bătrîneţe stejar."

(Zaharia Stancu, *Patria*)

CERINŢE

a) enunţaţi ideea principală a versurilor date;

b) arătaţi care sînt semnele de punctuaţie şi de ortografie întrebuinţate în text şi explicaţi de ce s-a folosit fiecare dintre ele;

c) alcătuiţi cîte două propoziţii în care, pe rînd, fiecare din cuvintele date să fie subiecte şi atribute: *patrie, străbun, popor, oameni, stejar*. Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii atributele din fiecare propoziţie elaborată.

a) Aceste versuri fac parte din poezia „Patria", de Zaharia Stancu, publicată în volumul „Poeme cu lună" din anul 1974. Poetul defineşte noţiunea de patrie, liric, subiectivat, organizînd elementele prin care este simbolizată, pe trei coordonate: terestră, cosmică şi umană.

Primele două versuri se referă la coordonata cosmică semnificată prin *cer, soare, nori, lună* şi *stele*, elemente care sugerează eternitatea patriei atît în spaţiu, cît şi în timp. Substantivul *cer*, repetat, enumeraţia *soare, nori, lună, stele* şi antiteza *soare-nori* au menirea de a reliefa circuitul anotimpurilor, al zilelor şi al nopţilor, dar şi marile alternanţe ale istoriei acestui pămînt, vremurile de glorie, de libertate, dar şi momentele de tragism, întunecate, ale existenţei noastre.

Coordonata umană este cuprinsă în versurile 3-5 este sugerată prin substantivele *oameni, fraţi, surori, străbuni* care constituie o enumeraţie. Lor le urmează, în versul al cincilea, substantivul comun *poporul* care le înglobează semantic, acesta devenind simbolul spiritualităţii româneşti. Adjectivele posesive *„mei"* (repetat) şi *„mele"* accentuează lirismul versurilor şi sentimentul apartenenţei poetului la acest univers, iar metafora *„ţărîna străbunilor mei"* are menirea de a pune în evidenţă legătura dintre generaţii, tradiţia perpetuă.

Scanned with OKEN Scanner

Ultimele patru versuri, prin comparaţiile *„ca o trestie subţire"*, *„ca un plop"* şi prin metafora *„am ajuns...stejar"*, relevă etapele formării poetului, ale devenirii sale. *„Trestia"* sugerează copilăria, *„plopul"* simbolizează tinereţea avîntată, iar *„stejarul"* - maturitatea deplină cu atributele sale: putere, statornicie, forţă creatoare, vitalitate.

Versurile acestea, ca şi întreaga poezie, pun în evidenţă simplitatea formei prin care Zaharia Stancu reuşeşte să înnobileze sentimentul patriotic şi să realizeze un poem liric concentrat, în care dragostea faţă de tot ceea ce este românesc este covîrşitoare.

b) „Patria *e cerul* cu soare 1/, *e cerul* cu nori, 2/
E cerul cu lună 3/ (şi) *e cerul* cu stele, 4/
Patria - *sînt oamenii* aceştia,
Fraţii mei, *surorile* mele, 5/
Ţărîna străbunilor mei. 6/
Patria mea *e poporul* acesta 7/
(În mijlocul căruia) *am răsărit*,
Ca o trestie subţire, ca un plop mai apoi 8/
(Şi)-*am ajuns* la bătrîneţe *stejar* 9/

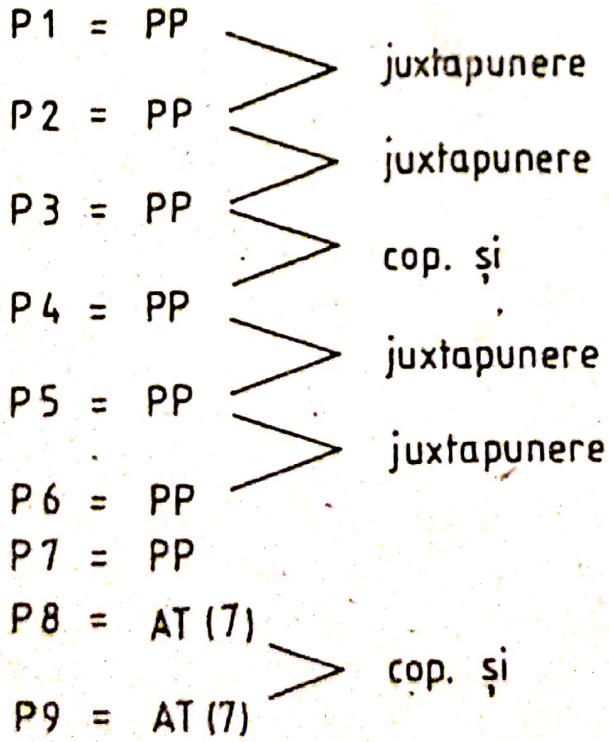

Prima virgulă - desparte două propoziţii principale (P 1 şi P 2) coordonate prin juxtapunere.
A doua virgulă - desparte două propoziţii principale (P 2 şi P 3) coordonate prin juxtapunere.
A treia virgulă - desparte două propoziţii principale (P 4 şi P 5) coordonate prin juxtapunere.
Linia de pauză (Patria - sînt...) delimitează subiectul de predicat, folosirea ei fiind impusă de intonaţie; marchează

Scanned with OKEN Scanner

insistenţa poetului, dar şi raportul de interdependenţă dintre subiect şi predicat, dezambiguizînd totodată enunţul în ceea ce priveşte numele predicativ: acordul verbului copulativ se realizează cu numele predicativ (vezi *GA*, II, p.112).

Virgulele a patra şi a cincea - izolează apoziţia dezvoltată *fraţii mei* de restul propoziţiei. Virgula a cincea desparte totodată două părţi de propoziţie de acelaşi fel (două apoziţii dezvoltate) coordonate prin juxtapunere.

Observaţie: În funcţie de intonaţie şi accent, substantivele *fraţii, surorile* pot fi socotite părţi componente ale unui nume predicativ multiplu alături de substantivul *oameni*.. În această situaţie, virgulele discutate despart părţile componente ale unui nume predicativ multiplu, coordonate prin juxtapunere.

A şasea virgulă - desparte două propoziţii principale (P 5 şi P 6) coordonate prin juxtapunere.

Observaţie: Deoarece acordul verbului copulativ din propoziţia anterioară (P 5) s-a realizat cu numele predicativ *„oameni"*, considerăm substantivul *„ţărîna"* din P 6 nume predicativ al unui verb copulativ subînţeles care impune, la rîndul lui, un subiect subînţeles.

Punctul - marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.

A şaptea virgulă - desparte complementul circumstanţial de mod comparativ *„ca o trestie"* de verbul determinat, deoarece nu se insistă asupra acestui complement.

Ultima virgulă - desparte două complemente circumstanţiale de mod comparative, coordonate prin juxtapunere.

şi(-)am - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părţi de vorbire diferite):

şi = conjuncţie coordonatoare copulativă simplă;

am = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

Punctul - marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.

c) Această frumoasă *patrie* este cîntată de poeţi.
Frumuseţile acestei **patrii** au servit ca izvor de inspiraţie.
Acest mare *străbun* a condus poporul dac spre biruinţă.
Meritele acestui **străbun** vor fi mereu recunoscute.
Îmi place acest *popor* destoinic.
Dragostea **faţă de popor** este coordonata afectivă a acestei opere literare.
Foarte mulţi **oameni** îndrăgesc natura.
Dragostea acestor oameni este nemărginită.
Acest *stejar* stă de strajă cîmpiei.
Coroana acestui **stejar** e impresionantă.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1988

SUBIECT UNIC

1. Scrieţi trei sinonime ale cuvîntului *mîndru* şi alcătuiţi cu ele propoziţii.

2. Alcătuiţi fraze în care pronumele relativ *care* să introducă diferite propoziţii subordonate şi să aibă următoarele funcţii sintactice: subiect, atribut, complement direct, complement indirect.

1. **mîndru** - *falnic, măreţ, impunător, demn, satisfăcut, mulţumit,orgolios, îngîmfat, trufaş.*

Este *mulţumit* de rezultatele obţinute de copii lui.
Edificiul teatrului se ridică *falnic* în centrul oraşului.
Este prea *îngîmfat* pentru a fi acceptat de colegi.
Accept comportamentul lui *demn*, în această situaţie.

2.

PP CD
Nu ştiu 1/ **(care)** *a reuşit* la examen. 2/
N. - subiect

PP SB
Nu s-a constatat 1/ **(a cărui)** carte *a dispărut*. 2/
G.-atribut

PP AT
El *este elevul* 1/ **(pe care)** îl *căutam*.
Ac.-compl.direct

PP PR
Întrebarea *este* 1/ **(căruia)** *să*-i *împrumut* cartea. 2/
D-c. indirect

PP CI
Mă gîndesc 1/ **(de la care)** *să împrumute* cartea. 2/
Ac.- compl.indirect

Observaţie:

a) Pentru a rezolva corect acest subiect este necesar să alcătuim mai întîi o propoziţie interogativă cu pronumele interogativ *care*. Dăm răspunsul pentru a-i verifica funcţia sintactică, apoi trasformăm propoziţia interogativă în subordonată căreia îi adăugăm o regentă. Astfel, pronumele interogativ devine pronume relativ, păstrîndu-şi funcţia sintactică:

Care a reuşit la examen?
Ionescu a reuşit la examen.
N.-subiect
Nu ştiu 1/ **(care)** *a reuşit* la examen. 2/
N.-subiect

Scanned with OKEN Scanner

b) Deoarece atunci cînd este atribut, pronumele relativ trebuie să determine un substantiv, vom avea în vedere ca acesta să nu se acorde cu substantivul determinat:

A cărui **carte** a dispărut?

A dispărut **cartea** *elevului (căruia).*

N. G.

Putem alcătui propoziţii interogativă chiar cu substantivul în G. pe care îl vom înlocui cu pronumele interogativ, aşezîndu-l apoi înaintea substantivului determinat:

Cartea *elevului* a dispărut?

Cartea *căruia* a dispărut?

A cărui carte a dispărut?

Transformăm apoi propoziţia interogativă într-o subordonată pe care o introducem într-o fază (îi adăugăm regenta). Nu ştiu 1/ *(a cărui)* carte a dsipărut. 2/

c) Cînd are funcţie sintactică de complement direct, pronumele relativ *care* va fi însoţit de prepoziţia *pe* şi va fi reluat printr-o formă neaccentuată a pronumelui personal în Ac. Şi cînd are funcţie sintactică de complement indirect în cazul D, pronumele relativ va fi reluat printr-un rponume personal, formă neaccentuată, în acelaşi caz (D).

Atenţie!

Pronumele relativ *care* în Ac. şi D. poate avea şi funcţie sintactică de subiect. De aceea ţineţi cont de indicaţiile date!

Povestea 1/ *căruia* îl asculta. 2/
subiect

Voi lua cartea 1/ *de la care* învaţă mai bine. 2/
subiect

Aceste subiecte în D. şi Ac. sînt excepţii de la cazul N. al subiectului sau de la modul de exprimare a subiectului, întrucît pronumele relativ *care* introduce cîte o completivă indirectă.

LICEE MILITARE

a) enunţaţi sentimentele dominante exprimate în următoarea strofă din poezia *Vara* de George Coşbuc, şi relevaţi principalele mijloace artistice utilizate de poet:

„Priveam fără de ţintă-n sus
Într-o sălbatică splendoare,
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus.

Şi *ca o taină* călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Şi n-avea aripi să mai zboare!
Şi tot văzduhul era *plin*
De *cîntece* ciripitoare...

b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate din strofa de mai sus;

c) alcătuiţi cîte o propoziţie cu fiecare dintre cuvintele următoare: *taină,a pluti, plin, cîntec*. (Este admisă orice formă gramaticală pentru fiecare dintre aceste cuvinte).

2.a) alcătuiţi un text din cel mult zece fraze despre patrie. Utilizaţi în cadrul textului fraze în care să fie cuprinse cîte unul din următoarele tipuri de propoziţii subordonate: subiectivă, circumstanţială de loc, circumstanţială de timp şi circumstanţială consecutivă;

b) delimitaţi aceste propoziţii subordonate în cadrul frazelor;

c) explicaţi de ce aţi utilizat sau de ce nu aţi utilizat virgula între aceste propoziţii subordonate şi regentele lor.

1. a) Poezia „Vara" este un pastel, dar totodată este şi un adevărat imn închinat frumuseţilor naturii patriei noastre. Ea este structurată în trei strofe. Primele două constituie o secvenţă descriptivă, autorul perceptînd pitorescul peisajului, atît din perspectiva depărtărilor, a cadrului cosmic, cît şi din cea imediată, terestră.

În strofa a III-a, cea mai lirică, poetul devine entuziast şi meditativ dînd glas optimismului său nereţinut.

Primele două versuri ale primei strofe pun în evidenţă cadrul nemărginit, larg, al înălţimilor, postura de contemplator şi încîntarea autorului în faţa frumuseţilor naturii: „Priveam fără de ţintă-n sus/ Într-o sălbatică splendoare." Încîntarea şi uimirea sînt sugerate prin expresia *„fără de ţintă"*, iar epitetul adjectival *sălbatică"* antepus substantivului determinat *„splendoare"* accentuează asupra măreţiei peisajului.

Elementele ce compun cadrul natural sînt *Ceahlăul, soarele, zările* „albastre", *imensul senin, un nor* „cu muntele vecin" şi *păsărelele* a căror prezenţă este doar sugerată prin expresia „cîntece ciripitoare". Ceahlăul este văzut metaforic ca „un uriaş cu fruntea-n soare", ca o axă a lumii care asigură stabilitate întregului univers, proiectîndu-se pe spaţii infinite. Toate celelalte elemente gravitează în jurul său: *norul, zările* albastre, *seninul* imens, *păsărelele*.

Tabloul descris este static, grav, solemn, iar atmosfera este luminoasă, fiind dominată de albastru şi alb strălucitor, deoarece totul stă sub semnul seninului şi al luminii solare. Imaginile vizuale sînt dominante, fiind realizate prin epitete

Scanned with OKEN Scanner

(„*imens* senin"), („zări *albastre*"), comparaţii („*ca o taină* călătoare") şi personificări („*un nor*...plutea", „n-avea *aripi* să mai zboare"). Aceste figuri de stil au şi menirea de a dilata parcă la nesfîrşit infinitul, de a spori măreţia tainei cosmice şi solemnitatea peisajului.

Singura imagine auditivă a strofei este realizată prin epitetul „cîntece *ciripitoare*", contribuind şi ea la exprimarea sentimentelor de încîntare ale scriitorului, a comuniunii omului cu natura.

Pe plan afectiv, tabloul descris sugerează optimismul, încrederea şi bucuria vieţii, în deplină concordanţă cu măreţia şi lumina naturii, temperamental, poetul fiind o fire optimistă, solară.

b) Analiza cuvintelor subliniate:

ca o taină = complement circumstanţial de mod comparativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de adverbul comparativ cu valoare de prepoziţie *ca*, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*;

plutea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

plin = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul „*văzduhul*" - neutru, singular, N., - fără grad de comparaţie;

de cîntece = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *de*, nearticulat.

c) A păstrat cu sfinţenie această *taină*.

Barca *plutea* pe valuri.

Găleata era *plină* cu apă.

Cîntecul acesta m-a impresionat profund.

2. a, b

Acolo este ţara mea!

Patria *este tot* 1/ (ceea ce) noi *avem* mai de preţ. 2/Ea *înseamnă locul* naşterii noastre, *casa* 3/ (în care) *am crescut*, 4/ *înseamnă poporul* 5/ (din mijlocul căruia) *am răsărit* 6/, *luptele* înaintaşilor şi *străduinţile* noastre. 5/

(Cînd) *spunem* patrie, 7/ *spunem* demnitate, 8/ (căci) *se ştie* 9/ (că) niciodată acest popor *n-a fost* definitiv *îngenuncheat* 1/, (că) el *a rămas* mereu *treaz* în faţa tuturor nevoilor 11/(care) *au încercat* 12/ *(să)*-l *răpună*. 13/

De aceea patria mea *se află* pretutindeni 14/ (unde) *se găsesc* urmele vitejiei, 15/ (unde) oamenii *au renăscut* din cenuşa dezastrului atunci 16/ (cînd) alţii *au venit* asupra noastră cu ură şi războaie. 17/

Scanned with OKEN Scanner

Patria mea *este* acolo 18/ (unde) rîurile *spun* 19 (că) *am fost prea mîndri* 20/, (ca *să*) *fim biruiţi* 21/, √ *prea săraci* 22/, (ca *să*) *fim asupriţi*. 23/

√ am fost

P1 = PP
P2 = AT (1)
P3 = PP
P4 = AT (3) > juxt.
P5 = PP
P6 = AT (5)
P7 = CT (8)
P8 = PP
P9 = CZ (8)
P10 = SB (9) - juxt.
P11 = SB (9)

P12 = AT (11)
P13 = CD (12)
P14 = PP
P15 = CL (14) juxt.
P16 = CL (14)
P17 = CT (16)
P18 = PP
P19 = CL (18)
P20 = CD (19)
P21 = CNS (20) juxt.
P22 = CD (19)
P23 = CNS (22)

c) Temporala nr. 7 se desparte prin virgulă de regenta ei, deoarece este aşezată înaintea acesteia.

Subiectiva nr. 10 nu se desparte prin virgulă de regenta ei, întrucît acest tip de subordonată nu se desparte niciodată prin virgulă de regentă, indiferent de topica ei.

Virgula dintre subiectivă nr.10 şi subiectivă nr.11 marchează raportul de coordonare dintre ele, realizat prin juxtapunere.

Subordonata circumstanţială de loc nr.15 nu se desparte prin virgulă de regenta ei, deoarece stă lîngă adverbul determinat (termenul regent) *pretutindeni*.

Virgula dintre circumstanţialele de loc nr.15 şi nr.16 marchează raportul de coordonare dintre ele, realizat prin juxtapunere.

Temporala nr.14 nu se depsarte de regentă prin virgulă, deoarec stă lîngă termenul regent, adverbul *atunci*

Circumstanţiala de loc nr.19 nu se desparte prin virgulă de regentă, deoarece stă lîngă termenul regent, adverbul *acolo*.

Consecutiva nr.21 se desparte prin virgulă de regenta ei. Acest tip de subordonată se desparte, în general, prin virgulă de regenta ei.

Aceeaşi situaţie este şi în cazul consecutivei nr.23.

Virgula după consecutiva nr.21 stabileşte raportul de coordonare dintre completivele directe nr. 20 şi nr.22.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1989

SUBIECT UNIC

1. „Agripina...*s-ar fi trîntit* întreagă în omătul 1/ (ce) *fierbea* la nodurile lablanicioarei 2/ (si) *ar fi secat* şuvoiul dintr-o sorbire, 3/ (dar) mai *avea* atîta minte 4/ *(să) cugete* 5/ (că) *ar fi rămas* pe loc *trăsnită* 6/, copiii *s-ar fi prăpădit* 7/ (şi) osteneala ei de pînă atunci *ar fi fost de prisos*. 8/

(Gala Galaction)

a) Faceţi analiza frazei, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:

P 1 - *Agripina s-ar fi trîntit întreagă în omătul* = propoziţie principală, regentă pentru P 2, enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *ce fierbea la nodurile lablanicioarei* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *omătul*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *şi ar fi secat şuvoiul dintr-o sorbire* = propoziţie principală, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *dar mai avea atîta minte* = propoziţie principală, regentă pentru P 5, coordonată adversativ cu P 3 prin conjuncţia simplă *dar*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *să cugete* = propoziţie subordonată consecutivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină expresia (sintagma) *avea minte*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 6, P 7 şi P 8; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: Am considerat această subordonată drept consecutivă, deoarece ea arată urmarea înţelepciunii Agripinei şi are în regentă corelativul *atîta*. În baremul de corectare, subordonata aceasta era socotită finală, iar Aurel Nicolescu, în *„Analize gramaticale"*, o interpretează completivă indirectă. I se conferă, de asemenea, de către unii specialişti, valoare de atributivă. Dezbateri interesante pe această temă se găsesc în revista *Limba română*, nr.1, 1990, p.73-78 şi nr. 5-6, 1991, p.295-298.

P 6 - *că ar fi rămas pe loc trăsnită* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 7 - *copii s-ar fi prăpădit* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, se subînţelege conjuncţia *că*, coordonată cu P 6 prin juxtapunere; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 8 - *şi osteneala ei de pînă atunci ar fi fost de prisos* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, se subînţelege elementul subordonator *că*, coordonată copulativ cu P 7 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

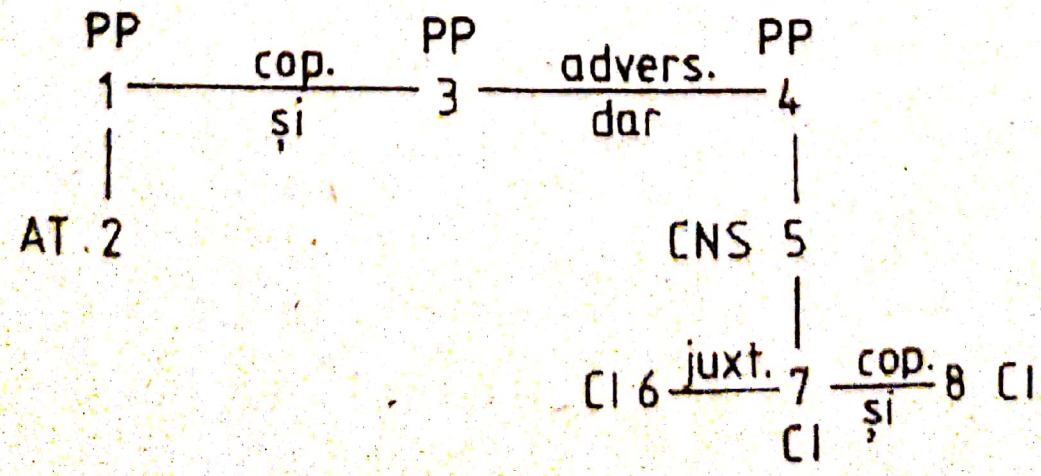

b) Faceţi analiza morfologică a cuvintelor care au rol de predicat:

s-ar fi trîntit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

fierbea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv (poate fi şi tranzitiv), regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

ar fi secat = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

avea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

să cugete = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

ar fi rămas trăsnită = predicat nominal format din:

ar fi rămas = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul conditional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

trăsnită = nume predicativ exprimat prin verb la modul participiu cu formă adjectivală, genul feminin, numărul singular, cazul N. (prin acord cu subiectul);

(s)-ar fi prăpădit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural; verbul este, de fapt, la diat. activă pronominală, pronumele refl. *s(e)* fiind compl. direct. De aceea verbul este tranzitiv;

ar fi fost de prisos = predicat nominal format din:

ar fi fost = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

de prisos = nume predicativ exprimat prin locuţiune adjectivală („= zadarnică")

Observaţie: *De prisos* este atît locuţiune adjectivală, cît şi adverbială (vezi DEX, p.745). În această situaţie o considerăm locuţiune adjectivală, deoarece cuvîntul prin care se poate înlocui realizează şi acordul cu subiectul.

Locuţiunea adverbială este într-o expresie verbală impersonală: *E* **de prisos** 1/ *(să) insişti*, 2/

L I C E E M I L I T A R E

1. Se dau versurile:

„Nu zicem rău *de nimeni, stăpîni* peste pămînt.
Noi sîntem în picioare, sub noi străbunii sînt.
De-aceea poate-n libertate *să lucească*,
Deasupra noastră, universala boltă albastră."

(Nichita Stănescu, *Noi*)

CERINŢE:

a) arătaţi în ce constă valoarea acestor versuri, referindu-vă la idei şi la mijloacele artistice prin care sînt exprimate;

b) analizaţi morfologic cuvintele subliniate din textul de mai sus, indicînd şi funcţia lor sintactică;

c) explicaţi semnele ortografice şi de punctuaţie din versurile de mai sus.

2.a) alcătuiţi o scurtă compunere (care să nu depăşească zece propoziţii sau fraze) despre patrie. Utilizaţi în compunerea voastră şi următoarele cuvinte şi expresii (cu sens propriu sau figurat): *ţărînă, văzduh, popor, gură de rai, vibraţie, bucurie, glie, baladă*;

b) compunerea să conţină şi două atribute: unul adjectival exprimat printr-un adjectiv şi unul substantival exprimat printr-un substantiv în cazul acuzativ cu prepoziţie. Subliniaţi cele două atribute;

c) alcătuiţi:

- o propoziţie care să conţină un complement circumstanţial de cauză;
- o propoziţie care să conţină un complement circumstanţial de scop;
- o propoziţie care să conţină un complement indirect.

Subliniaţi-le! Transformaţi fiecare dintre aceste propoziţii în cîte o frază în care complementul indirect să fie înlocuite prin propoziţii subordonate corespunzătoare. Delimitaţi aceste subordonate.

1. a) Versurile acestea constituie strofa finală a poeziei „Noi" de Nichita Stănescu şi completează portretul moral al poporului român. De data aceasta, românii sînt raportaţi la alţii, „stăpîni peste pămînt".

Poporul român n-a calomniat pe nimeni („*nu zicem rău de nimeni*") şi a respectat celelalte popoare în virtutea dreptului la viaţă şi identitate naţională. Frumuseţea morală a românilor

este evidenţiată prin forma negativă a verbului, întărită de pronumele negativ *„nimeni"*.

Versurile următoare relevă statornicia noastră pe aceste meleaguri pe care o datorăm vitejiei strămoşilor, ea fiind urmarea firească a luptelor celor care au îmbogăţit pământul cu osemintele lor.

Antiteza *noi* (cei de astăzi) - *strămoşii* relevă, paradoxal, cum numai la Nichiat Stănescu se poate întîmpla, nu opoziţia, ci comuniunea de idei şi sentimente, iar folosirea verbului *a fi* cu valoare predicativă, la indicativ prezent, repetat, accentuează ideea de permanenţă, de siguranţă.

Ultimele două versuri pun în evidenţă dorinţa de pace şi libertate a poporului român, o pace atotcuprinzătoare, universală. Ideea poetică este exprimată prin epitetele adjectivale *„universală"* şi *„albastră"* ale substantivului *„boltă"* cu valoare de metaforă.

Şi din aceste versuri se degajă mîndria patriotică, profundele sentimente de dragoste şi admiraţie faţă de popor.

b)

(de) nimeni = pronume negativ simplu, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *de*, funcţie sintactică de complement indirect;

noi = pronume personal, persoana I, numărul plural, cazul N., funcţie sintactică de subiect;

să lucească = verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, funcţie sintactică de predicat verbal;

deasupra = prepoziţie compusă, provenită din adverb, cu regimm de genitiv, nu are funcţie sintactică;

Obsevaţie: Deşi prepoziţia *deasupra* are regim de genitiv, în această situaţie precedă un adjectiv pronominal posesiv (*„noastră"*) în cazul acuzativ (Vezi *GA*, I, p. 327).

c) *„Nu zicem* rău de nimeni, stăpîni peste pământ. 1/
Noi *sîntem* în picioare 2/, sub noi strămoşii *sînt* .3/
De-acea *poate* 4/-n libertate (*să*) *lucească*,
Deasupra noastră, universala boltă albastră. 5/

1 = PP independentă
2 = PP
3 = PP > juxtapunere
4 = PP
5 = CD (4)

Scanned with OKEN Scanner

Prima virgulă desparte apoziţia dezvoltată *stăpîni peste pămînt* de restul propoziţiei.
Punctul s-a folosit la sfîrştiul unei propoziţii enunţiative neexclamative.
A doua virgulă desparte două propoziţii principale (P 2 şi P 3) coordonate prin juxtapunere.
Al doilea punct marchează sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.
de(-)aceea - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvînt întreg şi a începutului altui cuvînt, fără omiterea unei vocale: *de* = prepoziţie simplă: *aceea* = pronume demonstrativ de depărtare cu valoare neutră care formează locuţiunea adverbială împreună cu prepoziţia *de*;
poate(-)n - cratima marchează rostirea într-o silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt întreg, prin omiterea vocalei *î*: *poate* = verb; *(î)n* = prepoziţie simplă;
Ultimul punct s-a folosit la sfîrşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.

2.a) De dragoste de ţară!

„M-am născut pe acest plai mirific, pe acest pămînt de *baladă* şi de legendă. Aici, în *ţărîna gliei* străbune, şi-au lăsat osemintele strămunii care au luptat pentru libertatea acestei *guri de rai* şi de aceea, acum, noi cei de astăzi putem privi şi respira *văzduhul* senin, limpede, al patriei.

Prin timp, am dovedit că sîntem *un popor* demn, viteaz şi curajos, că ne iubim, mai mult decît orice, pămîntul, apele, munţii şi cîmpiile, tradiţiile şi înaintaşii, căci toate sînt ale noastre.

Aici am învăţat ce este durerea, dar şi *bucuria*, aici răsună şi acum în sufletele noastre *vibraţia* înaltei chemări a acestui neam care şi-a croit destinul învingînd toate greutăţile istoriei şi ale soartei.

Aici sîntem, am fost şi vom fi, statornici şi neclintiţi, stăpîni pe pămîntul nostru".

Atribute adjectivale exprimate prin adjectivele folosite în compunere: *mirific* (plai); (gliei) *străbune*; (văzduhul) *senin, limpede*; (un popor) *demn, viteaz* şi *curajos*; *înaltei* (chemări).

Atributele substantivale exprimate prin substantiv în cazul acuzativ cu prepoziţie folosite în compunere: (pămînt) *de baladă* şi *de legendă*.

c)

Complement circumstanţial de cauză:

Era gîrbovă *de bătrîneţe*. (substantiv în Ac., cu prepoziţie)
A întîrziat *din cauza ploii*. (substantiv în G. cu locuţiune prepoziţională)
Întîrziind, n-a mai intrat în clasă. (verb la gerunziu)

Scanned with OKEN Scanner

Complement circumstanţial de scop:

Se pregăteşte *pentru examene*. (substantiv în Ac., cu prepoziţie)
A mers *la pescuit*. (verb la supin)
A venit la mine *pentru a lua* caietul. (verb la infinitiv)

Complement indirect:

Povestea *ascultătorilor*. (substantiv în D.)
Ei vorbeau *despre* această *întîmplare*. (substantiv în Ac. cu prepoziţie)
Se teme *a pleca* la drum, noaptea. (verb la infinitiv)
S-a săturat *de aşteptat (aşteptînd)*. (verb la supin şi respectiv, la gerunziu)

Transformarea complementelor în subordonatele corespunzătoare:

Cauzale:

Era gîrbovă 1/ (deoarece) era bătrînă. 2/
A întîrziat 1/ (din cauză că) a plouat. 2/
P 1 = PP; P 2 = CZ (1)

(Fiindcă) a întîrziat 1/, n-a mai intrat în clasă. 2/
P 1 = CZ (2); P 2 = PP

Finale

Se pregăteşte 1/ (ca să) susţină examenul. 2/
P 1 = PP; P 2 = CS (1)

A mers 1/ (ca să) pescuiască. 2/
P 1 = PP; P 2 = CS (1)

A venit la mine 1/ (să) ia caietul. 2/
P 1 = PP; P 2 = CS (1)

Completive indirecte:

Povestea 1/ (cui) îl asculta. 2/
P 1 = PP; P 2 = CI (1)

Ei vorbeau 1/ (despre ce) s-a întîmplat. 2/
P 1 = PP; P 2 = CI (1)

Se teme 1/ (să) plece la drum, noaptea. 2/
P 1 = PP; P 2 = CI (1)

S-a săturat 1/ (să) aştepte. 2/
P 1 = PP; P 2 = CI (1)

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IULIE 1990

LICEE

Se dă textul:

„Cînd mă deşteptai a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn, *băgai de seamă* că soarele fusese cu mult mai harnic decît mine, căci se părea că se înălţase *pe ceruri* în vîrful degetelor şi, de peste întărituri, se uita furiş la mine tocmai *în fundul peşterii*."

(Calistrat Hogaş, *Singur*)

CERINŢE

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;
d) contrageţi prima propoziţie subordonată în partea de propoziţie corespunzătoare;
e) alcătuiţi două fraze în care adverbul relativ *cînd* să introducă o propoziţie subordonată predicativă şi, respectiv, o propoziţie subordonată atributivă.

a) *(mă) deşteptai* = predicat verbal;
băgai de seamă = predicat verbal;
fusese...mai harnic = predicat nominal;
se părea = predicat verbal;
(se) înălţase = predicat verbal;
se uita = predicat verbal.
b,c) Vezi Argeş, 1983, a,b.
pe ceruri = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *pe*, nearticulat;
în fundul peşterii = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul G., precedat de locuţiunea prepoziţională *în fundul*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*;
d) Contragerea primei subordonate.
Deşteptîndu-mă a doua zi,...băgai de seamă...(complement circumstanţial de timp exprimat prin verb la gerunziu).
La deşteptare, a doua zi...băgai de seamă...(complement circumstanţial de timp exprimat prin substantiv în Ac., cu prepoziţie).
e) PR: Întrebarea *este* 1/ (cînd) *vom ajunge* pînă acolo. 2/
AT: În momentul 1/ (cînd) *a plecat* 2/ *a izbucnit* într-un hohot de plîns. 1/

Scanned with OKEN Scanner

ŞCOLI PROFESIONALE

Se dă textul:

„Cînd auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi cînd mai vedeam cum rămîn satele şi locurile frumoase *în urmă* şi tot *altele* necunoscute se înfăţoşează *înainte-ne*, supărarea *noastră* creştea la culme."

a) subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile frazei şi precizaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Observaţie:
Întrucît în Suplimentul revistei „Tribuna învăţămîntului", de unde a fost extras subiectul, nu figurează nici un cuvînt subliniat, ne-am luat libertatea de a indica unele cuvinte a căror analiză prespune un anume grad de dificultate.

d) indicaţi două sinonime ale cuvîntului *supărare* şi alcătuiţi propozitii sau fraze cu ele.

a, b) Vezi Botoşani, 1983, a.b.

c)

în turmă = complement circumstanţial de loc exprimat prin locuţiune adverbială de loc;

altele = subiect simplu, exprimat prin pronume nehotărît simplu, genul neutru, numărul plural, cazul N.;

înainte-ne = complement circumstanţial de loc exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, numărul plural, cazul D.posesiv, precedat de prepoziţia *înainte(a)*; excepţie de la cazul G;

noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *supărarea* - feminin, singular, N.- persoana I, mai mulţi posesori;

d)*supărare* = necaz, mîhnire, amărăciune, întristare, îndurerare, păs, neplăcere, suferinţă; nevoie, neajuns, lipsă, furie, iritare, mînie, nervozitate; pagubă, stricăciune, deranj;

Depărţindu-se de sat, plecînd de lîngă cei dragi, *mîhnirea* copiilor era nemăsurată.

Acest copil nu le-a produs părinţilor nici o *neplăcere*.

Scanned with OKEN Scanner

Se dă textul:

„A fi patriot nu e un merit, e o datorie. Numai cine nu socoate iubirea de ţară drept o datorie e în stare să se laude cu ea."

(George Topîrceanu)

CERINŢE

a) subliniaţi predicatele, delimitaţi propoziţiile din text şi identificaţi felul acestora;

b) contrageţi ultima propoziţie în partea de propoziţie corespunzătoare;

c) construiţi patru fraze în care să se afle propoziţii subordonate predicativă, atributivă, completivă directă şi circumstanţială de scop, introduse prin conjuncţia subordonatoare *să*;

d) alcătuiţi trei propoziţii sau fraze în care verbul *a socoti* să aibă sensuri diferite.

a) „A fi patriot **nu e un merit** 1/, **e o datorie** 2/. Numai (cine) **nu socoate** iubirea de ţară drept o datorie 1/ **e în stare** 2/ (să) **se laude** cu ea. 3/"

Observaţie: Deşi adverbul *numai* stă înaintea pronumelui relativ *cine*, se ia în propoziţia introdusă de acesta deoarece întăreşte întreaga propoziţie subiectivă (P 1) cu rol de subiect al regentei P 2.

Fraza I

P 1 - *A fi patriot nu e un merit* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

Observaţie: Subiectul *a fi patriot* este exprimat prin verbul copulativ *a fi* şi substantivul *patriot*, deoarece verbele copulative, neavînd înţeles de sine stătător, nu pot forma singure o parte de propoziţie.

P 2 - *e o datorie* = propoziţie principală, coordonată prin juxtapunere cu P 1; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Fraza II

P 1 - *numai cine nu socoate iubirea de ţară drept o datorie* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *cine*, determină predicatul *e în stare*, introdusă prin pronumele relativ *cine*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P 2 - *e în stare* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 3 - *să se laude cu ea* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *„în stare"*, introdusă prin conjuncţia *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

I. PP 1 — juxt. — PP 2

II. PP 2 — SB 1 / 3 CI

b)„...e în stare *a (se) lăuda* cu ea."
c.indirect

Subordonată completivă indirectă s-a transformat în complement indirect. Au avut loc următoarele modificări:

- a dispărut elementul subordonator;
- a dispărut predicatul prin trecerea verbului de la un mod predicativ (conjunctiv) la unul nepredicativ (infinitiv).

c)

Predicativă

Propunerea mea **este** 1/ (să) **mergem** imediat acolo. 2/
1 = PP; 2 = PR (1)

Atributivă

El *are* pasiunea 1/ (să) **citească.** 2/
1 = PP; 2 = AT (1)

Completivă directă

El **ştie** 1/ (să) **se comporte** politicos. 2/
1 = PP; 2 = CD (1)

Circumstanţială de scop

Studiază mereu 1/ (să) **cîştige** examenul de admitere. 2/
1 = PP; 2 = CS (1)

d) În text, verbul *a socoti* are sensul de *a considera*.
Acest verb poate să mai aibă şi următoarele sensuri:
- *a calcula*: El *socoteşte* zilnic cîştigul realizat.
- *a gîndi*: El *socotea* cu ce a greşit.
- *a număra*: Copilul *socoteşte* încă pe degete.
- *a lua în seamă*: El nu *socoteşte* sfaturile părinţilor săi.
- *a fi de părere*: Eu *socotesc* că nu e bine aşa.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1990

LICEE

Se dă textul:

„Împăraţi *pe care* lumea nu putea să-*i* mai încapă,
Au venit şin-*n ţara* noastră de-au cerut pământ şi apă."

(M.Eminescu, *Scrisoarea III*)

CERINŢE

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;
d) alcătuiţi o frază în care conjuncţia *de* să introducă un alt fel de propoziţie subordonată;
e) alcătuiţi familia de cuvinte a substantivului *pământ*.

„Împăraţi 1/ (pe care) lumea *nu putea* 2/ *(să)*-i mai *încapă*. 3/
Au venit şi-n ţara noastră 1/ (de)-*au cerut* pământ şi apă. 4/"

a) *nu putea* = predicat verbal;
să încapă = predicat;
au venit = predicat verbal;
au cerut = predicat verbal;

b)

P 1 - *împăraţi...au venit şi-n ţară noastră* = propoziţie principală, regentă pentru P 2 şi P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *pe care lumea nu putea* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *împăraţi*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia *pe*, regentă a lui P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 3 - *să-i mai încapă* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *(nu) putea*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *de-au cerut pământ şi apă* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală) faţă de P 1, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *au venit*, introdusă prin conjuncţia subrodonatoare *de*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

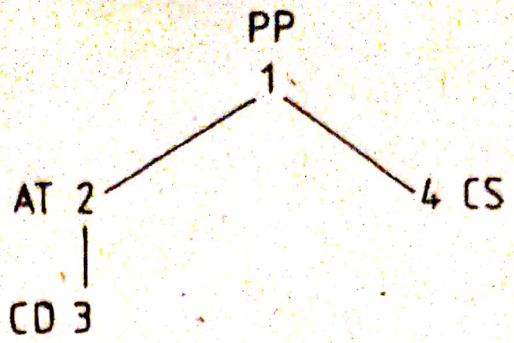

c)
pe care = complement direct al verbului *să încapă* din P 3, exprimat prin pronume relativ simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *pe*;în frază este element de relaţie subordonator, introduce P 2;
i = complement direct exprimat prin pronume persoanal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul Ac.; reia complementul *pe care* din P 2;
în ţara = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *în*, articulat cu articolul hotărît enclitic *a*;

d) SB: *Nu se ştie* 1/ (de) *va veni*. 2/
PR: Problema *este* 1/(de) *vom reuşi* 2/ (sau) *nu* 3/
AT: *S-a pus* problema 1/ (de) *mergem* 2/ (ori) *nu*. 3/
CD: *Nu* mi-*ai spus* 1/ (de) *pleci* 2/ (ori) *rămîi*. 3/
CI: *Se gîndeşte* 1/ (de) *vor putea* ajunge cu toţii pînă acolo. 2/
CS: (vezi fraza analizată)
CŢ: (De) *vrei* 1/, *vino* pe la mine. 2/
CV: Mama, 1/ (de) *e mamă* 2/ şi tot mă *ceartă*. 1/
CNS: *Cînta* 1/ (de) *vuia* satul. 2/

e) *pămînt*

pămîntean	împămîntat
pămînteancă	împămîntare
pămîntesc	neîmpămîntare
pămîntiu	pămîntos
a împămînteni	pămîntenesc
împămîntenit	subpămîntean
împămîntenire	nepămîntesc
neîmpămîntenit	
neîmpămîntenire	
reîmpămînteni	
reîmpămîntenit	
reîmpămîntenire	
a împămînta (despre aparatele electrice)	

Scanned with OKEN Scanner

ŞCOLI PROFESIONALE

„(Cînd) mama *nu* mai *putea* de obosită 1/ (şi) *se lăsa* cîte oleacă ziua 2/ *(să) se odihnească* 3/, noi băieţii tocmai atunci *rădicam* casa în slavă. 4/"

(Ion Creangă)

a) subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor:

nu putea = predicat verbal;
(se) lăsa = predicat verbal;
să se odihnească = predicat verbal;
rădicam = *predicat verbal;*

b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor:

P 1 - *cînd mama nu mai putea de obosită* = propoziţie subordonată temporală faţă de P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *rădicam*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 2 - *şi se lăsa cîte oleacă ziua* = propoziţie subordonată temporală faţă de P 4, răspunde la întrebarea *cînd*, determină verbul *rădicam*, se subînţelege adverbul relativ *cînd*, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi*, regentă a lui P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă dezvoltată;

P 3 - *să se odihnească* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop faţă de P 2, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *se lăsa*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P 4 - *noi băieţii tocmai atunci rădicam casa în slavă* = propoziţie principală, regentă pentru P 1 şi P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

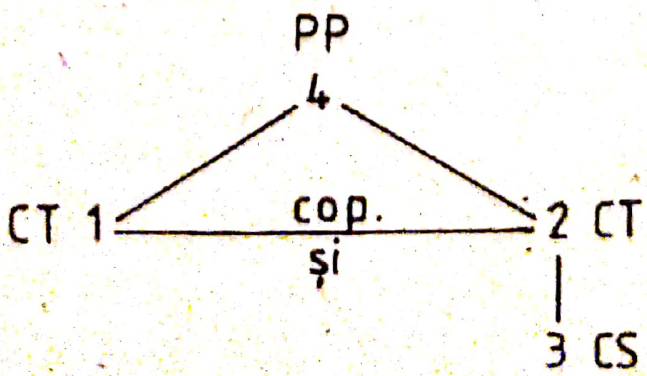

Scanned with OKEN Scanner

c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate
de obosită = complement circumstanţial de cauză exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *de*;
ziua = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp, simplu, provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale.

Observaţie: Cuvîntul *ziua* este substantiv într-un exemplu ca acesta: *Ziua* aceasta a fost călduroasă.
băieţii = atribut substantival apoziţional, exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

SESIUNEA IULIE 1991

LICEE

1.a) Transpunerea textului din vorbirea directă în vorbire indirectă:

Cu îndrăzneală apucă mîna lui Tudor, îl trase spre el şi îl privi în ochi. Bătrînul îl întreabă, apoi, scurt dacă el nu este dintr-ai lui Ionaşcu care au pribegit peste Nistru. Şoimaru răspunse mişcat (emoţionat) că el este Tudor şi că, dintre toţi pribegii, el singur se întoarce înapoi.

Atunci, bătrînul strigă (îi spuse tare) că el îi este moş drept, frate cu tatăl lui şi îi ceru să se uite la el şi să-l recunoască. Şoimaru emoţionat, îi spuse îngînînd că-l recunoaşte.

Atenţie!
În trecerea de la vorbirea directă la cea indirectă, textul suferă unele (modificări) transformări:
- *dispar* unele semne de punctuaţie (ghilimelele, linia de dialog, unele virgule etc.), unele părţi de vorbire (interjecţii, substantive sau pronume în cazul vocativ);
- *apar* verbe de declaraţie (*a zice, a spune, a întreba, a răspunde* etc.), elemente subordonatoare în frază (conjuncţii subordonatoare, adverbe relative etc.);
- *se modifică* persoana pronumelor personale, reflexive şi a verbelor (personale I şi a II-a se înlocuiesc cu persoana a III-a), modul verbelor (imperativele se înlocuiesc cu conjunctive); unele propoziţii principale devin secundare (subordonate); de asemenea, topica părţilor de propoziţie şi a propoziţiilor suferă unele modificări.

Scanned with OKEN Scanner

b) felul construcţiilor şi punctuaţia lor:
zise el scurt = propoziţie principală incidentă;
- cele două virgule izolează propoziţia principală incidentă de restul frazei;
- *feciorul lui Ionaşcu* = apoziţie dezvoltată analizabilă;
feciorul = atribut substantival apoziţional exprimat prin substantiv
comun simplu, genul masculin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*;
lui Ionaşcu = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv propriu simplu, cu formă de masculin singular, cazul G., articulat cu articolul hotărît proclitic *lui*;
- *prima virgulă* desparte apoziţia dezvoltată des restul propoziţiei;
- *punctele de suspensie* marchează întreruperea momentană a vorbirii din cauza unei stări emotive puternice;
- *a doua virgulă* desparte propoziţia principală incidentă care urmează de restul frazei.

2. „De la holdele din Bărăgan
Cu spicul greu atîrnînd sus
În vîrful înaltelor lănci
Pierdute cîndva de oastea lui Darius
Am ştiut 1/ (că) tot 2/ (ce) ne *calcă* pămîntul 3/
Devine paşnică *recoltă*. 2f"

a) predicatele şi felul lor:
am ştiut = predicat verbal;
calcă = predicat verbal;
devine recoltă = predicat nominal.

b) analiza frazei:

P 1 - *De la holdele din Bărăgan/*
Cu spicul greu atîrnînd sus/
În vîrful înaltelor lănci/
Pierdute cînva de oastea lui Darius/...
Am ştiut = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P 2 - *că tot ... devine paşnică recoltă* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am ştiut*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P 3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P 3 - *ce ne calcă pămîntul* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele nehotărît *tot*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

PP
1
|
2 CD
|
3 AT

Scanned with OKEN Scanner

c) analiza cuvîntului *atîrnînd*:
atîrnînd = atribut verbal exprimat prin verb, conjugarea I, diateza activă, modul gerunziu;

Observaţie: Avînd în vedere forma de neutru singular a cuvîntului determinat, *atîrnînd* poate fi considerat şi atribut adjectival.
- transformarea acestei părţi de propoziţie în propoziţia subordonată corespunzătoare:

...cu spicul greu *atîrnînd* sus
(atribut)
...cu spicul greu 1/ (care) *atîrnă* sus...2/.
2 = propoziţie subordonată atributivă

Observaţie: Transformarea unei părţi de propoziţie în subordonata corespunzătoare (expansiunea) se realizează prin predicativizare, care constă în:
- apariţia unui element subordonator;
- apariţia unui predicat;

Predicatul poate să apară prin:
- trecerea unui verb la un mod predicativ (personal) de la un mod nepredicativ (nepersonal):

Nu poate *veni*. (c.d.-infinitiv)
Nu poate 1/ *(să) vină*. 2/
CD

- includerea unui verb copulativ pe lîngă un adjectiv:

Elevul *harnic* învaţă bine.
Elevul 1/ (care) *este harnic* 2/ învaţă bine. 1/

Observaţii: Pentru alte procedee, vezi Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă*, p.22 ş.u.
d) alcătuiţi cinci fraze în care să fie următoarele propoziţii subordonate introduse prin acelaşi element de relaţie - conjuncţia *că*: subiectivă, atributivă, indirectă, cauzală şi consecutivă.
SB: *Se zice* 1/ (că) *vor veni* toţi. 2/
AT: Îl *stăpînea* teama 1/ (că) *nu va reuşi*. 2/
CI: *A lipsit* de la şcoală 1/ (că) *a fost bolnav*. 2/
CNS: *A alergat* aşa de tare, 1/ (că) îl *dor* picioarele. 2/
e) ilustraţi prin exemple alte trei sensuri ale verbului *a călca*; precizaţi aceste sensuri.

Mama *calcă* rufele. - („a netezi")
Fiind neatent, l-*a călcat* o maşînă. („a accidenta")
În felul acesta, el *a călcat* legile în vigoare. („a contraveni, a nu respecta")
Nu *călcaţi* iarba! („a bătători")
Calcă mai rar să nu te murdăreşti! („a păşi")

Scanned with OKEN Scanner

ŞCOLI PROFESIONALE

Se dă textul:

„În ziua aceea, nu era nici un dor deasupra şi uriaşii munţi care atîtea zile frămîntaseră şi sloboziseră din coamele lor zbîrlite pînă la cer, ploile, trăsnetele şi şuvoaiele erau acum blajini."

(Gala Galaction, *La Vulturi!*)

CERINŢE

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic următoarele cuvinte din text: *aceea, munţi, sloboziseră, şuvoaiele, blajini*;
d) alcătuiţi două fraze în care pronumele relativ *care* să introducă o propoziţie subordonată subiectivă şi, respectiv, o propoziţie subordonată atributivă.

a, b - Vezi Bucureşti, 1985, a,b.
c) analiză sintactică şi morfologică:

aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ziua* - feminin, singular, Ac.;

munţi = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-i* preluat de adjectivul *uriaşii* care îl precedă;

sloboziseră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul plural;

şuvoaiele = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*;

blajini = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, genul masculin, numărul plural, cazul N., grad de comparaţie pozitiv (se acordă cu subiectul *munţi* în gen, număr şi caz); formează predicat nominal împreună cu verbul copulativ *erau*;

d) SB: (care) *învaţă* 1/ *ştie*. 2/
Nu se ştie 1/ (Care) dintre ei *va veni*. 2/
AT: *Am* un coleg 1/ (care) *învaţă* foarte bine. 2/

Observaţie: Pronumele relativ *care* poate să introducă şi:
PR: Întrebarea *este* 1/ (care) dintre colegii mei *vor reuşi* la facultate. 2/

Scanned with OKEN Scanner

CD: Nu mi-*ai spus* 1/ *(care) este* programul tău pentru mîine. 2/

CI: *Povestea* 1/ (căruia) îl *asculta* 2/..(*căruia* = D)
Se gîndeşte 1/ *(care) va fi* rezultatul demersului său.2/

CL: *Se îndrepta* grăbit 1/ (spre care) îl *aştepta* 2/ (Ac. cu prepoziţie).

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1991

LICEE

1. „Cînd auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi cînd mai vedeam cum rămîn satele şi locurile frumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înainte-ne supărarea noastră creştea la culme! Pentru fiecare fîntînă, pîrîu, vîlcică, dumbravă şi alte locuri drăgălaşe ce lăsam în urmă-ne scoteam cîte un suspin adînc din piepturile noastre Si după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoi chiar atunci, de nu eram daţi în seama lui moş Luca, de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri."

(Ioń Creangă, *Amintiri din copilărie*)

CERINŢE:

a) rescrieţi acest text, trecînd verbele şi pronumele (adjectivele pronominale) de la persoana I la persoana a III-a.

2. „Pîrcălabe, vreau poporul *meu* să fie înştiinţat
De unirea şi-nrudirea *care*-aci s-au încheiat
Ca să pomenească *ţara*, ca pe-o zi de praznic mare
Ziua cînd din letopiseţ şi-a şters anii de-nchinare."

(Alexandru Davila, *Vlaicu-Vodă*)

CERINŢE

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor;
c) contrageţi cea de-a treia propoziţie subordonată din textul dat în partea de propoziţie corespunzătoare;
d) construiţi patru fraze în care să fie următoarele propoziţii subordonate: subiectivă, predicativă, atributivă şi completivă indirectă toate introduse prin conjuncţia *să*;
e) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Scanned with OKEN Scanner

a) Cînd auzeau ei pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi cînd mai vedeau cum rămîn satele şi locurile frumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înaintea lor, supărarea lor creştea la culme. Pentru fiecare fîntînă, pîrîu, vîlcică, dumbravă şi alte locuri drăgălaşe ce lăsau în urma lor scoteau cîte un suspin adînc din piepturile lor. Şi după mintea ce-o aveau, s-ar fi întors înapoi chiar atunci, de nu erau daţi în seama lui moş Luca, de care se ruşinau ca şi de părinţii lor.

Observaţie: Respectînd întocmai textul, expresiile *înaintea lor* şi *în urma lor* pot fi folosite şi cu formele: *înainte-le* şi *în urmă-le*.

„Pîrcălabe, *vreau* 1/ poporul meu *(să) fie înştiinţat*.
De unirea şi-nrudirea 2/ (care)-aci *s-au încheiat*. 3/
(Ca *să*) *pomenească* ţara, ca pe-o zi de praznic mare,
Ziua 4/ (cînd) din letopiseţ şi-*a şters* anii de-nchinare...5/"

(a) vreau = predicat verbal;
să fie înştiinţat = predicat verbal;
s-au încheiat = predicat verbal;
să pomenească = predicat verbal;
(şi)-a şters = predicat verbal;

b) analiza frazei:

P 1 - *Pîrcălabe, vrem* = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă;

P 2 - *poporul meu să fie înştiinţat de unirea şi-nrudirea* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vreau*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P 3 şi P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *care-aci s-au încheiat* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *unirea* şi *înrudirea*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *ca să pomenească ţara, ca pe-o zi de praznic, ziua* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală) faţă de P 2, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să fie înştiinţat*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare compusă *ca să*, regentă pentru P 5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *cînd din letopiseţ şi-a şters anii de-nchinare* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ziua*, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

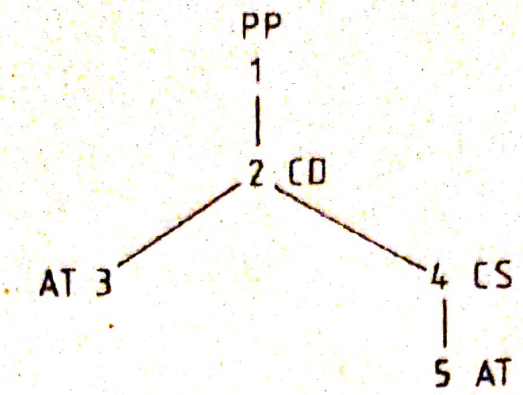

c)...poporul meu să fie înştiinţat de unirea şi-nrudirea *încheiate* aci...

Atributiva a fost contrasă într-un atribut adjectival exprimat prin verb la participiu cu formă adjectivală.

d) Subordonate introduse prin conjuncţia *să* (vezi Tulcea, 1985, a.)

e) analiza sintactică şi morfologică:

meu = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *poporul* - neutru, singular, N.-persoana I, un singur posesor;

care = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., introduce o atributivă;

ţara = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

SESIUNEA IULIE 1992

Satu Mare, Secţia Maghiară, 1984, a,b

LICEE

Se dau textele:

1.„Şi după mintea ce-o aveam ne-am fi întors chiar atunci, de nu eram daţi în seama lui moş Luca, de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri."

(Ion Creangă)

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor:

b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora;

c) construiţi două fraze, în care pronumele relativ *ce* să introducă alte două propoziţii subordonate diferite; arătaţi felul lor;

d) alcătuiţi două fraze cu cîte o propoziţie subordonată care să aibă ca element regent acelaşi verb - *a se întoarce* - (diferite faţă de cea din text).

2.„*Aţi auzit*, oameni buni, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomşei s-a petrecut din lumea *asta* şi-a venit în scaunul ţării Alexandru-Vodă, *pe care* şi noi l-am ajutat şi l-am apărat..."

a) justificaţi, pe baza cunoştinţelor de gramatică, folosirea virgulelor în textul dat;

b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;

c) alcătuiţi o propoziţie în care cuvîntul *asta* să-şi schimbe valoarea gramaticală faţă de cea din text;

d) construiţi două propoziţii în care verbul *a se petrece* poate avea şi alte înţelesuri decît cel din text.

1.a,b - vezi Satu Mare, 1984, 1 a,b.

c) două fraze în care pronumele relativ *ce* să introducă alte două propoziţii subordonate, diferite de cea din text.

Este bine 1/ (ce) *ai făcut*. 2/
1 = PP; 2 = SB (1)

Preocuparea mea *este* 1/ (ce) *vom face* la examen. 2/
1 = PP; 2 = PR (1)

Observaţii: Pronumele relativ *ce* mai poate introduce:

CD - *Nu ştie* 1/ (ce) *să facă*. 2/

CI - *Se gîndeşte* 1/ (ce) *să răspundă* la această întrebare. 2/

AT - *A luat* atitudinea 1/(ce) *se cuvenea*. 2/

CL - Gîndul lui *se îndreptă* 1/ (spre ce)-l *preocupa*. 2/

CV - (Ce) i-*ai face*, 1/ tot *nu spune*. 2/

d) două fraze cu cîte o propoziţie subordonată care să aibă ca element regent verbul *a se întoarce* (diferite faţă de cea din text).

SB - *S-a întors* 1/ (cine) *a vrut*. 2/

CL - *S-a întors* 1/ (de unde) *a plecat*. 2/

Observaţii:

1. Verbul *a se întoarce* mai poate fi termen regent şi pentru următoarele specii de subordonate:

CT: *S-a întors* 1/ (cînd) *a putut*. 2/

CM: *Se va întoarce* de acolo 1/ (cum) *a plecat*. 2/

CZ: *S-a întors* 1/ (din cauză că) îşi *uitase umbrela*. 2/

CS: *S-a întors* 1/ (ca să) ne *comunice* hotărîrea sa. 2/

CNS: *S-a întors* aşa de repede 1/, (încît) ne-*a uimit*. 2/

CV: (Deşi) *n-a călătorit* cu acceleratul, 1/ *s-a întors* repede

CI: *S-a întors* 1/ (la ceea ce)-l *preocupa* de mult timp. 1/2.

Scanned with OKEN Scanner

2. De verbul *a se întoarce* nu pot depinde:
- predicativă (pentru că este verb predicativ, nu copulativ);
- atributiva (pentru că această subordonată nu determină un verb, ci un substantiv sau un substitut al acestuia);
- completiva directă (pentru că este verb intranzitiv, nu tranzitiv).

2. a) Justificarea virgulelor din textul dat:
- *Ați auzit(,) oameni buni...*= virgula s-a folosit înaintea unui substantiv, în cazul vocativ urmat de un determinant și așezat la sfîrșitul propoziției;
- *...(,) grăi deodată cu glas boierul(,)...* = cele două virgule izolează o propoziție principală incidentă de restul frazei;
- *...Alexandru-Vodă(,) pe care și voi...*= virgula desparte o propoziție atributivă explicativă (izolată) de restul frazei.

b) analiza sintactică și morfologică:

ați auzit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, numărul singular;

asta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de aporpiere, formă populară, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *lumea* - feminin, singular, acuzativ;

pe care = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de prepoziția simplă *pe*, în frază introduce o atributivă.

c) altă valoare gramaticală a cuvîntului *asta*:

Asta este o problemă dificilă. (pronume demonstrativ de apropiere cu o valoare neutră).

d) propoziții în care verbul *a se petrece* să aibă alte sensuri decît cel din text:

Florile *s-au petrecut* („a se ofili, a se veșteji")
Așa *s-au petrecut* lucrurile („a se desfășura, a evolua")
Pentru alte sensuri vezi DEX, p.683-684.

ȘCOLI PROFESIONALE

Se dă textul:

„Îi *bătea* 1/ și *nu*-i *ieșea din gură* nici un cuvînt 2/ care *să*-l *justifice* față de trupă și față de el însuși, 3/ *(cum) ar fi* de pildă ideea că armata *e o școală* a asprimii și a încercărilor *grele*..." 5/

(Marin Preda, *O oră din august*)

a) analiza sintactică a frazei;
b) analiza morfosintactică a cuvintelor subliniate;
c) exemplificaţi în propoziţii polisemia cuvîntului *gură*.
a) analiza sintactică a frazei:

Observaţii: Considerăm expresia *nu ieşea din gură* drept locuţiune verbală sinonimă cu un verb la diateza pasivă - *nu era pronunţat* (vezi D.Ivănuş, *Limba română. Sintaxă şi morfologie*, p.67). Întrucît subiectul cere analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor *din gură* înclinăm să credem că propunătorul a considerat predicat doar verbul *nu ieşea*, aşa cum procedează şi Rodica Olivotto, *Teste pentru examenul de admitere în liceu...*, p.125.

P 1 - *îi bătea* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *şi nu-i ieşea din gură nici un cuvînt* = propoziţie principală, regentă pentru P 3 şi P 4, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 3 - *care să-l justifice faţă de trupă şi faţă de el însuşi* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *cuvînt*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *cum ar fi de pildă ideea* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *cuvînt*, introdusă prin adverbul relativ *cum*, regentă pentru P 5; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observaţie: Nu este coordonată cu P 3, deoarece este o atributivă explicativă (izolată), iar cealaltă este o atributivă determinativă;

P 5 - *că armata e o şcoală a asprimii şi a încercărilor grele* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ideea*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

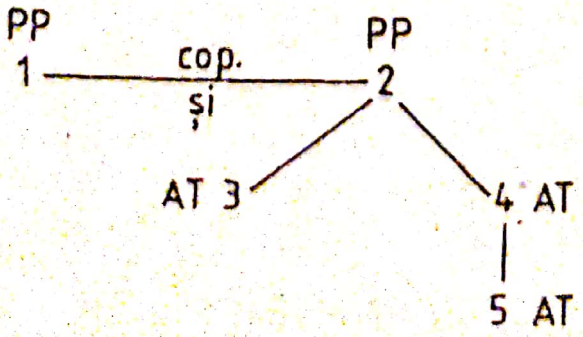

Scanned with OKEN Scanner

b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:
bătea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;
din gură = complement circumstanţial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *din*, nearticulat;
armata = subiect simplu exprimat prin substanţiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*;
grele = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul *încercărilor* - feminin, plural, *genitiv*, grad de comparaţie pozitiv.

c) polisemia cuvîntului *gură*:

Nu-i tace *gura* toată ziua. (organ al vorbirii)
I s-a făcut o rană în *gură*. (cavitate bucală)
Privea pe *gura* podului. (deschizătura podului)
„Înc-o *gură* şi dispare..." (sărutare, sărut)
A luat o *gură* de apă şi a plecat. (înghiţitură)
Mai are încă o *gură* de hrănit. (membru de familie care trebuie hrănit)
Să nu te iei după *gura lumii*. (vorbe, bîrfeli, scorneli)
Nu i se aude *gura*. (glas, grai)
Făcea o *gură*!...(gălăgie, ţipăt, ceartă)
Aşa spun *gurile* rele. (cei care vorbesc, vorbitori, bîrfitori)

Observaţii: Cu sensul de *deschizătură* (exemplul al treilea), substantivul *gură* se foloseşte şi în alte sintagme (*gura vasului, gura cămăşii, gura canalului, gura fluviului* etc.).

Făcînd parte din vocabularul fundamental şi fiind un cuvînt moştenit, acest substantiv are o mare putere de compunere şi intră în numeroase expresii. (vezi DEX, p.387-388).

SESIUNEA AUGUST-SEPTEMBRIE 1992

LICEE

Se dă textul:

„Împăraţi *pe care* lumea *nu putea* să-i mai încapă
Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pămînt şi apă -"

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

a) identificaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor;

Scanned with OKEN Scanner

c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;
d) contrageţi ultima propoziţie printr-o parte de propoziţie corespunzătoare;
e) alcătuiţi familia lexicală a substantivului pământ;
f) construiţi două propoziţii subordonate introduse prin conjuncţia subordonatoare *de* şi precizaţi felul lor.

a,b,c - vezi Sesiunea septembrie 1990, septembrie, a,b,c.
pe care = complement direct al verbului *să încapă*, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie subst. „împăraţi": masculin, plural, acuzativ, precedat de prep.*pe, introduce o AT;*
nu putea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă;
noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ţara* - feminin, singular, Ac., persoana I, mai mulţi posesori;
d) contragerea ultimei propoziţii în partea de propoziţie corespunzătoare:

„Împăraţi...au venit şi-n ţara noastră *pentru a cere* pământ şi apă...

(*complement circumstanţial de scop* exprimat prin verb la infinitiv precedat de prepoziţie).

Observaţie: În contragerea unei subordonate în partea de propoziţie corespunzătoare au loc următoarele transformari:
- dispare elementul subordonator;
- dispare predicatul subordonatei prin:
- trecerea verbului cu funcţie de predicat la un mod nepredicativ (nepersonal);
- înlocuirea lui printr-un substantiv provenit din infinitivul lung;
- prin înlăturarea verbului copulativ din predicatul nominal etc.

Iată cîte un exemplu:

Nu poate 1/ *(să)* plece. 2/
Nu poate *pleca*.
Nu-i convenea 1/ *(să)*-l *cheme*. 2/
Nu-i convenea *chemarea*.
Omul 1/ (care) *este harnic* 2/ *este lăudat*. 1/
Omul *harnic* este lăudat.

Acest procedeu se numeşte depredicativizare (Vezi Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă...*, p.32)
e) familia lexicală a substantivului *pământ* (vezi Licee, 1990, 1,e).
f) 2 propoziţii subordonate introduse prin conjuncţia subordonatoare *de* (vezi Licee, 1990, 1,d).

Scanned with OKEN Scanner

a) Sinonimele adjectivului *uriaş* şi folosirea în propoziţii a trei dintre ele:

uriaş = enorm, colosal, gigantic, fabulos, imens.

Un cîmp *imens* se întindea înaintea noastră.

Giganticii munţi mîngîie norii cu vîrfurile lor.

Gîndul acesta îl sfredelea sfîşietor, producîndu-i o suferinţă *enormă*.

b) Trei fraze în care adverbul relativ *cînd* să introducă diferite tipuri de subordonate:

SB: *Nu se ştie* 1/ (cînd) *va veni*. 2/

PR: Întrebarea *este* 1/ (cînd) *vor ajunge* pînă acolo. 2/

AT: *Vine* vremea 1/ (cînd) *trebuie* 2/ (să) te hotărăşti. 3/

Observaţie: Adverbul relativ *cînd* mai poate introduce şi următoarele specii de subordonate:

CD: *Nu ştiu* 1/ (cînd) *vor sosi*. 2/

CI: *Se gîndeşte* 1/ (cînd) *vor reuşi* 2/ *(să) termine*. 1/

CT: *Pleacă* fiecare 1/ (cînd) *vrea*. 2/

CZ: Cum *să nu se revolte* 1/ *(cînd)* văd *atîtea nedreptăţi?* 2/ (are şi nuanţă temporală)

CDŢ: (Cînd) *m-aş potrivi* lui, 1/ *aş ajunge un om* de nimic. 2/

c) indicaţi valorile gramaticale ale verbului *a fi* şi exemplificaţi-le în propoziţii.

A. *În propoziţie*, verbul *a fi* are următoarele valori:

1) *verb predicativ*, cînd are înţeles de sine stătător şi formează singur predicat verbal:

- personal, cînd are înţelesul de *a exista, a găsi, a se afla, a trăi* etc.

  El *este* în sala de curs („se află") = verb predicativ personal, în funcţie sintactică de predicat verbal.

- *impersonal*, cînd are înţelesul de *a trebui, a se întîmpla, a fi necesar*

  Ce-*o fi*? („s-o întîmpla?") = verb predicativ impersonal cu funcţie sintactică de predicat verbal.

2) *verb copulativ*, cînd nu are înţeles de sine stătător şi intră în alcătuirea predicatului nominal împreună cu un nume predicativ:

- *personal*:

El *este* **elev**.

vb. nume predic.

cop.

Predicat nominal

- *impersonal* (în expresii verbale impersonale):

Este **greu de tot.**
vb. nume predic.
cop.
Predicat nominal

3) *auxiliar*, cînd ajută la formarea unor moduri şi timpuri compuse şi a diatezei pasive:

- indicativ, viitor anterior:

Va *fi* venit şi el.

- conjunctiv, perfect:

Să *fi* mers toţi acolo.

- condiţional-optativ, perfect:

Aş *fi* citit şi eu această carte.

- infinitiv, perfect:

A *fi* mers *este* la modul infinitiv.

- diateza pasivă, toate modurile şi timpurie:

El **este** *lăudat* de diriginte.
aux.part c.de agent
d.*pasivă*
pred.vb.

B. *În frază*, verbul *a fi* are următoarele valori:

1) *verb predicativ* (în aceleaşi condiţii):

- *personal*:

El **este** 1/ (unde) l-**aitrimis**. 2/
vb.pred.

- *impersonal*, cînd are înţelesul de *a trebui*, *a se întîmpla*, *a fi necesar* şi îi urmează o subiectivă.

SB
(Dacă) **este** 1/ („trebuie") *(să)* **pleci** 2/, **anunţă**-mă. 3/

2) *copulativ* (formează un precicat nominal incomplet urmat de o propoziţie subordonată predicativă):

- *personal*:

PR
Plăcerea lui **este** 1/ **(să) citească**. 2/

Scanned with OKEN Scanner

III

SUBIECTE DATE LA ADMITEREA ÎN ŞCOLI POSTLICEALE

ŞCOALA POSTLICEALĂ STENO-DACTILOGRAFIE, CRAIOVA, 1991 [1]

I. Se dă textul:

Auzisem **eu** din oameni 1/ că, 7/ dacă *vrei* 2/ *să nu* te *muşte* **cîinii** 3/ şi *să* te *lase* în pace, 4/ cum îi *vezi* 5/ că *sar* la tine, 6/ *să te tupilezi* jos la pămînt 7/ şi *să*-i *laşi* 8/ *să* te *latre* 9/ cît le *place*, 10/ fără *să te urneşti* din loc, 11/ căci **ei** *bat* 12/ cît *bat* 13/ şi de la o vreme te *părăsesc* 14/ şi *se duc*. 15/

(Ion Creangă)

CERINŢE:

1. Subliniaţi predicatele şi evidenţiaţi elementele introductive.
2. Delimitaţi propoziţiile şi arătaţi felul lor.
3. Arătaţi raporturile dintre propoziţii.
4. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate *(eu, te, sar, fără să)*.

II. Realizaţi fraze în care să introduceţi prin „cine" toate propoziţiile subordonate posibile.

III. Stabiliţi familia lexicală a cuvîntului *şcoală* şi analizaţi lexical cuvintele formate.

---

[1] La toate frazele analizate în cap. III şi IV au fost scrise cu aldine subiectele propoziţiilor şi cu litere cursive predicatele, chiar dacă subiectele n-au cerut-o întotdeauna.

Scanned with OKEN Scanner

I. 1. PP
2. P COND (7)
3. P CD (2) — şi
4. P CD (2) — şi
5. P CT (7)
6. P CD-CM-PRS (5)
7. P CD (1) — şi
8. P CD (1) — şi
9. P CD-CM-PRS (8)
10. P CT (9)
11. P CM (8)
12. P CZ (8)
13. P CT (12) — şi
14. P CZ (8) — şi
15. P CZ (8)

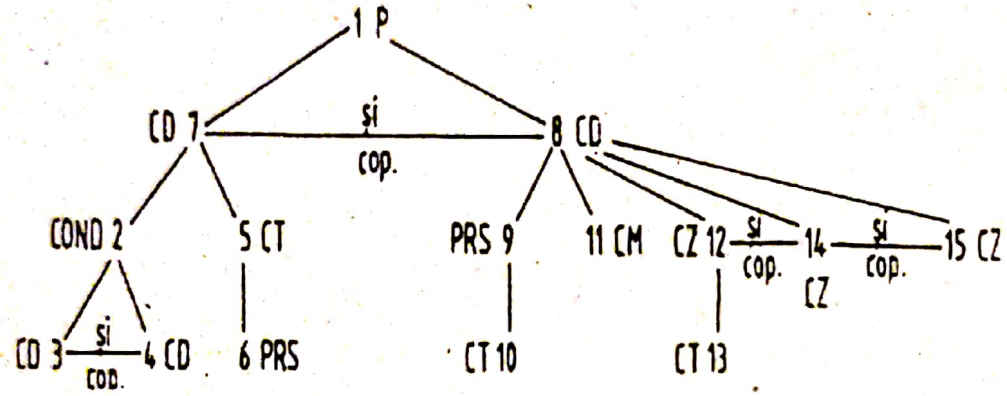

Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:

eu = subiect, exprimat prin pronume personal, persoana I, sg., N.

te = complement direct, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, pers. a II-a, sg., Ac.;

sar = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, diateza activă, intranzitiv, conjug. a IV-a, indicativ prezent, pers. a III-a, plural;

fără să = locuţiune conjuncţională subordonatoare, fără funcţie sintactică în subordonata CM pe care o introduce.

II. Realizaţi fraze în care să introduceţi prin „cine" toate propoziţiile subordonate posibile:

SB

Subiectivă: **Cine** *întreabă* 1/ *nu greşeşte.* 2/

PR

Predicativă: **Întrebarea** *este* 1/ **cine** *va veni.* 2/

AT

Atributivă: *S-a pus* **problema** 1/ **cine** *va pleca.* 2/

CD

Completivă directă: *Am văzut* 1/ **cine** vă *ajută.*

CI

Completivă indirectă: *Habar n-am* 1/ **cine** *este vinovat.* 2/

CL

Circumst. de loc: *Am plecat* 1/ spre **cine** m-*ai îndrumat.* 2/

CT

Circumst. de timp: *Am venit* la şcoală 1/ înaintea **cui** îmi *este priten.* 2/

CM

Circumst. de mod: **Noi** *sîntem mai buni* 1/ decît **cine** a fost acolo. 2/

CV

Circumst. concesivă: **Cine** *ar veni,* 1/ tot *ar fi primit.* 2/

III. Stabiliţi familia lexicală a cuvîntului *şcoală* şi analizaţi lexical cuvintele formate:

şcoală
şcolar = *şcol-* + suf.*-ar*
şcolăresc = *şcolar-* + suf. *-esc*
preşcolar = pref. *pre-* + *şcolar*
şcolaritate = *şcolar-* + suf.*-itate*
şcolarizare = *şcol-* + *-arizare*
şcolar(subst.) = *şcol-* + suf.*-ar*
şcolăriţă = *şcolar* + *suf.-iţă*
(a) şcoli = *şcol-* + suf.*-i*
şcolit = *şcol* + suf.*-(i)t*
şcoliţă = *şcol-* + *iţă*
şcolăreşte = *şcolar-* + *-eşte*

ŞCOALA POSTLICEALĂ
SLATINA, OLT, 1991

I. Relevaţi specificul imaginii satului românesc în romanele lui Liviu Rebreanu şi Marin Preda.

II. Se dă textul:

„Nu cerem *nimănui* nimic, însă oricine
dacă el vrea-l numim şi prieten şi vecine.
Aici şi pîinea, sarea, noi *o* avem *la masă,*
Căci ne-*am făcut*-o singuri *zidindu-ne* o casă.

(Nichita Stănescu, *Noi*)

Scanned with OKEN Scanner

CERINŢE:

a) faceţi analiza sintactică a frazelor:

Nu cerem nimănui nimic, 1/ (însă) oricine 2/
(dacă) el *vrea* 3/-l *numim* şi prieten şi vecine. 2/
Aici şi pîînea, sarea, noi o *avem* la masă, 4/
(Căci) ne-*am făcut*-o singuri zidindu-ne o casă. 5/

1. P
2. P
3. COND (2)
4. P
5. CZ (4)

însă

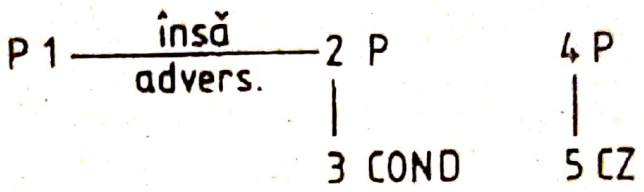

b) analizaţi morfo-sintactic cuvintele subliniate:

nimănui = pronume negativ simplu, dativ, complement indirect;
aici = adverb de loc simplu, complement circumstanţial de loc.
o = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, complement direct.
la masă = substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, precedat de prepoziţia simplă „la", nearticulat, complement circumstanţial de loc, cu nuanţă temporală.
am făcut = verb predicativ, personal, conjugarea a III-a diateza reflexivă - cu pronumele reflexiv *ne*, formă neaccentuată în dativ, cu funcţie de complement indirect -, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana I, plural, predicat verbal.
zidindu-ne = verb predicativ, nepersonal, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă - cu pronumele reflexiv *ne*, formă neaccentuată în dativ, cu funcţie de complement indirect -, tranzitiv, gerunziu, complement circumstanţial de timp - cu nuanţă modală.

c) alcătuiţi propoziţii cu sinonimele şi antonimele cuvîntului „prieten":

- Sinonime = amic, tovarăş
  Este cel mai bun *amic* al meu.
  Mi-a fost *tovarăş* de joacă în copilărie.

Scanned with OKEN Scanner

- Antonime = duşman, inamic

Cel care îţi dă sfaturi rele ţi-e *duşman.*

Inamicul de atunci lupta cu înverşunare să mă învingă.

d) alcătuiţi propoziţii cu sensul propriu şi cel figurat al cuvîntului „pîine":

Sensul propriu = Am cumpărat o *pîine* proaspătă.

Sensul figurat = De o vreme îşi cîştigă cu greu *pîinea.*

e) explicaţi folosirea semnelor ortografice şi de punctuaţie din text:

„Nu...casă" = ghilimelele sau semnele citării, semn de punctuaţie care marchează reproducerea exactă a unui fragment dintr-un text;

ninic, însă = virgula, semn de punctuaţie, marchează pauza dintre două propoziţii principale coordonate prin conjuncţia adversativă *însă;*

vrea-l = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte;

vecine. = punctul, semn de punctuaţie, marchează pauza de la sfîrşitul frazei cu propoziţii enunţiative;

pîinea, sarea = virgula, semn de punctuaţie, marchează pauza dintre două complemente directe, coordonate prin juxtapunere;

sarea, noi = virgula, semn de punctuaţie, marchează un complement direct antepus verbului;

masă, = virgula, semn de punctuaţie, marchează pauza dintre o propoziţie regentă şi cauzala următoare;

ne-am = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate;

făcut-o = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a sfîrşitului unui cuvînt şi a unui cuvînt (*t-o*):

zidindu-ne = cratima, semn ortografic, marchează legătura gramaticală dintre pronumele reflexiv *ne*, neaccentuat, postpus, şi cuvîntul precedent *zidindu*, accentuat;

casă. = punctul, semn de punctuaţie, marchează pauza de la sfîrşitul unei fraze cu propoziţii enunţiative.

Scanned with OKEN Scanner

IV

SUBIECTE DATE LA CONCURSURILE DE ADMITERE ÎN ÎNVĂŢĂMÎNTUL SUPERIOR

SUBIECT UNIC PE ŢARĂ, 1983

Se dă textul:

„De cîte ori deschid portiţa şi intru în grădină-mi pare
Că mă cuprinde-o vrajă dulce şi florile-mi dezmiardă ochii.
O fantezie uriaşă le-a dat un strai la fiecare.
Şi fete nu-s pe tot pămîntul să-mbrace mai frumoase rochii.
Pe crin l-a miruit în frunte, lăsîndu-i hlamida regească
Să poată-mpărăţi cu fală norodu-i de mironosiţe,
Cicorilor le-a dat seninul strîns din privirea omenească,
Iar rîsul fărîmat prin lume l-a nins pe foi de romăniţe.
Sfiala care urcă-n faţa fecioarelor cînd vine-amorul
Şi toată jalea şi netihna acelora ce-aşteaptă mirii,
Mîhnirea toată a unui suflet pe care îl ucide dorul
Le-a pus pe-un ram şi-atuncea lumea s-a-mbogăţit cu trandafirii."

(D.Anghel, *Florile*)

I. a) Analizaţi frazele din primele două versuri şi din ultima strofă, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:

"(De cîte ori) *deschid* portiţa 1/(şi) *intru* în grădină 2/-mi *pare* 3/ (Că) mă *cuprinde*-o **vrajă** dulce 4/ (şi) **florile**-mi *dezmiardă* ochii. 5/

.....

Sfiala 6/ (**care**) *urcă*-n faţa fecioarelor 7/ (cînd) *vine*-**amorul** 8/
Şi toată jalea şi netihna acelora 6/ (**ce**)-*aşteaptă* mirii, 9/
Mîhnirea toată a unui suflet 6/ (pe care) îl *ucide* **dorul** 10/
Le-*a pus* pe-un ram 6/ (şi)-atuncea *lumea s-a-mbogăţit* cu trandafirii." 11/

1. P.CT (3) > şi
2. P.CT (3) > şi
3. P.P
4. P.SB (3) > şi
5. P.SB (3) > şi
6. P.P dislocată
7. P.AT (6) intercalată
8. P.CT (7)
9. P.AT (6) intercalată — şi
10. P.AT (6) intercalată
11. P.P

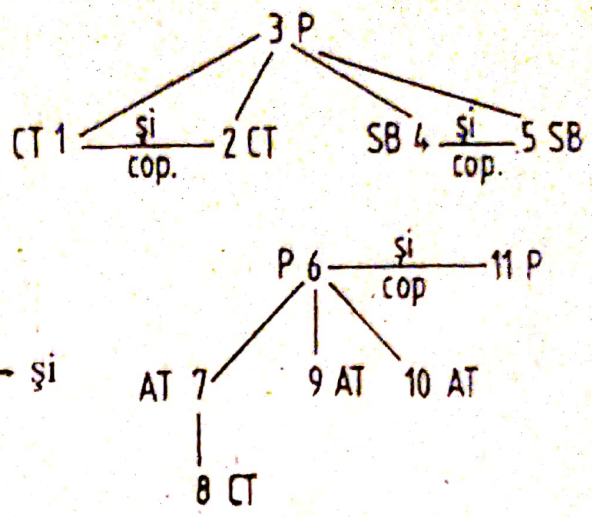

I.b) Construiţi altă frază după structura (schema) sintactică rezultată din analiza primelor două versuri:

O frază cu aceeaşi schemă topică, dar cu alte specii de subordonate:

„(Pentru că) îmi *place* **munca** 1/ (şi) *am* la ţară mult pământ, 2/ *m-am gîndit* 3/ *(să) renunţ* la prea multa mea odihnă 4/ (şi) *(să) mă apuc* de agricultură.“ 5/

1. CZ (3) > şi
2. CZ (3) > şi
3. P
4. CI (3) > şi
5. CI (3) > şi

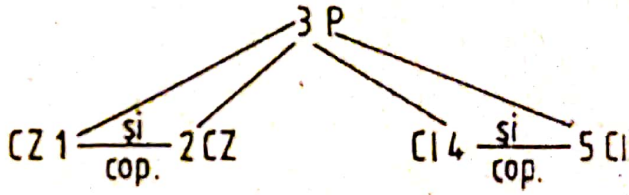

O frază cu aceeaşi schemă topică şi cu aceleaşi specii de subordonate:

„(După ce) *voi părăsi* instituţia 1/ (şi) *voi ajunge* la părinţi, 2/ mi *se va spune* 3/ *(să) recunosc* greşeala 4/ (şi) *(să) mă întorc*.“ 5/

1. CT (3) > şi
2. CT (3) > şi
3. P
4. SB (3) > şi
5. SB (3) > şi

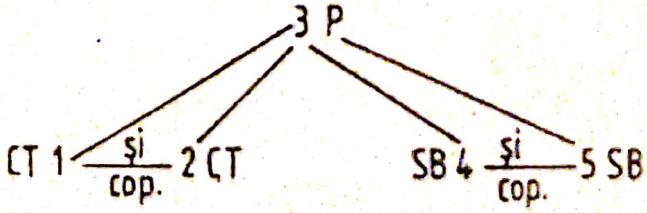

2. a) Scoateţi pronumele din text şi analizaţi-le morfologic şi sintactic:

nu = pron. pers., formă neacc., pers I, sg., D, compl.ind. care determină verbul impers.*pare*;

mă = pron. pers., formă neacc., pers.I, sg., Ac., compl. direct care determină verbul *cuprinde*;

-mi = pron. pers., formă neacc., pers.I, sg., compl.ind.care determină verbul *dezmiardă*, dar are şi valoare de dativ posesiv cu funcţie de atr.pronom. în D care determină subst. *ochii*;

le- = pron.pers., formă neacc., pers. a III-a, pl., D, compl.ind. al verbului *a dat*, care are şi un compl.ind.prepoz.;

(la) fiecare = pron.nehot. compus, Ac. cu sens de D, preced. de prep. simplă *la*, compl.ind. al verbului *a dat*;

l- = pron.pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., Ac., compl. direct care reia compl. direct *pe crin* ce determină acelaşi verb tranz. *a uimit*;

-i = pron.pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D, compl. ind. pe lîngă verbul la gerunziu *lăsînd*, dar are şi valoare de D posesiv pe lîngă subst.*hlamidă*, cu funcţie de atr. pronom. în dativ;

-i = pron.pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D posesiv pe lîngă subst. *norodul*, cu funcţie de atr. pronom în D

le- = pron.pers., formă neacc., pers. a III-a, pl., fem., D, compl.ind. care reia compl.ind. *cicorilor* - ce determină acelaşi verb *a dat*

l- = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., neutru, Ac., compl. direct care reia compl.direct *rîsul* ce determină acelaşi verb tranz. *a nins* (cu valoare pers.)

care = pron.rel. simplu - substituie subst. *sfiala* din prop. regentă -, fem., sg., N, subiect în subord. AT pe care o introduce ca element subord. în frază

acelora = pron. demonstr. de depărt., simplu, pl., G, atr. pronom. genitival care determină subst. *jalea* şi *neodihna*

ce = pron. rel. simplu, invariabil - substituie pron. *aceia, acelea* -, pl., N, subiect în prop. subord. AT pe care o introduce, fiind element subord. în frază

(pe) care = pron. rel.simplu - substituie subst. *suflet* din prop. regentă -, neutru, sg., Ac. precedat de prep. simplă *pe*, compl. direct al verbului tranz. *ucide*;

îl = pron.pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., neutru, Ac., reia compl. direct *pe care*, avînd acelaşi verb tranz. regent *ucide*;

le- = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, pl., fem., Ac., reia compl.directe: *sfiala, jalea, netihna, mîhnirea* care toate determină verbul tranz.*a pus*;

s-(a-mbogăţit) = pron.refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl. a verbului, fără funcţie sintactică.

În text există şi trei adj.pronom.:

tot = adj.pronom.nehot.simplu, determină subst.*pămîntul* cu care se acordă: neutru, sg., Ac., atr.adj.; este considerat în gramaticile şcolare şi adj.variabil cu două term., neutru, sg., Ac., cu funcţie de atr.adj.

Scanned with OKEN Scanner

toată = adj.pronom.nehot. simplu - considerat şi adj.variabil cu două term.-, determină subst.*jalea* cu care se acordă: fem., sg., Ac., atr.adj.
toată = adj.pronom.nehot. simplu - considerat adj.variabil cu două term., acordat cu subst.*mîhnirea*: fem., sg., Ac., atr.adj.

2.b) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:
şi = conj. coord. advers. (cu formă copulativă), leagă două prop.princ. în frază:
fete = subiect, expr. prin subst.comun, simplu, fem., pl.,N, neart.;
nu-s = pred.verbal - formă negativă, însoţit de adv. de mod de negaţie *nu* -, expr. prin verb pred., pers., conjug.a IV-a, diat.act., intranz., indicativ, prezent, pers. a III-a, pl.;
pe...pămîntul = compl.circ. de loc, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac., preced. de prep. simplă *pe*,art. cu art hot. encl. *-l*;
tot = atr. adj., expr. prin adj. pronom.nehot. simplu - considerat şi adj.variabil cu două term.-, neutru, sg., Ac.;
sfiala = compl.direct al verbului *a pus*, expr. prin subst.comun, simplu, fem.,sg.,Ac., art. cu art. hot. encl. *-a*;
mîhnirea = compl.direct al verbului tranz. *a pus*, expr. prin subst.comun, simplu, fem., sg., Ac., art. cu art.hot. encl.*-a*;
toată = atr.adj., expr. prin adj. pronom. nehot. simplu - cinsiderat şi adj.variabil cu două term. -, fem., sg., Ac.;

3. Comentaţi figurile de stil din cele trei strofe:
Versurile cuprind un „lanţ" de comparaţii şi metafore (dublate de personificări), o adevărată fantezie alegorică, prin care se atribuie florilor din grădina poetului însuşiri umane. Astfel, acestea au fiecare un „strai", „rochii" mai frumoase decît ale oricărei fete; crinul, în „hlamida regească" este uns cu „mirul" divin, spre a „împărăţi cu fală norodu-i de mironosiţe", cicorile au „seninul" privirii omeneşti, romăniţele au fost „ninse" (metaforă cu puternic efect plastic) cu „rîsul fărîmat prin lume", iar trandafirii „sfiala....jalea....mîhnirea toată..." (comparaţie amplă, ca în epopeile clasice). Pitorescul şi miraculosul grădinii sînt accentuate de epitete care ornează „pînza" de figuri de stil menţionate: vraja e „dulce", fantezia - „uriaşă" (deci şi o hiperbolă), rochiile - „frumoase", hlamida - „regească", seninul - „strîns" (deci „concentrat"), rîsul - „fărîmat" (deci „răspîndit"), jalea, netihna şi mîhnirea - „toată". Specificul stilistic al textului constă tocmai în această „reţea" de figuri de stil, care, prin acumulare şi convergenţă, creează o forţă expresivă deosebită.

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECT OPŢIONAL
LA UNIVERSITATEA DIN CLUJ-NAPOCA, 1983

Se dă textul:

„Se simţea că durerea piciorului îi trecuse de mult, el însă *plîngea mai departe* pe genunchi, ca şi cînd ar fi cîntat *lung* şi *deznădăjduit*."

1.a. Analizaţi sintactic fraza şi faceţi schema:

„*Se simţea* 1/ (că) durerea piciorului îi *trecuse* de mult, 2/ **el** (însă) *plîngea* mai departe pe genunchi, 3/ (ca şi cînd) *ar fi cîntat* ceva lung şi deznădăjduit." 4/

1. P.P
2. P.SB (1) - însă
3. P.P
4. P.CM (3)

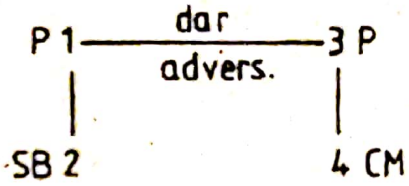

1.b. Construiţi o frază după aceeaşi schemă:

Cu propoziţii secundare de acelaşi tip:

„*Ar fi fost foarte bine* 1/ *(să) avem* de toate, 2/ (însă) *nu* le *putem* avea 3/ (fără *să*) *muncim*." 4/

1. P.P
2. P.SB (1) - însă
3. P.P
4. P.CM (3)

Cu subordonate de alte specii:

„*Adevărul este* 1/ (că) **materia** de studiat *este foarte dificilă*, 2/ (dar) **noi** *ne gîndim* 3/ (*s*)-o *parcurgem* cu atenţie. " 4/

1. P.P
2. P.PR (1) - dar
3. P.P
4. P.CI (3)

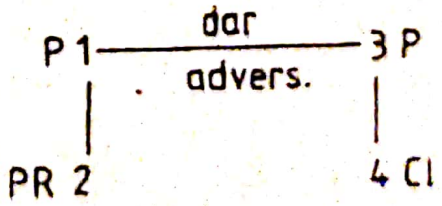

2. Scoateţi pronumele şi adverbele din text; analizaţi-le sintactic şi morfologic:

se (simţea) = pron. refl., formă neacc.. pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat.refl. su sens impers.;

îi = compl. ind.. expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a. sg., masc.. D: pronumele are mai mult o valoare de D

posesiv pe lîngă subst.*piciorul* („său"), cu funcţie de atr. pronom. în dativ;
de mult = compl. circ. de timp, expr. prin adv. de timp simplu, preced. de prep. simplă *de*;
el = subiect, expr. prin pron.pers., pers. a III-a, sg., masc., N;
mai departe = compl.circ. de timp, expr. prin adv. cu sens temporal, formă de comparativ de superioritate;
ceva = compl. direct, expr. prin pron. nehot.compus, Ac.

Notă: *ca şi cînd* este o locuţ.conjuncţ. subord. alcătuită din loc. adv. *ca şi* şi adv. rel. *cînd*, pe care nu trebuie să le analizăm - căci tot grupul este o locuţ. conjuncţ.;
lung, deznădăjduit sînt adj. care determină şi se acordă cu pron. *ceva*.

3. Indicaţi antonimele cuvintelor subliniate:
plîngea - rîdea
mai departe - mai aproape
lung - scurt
deznădăjduit - nădăjduit, sperat.

LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ — O LIMBĂ STRĂINĂ, 1984

Se dă textul:

„Cînd te pătrunde *ploaia de toamnă*,
şi picioarele îţi sînt goale,
şi ploaia cade peste tine necontenit şi necontenit,
şi cît vezi cu ochii *în jur se întinde cîmpul nesfîrşit*,
şi nici o colibă în care să te adăposteşti,
şi nici un loc uscat pe care să te poţi întinde,
şi cînd ştii că pînă acasă la tine ai ore şi ore
de mers prin această ploaie care te fărîmă şi te zdrobeşte
şi care *uneori e rece ca gheaţa*,
şi straiele de pe tine *devin sloiuri*,
iar picioarele îţi sîngeră, îngheţate pînă în măduvă, (...)
spuneţi-mi
- dacă puteţi să-mi spuneţi -
care mai e atunci *farmecul ploii?*"

(Z.Stancu, *Florile pămîntului*)

Scanned with OKEN Scanner

1.a. Faceţi analiza frazei, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:

(Cînd) te *pătrunde* **ploaia** de toamnă, 1/
(şi) **picioarele** îţi *sînt goale*, 2/
(şi) **ploaia** *cade* peste tine necontenit şi necontenit, 3/
(şi) 4/ (cît) *vezi* cu ochii 5/ în jur *se întinde* **cîmpul** nesfîrşit, 4/
(şi) √ nici o **colibă** 6/ (în care) *să te adăposteşti*, 7/
(şi) √ nici un **loc** uscat 8/ (pe care) *să* te *poţi* întinde, 9/
(şi) (cînd) *ştii* 10/ (că) pînă acasă la tine *ai ore* şi ore de mers prin această ploaie 11/ *(care)* te *fărîmă* 12/ şi te *zdrobeşte* 13/
(şi) (**care**) uneori *e rece* ca gheaţa, 14/
(şi) **straiele** de pe tine *devin sloiuri*, 15/
(iar) **picioarele** îţi *sîngeră*, îngheţate pînă în măduvă, 16/
(...) *spuneţi*-mi 17/
- (dacă) *puteţi* 18/ *(să)*-mi *spuneţi* -19/
(care) mai *e* atunci **farmecul** ploii" 20/

= nu există, nu este

1. P.CT (17)
2. P.CT (17)
3. P.CT (17)
4. P.CT (17)
5. P.CL (4)
6. P.CT (17)
7. P.AT (6)
8. P.CT (17)
9. P.AT (8)
10. P.CT (17)

şi, şi, şi, şi, şi, şi

10.
11. P.CD (10)
12. P.AT (11)
13. P.AT (11)
14. P.AT (11)
15. P.CT (17)
16. P.CT (17)
17. P.P
18. P.CT (17)
19. P.CD (18)
20. P.CD (17)

şi, şi, şi, şi

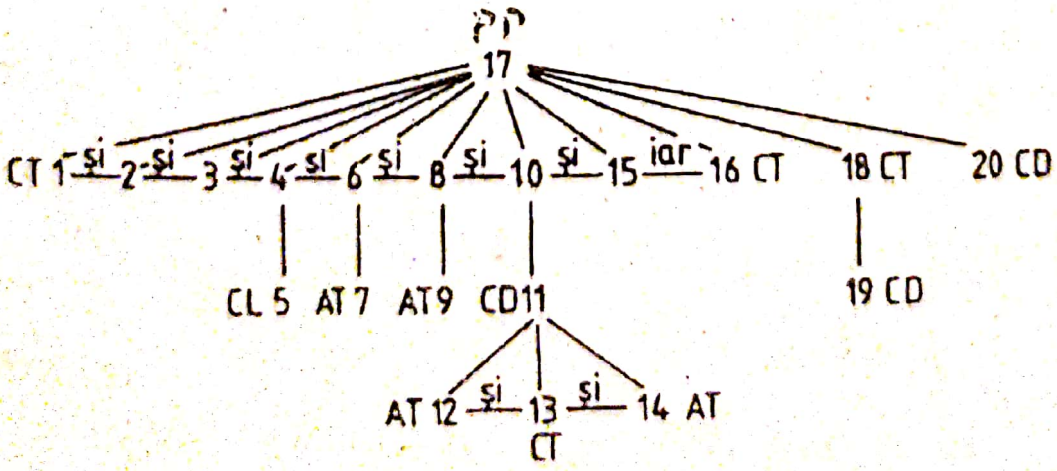

1.b. Scoateţi elementele de relaţie subordonatoare din ultimele trei rînduri şi alcătuiţi cu ele alte două tipuri de subordonate:

Sînt trei elemente de relaţie subordonatoare:

dacă = conj. subord. care, pe lîngă condiţionala din text, mai introduce cinci specii de propoziţii subordonate necircumstanţiale (SB, PR, AT, CD, CI) şi trei specii de subordonate circumstanţiale (CT, CZ, CV)

Exemple:

P SB

„*Nu se ştie* niciodată 1/ (dacă) **vremea** *va fi frumoasă.*" 2/

P PR

„**Întrebarea** *este* 1/ (dacă) *vom şti* vreodată totul." 2/

CV P

„(Dacă) *aş lucra* zi şi noapte, 1/ tot *nu aş termina.*" 2/

să = conj.subord. care, pe lîngă completiva directă din text, mai introduce patru specii de subordonate necircumstanţiale (SB, PR, AT, CI) şi patru specii de subordonate circumstanţiale (CS, CŢ, CV şi CNS)

Exemple:

CŢ (COND) P

„*(Să) fi avut* **eu** mulţi bani, 1/ *nu-aş fi cumpărat* numai cărţi."2/

CV P

„*(Să) fi avut* **eu** mulţi bani, 1/ tot *nu mi-aş fi cumpărat* nimic de la ei." 2/

P CNS

„**Noi** *sîntem prea atenţi*, 1/ *să greşim* ceva la gramatică." 2/

care = pron.rel., element subord. în frază care introduce, în afară de completiva din text, încă 4 specii de subordonate necircumstanţiale (SB, PR, AT şi CI), precum şi - precedat de prepoziţii - diferite subordonate circumsatnţiale (CL, CT, CV)

Exemple:

P SB

„*Se ştie* 1/ **(care)** *a fost vinovat.*" 2/

P PR

„*Întrebarea este* 1/ *care a fost vinovat.*2/

P AT

„*S-a pus în discuţie* **problema** 1/**(care)** *e vinovat.*" 2/

2.a. Scoateţi pronumele din text şi analizaţi-le sintactic şi morfologic:

În text sînt 18 pronume şi 3 adjective pronominale:

te = compl.direct care determină verbul tranz. *pătrunde*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a II-a, sg., Ac.;

Scanned with OKEN Scanner

îţi = atr. pronom. în D, care determină subst.*picioarele*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. II-a, sg., dativ posesiv („tale");

(peste) tine = comple. ind. - cu nuanţă de loc -, expr. prin pron. pers., formă acc., pers. a II-a, sg., Ac. precedat de prep. simplă *peste*;

se (întinde) = pron.refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl.;

(în) care = compl. circ. de loc care determină verbul *să te adăposteşti*, expr. prin pron. rel. simplu - substituie subst. *colibă* -, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *în*, element subord. în frază care introduce o AT;

(să) *te* (adăposteşti) = pron. refl., formă neacc., pers. a II-a, sg., Ac., morfem al diat. refl. - poate fi interpretat şi ca un compl. direct al verbului pe care-l însoţeşte;

(pe) care = compl. circ de loc care determină verbul *a te întînde*, expr. prin pron. rel. simplu - substituie subst. *loc* -, neutru, sg., Ac. preced. de prep. simplă *pe*, element subord. în frază care introduce o AT;

(a) *te* (întinde) = pron.refl., formă neacc., pers. a II-a, sg., Ac., morfem al diat. refl.;

(la) tine = compl. circ. de loc, expr. prin porn. pers., formă acc., pers. a II-a, sg., Ac. preced. de prep. simplă *la*;

care = subiect, expr. prin pron.rel.simplu - substituie subst. *ploaia* -, fem., sg., N, element subord. în frază care introduce o AT;

te = compl. direct care determină verbul tranz. *fărîmă*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a II-a, sg., Ac.;

te = compl. direct al verbului tranz. *zdrobeşte*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a II-a, sg., Ac;

care = subiect, expr. prin pron. rel. simplu - substituie subst. *ploaia* -, fem., sg., N, element subord, în frază care introduce o AT;

(de pe) tine = atr. pronom. prepoz., expr. prin pron. pers., formă acc., pers. a II-a, sg., Ac. preced. de prep. compusă *de pe*;

îţi = atr. pronom. în D, care determină subst. *picioarele*, expr. prin pron.pers., formă neacc., pers. a II-a, sg., dativ posesiv („taie");

-mi = compl. ind. al verbului *spuneţi*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. I, sg., D

-mi = compl. ind. al verbului *să spuneţi*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. I, sg., D;

Scanned with OKEN Scanner

care = nume pred. al pred. nominal *care...e*, expr. prin pron. rel. simplu, N, element subord. în frază, care introduce o CD.

Adjective pronominale

nici o = atr. adj., expr. prin adj. pronom. negativ compus, se acordă cu subst.*colibă*: fem., sg., N.

nici un = atr. adj., expr. prin adj. pronom. negativ compus, se acordă cu subst. *loc*: neutru, sg., N;

această = atr. adj., expr. prin adj. pronom.demonstr. de apropiere, se acordă cu subst. *ploaie*, fem., sg., Ac.

2.b) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:

ploaia = subiect, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-a*;

de toamnă = atr.subst. prepoz., expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *de*, neart.

se întinde = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a III-a, diat. refl. - cu pron. refl. *se*, neacc., în Ac. -, intranz., indic., prezent, pers. a III-a, sg.;

cîmpul = subiect, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., N, art. cu art. hot. encl. *-l*;

nesfîrşit = atr.adj., expr. prin adj. variabil cu două term., simplu, provenit din participiu negativ, neutru, sg., N, pozitiv cu sens de superlativ;

uneori = compl. circ. de timp, expr. prin adv. de timp, compus:

e rece = pred. nominal, format din:

e = verb cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic., prezent, pers. a III-a, sg.;

rece = nume pred., expr. prin adj. variabil cu o singură term. la sg., fem., sg., N, pozitiv;

ca gheaţa = compl. circ. de mod comparativ, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de adv. de mod comparativ cu valoare de prep. *ca*, art. cu art. hot. encl. *-a*:

devin sloiuri = pred. nominal, alcătuit din:

devin = verb. cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic., prezent, pers. a III-a, pl.

sloiuri = nume pred., expr. prin subst. comun, simplu, neutru, pl., N, neart.;

farmecul = subiect al pred. nominal *care e*, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., N, art. cu art. hot. encl. *-l*;

ploii = atr. subst. genitival, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., G, art. cu art. hot. encl. *-i*;

Scanned with OKEN Scanner

3. Textul conţine o anumită simetrie: demonstraţi-o.
Cîteva elemente care pot sta la baza demonstraţiei:
- textul are o structură bipolară: în prima parte seria de 9 temporale, cu subordonatele lor, iar în partea a doua - regenta cu un mic grup de subordonate care o completează: structura bipolară este accentuată de prezenţa în primul vers a relativului *cînd* şi în ultimul vers a corelativului *atunci*;
-unitatea primei părţi e asigurată de repetarea mijlocului de lagătură coordonator (de 7 ori *si* şi o dată *iar*), iar echilibrul este dat de reluarea, o singură dată, la mijlocul seriei, a mijlocului de legătură subordonator *(cînd)*;
- subiectul celor 9 temporale are o topică alternantă: la sfîrşitul (Prop.1, 6, 8), la mijlocul (prop. 4, 10) sau la începutul frazei (prop. 2, 3, 15, 16);
- predicatele propoziţiilor din prima parte sînt la pers. a II-a sg. (cu sens generalizator, acţiunile respective puţînd fi suferite, ipotetic, de oricine) iar predicatul propoziţiei regente, din partea a doua, este la pers. a II-a pl. (tot cu sens generalizator, întrebarea fiind adresată, retoric, tuturor cititorilor): caracterul „participativ" al acţiunilor exprimate de verbele din prima parte este sugerat şi de frecvenţa diatezei reflexive în această secvenţă;
- există şi alte repetiţii care creează impresia de simetrie: cuvintele „cheie" ca: *ploaia, picioarele*, care apar de mai multe ori la anumite intervale; repetarea imediată a unor cuvinte în construcţii ca: *necontenit şi necontenit, ore şi ore*; repetarea unor sinonime în construcţii asemănătoare: *te frămîntă şi te zdrobeşte*.

SUBIECT OPŢIONAL, 1984

Se dă textul:

„Şi în farmecul vieţii-mi
Nu ştiam că-i tot aceea
De te razimi de o umbră
Sau de crezi ce-a zis femeia."

(M.Eminescu)

1.a. Analizaţi sintactic fraza, arătînd felul propoziţiilor şi raporturilor dintre ele:
„(Şi) în farmecul vieţii-mi
Nu ştiam 1/ (că)-*i* tot *aceea* 2/
(De) *te razimi* de o umbră 3/
(Sau) (de) *crezi* 4/ (ce)-*a zis femeia*." 5/

Scanned with OKEN Scanner

1. P.P
2. P.CD (1)
3. P.SB (2) > sau
4. P.SB (2)
5. P.CD (4)

1. Şi în farmecul vieţii-mi nu ştiam = prop. princ, regentă pentru P 2, enunţ. propriu-zisă, dezv., negativă;
2. că-i tot aceea = prop. sec., subord. CD faţă de verbul tranz. *ştiam* din P 1. introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P 3 şi P 4, enunţ., dezv., afirm.
3. de te razimi de o umbră = prop. sec., subord. SB faţă de construcţia impers. *e (tot) aceea* din P 3, introdusă prin conj. subord. *de*, enunţ., dezv., afirm.:
4. sau de crezi = prop.sec., subord. subiectivă faţă de construcţia impers. *e (tot) aceea* din P 3, introdusă prin conj. subord. *de*, coordonată cu P 3 prin conj. disj. *sau*, regentă pentru P 5, enunţ., dezv., afirm.:
5. ce-a zis femeia = prop. sec., subord. CD faţă de verbul tranz. *crezi*, introdusă prin pron. rel. *ce*, enunţ., dezv., afirm.

1.b. Faceţi schema frazei şi construiţi o frază cu aceeaşi structură:

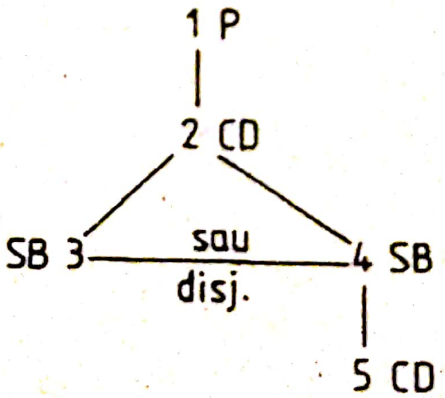

Frază cu alte specii de subordonate:

„Într-o zi, *am plecat* împreună cu un coleg 1/ *(să) cumpăr* de la magazinul central 2/ (ceea ce) îmi *trebuia* pentru şcoală 3/ şi (ceea ce) *se găsea* prin rafturile 4/ (care) ne *păreau* cam *goale*." 5/

1. P.P
2. P.CS (1)
3. P.CD (2) > şi
4. P.CD (2)
5. P.AT (4)

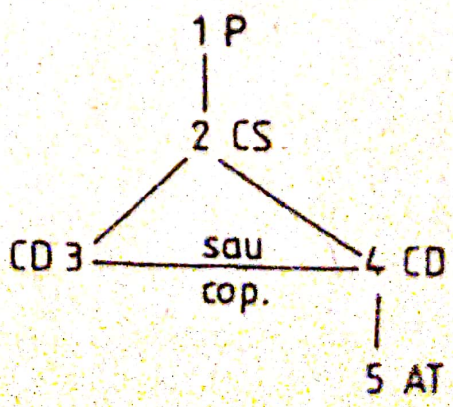

Scanned with OKEN Scanner

Frază cu aceleaşi specii de subordonate (ca în textul dat):
„*Am văzut* **cu toţii** 1/ (că) *nu este prea uşor* 2/ *(să) lucrezi* 3/ (sau) *(să) scrii* 4/ **(ce)** şi *se cere*."

1. P.P
2. P.CD (1)
3. P.SB (2)
4. P.SB (2)
5. P.CD (4)

sau

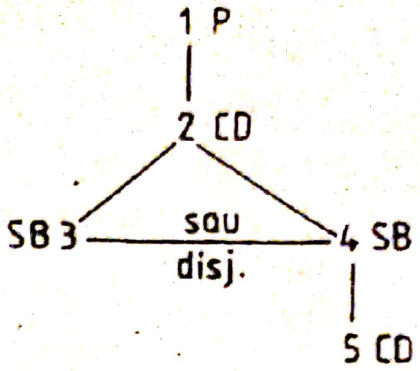

2. Să se analizeze morfologic şi sintactic cuvintele din primele trei versuri:

şi = conj. coord. cop.. simplă, cu valoare narativă, leagă două fraze;
în farmecul = subst.comun, simplu, neutru, sg.. Ac. preced. de prep. simplă *în*, art.hot.encl. *-l*, compl.circ.de timp;
vieţii = subst.comun, simplu, fem., sg.. G, art.cu art.hot.encl. *-i*, atr.subst. genitival;
-mi = pron.pers., formă neacc.. pers.I. sg.. D posesiv („mele"), atr.pronom.în dativ care determină subst.*viaţă*;
nu ştiam = verb pred.. pers.. conjug. a IV-a, diat.act., tranz., indic.. imperf.. pers.I. sg.. pred.verbal. formă negativă preced. de adv. de mod de negaţie *nu*;
că = conj.subord.necirc.simplă, introduce o CD;
-i....aceea = pred.nominal expr. prin constr.impers., alcăt. din:
-i = verb cop.. impers., conjug.a IV-a, diat.act., intranz., indic.. prezent, pers. a III-a, sg.:
-aceea = pron.demonstr. de depărt. - cu valoare neutră, N, . nume pred.;
tot = adv. de mod, simplu, compl. circ. de mod:
de = conj.subord. necirc. simplă, introduce o SB;
te razimi = verb pred., pers., conjug. I, diat. refl. - cu pron. refl. *te*, formă neacc., Ac., morfem al diat. refl. -, intranz., indic.. prezent, pers. a II-a, sg.. pred. verbal;
de o umbră = subst. comun, simplu, fem.. sg., Ac. preced. de prep. simplă *de*, art. cu art. nehot. procl. *o*, compl. ind.:

3. Ce derivate cunoaşteţi de la cuvintele subliniate?

farmec	*tot*	*umbră*	*femeie*
fermeca	total	umbrar	femeiesc
fermecat	netot	umbriş	femeieşte
fermecător	netotaliza	umbriţă	femeiuşcă
fermecătorie		umbri	
		umbrire	
		umbrit	
		umbros	
		neumbrit	

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECT GENERAL, 1985

Se dă textul:

„Şi azi cînd a mea minte, a farmecului roabă,
Din orişice durere îţi face o podoabă,
Şi cînd răsai nainte-mi ca marmura de clară,
Cînd ochiul tău cel mîndru străluce în afară,
Întunecînd privirea-mi, de nu pot să văd încă
Ce-adînc trecut de gînduri e-n noaptea lui adîncă,
Azi cînd a mea iubire e-atîta de curată
Ca farmecul de care tu eşti împresurată,
Ca setea cea eternă ce-o au după olaltă
Lumina de-ntunerec şi marmura de daltă,
Cînd dorul meu e-atîta de adînc şi-atît de sfînt
Cum nu mai e nimica în cer şi pe pămînt,
Cînd e o-namorare de tot ce e al tău,
De-un zîmbet, de-un cutremur, de bine şi de rău,
Cînd eşti enigma însăşi a vieţii mele-ntregi...
Azi văd din a ta vorbă că nu mă înţelegi."

1. Faceţi analiza frazei, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:

„(Şi) azi 1/ (cînd) a mea **minte**, e farmecului roabă,
Din orişice durere îţi *face* o podoabă. 2/
(Şi) (cînd) *răsai* nainte-mi ca marmura de clară, 3/
(Cînd) **ochiul** tău cel mîndru *străluce* în afară,
Întunecînd privirea-mi, 4/ (de) *nu pot* 5/ *(să) văd* încă 6/
(Ce)-adînc **trecut** de gînduri *e*-n noaptea lui adîncă, 7/
Azi 1/ cînd a mea **iubire** *e*-atîta de *curată*
Ca farmecul 8/ de care **tu** *eşti împresurată*, 9/
Ca setea cea eternă 8/ ce-o *au* după olaltă
Lumina de-ntunerec **şi marmura** de daltă, 10/
(Cînd) **dorul** meu *e*-atîta de *adînc şi*-atît de *sfînt* 11/
(Cum) nu mai *e nimica* în cer şi pe pămînt, 12/
(Cînd) *e* **o-namorare** de tot 13/ (ce) *e al tău*, 14/
De-un zîmbet, de-un cutremur, de bine şi de rău, 13/
(Cînd) *eşti enigma* însăşi a vieţii mele-ntregi...15/
Azi *văd* din a ta vorbă 1/ (că) *nu* mă *înţelegi*." 16/

1. P.P
2. P.CT (1) — şi juxt
3. P.CT (1) — şi juxt
4. P.CT (1) — şi juxt
5. P.CNS (4)
6. P.CD (5)
7. P.CD (6)
8. P.CT (1)
9. P.AT (8) — juxt.
10. P.AT (8) — juxt.
11. P.CT (1) — juxt.
12. P.CM (11)
13. P.CT (1) — juxt.
14. P.AT (13) — juxt.
15. P.CT (1)
16. P.CD (1)

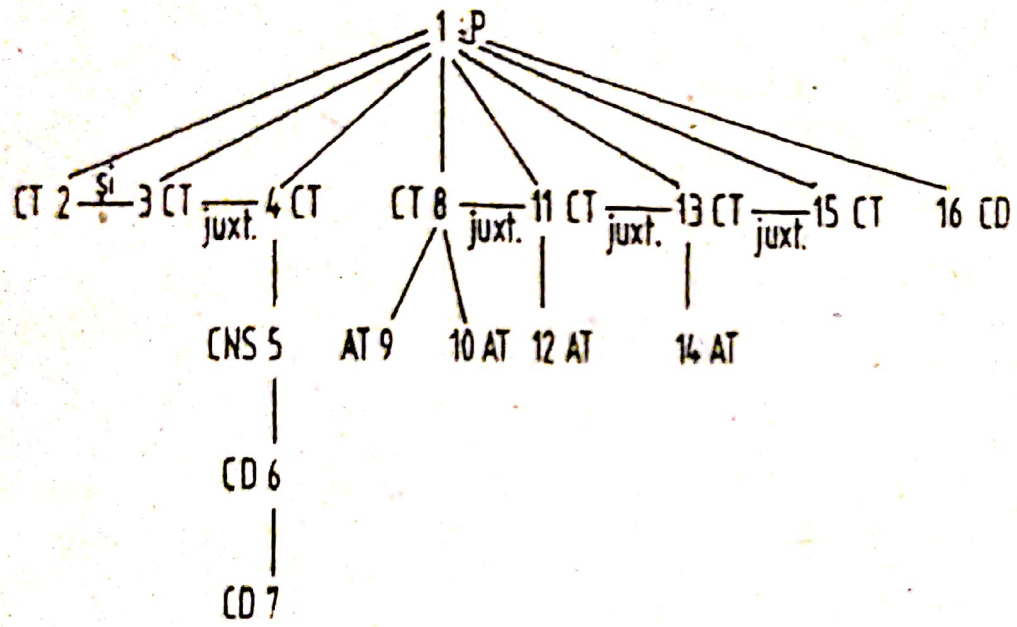

2. Scoateţi atributele din primele cinci versuri şi din ultimele două. Arătaţi ce fel de atribute sînt şi prin ce sînt exprimate:

a mea = atr. adj., expr. prin adj. pronom. posesiv, pers. I, sg., fem.,N; adj. posesiv este precedat de art. posesiv genitival fiindcă anticipă subst. *minte* pe care-l determină şi cu care se acordă în gen, nr. şi caz;

a farmecului roabă = apoziţie dezv. formată din:

roabă = atr. subst. apoz., expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, neart.;

a farmecului = atr. subst. genitival, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., G preced. de art. posesiv genitival *a*, art. cu art. hot. encl. *-lui*;

orişice = atr. adj., expr. prin adj. pronom. nehot. compus, fem., sg., Ac. - determină subst. *podoabă* (cu prep.)

tău = atr.adj., expr. prin adj. pronom. posesiv, pers. a II-a, sg., masc., N, determină subst. *ochiul* cu care se acordă în gen, nr. şi caz;

cel mîndru = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două term., masc., sg., N, pozitiv, preced. de art. adj. demonstr. *cel*

-mi = atr. pronom. în D, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers.I, sg., D posesiv, atr. pronom în D care determină subst. *privirea* („mea");
însăşi = atr. adj., expr. prin adj. pronom. de întărire, fem., sg., N., determină subst. *enigma* cu care se acordă în gen, nr. şi caz;
a vieţii = atr. subst. genitival, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., G preced. de art. posesiv genitival *a*, art. cu art. hot. encl. *-i*;
mele = atr. adj., expr. prin adj. pronom. posesiv, pers. I, sg., fem., G;
-ntregi = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două term., fem., sg., G, pozitiv - fără comparaţie;
a ta = atr. adj., expr. prin adj. pronom. posesiv, pers. a II-a, sg., fem., Ac.; adj. posesiv este art. cu art. posesiv genitival *a*, pentru că precedă subst. *vorbă*;

3.a. Textul are o anumită simetrie; demonstraţi-o.
Cîteva elemente care pot sta la baza demonstraţiei:
- textul are o structură bipolară: prima parte cuprinde o serie de 7 propoziţii subordonate temporale, intercalate cu subordonatele lor, iar partea a doua cuprinde regenta urmată de o completivă directă care-i completează înţelesul; repetarea adverbului de timp *cînd*, ca mijloc de legătură a temporalelor faţă de regentă, dă o anumită „periodicitate" textului; efecte similare sînt obţinute prin repetarea cuvintelor *farmec*, *marmură* şi a unor construcţii *(de tot ce e al tău, de-un zîmbet, de-un cutremur, de bine şi de rău; ca marmura, ca farmecul, ca setea)*;
- bipolarităţi se conturează şi în interiorul textului, prin perechi de termeni contrari ca: *durere - podoabă, străluce - întunecînd, lumina - întunerec, cer - pămînt, bine - rău*;
- adjectivele posesive (cu rol expresiv evident) sînt, în mod alternativ, cînd la persoana I (poetul), cînd la persoana a II-a: *a mea minte - ochiul tău; a mea iubire - tot ce e al tău; dorul meu - a ta vorbă* ; textul de fapt, începe la persoana I (*a mea minte*) şi se termină la persoana a II-a *(a ta vorbă)*.
3.b. Alegeţi trei figuri de stil din text şi comentaţi-le.
- *roabă* - metaforă prin care poetul sugerează forţa, durabilitatea şi facilitatea acceptată a subjugării sale afective; apărînd în primul vers, cu referire la termenul *farmec*, care face parte dintr-un registru stilistic contrar, are rolul de a şoca şi de a transmite efectul expresiv întregului text, care, de altfel, îl reia şi-l amplifică prin diferite mijloace;
- *ca marmura* - comparaţie tipic eminesciană, prin care este figurat imaginativ chipul iubitei păstrat în memoria afectivă a poetului: alb, pur, diafan, ireal, luminos, clar, persistent, calităţi întărite şi de alte cuvinte „cheie" ale textului: *curată, eternă, lumină, sfînt, enigma*;

Scanned with OKEN Scanner

- *răsai* - metaforă de o mare sugestie plastică şi psihică: imaginea iubitei şi o dată cu ea sentimentele poetului - se iveşte şi se desprinde treptat, crescendo, din ceaţa timpului, ca o himeră aureolată, din ce în ce mai clară şi mai strălucitoare, pînă devine supraumană, dominantă, orbitoare („întunecînd privirea" poetului). Această imagine anticipează, prin contrast, dimensiunile dezamăgirii lucide a poetului din finalul fragmentului.

SUBIECT OPŢIONAL, 1985

Se dă textul:

„*Ar fi absurd* să se presupună că scriitorii sînt *nişte* automaţi sufleteşti incapabili să arate *altă* oră şi altă secundă decît a propriului *lor* mecanism. Şi ar fi un nonsens să admiţi că le e îngăduit să scrie *unul* despre altul numai cînd au de spus *ceva* rău."

(Camil Petrescu).

1. Despărţiţi acest text în propoziţii şi arătaţi felul lor:

„*Ar fi absurd* 1/ *(să) se presupună* 2/ (că) **scriitorii** *sînt nişte automaţi* sufleteşti incapabili 3/ *(să) arate* altă oră şi altă secundă decît a propriului lor mecanism. 4/ (Şi) *ar fi un nonsens* 5/ *(să) admiţi* 6/ (că) le *e îngăduit* 7/ *(să) scrie* **unul** despre altul 8/ numai (cînd) *au* de spus ceva de rău." 9/

1. P.P
2. P.SB (1)
3. P.SB (2)
4. P.CI (3)
5. P.P
6. P.SB (5)
7. P.CD (6)
8. P.SB (7)
9. P.CT (8)

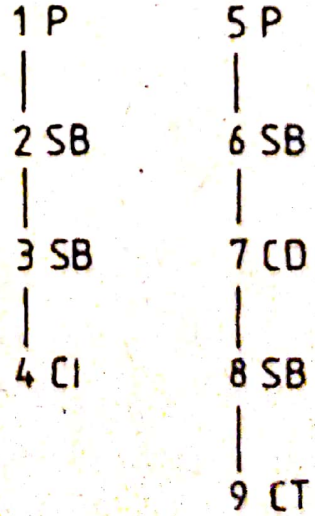

Scanned with OKEN Scanner

2. Analizaţi din punct de vedere morfologic cuvintele subliniate, arătînd şi rolul lor sintactic:

ar fi absurd = expresie verbală impers. cu funcţie de pred. nominal, alcătuit din:

ar fi = verb. cop., impers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., condiţ.- optativ, prezent, pers. a III-a, sg.;

absurd = nume pred., expr. prin adv. de mod, simplu, gr. pozitiv, provenit din adj. prin conversiune;

nişte = art. nehot. procl. - precedă subst. *automaţi* - masc., pl., N - împreună cu subst. *automaţi* este nume pred.;

altă = adj. pronom. nehot. simplu, fem., sg., Ac., atr. adj.;

lor = pron. pers., pers. a III-a, pl., masc., G, atr. pronom. genitival;

unul = pron. nehot. simplu, masc., sg., N, subiect

ceva = pron.nehot.compus, Ac., compl. direct al verbului la supin *de spus*.

3. Reuniţi cele două fraze din text într-una singură, făcînd modificările care se impun:

„Ar fi absurd să se presupună că scriitorii sînt nişte automaţi sufleteşti incapabili să arate altă oră şi altă secundă decît a propriului lor mecanism şi ar fi un nonsens să admiţi că le e îngăduit să scrie unul despre altul numai cînd au de spus ceva rău."

SUBIECT GENERAL, 1986

Se dă textul:

„Din pietre sterpe şi uscate
Un fir de iarbă s-a ivit,
Şi vîrful lui în infinit
A cutezat, străin, să cate.
Născut dintr-un crîmpei de soare
Şi o fărîmă de pămînt,
Firul gingaş, curat şi sfînt,
A-mbobocit şi-a dat o floare.
Strivit în uliţa măreaţă,
Secat de drumul de asfalt,
El e de felul cerului înalt,
Care şoptind îi spune şi-l învaţă.
El, mulţumit că drept merinde
I-aduce lapte noaptea în pahar,
Se bucură cînd şi-un ţînţar
De moţu-i auriu se prinde."

(T.Arghezi, *Chemarea*)

Scanned with OKEN Scanner

1. Arătaţi ce simbol sugerează poemul *Chemarea*.

Firul de iarbă din poemul Chemarea este simbolul Omului, care, chiar dacă este nevoit să trăiască în condiţii grele, vitrege, de viaţă, îşi păstrează substanţa de fiinţă nobilă („de felul cerului înalt") şi aspiraţiile ce derivă din aceasta, prin înseşi micile bucurii ale solidarităţii cu semenii săi, cît ar fi de umilit. Aceasta este „chemarea" pe care o „învaţă" omul de la „cerul" care l-a născut, ca şi pe semenul său.

2. Scoateţi atributele şi analizaţi rolul lor stilistic:

sterpe = atr.adj., expr. prin adj.variabil cu două term., fem., pl., Ac. - epitet al subst. *pietre*: accentuează condiţiile dificile în care a răsărit firul de iarbă;

uscate = atr. adj., expr. prin adj. provenit din verb la participiu, fem., pl., Ac. - epitet al subst. *pietre*: accentuează ariditatea locurilor în care a apărut firul de iarbă;

de iarbă = atr. subst. prepoz., expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *de*, neart; precizează lipsa de importanţă, „anonimatul" firului;

lui = atr. pronom. genitival, expr.prin pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G; nu are rol stilistic;

străin = atr. adj. izolat, cu nuanţă circumstanţială, expr. prin adj. variabil cu două term., masc., sg., N, pozitiv; se referă la faptul că firul este neajutorat şi lipsit de sprijin;

născut = atr. adj. izolat cu nuanţă circumstanţială, expr. prin verb la participiu cu formă adj., neutru, sg., N - epitet; evidenţiază „coparticiparea" soarelui şi pământului la „zămislirea" firului;

de soare = atr. subst. prepoz., expr. prin subst. comun, simplu, masc., sg., Ac. precedat de prepoz. *de*, neart.; exprimă concentrat, printr-o metaforă, contribuţia căldurii, luminii, aerului la apariţia firului de iarbă;

de pământ = atr. subst. prepoz., expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. preced. de prepoz. *de*, neart.; exprimă metaforic contribuţia apei şi sărurilor din pământ la apariţia firului de iarbă;

strivit, secat = atr. adj. multiplu, expr. prin verbe la participiu cu formă adj., masc., sg., N; din nou este sugerată condiţia precară a firului în raport cu mediul pământesc în care creşte;

măreaţă = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două term., fem., sg., Ac., pozitiv cu sens de superlativ; epitet care arată importanţa uliţei în raport cu firavul fir;

Scanned with OKEN Scanner

de asfalt = atr. subst., expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. precedat de prep. *de*, neart; arată aspectul dur, solid, neprielnic al drumului în care creşte firul;

cerului = atr. subst. genitival, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., G, art. cu art. hot. encl. *-lui*; e o metaforă centrală a poemului, care arată că firul crescut în condiţii vitrege are totuşi substanţă şi aspiraţii înalte;

înalt = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două term., neutru, sg., G, pozitiv; epitet care califică substanţa şi aspiraţiile firului;

mulţumit = atr. adj. izolat, cu nuanţă circumstanţială, expr. prin participiu adjectivat, masc., sg., N, pozitiv; se referă la satisfacţia firului privind participarea la circuitul firesc al vieţii;

un (ţînţar) = atr. adj., expr. prin numeral cardinal propriu-zis simplu, masc., sg., N; nu are rol stilistic;

-i = atr. pronom. în dativ, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., D posesiv („său"); nu are rol stilistic;

auriu = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două term., neutru, sg., Ac.,pozitiv; epitet care sugerează, prin colorit, vîrful înflorit al firului.

3. Explicaţi punctuaţia poemului:

Virgula de la sfîrşitul versului 2 indică o pauză prozodică la mijlocul strofei, arătînd, totodată, că, deşi gramatical cele două propoziţii sînt coordonate copulativ prin conjuncţia *şi*, semantic propoziţia a doua exprimă mai mult decît o acţiune succesivă faţă de acţiunea propoziţiei cuprinsă în primele versuri, reprezentînd o etapă calitativ deosebită de cea dintîi.

Virgulele din cuprinsul versului 4 marchează atributul izolat *străin*. Punctele din finalul strofelor sînt semnul că acolo se încheie frazele respective.

Virgulele din finalul versurilor 6, 9, 10 separă construcţiile participiale (*născut...*, *strivit...*, *secat...*) de restul frazei.

Virgula din interiorul versului 7 desparte două părţi de propoziţie de acelaşi fel, iar cea din finalul versului arată că cele două atribute sînt izolate, deci trebuie accentuate logic.

Virgula din finalul versului 11 indică faptul că atributiva care urmează are un caracter explicativ.

Virgulele din cuprinsul versului 13 şi de la finalul versului 14 marchează intercalarea unui atribut izolat (construcţie participială) şi a propoziţiei subordonate lui, între subiectul şi predicatul propoziţiei *El...se bucură*.

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECT GENERAL, 1987

Se dă textul:

„Dacă dar în aceste rînduri de introducere am aminti o luptă acum împăcată din mica noastră mişcare literară nu este pentru a redeştepta violenţa vechilor dezbateri, ci este, din contră, pentru a ne arăta bucuria că, întru dezlegarea multelor întrebări ce mai sunt la ordinea zilei pentru vorbirea şi scrierea românească de astăzi, avem un cîmp mai liber al discuţiunii şi ne putem aştepta la o ascultare mai liniştită a argumentelor pentru şi contra, din a căror dreaptă cumpănire, fără insinuări şi presupusuri, va rezulta mai curînd aflarea adevărului."

(T. Maiorescu, *Opere*, I)

1. Faceţi analiza frazei, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:

„(Dacă) 1/ (dar) 2/ în aceste rînduri de introducere *am aminti* o luptă acum împăcată din mica noastră mişcare literară 1/ *nu este* pentru a redeştepta violenţa vechilor dezbateri, 2/ (ci) *este*, din contră, pentru a ne arăta bucuria 3/ (ca), întru dezlegarea multelor întrebări 4/ (ce) mai *sunt la ordinea zilei* pentru vorbirea şi scrierea românească de astăzi, 5/ *avem* un cîmp mai liber al discuţiunii 4/ (şi) ne *putem* aştepta la o ascultare mai liniştită a argumentelor pentru şi contra, 6/ din a căror dreaptă cumpănire, fără insinuări şi presupusuri, *va rezulta* mai curînd **aflarea** adevărului."

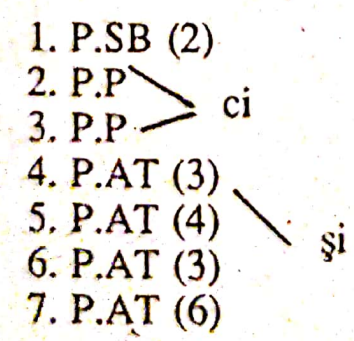

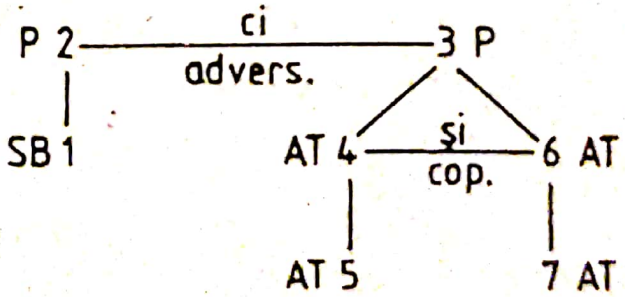

1. Dacă...în aceste rînduri de introducere am aminti o luptă acum împăcată din mica noastră mişcare literară = prop. sec., subord. subiectivă faţă de verbul impers. *nu este* din P 2, introdusă prin conj.subord. simplă *dacă*, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.;

2. dar (=aşadar)...nu este pentru a redeştepta violenţa vechilor dezbateri = prop.princ. - coord. cu fraza precedentă prin conj.

conclusivă *(aşa)dar*, regentă pentru P 1, enunţ. propriu-zisă, dezv., negativă;

3. ci este, din contră, pentru a ne arăta bucuria = prop.princ., coord. cu P 1 prin conj. advers. simplă *ci*, regentă pentru P 4 şi P 6, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.;

4. că, întru dezlegarea multelor întrebări..., avem un cîmp mai liber al discuţiunii = prop. sec., subord. atr. faţă de subst. *bucuria* din P 3, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P 5, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.;

5. ce mai sunt la ordinea zilei pentru vorbirea şi scrierea românească de astăzi = prop. sec., subord. atr. faţă de subst. *întrebări* din P 4 în care este intercalată, introdusă prin pron. rel. simplu *ce*, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.;

6. şi ne putem aştepta la o ascultare mai liniştită a argumentelor pentru şi contra = prop.sec., subord. atr. faţă de subst. *bucuria* din P 3, coord. cu P 4 prin conj. cop. simplă *şi*, regentă pentru P 7, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

7. din a căror dreaptă cumpănire, fără insinuări şi presupuneri, va rezulta mai curînd aflarea adevărului = prop. sec., subord. atr. faţă de subst. *argumente* din P 6, introdusă prin pron. rel. *care* în genitiv, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. Scoateţi substantivele din text şi analizaţi-le morfologic şi sintactic:

(în)...rînduri = subst. comun, simplu, neutru, pl., Ac. preced. de prep. simplă *în*, neart., compl. circ. de loc - determină verbul *am amînti*;

(de) introducere = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *de*, neart., atr. subst. prepoz. - determină subst. *rînduri*;

o luptă = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., art. cu art. nehot. procl. *o*, compl. direct - determină verbul tranz. *am amînti*;

(din)...mişcare = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *din*, art. cu art. hot. encl. *-a* care este ataşat adj. antepus *mica*, atr. subst. prepoz. - determină subst. *luptă*;

violenţa = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., art. cu art. hot. encl. *-a*, compl.direct - determină verbul tranz. *a redeştepta*;

dezbateri = subst. comun, simplu, fem., pl. G, art. cu art. hot. encl. *-lor*, ataşat adj. antepus *vechilor*, atr. subst. genitival - determină subst. *violenţa*;

bucuria = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., art. cu art. hot. encl. *-a*, compl. direct - determină verbul tranz. la infinitiv *a (ne) arăta*;

Scanned with OKEN Scanner

(întru) dezlegarea = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *întru*, art. cu art. hot. encl. *-a*, compl. circ. de scop - determină verbul *avem*;

întrebări = subst. comun, simplu, fem., pl., G, art. cu art. hot. encl. *-lor* ataşat adj. *multelor* care-l precedă, atr. subst. genitival - detrmină subst. *dezlegarea*;

(pentru) vorbirea = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *pentru*, art. cu art. hot. encl. *-a*, compl. ind. - determină locuţ. adj. *la ordinea zilei*;

scrierea = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. subînţeleasă *pentru*, art. cu art. hot. encl. *-a*, compl. ind. coordonat cu compl. ind. *pentru vorbirea* prin conj. cop. simplă *şi*;

un cîmp = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac., art. cu art. nehot. procl. *un*, compl. direct - determină verbul tranz. *avem*;

(al) discuţiunii = subst. comun, simplu, fem., sg., G preced. de art. posesiv genitival *al*, art. cu art. hot. encl. *-a*, atr. subst. genitival - determină subst. *cîmp*;

(la) o ascultare = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *la*, art. cu art. nehot. procl. *o*, compl. ind. - determină verbul refl. la infinitiv *a ne aştepta*;

(a) argumentelor = subst. comun, simplu, neutru, pl., G preced. de art. posesiv genitival *a*, art. cu art. hot. encl. *-lor*, atr. subst. genitival - determină subst. *ascultare*;

(din)...cumpănire = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *din*, compl. ind. - considerat şi compl. instrumental -, determină verbul *va rezulta*;

(fără) insinuări = subst. comun, simplu, fem., pl., Ac. preced. de prep. simplă *fără*, neart., compl. circ. de mod - determină verbul *va rezulta*;

prepusuri = subst. comun, simplu, neutru, pl., Ac. preced. de prep. subînţeleasă *fără*, neart., compl. circ. de mod coord. cu compl. *fără insinuări* prin conj. cop. *şi*

aflarea = subst. comun, simplu, fem., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-a*, subiect al verbului impers. *va rezulta*

adevărului = subst. comun, simplu, neutru, sg., G, art. cu art. hot. encl. *-lui*, atr. subst. genitival - determină subst. *aflarea*

NOTĂ : la ordinea zilei este o locuţ. adj. cu sensul „actuale" care este nume pred. ce formează un pred. nominal cu verbul cop. *sunt*. Locuţ. adj. este alcătuită din subst. *ordinea* în Ac. preced. de prep. simplă *la* şi din subst. *zi* în G.

Scanned with OKEN Scanner

3. Faceţi derivate de la cuvintele: *adevăr, alb, drept, a scrie*. Arătaţi modul în care le-aţi derivat:

adevăr

adevăra = adevăr + suf. *-a*
adevărat,-ă = adevăra + suf. *-at*
adeveri = adevăr + suf. *-i*
adeverire = adeveri + suf. *-re*
adeverinţă = adeveri + suf. *-inţă*
adeveritor,-toare = adeveri + suf. *-tor*

alb

albeaţă = alb + suf. *-eaţă*
albicios,-oasă = alb + suf. *-icios*
albime = alb + suf. *-ime*
albuş = alb + suf. *-uş*
albior,-oară = alb + suf. *-ior*
albitură = alb + suf. *-itură*
albiu,-ie = alb + suf. *-iu*
albui,-uie = alb + suf. *-ui*
albi = alb + suf. *-i*
înălbi = pref. *în-* + albi
albit,-ă = albi + suf. *-it*
înălbit = pref.*în-* + albit
albire = albi + suf. *-re*
înălbire = pref.*în-* + albire
albeală = albi + suf. *-eală*
albitor,-toare = albi + suf. *-tor*

drept

dreptar = drept + suf. *-ar*
îndreptar = pref.*în-* + dreptar
îndrepta = pref. *în-* + drept + suf. *-a*
îndreptare = îndrepta + suf. *-re*
îndreptat,-ă = îndrepta + suf. *-at*
neîndreptat,-ă = pref. *ne-* + îndreptat
dreptate < dreptătate = drept = suf. *-ătate*
îndreptăţi = pref. *în-* + dreptate + suf. *-i*
îndreptăţire = îndreptăţi + suf. *-re*
îndreptăţit,-ă = îndreptăţi + suf. *-it*
neîndreptăţit,-ă = pref. *ne-* + îndreptăţit
îndreptui = pref. *în-* + drept + suf. *-ui*

Scanned with OKEN Scanner

scrie

scriere = scrie + suf. *-re*
scriitor = scrie + suf. *-(i)tor*
scriitură = scrie + suf. *-itură*
scris,-uri = scrie + suf. *-s*
scris,-ă = scrie + suf. *-s*
înscrie = pref. *în-* + scrie
subscrie = pref. *sub-* + scrie
înscriere = pref. *în-* + scriere
înscris,-uri = pref. *în-* + scris
subscris = pref. *sub-* + scris
scriitoare = scriitor + suf. *-e*
scriitoraş = scriitor + suf. *-aş*
scriitoricesc,-ească = scriitor + suf. *-icesc*
scriitorime = scriitor + suf. *-ime*
scrisoare = scris + suf. *-oare*
scrisorică = scrisoare + suf. *-ică*

SUBIECT GENERAL, 1988

I. Complementul direct şi propoziţia completivă directă.

Cele două unităţi sintactice pot fi tratate separat sau în paralel. De această dată, recurgem la analiza în paralel a complementului direct şi a subordonatei corespunzătoare.

Definiţie

Complementul direct este partea secundară de propoziţie care arată asupra cărui obiect se exercită direct acţiunea exprimată de cuvîntul determinat.

Propoziţia completivă directă îndeplineşte funcţia de complement direct al unui verb tranzitiv, al unei locuţiuni verbale tranzitive ori al unei interjecţii cu valoare predicativă din regentă.

Întrebări: pe cine...?, ce...? adresate cuvintelor determinante adică:

a) verbelor tranzitive - la un mod personal:

Vedem *casele*. (compl. direct)
Vedem/ ce mijloace au întrebuinţat (completivă directă)

- la un mod nepersonal:

Văzîndu-*l*, văzînd-*o*, a-*l* vedea, a *o* vedea
Văzînd eu/ *că mi-am aprins paie-n cap cu asta,*/ am şparlit-o de acasă...

b) locuţiunilor verbale tranzitive al căror verb este
- la un mod personal
  A băgat de seamă *totul (ceva, pe cineva).*
  A băgat de seamă/ *că noi stăm degeaba.*
- la un mod nepersonal
  S-a supărat, băgînd de seamă *lenea* noastră.
  S-a supărat, băgînd de seamă/ *că noi sîntem leneşi.*

c) interjecţiilor predicative
  Iată *cartea.*: Iată/ *ce s-a întîmplat.*

Exprimarea

Complementul direct este exprimat prin substantive, pronume, numerale cu valoare sustantivală - cu sau fără prepoziţia *pe* (Priveşte *munţii*; iată-*l* pe Ion; *mă* vede; priveşte *pe acela*; *îi* ajută *pe amîndoi*; *pe al treilea îl* cunoşti), prin verbe la moduri nepersonale (... *a vorbi* de la dînsa am învăţat; avem *de discutat*), prin interjecţii (Auzim deodată *trosc*!). În vorbirea populară, complementul direct este exprimat şi prin substantive precedate de prepoziţia *la* cu valoare cantitativă (Am mîncat *la mere*!)

Propoziţia completivă directă este introdusă prin: conjuncţii (*ca, să, dacă, de, ca...să*), locuţiuni conjuncţionale (*cum că, precum că*), pronume şi adjective relative simple şi compuse (*care, cine, ce, cît, cîtă, cîţi, cîte, al cîtelea, a cîta, cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce*), pronume şi adjective nehotărîte compuse cu *ori-* (*oricare, oricine, orice, oricît, oricîtă, oricîţi, oricîte*), adverbe relative şi nehotărîte compuse cu *ori-* (*unde, cînd, cum, cît, încotro, oriunde, oricînd, oricum, oricît, oriîncotro*): El vrea/ *să plece.*; Noi nu ştim/ *care elev va cîştiga.*; El ştie/ *unde (oriunde) ne ducem noi.*

Unele complemente sau completive directe pot fi reluate sau anticipate prin formele neaccentuate de acuzativ ale pronumelor personale: *îl* ajut pe acela (pe cine pot); pe ea (pe cine vrem) *o* ajutăm. Reluarea unei completive directe se face adesea şi prin introducerea - alături de formele neaccentuate de acuzativ ale pronumelor personale - a unor pronume demonstrative sau nehotărîte cu valoare neutră:

  Că n-ai să vii deloc,/ *(una ca) asta* n-*o* ştiam ieri.

Topica şi punctuaţia

Complementul direct are o topică liberă, fiind mai frecvent după cuvîntul determinat. Are şi o topică fixă după interjecţii sau după verbe la gerunziu. Complementele directe exprimate prin pronume interogative sau relative stau totdeauna înaintea verbului regent (*Ce* citeşti?; *Pe cine* ai văzut?; Spune/ *ce* citeşti.; Nu mi-ai spus/ *pe cine* ai vazut.) sau chiar înaintea propoziţiei regente (*Pe cine* 2/ ziceai 1/ că ai văzut? 2/).

Scanned with OKEN Scanner

Cînd au topică normală, completivele directe nu se despart prin virgulă de regentă. Cînd au topică inversă, înaintea regentei şi, în special, cînd sînt reluate atît prin forme neaccentuate ale pronumelor personale, cît şi prin pronume demonstrative sau nehotărîte, aceste completive directe se despart prin virgulă:

CD CD

Să citesc mai mult 1/ şi să mă joc mai puţin, 2/ *pe acestea (pe toate) le* ştiam, 3/

Confuzii: Unele substantive precedate de prepoziţia *pe* sînt complemente circumstanţiale de loc (Mergi *pe drumurile* tale; Îi pierzi *pe drum*), iar unele pronume personale, forme accentuate, precedate de prepoziţia *pe* sînt complemente indirecte, întrucît determină verbe intranzitive sau adjective (Te superi *pe mine*; Sînt supărat *pe tine*).

Completivele directe se cunfundă cu complementele indirecte, cu subiectivele, cu predicativele, cînd nu se observă cuvîntul regent.

II. Se dă textul:

„Această calificare a vieţei noastre de pînă acum nu este exagerată, *toţi* cei cu experienţă şi cu bună-credinţă o recunosc; şi dacă în rîndurile următoare ne încercăm să mai aducem un şir de dovezi pentru a o întări *o facem* din încrederea că prin chiar aceasta se va înţelege cu atît mai lămurit în ce consistă însemnătatea direcţiei celei nouă, *ca una ce* s-a produs *mai întîi* din trebuinţa instinctivă de a ne scăpa de pe povîrnişul pe care ne-au lăsat anteluptătorii cei vechi."

(Titu Maiorescu, *Direcţia nouă în poezia şi proza română*, 1872, în *Opere*, I, 1978, p.189)

1. Faceţi analiza sintactică a frazei, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:

„Această **calificare** a vieţii noastre de pînă acum *nu este exagerată*, 1/ toţi **cei** cu experienţă şi cu bună - credinţă o *recunosc*, 2/ (şi) 5/ dacă în rîndurile următoare *ne încercăm* 3/ (*să*) mai *aducem* un şir de dovezi pentru a o întări 4/ o *facem* din încrederea 5/ (că) prin chiar aceasta *se va înţelege* cu atît mai lămurit 6/ în ce *consistă* **însemnătatea** direcţiei celei noua, ca una 7/ (**ce**) *s-a produs* mai întîi din trebuinţa instinctivă de a ne scăpa de pe povîrnişul 8/ (pe care) ne-*au lăsat* **anteluptătorii** cei vechi."9/

Scanned with OKEN Scanner

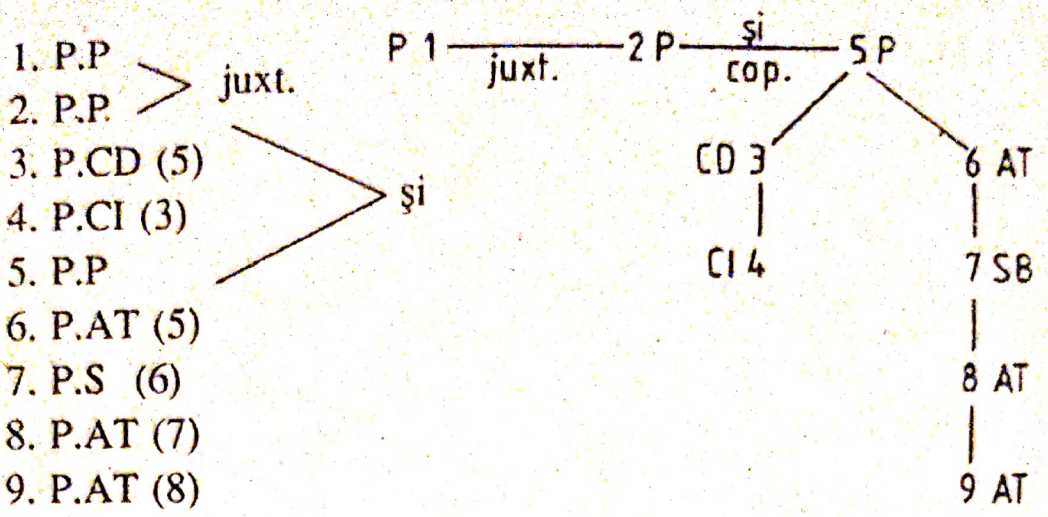

1. Această calificare a vieţii noastre de pînă acum nu este exagerată = prop. princ. coord. cu P 2, enunţ. propriu-zisă, dezv. negativă

2. toţi cei cu experienţă şi cu bună-credinţă o recunosc = prop. princ., coord. cu P1 prin juxtapunere, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

3. dacă în rîndurile următoare ne încercăm = prop. sec., subord. completivă directă care determină verbul tranz. *facem* şi este reluată prin forma neacc. a pron. pers. în Ac. *o* din P 5, introdusă prin conj. subord. simplă *dacă*, regentă pentru P 4, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

NOTĂ: P 3 poate fi interpretată şi ca o temporală faţă de verbul *facem* însoţit, în acest caz, de pron. pers. cu valoare neutră *o*

4. să mai aducem un şir de dovezi pentru a o întări = prop. sec., subord. completivă ind. faţă de verbul refl. intranz. *ne încercăm* din P 3, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunţ. potenţ., dezv., afirm.

5. şi... o facem din încrederea = prop. princ., coord. cu P 2 prin conj. cop. simplă *şi*, regenta pentru P 3 şi P 6, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

6. că prin chiar aceasta se va înţelege cu atît mai lămurit = prop. sec., subord. atr. faţă de subst. *încrederea* din P 5, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P 7, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

7. în ce consistă însemnătatea direcţiei celei noua, ca una = prop. sec., subord. subiectivă faţă de verbul impers. *se va înţelege* din P 6, introdusă prin pron. rel. simplu *ce*, preced. de prep. *în*, regentă pentru P 8, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

8. ce s-a produs mai întîi din trebuinţa instinctivă de a ne scăpa de pe povîrnişul = prop. sec., subord. atr. faţă de pron. nehot. *una* din P 7, introdusă prin pron. rel. *ce*, regentă pentru P 9, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

Scanned with OKEN Scanner

9. pe care ne-au lăsat-o anteluptătorii cei vechi = prop. sec., subord. atr. fată de subst. *povîrnişul* din P 8, introdusă prin pron. rel. *care*, preced. de prep. *pe*, enunţ., dezv., afirm.

II. 2. Analizaţi sintactic şi morfologic partea subliniată:

toţi = atr. adj. care determină pron. demonstr. de depărt. *(a)cei*, expr. prin adj. pronom. nehot. simplu - considerat şi adj. variabil cu două term. -, masc., pl., N

o = compl. direct care reia prop. subord. completivă directă nr. 3, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., Ac.

NOTĂ: pron. pers. *o* are şi o valoare neutră - în acest caz este tot compl. direct al verbului *facem*

facem = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a III a, diat. act., tranz. (are o CD şi un compl. direct care reia această propoziţie), indicativ, prezent, pers. I, pl.

ca una = atr. pronom. prepoz. care determină subst. *direcţie*, expr. prin pron. nehot. simplu, fem., sg., Ac. preced. de adv. de mod comparativ cu valoare de prep. *ca*

ce = subiect, expr. prin pron. rel. simplu - substituie pron. *una*, fem., sg., N, element subord. în frază - introduce o atributivă

mai întîi = compl. circ. de timp - cu nuanţă modală - expr. prin adv. de timp, comparativ de superioritate, provenit din numeral ordinal prin schimbarea valorii gramaticale; este considerat şi locuţ. adv.

SUBIECT OPŢIONAL, 1988

Se dă textul:

„Încredinţat că lumea-i *visul* sufletului *nostru*, că timpul şi spaţiul, trecutul şi viitorul sînt numai în noi, Dionis caută ştiinţa magică prin care, *coborîndu-se în adîncurile* sufletului, *ce* alcătuieşte în fond unica realitate, să poată trăi în orice moment istoric şi în orice porţiune de spaţiu, bunăoară în lumea stelelor şi a soarelui."

(George Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*)

1. Faceţi analiza frazei, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:

Încredinţat 1/ (că) **lumea-*i* *visul*** sufletului nostru, 2/ că **timpul şi spaţiul, trecutul şi viitorul** *sînt* numai în noi, 3/ **Dionis** *caută* ştiinţa magică 1/ prin care, coborîndu-se în adîncurile sufletului, 4/ (**ce**) *alcătuiaesc* în fond unica realitate, 5/ (*să*) *poată* trăi în orice moment istoric şi în orice porţiune de spaţiu, bunăoară în lumea stelelor şi a soarelui."4/

Scanned with OKEN Scanner

1. P.P
2. P.CI (1)
3. P.CI (1) > juxt.
4. P.AT (1)
5. P.AT (4)

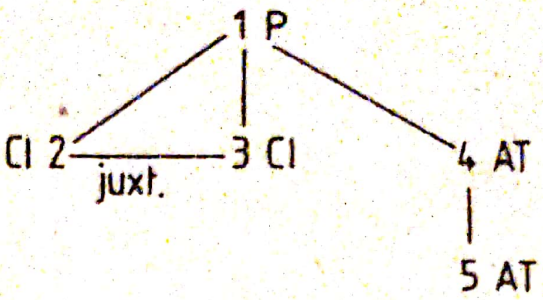

1. Încredinţat..., Dionis caută ştiinţa magică = prop. princ., regentă pentru P 2, P 3 şi P 4, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. că lumea-i visul sufletului nostru = prop. sec., subord. compl. ind. faţă de participiul adj. *încredinţat* din P 1, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

3. că timpul şi spaţiul, trecutul şi viitorul sînt numai în noi = prop. sec., subord. compl. ind. faţă de participiul adj. *încredinţat* din P 1, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, în raport de coord. prin juxtapunere cu P 2, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

4. prin care, coborîndu-se în adîncurile sufletului,... să poată trăi în orice moment istoric şi în orice porţiune de spaţiu, bunăoară în lumea stelelor şi a soarelui = prop. sec., subord. atr. faţă de subst. *ştiinţă* din P 1, introdusă prin pron. rel. *care*, preced. de prep. simplă *prin*, regentă pentru P 5, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

5. ce alcătuieşte în fond unica realitate = prop. sec., subord. atr. faţă de subst. *suflet* din P 4, introdusă prin pron. rel. *ce*, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:

visul = nume pred. - care împreună cu verbul cop. *-i* formează un pred. nominal -, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., N, art. cu art. hot. encl. *-l*

sufletului = atr. subst. genitival, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., G, art. cu art. hot. encl. *-lui*

nostru = atr. adj., expr. prin adj. pronom. posesiv, pers. I, ţine locul mai multor posesori, se acordă cu subst. *sufletului*: neutru, sg., G

coborîndu-se = compl. circ. de timp - cu nuanţă condiţ. -, expr. prin verb nepred., conjug. a IV-a, diat. refl. - cu pron. refl. *se*, neacc., Ac. -, gerunziu

în adîncurile = compl. circ. de loc, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, pl., Ac. preced. de prep. simplă *în*, art. cu art. hot. encl. *-le*

ce = subiect gramatical, expr. prin pron. rel. simplu, invariabil substituie subst. *sufletul* -, neutru, sg., N, element subord. în frază, introduce o AT.

Scanned with OKEN Scanner

3. Faceţi derivate de la cuvintele *bun, fier, ochi, piatră.* Arătaţi modul în care le-aţi derivat:

bun

bună „bunică„ = bun + suf. *-ă*
buniţă = bună + suf. *-iţă*
bunică = bună + suf. *-ică*
bunicuţă = bunică + suf. *-uţă*
bunic = bun + suf. *-ic*
bunicel = bun + suf. *-icel*
bunicea = bun + suf. *-icea*
bunişor,-oară = bun + suf. *-işor*
bunicică = bun + suf. *-icică*
îmbuna = pref. *în(îm)-* + bun + suf. *-a*
îmbunare = îmbuna + suf. *-re*
îmbunat, -ă = îmbuna + suf. *-at*

fier

fierar = fier + suf. *-ar*
fierărie = fier + suf. *-ie*
fierărie = fier + suf. *-ărie*
înfiera = pref. *în-* + fier + suf. *-a*
înfierare = înfiera + suf. *-re*
înfierat,-ă = înfiera + suf. *-at*

ochi

oacheş = ochi + suf. *-eş*
ochişor = ochi + suf. *-işor*
ochiuleţ = ochi + suf. *-uleţ*
ocheşel = oacheş + suf. *-el*
ocheşea = oacheş + suf. *-ea*
ocheşică = oacheş + suf. *-ică*
ochi (verb) = ochi + suf. verbal *-i*
ochios,-oasă = ochi + suf. *-os*
ochire = ochi + suf. *-re*
ochitor = ochi + suf. *-tor*
ochitură = ochi + suf. *-itură*
ochit,-ă = ochi + suf. *-it*
neochit = pref. *ne-* + ochit
deochi = pref. *de-* + ochi
deochea = deochi + suf. *-a*
deocheat,-ă = deochea + suf. *-at*
deochetură = deochea + suf. *-ătură*

Scanned with OKEN Scanner

piatră

pietricică = piatră + suf. *-icică*
pietricea = piatră + suf. *-icea*
pietroi = piatră + suf. *-oi*
pietros,-oasă = piatră + suf. *-os*
pietrărie = piatră + suf. *-ărie*
pietriş = piatră + suf. *-iş*
pietrar = piatră + suf. *-ar*
pietrărie = pietrar + suf. *-ie*
pietrui = piatră + suf. *-ui*
pietruire = pietrui + suf. *-re*
pietruit,-ă = pietrui + suf. *-it*
nepietruit,-ă = pref.*ne-* + pietruit
repietruit,-ă = pref. *re-* + pietruit
împietri = pref. *în(îm)-* + piatră + suf. *-i*
împietrire = împietri + suf. *-re*
împietri,-ă = împietri + suf. *-it*

SUBIECT GENERAL, 1989

Se dă textul:

„Precît am înţeles, stăpînă, din epistolia pe care ai trimes-o lui Gheorghiţă, eşti tot singură acasă; iar Nechifor Lipan, stăpînul nostru ş-al oilor, nici pe aici nu s-a arătat. Aşa că noi avînd musai nevoie de parale pentru simbrii şi hrana dobitoacelor şi a noastră, să faci bine să ne trimeţi. Dai în tîrg la Piatra paralele la poştă şi acei de acolo scriu la poştă la Iaşi să ne plătească nouă atîţia bani, şi după aceea se întîlnesc ei şi se socotesc ce-au dat şi ce-au luat, treaba lor. Asta-i bună rînduială şi-mi place, nu-i nevoie să faci drumul călare pînaici, nici lotrul nu te pradă (...)"

(Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

1. Să se arate din ce particularităţi ale textului de mai sus se vede că este o scrisoare a unui om simplu.

Este vorba de cuvintele şi formele regionale sau aparţinînd limbajului familiar pe care le foloseşte personajul în cauză, care arată că nu este obişnuit să scrie în limba literară. Exemplele cele mai relevante din punctul acesta de vedere sînt: *epistolia, ai trimes-o, musai, parale, simbrii, dobitoacelor, să ne trimeţi, paralele, acei, se socotesc, rînduială, lotrul, nu te pradă.*

Scanned with OKEN Scanner

2. Să se facă analiza sintactică a părţii care începe cu *Dai în tîrg* şi ţine pînă la sfîrşitul fragmentului.

„*Dai* în tîrg la Piatra paralele la poştă 1/ (şi) **acei** de acolo *scriu* la poştă la Iaşi 2/ (*să*) ne *plătească* nouă atîţia şi atîţia bani, 3/ (şi) după aceea *se întîlnesc* **ei** 4/ (şi) *se socotesc* 5/ (ce)-*au dat* 6/ (şi) (ce)- *au luat*, 7/ *treaba* lor. 8/ **Asta**-*i* bună *rînduială* 9/ (şi)-mi *place*. 10/ *nu-i* **nevoie** 11/ (*să*) *faci drumul* călare pîn-aici, 12/ nici *lotrul nu* te *pradă* (...)" 13/

√ = este (cop.)

1. P.P
2. P.P — şi
3. P.CD (2) — şi
4. P.P — şi
5. P.P
6. P.CI (5) — şi
7. P.CI (5)

8. P.P incidentă
9. P.P
10. P.P — şi juxt.
11. P.P
12. P.CI (11) — nici
13. P.P

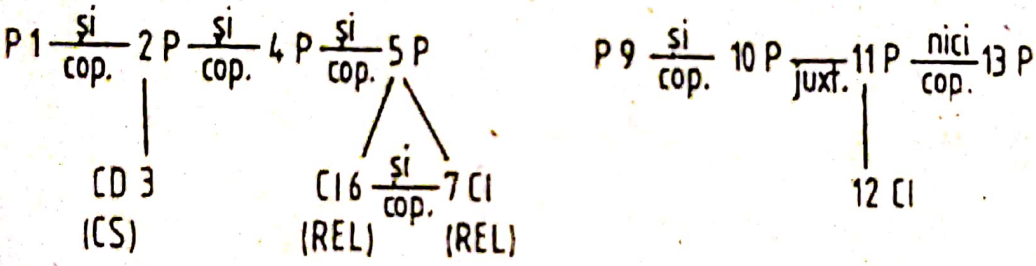

NOTĂ: P 11 şi P 13 pot fi interpretate şi ca subordonate circumstanţiale cauzale - în raport de juxtapunere cu regenta (P 10), subînţelegîndu-se un element subordonator specific cauzalei: *pentru că, fiindcă* etc. Schema topică a frazei a doua ar suferi -în partea finală - modificări:

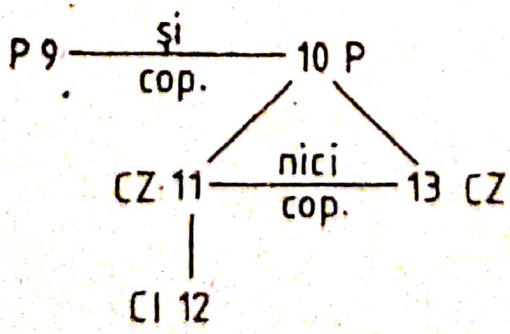

2. Să se extragă pronumele din aceeaşi parte şi să li se facă analiza morfologică şi sintactică.

În acest text sînt 12 pronume şi două adjective pronominale.

Pronume:

acei = pron. demonstr. de depărt., formă scurtă pentru *aceia*, masc., pl., N, subiect

ne = pron. pers., formă neacc., pers.I, pl., compl. ind. care anticipă compl. ind. *nouă*

nouă = pron. pers., formă acc., pers. I, pl., D, compl. ind. anticipat de forma neacc. a pron. pers. în D *ne*

se (întîlnesc) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, pl., Ac., morfem al diat. refl. a verbului

ei = pron. pers., pers. a III-a, pl., masc., N, subiect

se (socotesc) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, pl., Ac., morfem al diat. refl.

ce = pron. rel. simplu, Ac., compl. direct al verbului *au dat*, element subord. în frază, introduce o completivă ind. care are ca regent verbul intranz. *se socotesc*

ce = pron. rel. simplu, invariabil, Ac., compl. direct al verbului *au luat*, element subord. în fraza, introduce o compl. ind.

lor = pron. pers., pers. a III-a, pl., masc., G, atr. pronom. genitival

asta = pron. demonstr. de apropiere, formă populară, fem., sg., N, subiect

-mi = pron. pers., formă neacc., pers. I, sg., D, compl. ind. al verbului *place*

te = pron. pers., formă neacc., pers. a II-a, sg., Ac., compl. direct al verbului *pradă*

Adjective pronominale

atîţia = adj. pronom. nehot. simplu - determină şi se acordă cu subst. subînţeles *bani* - masc., pl., Ac., atr. adj.

atîţia (bani) = adj. pronom. nehot. simplu - determină şi se acordă cu subst. *bani* - masc., pl., Ac., atr. adj.

SUBIECT OPŢIONAL, 1989

Se dă textul:

„Cît vezi cu ochiul, verde, păpurişul
Se-ndoaie-n vîntul serii, foşnitor.
Din cînd în cînd şi-arată luminişul
Un ochi de apă moartă. Un cocor
Cu aripa deschisă se ridică
Din stuf, sfîşietor de trist scîncind,
Sau cai tătari, dînd roată fără frică,
Sălbăticiţi, nechează pe un grind."

(Ion Pillat, *Amurg în Deltă*)

Scanned with OKEN Scanner

1. Despărţiţi textul în propoziţii şi arătaţi felul lor:

„(Cît) *vezi* cu ochiul, 1/ verde, **păpurişul**
Se-ndoaie-n vîntul serii, foşnitor. 2/
Din cînd în cînd *si-arată* **luminişul**
Un ochi de apă moartă. 3/ **Un cocor**
Cu aripa deschisă *se ridică*
Din stuf, sfîşietor de trist scîncind, 4/
(Sau) **cai** tătari, dînd roată fără frică,
Sălbăticiţi, *nechează* pe un grind." 5/

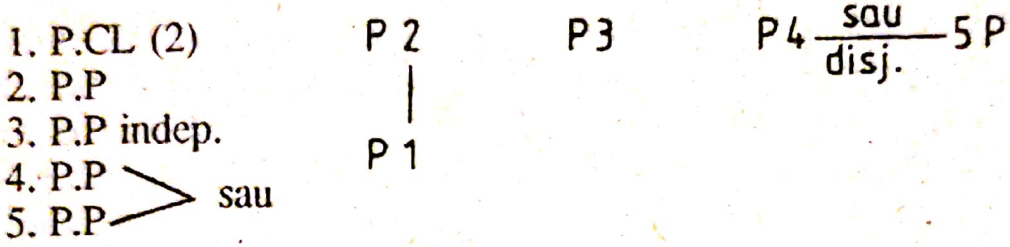

1. Cît vezi cu ochiul = prop. sec., subord. circ. de loc faţă de P 2, introdusă prin adv. rel. *cît*, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. verde, păpurişul se-ndoaie-n vîntul serii, foşnitor = prop. princ., regentă pentru P 1, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

3. Din cînd în cînd şi-arată luminişul un ochi de apă moartă = prop. princ., indep., enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

4. Un cocor cu aripa deschisă se ridică din stuf, sfîşietor de trist scîncind = prop. princ. coord. cu P 5, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

5. sau cai tătari, dînd roată fără frică, sălbăticiţi, nechează pe un grind = prop. princ., coord. cu P 4 prin conj. disj. *sau*, enunţ. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. Scoateţi prepoziţiile şi arătaţi-le funcţia sintactică:

cu (ochiul) = prep. simplă - cere cazul Ac. - face legătura între verbul *vezi* şi compl. instrum. *(cu) ochiul*

în (vîntul) = prep. simplă, cere cazul Ac., face legătura în prop. între verbul *se-ndoaie* şi compl. circ. de timp *(-n) vîntul*

de (apă) = prep. simplă, cere cazul Ac., face legătura între subst. *un ochi* şi atr. subst. prepoz. *(de) apă*

cu (aripa) = prep. simplă, cere cazul Ac., face legătura între subst. *un cocor* şi atr. subst. prepoz. *(cu) aripa*

din (stuf) = prep. simplă, cere cazul Ac., face legătura între verbul *se ridică* şi compl. circ. de loc *(din) stuf*

fără (frică) = prep. simplă, cere cazul Ac., face legătura între locuţ. verbală şi compl. circ. de mod *(fără) frică*

pe (un grind) = prep. simplă, cere cazul Ac., face legătura între verbul *nechează* şi compl. circ. de loc *(pe) un grind*

Scanned with OKEN Scanner

În text, mai apar prepoziţiile:
1) în locuţiunea adv. *din* cînd *în* cînd
2) în superlativul absolut al adj. *trist* format cu adv. *sfîşietor* care se leagă de adj. cu ajutorul prep. de legătură *de*.

3. Explicaţi cum sînt formate cuvintele:
păpuriş = subst. derivat, format din *papură* şi suf. *-iş*
luminiş = subst. derivat, format din *lumină* şi suf. *-iş*
sfîşietor = adv. derivat, format din verbul *sfîşia* şi suf. *- r*
NOTĂ: Adv. *sfîşietor* este provenit din adj. prin schimbarea valorii gramaticale.

SESIUNEA 1990

UNIVERSITATEA „AL.I.CUZA" IAŞI, LITERE 1990

Verbe predicative şi nepredicative - prezentare comparativă (cu exemplificări).

Verbele pot fi predicative sau/şi nepredicative.
Verbele predicative au capacitatea de a îndeplini singure o funcţie sintactică de predicat, de a forma singure nucleul unei comunicări. Verbele predicative sînt cele mai numeroase şi pot fi predicate verbale cînd sînt la un mod personal:
Noi *mergem*. Voi *veţi construi* o uzină. Ei *au fost ajutaţi* de părinţi.
Verbele nepredicative, prin natura conţinutului lor, nu pot forma singure predicatul, avînd nevoie de sprijinul unui nume predicativ sau al unei propoziţii predicative. Ele sînt verbe copulative şi guvernează două nominative - un subiect şi un nume predicativ.
El *este* elev. Noi *vom fi* studenţi. Voi *aţi rămas* aceiaşi.
În general, sînt socotite verbe copulative următoarele: *a fi, a deveni, a ieşi, a se face, a se preface, a rămîne, a ajunge* (toate cu sensul „a deveni„, „a se transforma"), *a părea, a însemna*.
Tot verbe nepredicative sînt şi auxiliarele morfologice: *a fi, a avea* şi *a vrea* (nu *a voi*). Ele sînt instrumente gramaticale sau morfeme pentru a exprima diateza, modul, timpul verbelor însoţite.
Cel mai frecvent apare verbul *a fi* ca auxiliar, deci nepredicativ. În structura diatezei pasive apare prin toate formele lui la toate modurile şi timpurile:

Scanned with OKEN Scanner

El	*este*	
	era	
	fu	
	fusese	
	a fost	
	va fi	
	va fi fost	
	să fie	rugat de cineva
	să fi fost	
	ar fi	
	ar fi fost	
	va fi fiind	
	a fi	
	a fi fost	

La diateza activă, apare în structura unor forme compuse: va *fi* plecat, să *fi* plecat, ar *fi plecat*, va *fi* plecînd, va *fi* plecat, a *fi* plecat.

Verbul auxiliar *a avea* apare, la toate diatezele, în alcătuirea perfectului compus (*a* rugat, s-*a* rugat, *a* fost rugat), a viitorului (*am* să merg, *ai* să te duci, *are* să fie rugat) şi a condiţional-optativului prezent şi perfect (*ai* merge, *ai* fi mers; te-*ai* duce, te-*ai* fi dus; *ai* fi rugat, *ai* fi fost rugat).

Verbul auxiliar *a vrea* intră în alcătuirea viitorului şi a prezentului: *vei* citi, te *vei* duce, *vei* fi rugat; *vei* fi citit, te *vei* fi dus, *vei* fi fost rugat; *va* fi mergînd, ne *vom* fi dus etc.

Prezentarea comparativă a verbelor predicative şi nepredicative trebuie să treacă în revistă situaţia unor verbe care, la aceleaşi moduri personale, sînt predicative sau nepredicative. Este vorba de verbele copulative, care se confundă cu cele predicative.

A fi

este copulativ:	personal: El *este elev*. impersonal: *Este posibil* a reuşi.
este predicativ:	personal: *Este* aici. impersonal: Ce *este* „se întîmplă" ?

A părea

este copulativ personal: El *pare atent*.
este predicativ impersonal: *Pare* („se pare") a ninge.

A se părea

este predicativ impersonal: *Se pare*/ că...
este copulativ aparent impersonal: Ei mi *se par bolnavi*
(= „Ei îmi *par bolnavi*").

Scanned with OKEN Scanner

Verbul *a părea* din locuţiunile verbale *a părea bine, a părea rău* - însoţite de un pronume personal formă neaccentuată în dativ, cu funcţie de complement indirect şi, din punct de vedere logic, de subiect - au valoare predicativă, fiind predicate verbale împreună cu adverbele *bine, rău*:

Îmi *pare bine* = „Eu mă bucur".

Îţi *pare rău* = „Tu te întristezi, regreţi."

Aceste locuţiuni verbale au regim de CI. nu de SB.

A rămîne
a ajunge

sînt copulative — personale: El *rămîne repetent.*
El ajunge şef.
SB
impersonale: *Rămîne hotărît* /că....

sînt predicative — personale: El *rămîne (ajunge)* aici
impersonale: *Rămîne* / să mai discutăm.
Ajunge/ cît a învăţat.

Cel mai adesea sînt precedate de pronume personale în D:

SB
Îi *rămîne*/ să se mai gîndească.
SB
Ne *ajunge*/ cît am învăţat.

UNIVERSITATEA „AL.I.CUZA", IAŞI, LITERE, 1990

Alcătuiţi o scurtă compunere cu tema *Formarea limbii române* [1]

Compunerea trebuie să urmeze următorul plan:

- limba română s-a format împreună cu poporul român de-a lungul a mai multor secole (în timpul ocupării Daciei de către romani, între anii 106 şi 271 e.n., şi după aceea, pînă în secolul al VII-lea, cînd limba română era constituită în elementele ei definitorii), prin convieţuirea colonilor şi veteranilor latini cu populaţia dacă băştinaşă şi folosirea de către toţi a limbii latine populare;

[1] (Acelaşi subiect a fost dat şi la Universitatea Oradea, Birotică, 1992).

Scanned with OKEN Scanner

- limba română păstrează trăsăturile de bază ale latinei (structura gramaticală, fondul lexical principal, sistemul fonetic) şi de aceea este o limbă romanică, la fel ca italiana, spaniola, portugheza, franceza, catalana, reto-romana, sarda:

- ea păstrează însă, din perioada bilingvismului daco-latin, şi un număr de circa 100 de termeni din substratul geto-dacic (exemple: *abur, brad, copil, fluier, moş, pîrîu, sîmbure, vatră*);

- romanizarea Daciei se explică prin nivelul mai ridicat al culturii şi civilizaţiei romane, prin calitatea de cuceritori a romanilor, prin folosirea limbii latine în administraţie, prin nevoia găsirii unei modalităţi de comunicare a armatei şi administraţiei cu băştinaşii, prin schimburile permanente între populaţia Daciei şi populaţia imperiului roman înainte de cucerire şi după părăsirea Daciei de către armata romană;

- începînd din secolul al VI-lea, pe teritoriul de etnogeneză a poporului român au pătruns grupuri de slavi, care au convieţuit cu populaţia daco-romană, fiind treptat asimilaţi. Limba lor a lăsat urme în limba română, dar acestea sînt în afara nucleului gramatical şi lexical de bază, ceea ce înseamnă că în momentul venirii slavilor, procesul de formare a limbii române era încheiat;

- nici influenţele ulterioare asupra limbii române (maghiară, turcească, grecească) nu au reuşit să-i afecteze caracterul romanic. Acesta chiar s-a întărit ulterior prin influenţa cultă a unor limbi romanice surori (franceză, italiană);

- specificul romanic al limbii române se demonstrează cu ajutorul structurii gramaticale, care e latină (declinarea substantivului şi adjectivului, sistemul pronominal, sistemul formelor verbale) şi al vocabularului fundamental (acesta cuprinde peste 60 % cuvinte de origine latină care, fiind folosite foarte frecvent, îşi ridică, prin circulaţie, ponderea la 80 %).

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA „AL.I.CUZA", IAŞI, DREPT, 1990

Atributul şi propoziţia atributivă. Specificul funcţionării atributului în textul literar. [2]

Definiţie: Atributul este partea secundară a propoziţiei care determină un substantiv, un pronume sau un numeral cu valoare substantivală: omul *harnic*, acela *de acolo*, cei doi *de acolo*.

Propoziţia atributivă îndeplineşte funcţia de atribut, determinînd un substantiv, pronume sau numeral din propoziţia regentă:

îmi place omul/ *care este harnic.*
A venit acela/ *care m-a ajutat.*
Au plecat cei doi/ *care şi-au terminat teza.*

2. *Exprimare:* Atributul *substantival* este exprimat prin substantive (cartea *elevului*), adjective substantivate (eforturile *celor harnici*), numerale cu valoare substantivală (eforturile *celor doi, amîndorura*) şi este de patru feluri:

- *genitival*: cartea *elevului*; orele *zilei*; nişte copii *ai vecinului*

- *prepoziţional* cu prepoz. sau loc. prepoz. care cer:
  - genitivul: Cărţile *din faţa elevilor.*
  - acuzativul: Cărţile *de lîngă profesor*
  - dativul: Succesul *datorită muncii* (Reuşita)

- *apoziţional*: El, *colegul* meu,...

- *în dativ*: Nepot *lui Ionescu*,....Trimiterea de ajutoare *sinistraţilor*

---

[2]Subiecte asemănătoare„ *Atributul* (Universitatea Braşov, 1990; Universitatea Bacău, Limba română A, 1992; Universitatea Oradea, Teologie-litere, 1992); *Atributul pronominal* (Universitatea Iaşi, Birotică, 1991); *Atributul: definiţie, feluri, exprimare. Propoziţia subordonată atributivă* (Universiattea „Dunărea de Jos" Galaţi, 1991); *Atributul şi subordonata atributivă* (Universitatea Piteşti, Teologie-litere, 1991); *Atributele substantivale şi adjectivale, cu explicaţii şi exemple în propoziţii* (Universitatea Sibiu, Drept, 1991); *Atributul substantival şi cel pronominal* (Universitatea „Al.I.Cuza", Iaşi, Birotică, 1992); *Atributul* (Universitatea Iaşi, Teologie-litere, 1993).

Scanned with OKEN Scanner

Atributul *pronominal* este exprimat prin toate speciile de pronume - cu excepţia celui de întărire - şi este, ca şi atributul substantival, tot de patru feluri:

- *genitival*: cărţile *lui (ale acestuia, ale altora, ale nimănui)*

- *prepoziţional* cu prepoz. sau loc. prepoz. care cer:
  genitivul: Cărţile *din faţa (dumitale, acesteia,...)*
  acuzativul: cărţile *de lîngă tine (acela, dumneata,...)*
  dativul: Reuşita *datorită ţie (aceluia,...)*

- *apoziţional*: Maria, *ea*,...Am cumpărat o carte, *alta*...

- *în dativ*: Se menţine la înălţimea-*i* de dinainte.: *Îşi* bate covoarele.

Atributul *adjectival* este exprimat prin:

- adjective şi locuţiuni adjectivale la orice grad de comparaţie şi la orice caz: Elevul *harnic*...; Elevului *celui mai atent*...; Casa omului *fără minte*,..etc.

- adjective pronominale *de întărire* (ea *însăşi*), *posesiv* (cartea *noastră*), *demonstrativ* (*acest* an şcolar), *interogativ* (*care* exerciţiu...?), relativ (Nu ştiu/ în *care* oraş...), *nehotărît (altă* problemă), *negativ* (*nici un* om...)

- numerale cu valoare adjectivală: *cardinale propriu-zise (trei* copii), *cardinale multiplicative* (eforturi *înzecite*), *cardinale* distributive (cîte două *mere*), *cardinale colective* (*ambii* colegi) şi *ordinale (al doilea* răspuns, clasa *a doua*);

- verbe la participiu sau gerunziu acordat: cărţile *premiate*; eforturi *crescînde*.

Atributul *verbal* este exprimat prin verbe *la infinitiv* precedate de prepoziţii (dorinţa *de a învînge*), *la supin* (lecţii *de pregătit*), *la gerunziu* neacordat (eforturi *crescînd*).

Atributul *adverbial* este exprimat prin *adverbe* precedate sau nu de prepoziţii (mersul *acasă, în jos*) sau prin *locuţiuni adverbiale* (mersul *din cînd în cînd*).

Gramaticile mai menţionează şi un *atribut interjecţional* exprimat prin interjecţii şi onomatopee: Se aude strigătul: *aoleo! (ura!; pitpalac!)* etc.

Propoziţia subordonată atributivă este introdusă prin:

- *pronume şi adjective pronominale relative* simple (*care, cine, ce, cît, cîtă, cîţi, cîte*), *compuse (cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce*), precedate sau nu de prepoziţii, în nominativ sau în alte cazuri:

Scanned with OKEN Scanner

A venit la noi acasă omul *care...*
căruia îi...
pe care...
asupra căruia...
în viaţa *căruia...*
în *a cărui* viaţă...

- *pronume şi adjective nehotărîte* compuse cu *ori-* (mai rar):
  Gîndurile 1/ *oricui* vine la noi 2/ sînt curate. 1/
- *conjuncţii* necircumstanţiale: *să, că, dacă, de, ca...să*
  Mă bate gîndul/ *să...*
  Vestea/ *că...*
  S-a pus întrebarea/ *dacă...*
- adverbe relative precedate sau nu de prepoziţii
  A ajuns la locul/ *unde...*
  de unde...

3. *Topica şi punctuaţia* atributului şi propoziţiei atributive

Atributul are o topică liberă, putînd sta mai ales după cuvîntul determinat, dar şi înaintea acestuia (în special cel adjectival). Unele au topică fixă: este vorba de atributul verbal, atributul adverbial şi atributul interjecţional.

Propoziţia atributivă are totdeauna *topică fixă* după cuvîntul determinat. Cînd este intercalată în propoziţia pe care o determină şi se află înaintea predicatului regentei, dă impresia că ar sta înaintea regentei (mai ales că şi numerotarea în funcţie de apariţia predicatelor ar conduce la această concluzie), dar atributiva stă *după cuvîntul regent* (din propoziţia regentă):

Cîinele 2/ *care latră* 1/ nu muşcă. 2/ Propoziţia atributivă, chiar numerotată cu nr. 1, intercalată în regentă, stă după substantivul *cîinele* pe care-l determină.

Unele atribute şi atributive califică sau determină un substantiv. În general, ele nu se despart prin virgulă. Altele explică, aduc ceva în plus - o nuanţă, o circumstanţă - şi de aceea se despart de cuvîntul regent prin virgulă:

Elevul, atent, a sesizat greşeala.
Elevul, care a fost atent, a sesizat greşeala.

4. *Specificul funcţionării atributului în textul literar:* Atributul este o parte de propoziţie - foarte frecventă în toate stilurile funcţionale. Cu toate acestea, în textele literare, beletristice trebuie remarcată funcţia expresivă deosebită a atributelor care funcţionează ca epitete ornante (...*umedul* pămînt; zăpada *albă*), epitete care personifică (un vînt *jucăuş*), epitete metaforice (...a pădurii *de argint*) etc.

Fără a fi o figură de stil, atributul substantival, şi mai ales cel pronominal în dativ este mai expresiv decît cel genitival, tocmai prin sugerarea substituirii şi a determinării. Atribtul adjectival izolat, care are o nuanţă circumstanţială, marchează - tocmai prin această izolare - stări afective pe care le sugerează creatorul literar.

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA „AL.I.CUZA", IAŞI, DREPT, 1990

Predicatul şi propoziţia predicativă [3].

Predicatul este partea principală a propoziţiei care arată ce se spune despre subiect.

Predicativa este o propoziţie subordonată care îndeplineşte funcţia de nume predicativ al unui verb copulativ din propoziţia regentă.

Predicatul este de două feluri: *verbal* şi *nominal*.

Predicatul verbal este exprimat prin:

- *verbe predicative* la moduri personale, la orice diateză: Noi *învăţăm* (diat.act.), El *se gîndeşte*. *Se cuvine* a mai reflecta (diat.reflex.). Ei *sînt observaţi* (diat. pasivă)
- *locuţiuni verbale* ale căror verbe sînt la moduri personale, la orice diateză: El *îşi dă seama; ia aminte; este dat de gol*.
- *adverbe şi locuţiuni adverbiale predicative* care admit verbul copulativ *a fi: fireşte, poate, desigur, fără doar şi poate, cu siguranţă* etc., cu condiţia să fie regente pentru subiective introduse prin conjuncţiile subordonatoare *că, să*:

SB SB

Poate/ că vom pleca./; Fireşte/ că vom reuşi./

- *interjecţii predicative: iată, hai, haide, nani!, hăis* etc.

Predicatul nominal este format din două părţi:

1. *verb copulativ (a fi, a deveni, a ieşi, a se face, a ajunge, a rămîne, a părea, a însemna)* la un mod personal:

El *pare obosit; Plină e* cîmpia etc.

2. *nume predicativ* exprimat prin:

- *substantive* în N (fără prepoziţii), în G şi In Ac. (cu prepoziţii): Noi *vom deveni studenţi*. Caietul *este al Mariei*. Noi *sîntem împotriva războiului*. Această casă *este de cărămidă*.
- *pronume* în N, G şi Ac.: Cartea *este a mea*. *Ce sînteţi* voi? Caietul *este al ei*. Noi *nu sîntem împotriva nimănui*. Casa mea *este ca a ta*.

---

[3] A se vedea şi: *Predicatul verbal* (Universiatea Constanţa; Litere, 1991); *Predicatul şi propoziţia predicativă* (Universitatea Sibiu, Litere, 1991); *Predicatul nominal şi propoziţia predicativă* (Universitatea „Al.I.Cuza" Iaşi, Litere, 1992); *Predicatul verbal în limba română* (Universitatea Baia Mare, Birotică, 1992); *Exprimarea numelui predicativ în limba română* (Universitatea Piteşti, Litere, 1992); *Predicatul: definiţie, felurile lor, părţi de vorbire prin care se exprimă, exemple; topica şi punctuaţia* (Universitatea Alba Iulia, Birotică, 1993); *Predicatul nominal şi propoziţia predicativă* (Universitatea Iaşi, Birotică, 1993); *Predicatul; exprimare; propoziţia subordonatoare predicativă* (Universitatea Sibiu, Litere 1993)

Scanned with OKEN Scanner

- *numerale* cu valorare substantivală în N, G, Ac.: Noi *sîntem trei*. El *este al doilea*. Voi *ati fost împotriva amîndorura*. Noi *sîntem ca al doilea*.

- *adjective* propriu-zise, numai în N, la orice grad de comparaţie: Noi *sîntem veseli*. Ea *este mai puţin curioasă*.

- *verbe* la moduri nepersonale: infinitiv, participiu, supin, gerunziu acordat: A munci *înseamnă a crea*. Munţii *sînt împăduriţi*. Aceste lecţii *sînt de învăţat*. *Mîinile îi* erau sîngerînde.

- *adverbe* sau *locuţiuni adverbiale de mod*, la orice grad de comparaţie: *Cum este* afară? *Este foarte bine* a te preocupa de lucruri serioase. *E de mirare/* că...

- *interjecţii*: Este *vai* de noi.

Propoziţia predicativă îndeplineşte, sub formă de propoziţie, funcţia de nume predicativ al unui verb copulativ - indiferent că acesta este la un mod personal sau la un mod nepersonal:

Ea *a devenit/* ce şi-a dorit./

Este foarte bucuroasă, *devenind/* ce şi-a dorit.

Predicativa este introdusă prin:

- conjuncţii subordonatoare: *că, să , dacă, de, ca să, ca...să*:

Problema este/ să învăţăm.

Întrebarea este/ dacă vom intra între primii.

- pronume sau adjective relative simple ori compuse, precedate sau nu de prepoziţii:

Întrebarea este/ ce citim.

Întrebarea este/ ce carte citim.

Întrebarea este/ cu ce scriem.

- adverbe relative, precedate sau nu de prepoziţii:

Problema este / cînd se va afişa rezultatul.
/ unde se va afişa rezultatul.
/ de unde luăm coli de scris.

Topica şi punctuaţia predicatului şi a propoziţiei predicative

Predicatul exprimat printr-un verb predicativ personal sau format cu un verb copulativ personal stă după subiect: Tu *citeşti*. Tu *eşti atentă*.

Predicatul verbal exprimat prin verbe impersonale şi cel nominal exprimat prin expresii verbale impersonale stau înaintea subiectului: *Se cuvine* a tăcea. Îmi *place* a munci. *Ar fi mai folositor* a citi.

Această topică devine inversă din motive de expresivitate a exprimării, în special în stilul beletristic sau în limbajul oral: *A venit* Maria. A munci *este plăcut*.

În cadrul predicatului nominal, numele predicativ stă după verbul copulativ (*Este frumoasă* vacanţa mare.), dar poate sta

Scanned with OKEN Scanner

şi înainte, din motive stilistice (*Mică e* vacanţa mare!). Uneori, topica numelui predicativ este fixă, şi anume cînd este exprimat prin pronume interogative sau relative, prin adverbe interogative sau relative *(Cine eşti* tu?: Nu ştiu/ *cine eşti* tu./ Cum este afară?: Nu ştiu/ *cum este* afară.)

Propoziţia predicativă stă de obicei după versul copulativ: (Ea a ieşit/ *ce au vrut părinţii*.), dar poate sta uneori şi înainte (*Ce au vrut părinţii*/ s-a făcut ea/). Cînd determină verbe copulative la un mod nepersonal, subordonatele predicative stau totdeauna după verbul copulativ din regentă (Noi am muncit mult, ajungînd/ *ceea ce am dorit*.). Într-o frază cu structura SB+P+PR, ca de ex. „Ceea ce ştiu 1/ este 2/ că nu ştiu tot 3/" sau „Dacă învăţ 1/ înseamnă 2/ că voi reuşi 3/", propoziţia după verbele copulative *a fi, a însemna* este obligatoriu PR.

Predicatul şi predicativa, indiferent de loc, nu se despart prin virgulă de cuvîntul determinat (respectiv de subiect sau de verbul copulativ din regentă).

UNIVERSITATEA TIMIŞOARA, LITERE, 1990

Derivarea cu sufixe, procedeu intern de îmbăgăţire a vocabularului

Derivarea cu sufixe constituie un mijloc intern de îmbogăţire a vocabularului foarte productiv în limba română, dacă avem în vedere că foloseşte circa 500 de sufixe.

Sufixele pot fi clasificate din două puncte de vedere: 1) după înţelesul cuvintelor; 2) după rezultatul morfologic al ataşării sufixului la temă (deci după categoria lexicogramaticală rezultată din derivare).

1) Din punct de vedere semantic, sufixele pot fi:

- augmentative (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mare" şi, uneori, nuanţa peiorativă): *-an (băietan), -andru (copilandru); -oi (lădoi);*
- diminutivale (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mic" şi, uneori, nuanţa apreciativă, iar alteori pe cea peiorativă): *-aş (studenţaş, profesoraş); -el, -ea (ciobănel, frumuşea);* -ică (rămurică); -ioară (bolnăvioară); -cioară (ulicioară); -uşoară (trebuşoară);-uş (măgăruş); -eluş, -eluşă (cureluşa); -uţ, -ţă (fînuţ, grădinuţă); -uleţ (prînzuleţ);
- de agent (arată că persoana denumită de derivat efectuează o categorie de lucrări sau activităţi): *-ar (sticlar); -aş (poştaş); -easă (bucătăreasă); -(a)giu (camionagiu); -ist (buldozerist); -tor (învăţător);*

- pentru denumirea însuşirii unor obiecte: *-al (doctoral); -bil (modelabil); -esc (studenţesc); -iu (argintiu); -ar (inelar); -aş (trăpaş);*
- pentru denumiri abstracte: *-ătate (străinătate); -eală (chiverniseală); -ie (studenţie); -anţă, -inţă (cutezanţă, credinţă);*
- colective: *-ărie (muscărie); -et (brădet); -ime (viitorime); -iş (frunziş); -işte (cînepişte);*
- pentru indicarea modalităţii: *-eşte (cîneşte); -iş ,-îş (făţiş, chiorîş).*

2) Din punct de vedere al categoriei lexico-gramaticale:
- substantivale: *-ar (fierar); -easă (bucătăreasă); -ime (tinerime); iţă (şcolăriţă); -uş (urcuş);*
- adjectivale: *-esc (studenţesc); -iu (liliachiu); -os (osos);*
- verbale: *-a (modela); -i (întări); -iza (româniza); -ui (vărui);*
- adverbiale: *-eşte (englezeşte); -iş (pieptiş).*

UNIVERSITATEA CLUJ-NAPOCA, DREPT, 1990

Exemplificaţi tipurile de subordonate introduse prin *cum*:

1. *Subiectivă*

P *SB*

Nu s-a ştiut niciodată 1/ (cum) *a procedat*. 2/

2. *Predicativă*

P *PR*

Întrebarea *este* 1/ (cum) ne *vor fi apreciate* **lucrările**. 2/

3. *Atributivă*

t *AT*

S-a pus în discuţie **problema**1/(cum) *vor fi apreciate* **lucrările**.2/

4. *Completivă directă*

P *CD*

El *n-a ştiut* niciodată 1/ (cum) *să-şi dozeze* timpul. 2/

5. *Completivă indirectă*

P *SB* *CI*

Ar fi foarte bine 1/ *(să) ne gîndim* 2/ (cum) *ne-am prezentat* la examen. 3/

6. *Circumstanţială de timp*

CT *P*

(Cum) *veniră*, 1/ *se făcură* **toţi** *o apă şi-un pămînt*. 2/

Scanned with OKEN Scanner

7. *Circumstanţială de mod*
CM *P*
(Cum) *îţi vei aşterne*, 1/ aşa *vei dormi*. 2/

8. *Circumstanţială de cauză*
CZ *P*
(Cum) *n-ai fi fost atent* la gropi, 1/ *ai căzut* într-una. 2/

9. *Circumstanţială concesivă*
CV *P*
(Cum) *ar proceda*, 1/tot *nu* mă *înduplecă*. 2/

10. *Predicativă suplimentară*
P *PRS*
V-*am văzut* 1/ (cum) *v-aţi pregătit*. 2/

UNIVERSITATEA BACĂU, 1990

a. Subiectul şi propoziţia subordonată subiectivă. [4]

Subiectul şi propoziţia subiectivă pot fi tratate în paralel: definiţie, exprimare, topică, punctuaţie, probleme specifice. Pot fi tratate şi separat, aşa cum am conceput noi această rezolvare.

Subiectul este partea principală a propoziţiei care arată cine face acţiunea exprimată de predicatul verbal sau cui i se atribuie o caracteristică exprimată prin numele predicativ:
„*Colegul* meu citeşte." „*El* este foarte atent."

Subiectul unui verb pasiv sau al unui reflexiv pasiv arată pe cel care suferă acţiunea exprimată de predicat: „Studenţii *sînt ajutaţi* de părinţii lor."

Subiectul este exprimat prin:

- *substantive* în N („*Vecinul* meu este şofer."), în G („Ai *casei* au plecat.") sau în Ac. precedat de prepoziţia *la* cu valoare cantitativă („A venit *la lume*!", „Au căzut *la mere*!")
- *pronume* în N („*Acesta* ştie ceva.", „*Ce* se întîmplă?") şi în G („*Ai lui* au plecat."). Pronumele relative - avînd în frază rolul de a introduce multe specii de subordonate care depind de cuvintele din regentă - pot sta nu numai în N, ci şi în D, Ac.

[4] A se vedea şi: *Propoziţia subiectivă* (Universitatea Piteşti, 1990); *Subordonata subiectivă* (Piteşti, Teologie-litere, 1992); *Subiectul* (Universitatea Braşov, Educaţie fizică şi sport, 1992); *Subiectul: definiţie, întrebări, feluri, părţi de vorbire prin care poate fi exprimat* (Universitatea Alba Iulia, Drept, 1993); *Subiectul: definiţie, prin ce poate fi exprimat, felurile lui; exemple* (Universitatea Reşiţa, Drept, 1993)

Scanned with OKEN Scanner

(„Nu știu/ *cine* a venit."/; „Am întrebat ceva/ *pe cine* a venit."/; „Am pus cîteva întrebări/ *cui* a venit."/)

- *numerale* cu valoare substantivală în N („*Trei* au plecat.", „*Amîndoi* lipsesc.", „*Al doilea* e bolnav.")
- verbe la modurile infinitiv și supin („E ușor *a greși*", „E mai greu *de muncit*.")
- interjecții: „Se aude deodată *trosc*!"

Subiect au nu numai verbele la moduri personale, ci și verbele la modurile infinitiv și supin („Venind *tu*, noi ne-am bucurat."; „Înainte de a pleca *tu*, noi te vom vizita.").

Subiectul poate fi exprimat prin diferite părți de vorbire, și în acest caz este *simplu* („*Toți* citesc.", „*Studenții* sînt în vacanță.") și *multiplu* (alcătuit din două sau mai multe subiecte simple, între care există relații de coordonare prin juxtapunere sau prin joncțiune („*Jon, Ana, Marin și Gheorghe* au plecat.", „Îi place *sau a citi sau a se plimba*.")

În afara *subiectului gramatical* - cu funcția de subiect, care răspunde la întrebările *cine, ce* - există și un *subiect logic*, care, în propoziție, are altă funcție sintactică și anume:

- complement de agent: „Eu sînt ajutat *de aceștia*..." (prin transformarea verbului pasiv, se observă valoarea de subiect a complementului de agent: „*Aceștia* mă ajută.")
- complement indirect (în dativ): „*Îmi* este foame.", „*Îți* este dor.", „*Ne* pare rău.", „*Vă* pare bine." etc. În primele două propoziții, predicatul este verbul *este*, iar subiectul gramatical este *foame*, respectiv, *dor; îmi, îți* sînt complemente indirecte, care, din punct de vedere logic, au valoare de subiect: „*Eu* am...foame.", „*Tu* ai...dor."; în celelalte două exemple, predicatul verbal este exprimat prin locuțiunile verbale *părea bine, pare rău*, însoțite de complementele indirecte *ne* și *vă*, care, din punct de vedere logic, sînt subiecte: „*Noi* ne întristăm.", „*Voi* vă bucurați."

Subiectul este și neexprimat: *inclus* în desinența verbului de persoana I sau a II-a (Cîntă: citi*ți*; cînta*m*), subînțeles (de obicei a fost exprimat în propozițiile anterioare, dar poate fi după aceea: „*Ionel* a venit la noi, / după ce a trecut pe la magazin.")

Cazuri speciale de subiecte le reprezintă cele exprimate prin construcții infinitivale relative (după verbele *a fi, a avea, a exista*: „Nu-i *cine mă vedea*.", „Are *cine mă ajuta*."). De asemenea, unele subiecte pot fi reluate prin substantive sau prin pronume („Vine el *tata*.", „Te bate ea *mama*.", „Ionel a venit și *el*.")

Topică și punctuație

Subiectele unor verbe predicative sau copulative personale stau, de obicei, înaintea predicatelor: „Toți *copiii* ne-am

adunat.", „*Părinţii* voştri sînt binevoitori." Cînd insistăm asupra predicatelor, din motive de expresivitate, subiectele trec pe planul al doilea: „Ne-am adunat toţi *copiii*.", „Sînt binevoitori *părinţii* voştri."

Subiectele predicatelor verbale sau nominale exprimate prin verbe sau expresii verbale impersonale stau, de regulă, după acestea: „Ţi se cuvine *respect*.", „Îmi place *legea*...", „E uşor *de constatat*." Această topică se inversează din acelaşi motive stilistice: „*Respect* ţi se cuvine.", „*Legea* îmi place", „*De constatat* e uşor."

Există şi cîteva cazuri de topică fixă a subiectului: în propoziţiile principale incidente stă după predicat („-Am plecat! zise *el*."); în propoziţii interogative sau subordonate subiectul exprimat prin pronume interogativ sau relativ stă înaintea predicatului („*Cine* a venit?", „*Ce* se întîmplă?", „Nu ştiu/ *cine* a venit.", „Nu ştiu/ *ce* se întîmplă."); subiectele verbelor la infinitiv sau gerunziu stau după acestea („Înainte de a veni *eu*, tu ai mîncat..., sau „Tu ai mîncat înainte de a veni *noi*.") etc.

Subiectul nu se desparte niciodată de predicat prin virgulă, indiferent de topică.

Propoziţia subiectivă (SB) îndeplineşte funcţia de subiect al unui element verbal sau adverbial din propoziţia regentă. Regentul este exprimat prin:

- *verb personal* (predicativ sau copulativ):

SB P
„(Cine) *nu deschide* ochii 1/ *deschide* punga." 2/

SB P
„(Cine) *se îngrijeşte* 1/ *pare* şi *mai frumos*." 2/

Uneori acest verb este la un mod nepersonal (gerunziu sau infinitiv):

SB P
„Venind 1/ (cine) *era aşteptat*, 2/ *ne-am bucurat* mult." 1/

- *verb impersonal*, reflexiv sau activ, la un mod personal sau nepersonal:

P SB
„*S-a auzit* 1/ (că) *vom face* o excursie." 2/

P SB
„*Trebuia* 1/ *(să) plece* imediat la şcoală." 2/

P SB
„*Îmi place* 1/ *(să) citesc* mult." 2/

SB P
„*Părîndu-i-se* 1/ (că) *ştie* prea multe, 2/ *nu* mai *citeşte* nimic." 1/

- *expresie verbală impersonală* al cărei verb copulativ impersonal *a fi* poate fi la un mod personal sau la un mod nepersonal (infinitiv sau gerunziu):

P SB
„*Este necesar* 1/ *(să) păstrăm* bunurile ţării." 2/

P SB
„*Este de mirare* 1/ (că) *şi-a amintit* de mine." 2/

SB P
„*Fiind necesar* 1/ *(să) plec* la bunici, 2/ *am alergat* imediat. "1/

- *adverb predicativ* sau *locuţiune adverbială predicativă*:

P SB
„Desigur 1/ (că) *s-a rezolvat* totul." 2/

P SB
„*Fără îndoială* 1/ (că) **examenul** *va fi dificil*." 2/

Cuvintele introductive sau conective gramaticale pentru subiective sînt:

- *conjuncţii subordonatoare*: *că, să, dacă, de, ca...să:*

P SB SB
„*Nu se ştie* 1/ (dacă) *va fi uşor* 2/ (sau)(de) *va fi greu.*"3/

- *pronume sau adjective relative* simple sau compuse: *care, cine, ce, cît, cîtă, cîţi, cîte, al cîtelea, a cîta, cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce* - de obicei în N, dar şi în G, D, Ac: cînd introduc diverse specii de subordonate care au formă de element de relaţie impusă de regentă:

SB P
în N: „(**Cine**) *învaţă* zilnic 1/ *va reuşi*." 2/;

SB P
„*Nu se ştie* 1/ (care) **carte** *este mai bună*." 2/

SB P
în D: „(Cui) *nu*-i *place* **munca** 1/ *să* ne *spună*." 2/

SB P
în Ac.: „(Pe cine) *nu laşi* 1/(...) *nu* te *lasă* 2/..."

- *pronume sau adjective nehotărîte* compuse cu *ori-*: *oricare, oricine, orice, oricîţi, oricîte*, de obicei In N, dar - ca pronume relative - şi în D, Ac.:

SB P
în N: „(**Oricine**) *vine* la noi 1/ *este ajutat*." 2/

SB P
în D: „(Oricui) îi *place* **cartea** 1/ *să vină* la noi." 2/

SB P
în Ac.: „(Pe oricît) i-*am ajutat* 1/ mă *salută* cu respect." 2/

- *adverbe relative*: unde, cînd, cum, cît, încotro:

P SB SB
„*Nu se ştie* 1/ (cînd) *va pleca* la munte 2/ (şi) (cît) *va sta* acolo." 3/

Scanned with OKEN Scanner

Topica: Propoziţiile subiective ale unor verbe personale (predicative sau copulative) sau ale unor locuţiuni verbale cu verbul la un mod personal precedă elementul regent şi sînt introduse prin pronumne relative şi nehotărîte compuse cu *ori-*. Această topică este uneori inversată din motive de expresivitate:

SB P
„Numai **(cine)** *învaţă* zilnic 1/ *va reuşi* la facultate."2/
- topică normală

P SB
„*Va reuşi* la facultate 1/ numai **(cine)** *va învăţa* zilnic." 2/
- topică inversă

Subiectivele unor verbe impersonale ori ale unor expresii verbale impersonale cu verbele la moduri personale stau, de obicei, după acestea; cu valoare expresivă, subiectivele stau şi înainte:

P SB
„*Se ştia* de ieri 1/ (că) *nu va cumpăra* nimic." 2/
- topică obişnuită

SB P
„(Că) *nu va cumpăra* nimic 1/ *se ştia* de ieri." 2/
- topică inversă

P SB
„*Este foarte uşor* pentru mine 1/ *(să) reţin* totul în minte." 2/
- topică normală

SB P
„*(Să) nu ştiu* nimic 1/ *este penibil*." 2/
- topică inversă.

UNIVERSITATEA TIMIŞOARA, SOCIOLOGIE, 1990

Funcţiile sintactice ale cazurilor în limba română [5].

Cazul este o categorie gramaticală prin care substantivele, pronumele, numeralele cu valoare substantivală capătă o anumită formă în raport cu funcţiile sintactice pe care le îndeplinesc. Categoria cazului apare şi la alte părţi de vorbire: articole, adjective, verbe la participiu: aici, cazul este o categorie formală, de acord cu un nume sau cu un substitut al acestuia.

[5] A se vedea: *Precizaţi şi exemplificaţi principalele funcţii ale cazurilor* (Universitatea Alba Iulia. Litere, 1992); *Cazurile substantivului* (Universitatea Iaşi, Teologie-litere, 1992); *Cazurile substantivului şi funcţiile lor sintactice* (Universitatea Sibiu, 1993)

Scanned with OKEN Scanner

În limba română, substantivul, pronumele, numeralul au cinci cazuri: N, G, D, Ac., V.

Nominativul are următoarele funcţii:

1. Subiect: *Elevul (el, cei doi)* învaţă.
2. Nume predicativ (fără prepoziţie): El este *student (al meu, al doilea)*.
3. Atribut substantival apoziţional:
   Ionescu, *vecinul* de bloc...
   Lui Ionescu, *vecinul* de bloc...
4. Complement de mod - element predicativ suplimentar:
   Vă cred *studenţi*.
   Îi şi vedem *studenţi* pe aceşti elevi.

Genitivul poate fi precedat sau nu de art. posesiv genitival, de prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale. Are următoarele funcţii:

1. Subiect: *Ai casei (ai lui, ai amîndorura)* au plecat la facultate.
2. Nume predicativ:
   Copiii sînt *ai Mariei (ai lui, ai celor doi)*.
   Noi sîntem *împotriva războiului (împotriva lor, împotriva ambilor)*.
3. Atribut substantival genitival:
   Cărţile *elevilor (ambilor)*...
   Atribut pronominal genitival:
   Cărţile *lui (aceluia, altora)*...
   Atribut substantival prepoziţional:
   Cărţile *din faţa elevilor (din faţa celor doi)*...
   Atribut pronominal prepoziţional:
   Cărţile *din faţa lui (din faţa aceluia)*...
   Atribut substantival apoziţional:
   Cărţile *lui Ionescu, ale vecinului*...
   Atribut pronominal apoziţional:
   Cărţile *lui Ionescu, adică ale acestuia*...
4. Complement indirect: Scriu *mamei (cuiva, amîndurora)*.
5. Complement circumstanţial:
   - de loc: *În faţa casei (lui, amîndurora)*...
   - de timp: A venit la facultate *în urma colegilor (lor, celor doi)*.
   - de cauză: N-a venit la facultate *din cauza frigului (lui, celor doi)*.
   - condiţional: *În locul Mariei (ei, celor doi)*, aş tăcea.
   - concesiv: *În ciuda greutăţilor (lor, celor doi)*, tot a venit.

Dativul apare, de regulă, fără prepoziţie, dar poate fi însoţit şi de anumite prepoziţii specifice *(graţie, datorită, mulţumită, conform, potrivit)*. Are următoarele funcţii:

Scanned with OKEN Scanner

1. Subiect: Mergeţi la casa *cui* vă are.
2. Complement indirect:
   Călătorului (lui) îi şade bine cu drumul.
   Trebuie acţionat *potrivit prevederilor* legale.
3. Atribut în dativ: Acordarea de compensaţii *salariaţilor (acestora)*...
4. Complement circumstanţial de loc:
   Copilul nu stătea *locului*.

Acuzativul poate fi precedat sau nu de prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale. Are următoarele funcţii:

1. Subiect:
   Cu toţii am luat-o la fugă.
2. Nume predicativ:
   Este *de piatră*.
3. Atribut prepoziţional:
   Povestiri *despre viitor (despre el)*
   Atribut apoziţional:
   L-am văzut pe Grivei, *pe căţelul* tău.
4. Complement direct:
   Privim *grădina*. (*O* privim).
   L-am văzut *pe tata (pe el)*.
5. Complement indirect:
   A apelat *la colegi*.
   A auzit *de carte (de aceasta)*.
6. Complement circumstanţial:
   - de loc:
     S-a dus *la şcoală (la aceea)*.
   - de timp:
     A venit *pe seară*.
   - de mod:
     Vorbeşte *cu curaj*.
     Se poartă *ca oamenii*.

Vocativul nu are funcţii sintactice, în regulă generală. În anumite construcţii, în care apar două substantive la vocativ, al doilea are rol de apoziţie pe lîngă primul (nene *Marinel*!)

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA TIMIŞOARA, FILOZOFIE, 1990

Arătaţi şi exemplificaţi ce valori poate avea verbul *a fi* în limba romană [6].

Verbul *a fi* poate fi:

1. *predicativ*
   a) personal - Noi *sîntem* aici.
   - Noi *am fost* la ţară.
   b) impersonal, echivalent cu „a se întîmpla"
   - Ce-*a fost* acolo?
   - Ce-*a fost*/ *a fost*.

2. *copulativ* (nepredicativ)
   a) personal - Noi *vom fi studenţi*.
   b) impersonal (în expresii verbale impersonale)
   - *Bine ar fi fost*/ să...

3. *auxiliar morfologic* al diatezei pasive, al unor moduri şi timpuri compuse active şi reflexive:
   - în diateza pasivă:
   Noi *vom fi declaraţi* reuşiţi la examen.
   - la indicativ viitor anterior:
   Vom fi reuşit cînd vă veţi întoarce din excursie.
   - la condiţional-optativ perfect:
   Eu *aş fi plecat* mai repede.
   - la conjuctiv perfect:
   Să fi ştiut eu...
   - la prezumtiv prezent:
   Va fi ajutînd şi el pe cineva.
   - la prezumtiv perfect:
   Va fi ajutat şi el pe cineva, cîndva.
   - la infinitiv perfect:
   Înainte de *a fi plecat*...

---

[6] A se vedea şi: *Arătaţi valorile verbului* **a fi** *şi construiţi enunţuri cu aceste valori* (Universitatea Braşov, 1990); *Arătaţi ce valori poate avea verbul* **a fi** *în limba română şi exemplificaţi fiecare situaţie* (Universitatea Arad, 1992)

Scanned with OKEN Scanner

Infinitivul. Funcţiile infinitivului (teorie şi exemple) [7].

Infinitivul este un mod nepersonal al verbului, o formă de bază pentru conjugarea verbului, şi arată numele acţiunii sau stării. Este şi un mod verbal nepredicativ. Forma infinitivului prezintă *un radical*, pe care-l întîlnim, la verbele regulate, în paradigma tuturor modurilor şi timpurilor, precum şi *un sufix (-a, -ea, -e, -i, -î)* care este o caracteristică a uneia dintre cele patru conjugări. Adesea, infinitivul este precedat de prepoziţia *a: a lucra, a merge* etc.

Infinitivul intră în alcătuirea unor timpuri şi moduri compuse: viitorul, condiţional-optativul prezent şi imperativul negativ al pers. a II-a sg. (eu) voi *scrie*, aş *scrie*, *scrie*! (tu).

Infinitivul are două timpuri:

prezent: a citi, a vedea, a căuta etc.

perfect: alcătuit cu infinitivul verbului *a fi* şi participiu: *a fi lăudat, a fi mers* etc. Infinitivul perfect, precedat de locuţ. prepoz. *înainte de*, este compl. circ. de timp.

De fapt, nu numai infinitivul perfect poate fi precedat de prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale, ci şi infinitivul prezent: *de a citi, pentru a citi, fără a citi, înainte de a citi, dinainte de a citi* etc.

Infinitivul are următoarele funcţii:

1. subiect „E uşor *a scrie* versuri."
2. nume predicativ: „Plăcerea lui este *de a citi* orice."
3. atribut verbal: „Am avut marea surpriză *de a-l fi văzut* acolo."
4. complement direct: „Eu am început *a scrie* o poezie."
5. complement indirect: „Sîntem bucuroşi *a constata* aceste realizări."
6. compl. circ. de timp: „Vom pleca de acasă înainte *de a se lumina*."
7. compl. circ. de mod: „Am mers *fără a obosi*."
8. compl. circ. de scop: „Ne vom pregăti intens *pentru a reuşi* la facultate."

---

[7] A se vedea şi: *Funcţiile sintactice ale infinitivului. Exemple* (Universitatea Arad, 1992)

Scanned with OKEN Scanner

Infinitivul are valoarea unui verb la imperativ, fiind considerat, în aceste propoziţii, predicat verbal: „*A nu se fuma!*" (=„nu fumaţi!"), „*A se agita* înainte de întrebuinţare!" („Agitaţi...!").

După verbele *a avea, a fi* - care au sensul „a exista" - sau după verbul *a avea* - care are sensul „a putea" -, infinitivul apare în construcţii nepredicative împreună cu un relativ (pronume relativ, adverb relativ):

„Eu am *ce face*."

ce face = compl. direct dezvoltat, alcătuit din:

face = compl. direct al verbului *am* (=„pot")

ce = compl. direct al verbului la infinitiv *face*

„Noi nu avem *unde pleca*."

unde pleca = compl. direct dezvoltat, alcătuit din:

pleca = compl. direct al verbului *avem* (=„putem")

unde = compl. de loc al verbului la infinitiv *pleca*

„Nu are *cine ne învăţa*."

„Nu-i *cine ne învăţa*."

cine ne învăţa = subiect dezvoltat, alcătuit din:

(a) *învăţa* = subiect al verbului *nu-i, nu are* („nu există")

cine = subiect al verbului la infinitiv *învăţa*

ne = compl. direct al verbului la infinitiv *învăţa*

UNIVERSITATEA GALAŢI, LITERE, ROMANĂ, 1990

a. Verbul: definiţie, verbe copulative, verbe auxiliare, verbe impersonale, verbe unipersonale. Exemplificări.

Verbul este parte de vorbire flexibilă care exprimă acţiuni, stări, existenţe, deveniri, privite ca procese în desfăşurare. Exemple: *a citi, a lucra, a sta, a se aşeza, a fi, a exista, a deveni, a se face* etc.

Verbele copulative fac legătura între numele predicativ şi subiectul propoziţiei, ele sînt nepredicative, adică nu pot forma singure predicatul, avînd nevoie de un nume predicativ cu care alcătuiesc un predicat nominal. Verbele copulative sînt:

a fi: Noi *sîntem elevi* buni. *Vom fi mai atenţi*.

Casele *sînt de piatră*.

Şi voi *veţi fi împotriva fumatului*.

Scanned with OKEN Scanner

a deveni: Noi *vom deveni* foarte buni profesori.
a ieşi: Astă-vară, el *a ieşit ofiţer*.
a se face: Ea *se va face ziaristă*.
a rămîne: Ea *a rămas aceeaşi*.
a ajunge: Şi noi *vom ajunge şefi*.
a părea: Stelele *par înghe*ţ*ate*.
a însemna: A munci *înseamnă a avea* orice.

Verbele auxiliare sînt nepredicative şi ajută la formarea altor moduri şi timpuri - deci la formarea unor moduri şi timpuri compuse -, precum şi la formarea diatezei pasive. Sînt trei verbe auxiliare: *a fi, a avea, a vrea*:

a fi - în structura verbelor la diateza activă:
viitor anterior: El va *fi* mers mult.
conjunctiv perfect: Să *fi* plecat mai repede!
condiţional-optativ perfect: Aş *fi* intrat.
infinitiv perfect: Plăcerea de a *fi* mers pe jos
- în structura tuturor formelor modale şi temporale ale diatezei pasive: Vom *fi* ajutaţi...; Ar *fi* fost întrebat

a avea - în structura perfectului compus: *am* citit
viitorului popular: *are* să plece
condiţional-optativului prezent: tu *ai* citit
condiţional-optativului perfect: tu *ai* fi citit

a vrea - în alcătuirea viitorului: *voi* pleca
viitorului anterior: *voi* fi plecat

NOTĂ: Verbele auxiliare *a fi* şi *a vrea* intră şi în structura modului prezumtiv: prezent: el *va fi* ajutînd pe cineva
perfect: el *va fi* ajutat pe cineva

Verbele impersonale exprimă o acţiune care nu este săvîrşită de nici o persoană. Nu există persoană căreia şa i se poată atribui aceste acţiuni. Astfel, sînt impersonale:

- a ploua, a fulgera, a ninge, a burniţa, a tuna, a fulgui, a se însera, a se înnoura

- a se întîmpla, a se cuveni, a se auzi, a se cădea, a se părea.

Alte verbe impersonale sînt provenite din verbe active personale. Adesea, acestea sînt însoţite de:

pronume personale în Dativ: *a (nu)-i veni, a (nu)-i plăcea, a (nu)-i conveni, a (nu)-i rămîne*

pronume personale în Ac.: *a (nu)-l interesa, a (nu)-l pasiona, a (nu)-l enerva.*

Tot verbe impersonale sînt şi: *a reieşi, a rezulta, a decurge, a deriva, a trebui* etc.

În fraza: „*Noi 2/ trebuie* 1/ *să plecăm.*"2/, subiectul *noi* nu este al predicatului *trebuie* - care este impersonal, avînd ca subiect propoziţia următoare subiectivă -, ci al predicatului *să plecăm*, exprimat prin verb personal.

Verbele unipersonale au formă numai pentru persoana a III-a singular, uneori şi a III-a plural. În general, verbele impersonale sînt şi unipersonale, adică se folosesc la o singură persoană, neexistînd cineva - o persoană - căreia să i se atribuie acţiunea efectuată:

latră, măcăie, cotcodăceşte, ouă
nu-mi *pasă, trebuie, a trebuit.*

b. Complementul circumstanţial de timp: definiţie, exprimare; circumstanţiala de timp: elemente introductive, topică, punctuaţie. Exemplificări.

Complementul circumstanţial de timp este partea secundară a propoziţiei care determină un verb sau o locuţiune verbală ori o interjecţie, arătînd timpul („...mă trezeşte...*într-o dimineaţă*"), durata („va sta acolo *trei ore*"), momentul începerii acţiunii („*De copil* încă, el admira..."), limite desfăşurării acţiunii („....se vede *pînă azi*"), frecvenţa repetării acţiunii („venea *zilnic*").

Este exprimat prin:

- substantive în Ac. fără prepoziţie, dar însoţite de adjective, numerale - care au funcţie separată de atribut adjectival - „Am aşteptat *trei ani.*", „A durat *zile* întregi" etc.:
- substantive în Ac. sau în G, cu prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale: „Am plecat *într-o noapte*", ... începe *o dată cu răsăritul* soarelui.", „Am sosit la şcoală *înaintea colegilor*".
- pronume în Ac. şi G precedate de prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale: „Vine acasă *o dată cu mine.*", „Plecară de la şcoală *înaintea acestuia.*"
- numerale cu valoare substantivală, în G şi Ac., precedate de prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale: „Vine la mine *înaintea celor doi.*", „A sosit acasă *o dată cu cei trei.*"
- adverbe, precedate sau nu de prepoziţii, şi locuţiuni adverbiale de timp: ....să plece *ieri*", „*oricînd* e nevoie", „*de cînd* te cunosc/", „*pe urmă* îi dădeau drumul", „în cele *din urmă*... meargă"
- verbe la gerunziu şi la infinitiv cu prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale: ..... *dormind* visase", „*Ajungînd* acasă, a văzut...", ...s-au aşezat *înainte de a porni*", "... se chibzuiră *pînă a nu intra*"

Propoziţia subordonată circumstanţială de timp îndeplineşte funcţia de complement circumstanţial de timp al unui verb din propoziţia regentă. Verbul regent poate fi la un mod personal sau la un mod nepersonal, ori poate intra în structura unei locuţiuni verbale:

„El *a intrat*/ imediat ce a sosit."/ (CT determină un verb la un mod personal)

„*Intrînd*/ imediat ce a sosit,/ ne-a surprins asupra faptului." (CT are ca regent un verb la modul gerunziu)

„El *o ia la fugă*/ de cîte ori ne vede."/ (CT are ca regent o locuţiune verbală).

Subordonatele circumstanţiale de timp sînt introduse prin:

- adverbe relative: *cînd* şi *cît*, precedate sau nu de prepoziţii:

P CT

„A stat acolo/ cît a fost necesar."/

CT P

„Cînd a venit,/ atunci ne-am cunoscut."/

CT P

„De cînd te cunosc,/ am numai necazuri."/

- adverbul relativ *cum* cu valoarea locuţiunii conjuncţionale *imediat ce, îndată ce*:

CT P

„Cum veniră,/ şi plecară."

- adverbe nehotărîte compuse cu ori-: *oricînd, orişicînd, oricît, orişicît*:

CT

„Vine/ oricînd este chemat."/

CT

„Stă la noi/ oricît vrea."/

- conjuncţiile *pînă, dacă*:

CT

„Munceşte/ pînă ce înserează."/

"Dacă veni/ mă găsi imediat."/

- locuţiuni conjuncţionale: *după ce, pînă ce, pînă să, înainte să, înainte ca să, în timp ce, în vreme ce, de cîte ori, ori de cîte ori, imediat ce, îndată ce, cît timp, cîtă vreme* etc.:

CT

„Pleacă/ după ce termină treburile."/

CT

„În timp ce erai plecat,/ am citit."/

Propoziţiile circumstanţiale de timp au în regentă adverbe sau locuţiuni adverbiale corelative cu sensul „îndată" - acestea au, de

obicei, funcţie de complement circumstanţial de timp ca şi subordonată pe care o anunţă, asupra căreia insistă: *atunci, şi, cum*:

„Cum intră,/ cum mă văzu."/ (primul *cum* este relativ, al doilea este corelativ).

„A venit la mine, atunci/ cînd l-am chemat."/ (*atunci* sete adverb corelativ, *cînd* este relativ).

„După ce intră în clasă,/ se şî repezi spre tablă."/ (*după ce* este locuţiune conjuncţională care introduce CT, iar *şi* este adverb corelativ al temporalei).

Subordonatele CT stau, de obicei, după regentă, dar sînt aşezate şi înainte. Temporalele introduse prin *cum*, care au în regentă corelativul *cum*, stau totdeauna înaintea regentei.

Temporalele antepuse sînt despărţite prin virgulă, spre deosebire de cele postpuse. De asemenea, indiferent de poziţia lor, temporalele care au în regentă un corelativ se despart prin virgulă de regentă:

„Atunci să mă cauţi,/ cînd ţi-oi spune eu."/

„Imediat ce a venit,/ m-a şi sunat."/

UNIVERSITATEA TEHNICĂ ORADEA, 1990

Modurile nepersonale ale verbului

După cum exprimă categoria persoanei, verbele sînt *personale* - avînd mărci distinctive (desinenţe) pentru categoria persoanei şi a numărului - şi *nepersonale*, care nu au aceste desinenţe de persoană. Modurile nepersonale sînt: *infinitivul, gerunziul, participiul* şi *supinul*. Verbele la moduri nepersonale nu pot forma singure predicatul, de aceea sînt nepredicative.

Verbele la *infinitiv* exprimă numele acţiunii: *a citi, a scrie, a ara, a putea* etc.

Verbele la *gerunziu* exprimă o împrejurare: *citind, scriind, avînd, putînd* etc.

Verbele la infinitiv sau gerunziu pot fi raportate la un subiect gramatical, fără a suferi schimbări de desinenţe pentru a deveni personale. Spre exemplu: „Venind *eu* (sau *tu, el, ea, noi, ei*), voi v-aţi bucurat." sau „ Înainte de a fi venit *eu* (sau *tu, el* ...), voi aţi mîncat."

Verbele la *participiu* exprimă o acţiune suferită de un obiect: *citit, scris, arat, băut* etc. Ele au formă verbală invariabilă (în timpurile compuse ale perfectului compus, ale viitorului anterior, ale conjuctivului perfect şi ale condiţionalului perfect) şi formă adjectivală variabilă în funcţie de genul, numărul şi cazul cuvîntului cu care se acordă.

Scanned with OKEN Scanner

Verbele la *supin* exprimă scopul, destinaţia, proveniența acţiunii: *de citit, de scris, pentru arat, de băut* etc.

Verbele la moduri nepersonale alcătuiesc elementul lexical al verbelor la modurile şi timpurile compuse. Astfel, alături de verbele auxiliare *a fi, a avea* şi *a vrea* formează diateza pasivă, precum şi diverse timpuri şi moduri compuse ale indicativului, conjunctivului, condiţionalului-optativ şi prezumtivului: sînt *rugat*, a *fost plecat*, voi *pleca*, voi *fi plecat*, să *fi plecat*, aş *pleca*, aş *fi plecat* etc.

Verbele la moduri nepersonale îndeplinesc în propoziţii diverse funcţii sintactice, şi anume:

Subiect:

„E uşor *a vorbi* (sau *de vorbit*)."

Nume predicativ:

„Pasiunea lui este *(de) a construi avioane*„

Atribut - verbal:

„Pasiunea *de a construi* (sau *pentru construit*) îi susţine moralul."

- adjectival:

„Am citit un roman mult *discutat*."

Complement direct:

„Putem *veni*."; „Ştim *a preţui* bunătăţile."

Complement indirect:

„Mă gîndesc *a renunţa*."; „Sînt silit *a renunţa*."

Complement circumstanţial:

- de timp:

„*Înainte de a pleca*, închid uşa."

„*Plecînd* de acasă, închid uşa."

- de mod:

„Merge *fără a privi* lumea."

- de cauză:

„*Îmbolnăvindu-se*, a lipsit."

- de scop:

„Se duce *pentru a cumpăra* ceva."

- condiţional:

„*Îmbolnăvindu-se*, ar lipsi de la şcoală."

- concesiv:

„*Îmbolnăvindu-se*, tot nu ar lipsi de la şcoală."

Element predicativ suplimentar: „O văd *plecînd*."

„O văd *alergînd, plîngînd* etc.

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA GALAŢI, LIMBA ROMÂNĂ B, 1990

a. Pronumele şi adjectivul pronominal de întărire: definiţie, forme, funcţii sintactice.

Pronumele care întăreşte ideea de persoană, identificînd această persoană cu autorul acţiunii, se numeşte pronume de întărire. Însoţind un nume sau un pronume pe care îl determină şi cu care se acordă în gen, număr, caz, persoană, devine adjectiv pronominal de întărire.

„*Însumi* am recunoscut." (pronume de întărire)

„Am văzut *înşine* pinteni de rugină putreziţi." (pronume de întărire).

Pronumele şi adjectivul pronominal de întărire sînt compuse din:

1. pronume personale forme vechi: *însu-*, *însă-*, *înşi-*, *înse-*, variabile în raport cu genul, numărul şi cazul substantivului sau pronumelui pe care-l însoţesc;

2. pronume reflexive, forme neacc. de D, variabile în raport cu numărul şi persoana: *-mi*, *-ţi*, *-şi*, *-ne*, *-vă*, *-şi*. Pentru pluralul feminin, persoana a III-a prezintă şi forma *însele*, în care se distinge pronumele personal în dativ *-le*.

Prezentăm un tabel cu toate formele, la toate genurile, numerele şi cazurile acestui pronume şi adjectiv pronominal:

Cazurile		Singular		Plural	
		Masculin Neutru	Feminin	Masculin	Feminin Neutru
Persoana I	N. Ac.	însumi	însămi	înşine	însene
	G. D.		însemi		
Persoana a II-a	N. Ac.	însuţi	însăţi	înşivă	însevă
	G. D.		înseţi		
Persoana a III-a	N. Ac.	însuşi	însăşi	înşişi	înseşi (însele)
	G. D.		înseşi		

Pronumele de întărire este numai subiect, aşa cum se constată din exemplele citate mai sus sau în exemplele următoare:

„M-am ocupat *însămi*."; „Am văzut *înşine*."

Scanned with OKEN Scanner

Adjectivul pronominal de întărire are o singură funcţie sintatctică: atribut adjectival:

„Maria *însăşi* era de faţă."; „Tu *însăţi* vei veni." (N)
„Pe el *însuşi* îl aşteptam.": „Pe voi *înseva* vă interesează oralul." (Ac.)
„Ei *înseşi* îi place gramatica.": „Ţie *însuţi (înseţi)* îţi dau atenţie." (D)

b. Complementul circumstanţial de mod: definiţie, exprimare; circumstanţiala de mod: definiţie, elemente introductive, topică, punctuaţie. Exemplificări.

Complementul circumstanţial de mod este partea secundară a propoziţiei care arată modul sau felul cum se desfăşoară sau se înfăţişează o acţiune sau o calitate. El determină: *verbe* sau locuţiuni verbale (*citeşte* frumos; *ia* bine *aminte*), adjective (*frumoasă* ca soarele), *adverbe* (ştie *mai mult* decît toţi bărbaţii) şi interjecţii (*ţuşti!* iute; *hai* mai repede).

Complementul circumstanţial de mod este exprimat prin:

- *substantive în Ac.* precedate de prepoziţii (ne explică *cu pricepere, cu calm*: miroase *a primăvară*; bun *ca pîinea* caldă - în ultimul exemplu, *ca* este adverb de mod comparativ cu valoare de prepoziţie) sau *în D* precedate de prepoziţiile *contrar, conform, asemeni* („A lucrat *conform planului.*": „Ard *asemenei unor lumînări.*")
- *pronume* în Ac. precedate de adverbele *ca, decît, cît* (cu valoare de prepoziţii), *din, dintre* (...mai bun *decît mine*, cel mai bun *dintre noi*)
- *numerale cu valoare substantivală* în Ac. cu prepoziţiile menţionate la pronume (...mai bună *ca a doua*) sau cu valoare adverbială (...munceşte *înzecit*, măsoară *de zece ori*);
- *adjective substantivate* în Ac. cu prepoziţii (...cel mai bun *dintre cei mai buni*);
- *adverbe de mod* sau locuţiuni adverbiale de mod („*Mult* mi-ar plăcea."; „Ştiu/ *cum* procedezi.": „Ea vorbeşte *respectuos.*"; „Doarme *buştean.*" (adverb provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale), „Este greşită *cu totul.*": „Aţi spus-o *de mai multe ori.*", „*De cîte ori* aţi venit/");
- *interjecţii* („...şi *haidea-haidea* am ajuns."; „...*bîldîbîc!* căzu în apă.");
- *verbe* la gerunziu şi la infinitiv precedate de prepoziţii (...alunecă *foşnind*; „merge *schiopătînd*"; ...a plecat *fără a aştepta* răspunsul.").

Scanned with OKEN Scanner

Circumstanţiala de mod este propoziţia subordonată care îndeplineşte funcţia de complement de mod al unui verb, adjectiv sau adverb din regentă:

CM

„Cum îţi aşterni, 1/ aşa dormi." 2/;

CM

„Ea este mai frumoasă 1/ decît sîntem noi." 2/;

CM

„Ea munceşte mai mult 1/ decît muncim noi." 2/

În ultimele două fraze, circumstanţialele de mod determină un adjectiv şi, respectiv, un adverb la comparativ de superioritate. Aceste modale sînt confundate, din neatenţie, cu completivele indirecte.

Circumstanţialele de mod sînt introduse prin:

- adverbe de mod relative: *cum, cît, precum*

CM

„A cîştigat 1/cît a vrut." 2/

- locuţiuni conjuncţionale: *după cum, pe cum, după cît, pe cît, cu cît, fără să, de ce, fără ca să, ca şi cum, ca şi cînd, de parcă* etc.

CM

„Cu cît munceşti mai mult, 1/ cu atît ştii mai mult.";

CM

„Lucrează/ ca şi cum ar lucra pentru altul.";

- alte adverbe cu rol de conjuncţii subordonatoare: *decît, parcă*

CM

„Mergi 1/ parcă ai dormi." 2/

Modala are în regentă, frecvent, adverbe sau locuţiuni adverbiale corelative prin care se insistă asupra subordonatei. Aceste adverbe au adesea funcţie de complement de mod:

CM

„Aşa muncim, 1/cum ni se cere." 2/;

CM

„Muncim *aşa* 1/ cum ni se cere." 2/),

dar pot avea şi alte funcţii, spre exemplu nume predicativ în regentă

CM

„Ea este *aşa* 1/ cum i se cere." 2/).

Menţionăm şi alte perechi de elemente relative şi de elemente adverbiale corelative: *cît..., atît; atît...,cît; de ce..., de ce; de ce..., de aceea; la fel?(cum)* etc.

CM

„De ce învaţă mai mult, 1/ de ce ştie mai puţin." 2/;

CM

„Noi am muncit la fel 1/ cum aţi muncit şi voi." 2/)

Scanned with OKEN Scanner

Circumstanţialele de mod pot fi aşezate atît în urma regentei, cît şi înaintea acesteia, aşa cum se constată din exemple. Au topică fixă, înaintea regentei, cele introduse prin locuţiunea conjuncţională *de ce*. Cînd sînt postpuse, de obicei nu se despart prin virgulă de regentă; cînd stau înaintea acesteia, se despart. De asemenea, indiferent că sînt aşezate înaintea sau în urma regentei, dacă au un corelativ în regentă, se despart de aceasta prin virgulă (nu se despart dacă elementul corelativ precedă imediat relativul *aşa/cum; la fel/cum*).

UNIVERSITATEA PITEŞTI, 1990

Funcţiile sintactice ale substantivului în cazul acuzativ.

Substantivele în acuzativ pot fi precedate sau nu de prepoziţii simple: *pe, la, sub, cu, în, fără, spre, către, lîngă, într(u), între, dintr(u), dintre, printr(u), printre* etc.; de prepoziţii compuse: *fără de, de către, pe sub, de pe sub, de pe (la), pe lîngă, de peste, de pe lîngă, înspre, dinspre, despre* etc.; de locuţiuni prepoziţionale: *din cauză de, împreună cu, în caz de, în loc de, alături de, în jur de* etc.

Substantivele în acuzativ pot avea următoarele funcţii:

1. subiect:
   „A venit *la lume*!", „Au căzut *la mere*!" (ac. precedat de prep. *la* cu valoarea cantitativă „multă, lmulte")
2. nume predicativ:
   „Această casă este *de cărămidă*."
3. atribut substantival:
   a) prepoziţional:
   „Copacii *de lîngă bloc* sînt înalţi."
   b) apoziţional:
   „L-am văzut pe colegul meu, *adică pe Vasile*."
4. complement direct:
   a) fără prepoziţie:
   „Citesc *lecţiile* zilnic."
   b) cu prepoziţii:
   „Îl văd *pe* acel *băiat* zilnic."
   „Am mîncat *la mere*!"
5. complement indirect - cu prepoziţii:
   „Mă gîndesc *la* colegii mei."
6. complement de agent - cu prepoziţii:
   „Sînt ajutat în muncă *de (către) colegi*."

Scanned with OKEN Scanner

7. complement circumstanţial:
- de loc:
„Vom merge *la munte*."
- de timp:
„Vom veni *la primăvară*."; „A stat *două luni* la bunici."
- de mod:
„Urmele lor se iveau *ca nişte pete* negre."
- de cauză:
„El plînge *de ciudă, de dor*."
- de scop:
„Ne pregătim *pentru examen*."
- condiţional:
„*În caz de ploaie*, îmi voi lua umbrela."
- concesiv:
„*Cu tot efortul* depus, nu a terminat temele."

UNIVERSITATEA SIBIU, LITERE, 1990

d. Îmbogăţirea vocabularului (mijloace şi exemple):
Mijloacele de îmbogăţire a vocabularului sînt: interne (derivare, compunere, schimbarea valorii gramaticale) şi externe (împrumuturi lexicale).

Derivarea este procedeul prin care se formează cuvinte noi cu ajutorul sufixelor lexicale şi al prefixelor.

Derivarea cu sufixe [8].

Derivarea cu prefixe: *des-(desfacere); ne-(nefericit); anti-(antimaterie); con-, com-, co- (consătean, compatriot, codirector); hiper-(hipertensiune).*

Compunerea este procedeul prin care se formează un cuvînt nou prin unirea a două sau mai multe cuvinte (întregi sau abrevieri). Compusele din cuvinte întregi pot fi: a) substantivale (contopite: *bunăcuviinţă;* necontopite: *floarea-soarelui, Dealu Mare*); b) adjectivale: *atotputernic*; c) pronominale: *dumneaei, fiecare*; d) numerale: *treisprezece, cîte doi, de două ori;* e) verbale: *a binevoi*; f) adverbiale: *altfel, niciodată*; g) prepoziţio-

[8] A se vedea rezolvarea subiectului de la Universitatea Timişoara, Litere, 1990.

Scanned with OKEN Scanner

nale: *pe lîngă, pînă la*; h) conjuncţionale: *pentru că, deoarece*; i) interjecţionale: *tic-tac*. Compusele din abrevieri pot fi alcătuite din părţi ale cuvintelor componente *(Rompres, Tarom)* sau din iniţialele cuvintelor componente *(SNCFR)*.

Schimbarea valorii gramaticale constituie un procedeu prin care un cuvînt trece de la o parte de vorbire la alta: substantivizarea unor adjective *(Leneşul* mai mult aleargă), adverbe (L-a luat cu *binele*) sau pronume (În *sinea* lui crede); pronume folosite ca adjective (omul *acela*, cartea *ta*); adjective folosite ca adverbe (El scrie *frumos*).

Împrumuturile lexicale reprezintă cuvinte luate de limba română din alte limbi: din slavă (*muncă, păzi*); din maghiară (*chip, oraş*); din turcă (*chiftea, iaurt*); din limbile romanice (*coafor, ecuaţie, fertil, şofer*). Cuvintele împrumutate de curînd se numesc neologisme. Cele mai multe sînt de origine franceză (*avion, bacalaureat, economie*), italiană (*bassorelief, capodoperă*), germană (*glasspapir, rucsac*), engleză (*corner, parching*).

UNIVERSITATEA SIBIU,
PSIHOLOGIE, 1990

c. Pronumele demonstrativ, nehotărît şi negativ şi adjectivele pronominale corespunzătoare:

Pronumele demonstrativ substituie numele unui obiect, arătînd apropierea, depărtarea sau identitatea. Pronumele demonstrativ de apropiere şi cele de depărtare au forme simple şi compuse, literare şi populare:

Pronume demonstrative de apropiere: *acesta, ăsta, aceasta, asta, cestălalt, ăstălalt* etc.

Pronumele demonstrative de identitate au numai forme compuse: *acelaşi, aceeaşi, aceiaşi, aceleaşi*.

Pronumele demonstrative simple au şi forme scurte: *cel, cea, cei, cele* - literare - sau populare; *a, ăl, ăi*:

el de ieri, *ăl* de ieri

Pronumele demonstrative se declină: *acestuia, aceleia, aceloraşi* etc.

Pronumele nehotărît ţine locul unui nume al obiectului fără a-l indica precis. Are:

- forme simple: *unul, una, unii, unele; altul, alta, alţii, altele; atît, atîta, atîţia, atîtea*
- forme populare: *niscai, cutare, alde*
- forme compuse: 1) cu *-va, fie-, ori-(care-)* de la pron.relativ interogativ: *careva, cineva, ceva, cîtva, cîtăva, cîţiva, cîteva* etc.: 2) cu *vre-* de la pron. nehotărît *unul: vreunul, vreuna, vreunii, vreunele*: 3) cu adj. nehotărît *alt-* de la pron. nehotărîte compuse: *cineva, ceva: altcineva, altceva.*

Adjectivele variabile cu două terminaţii *tot (toată, toţi, toate), mult (multă, mulţi, multe)* şi *puţin (puţină, puţini, puţine)* sînt considerate, în şcoală, şi pronume nehotărîte simple.

„*Toţi* pleacă."

toţi = pron.nehot.simplu, masc., pl., N, subiect; este considerat şi adj. variabil cu două term. substantivat, masc., pl., N, subiect.

Pronumele nehotărîte se declină: *unul, alteia, atîtora, cuiva, fiecăruia, altcuiva* etc.

Pronumele negativ neagă sau exclude obiectele înlocuite. Are forme:

- simple: *nimeni* - cu variantele: *nimenea, nime, nima, nimene* etc.
  nimic - cu varinata: *nimica*
- compuse: *nici unul, nici una, nici unii, nici unele*

Se declină: *nimănui, nici unuia, nici uneia, nici unora.*

Toate aceste pronume: demonstrativ, nehotărît şi negativ pot avea funcţiile substantivului pe care-l înlocuiesc: subiect, nume predicativ, atribut pronominal (genitival, prepoziţional, apoziţional), complement direct, indirect, de agent, sau complemente circumstanţiale precedate de prepoziţii.

De asemenea, cele trei pronume devin adjective pronominale cînd determină şi se acordă în gen, număr şi caz cu un substantiv. În această situaţie, suferă anumite modificări formale: *acest* băiat, *alt* băiat, *nici un* băiat etc. Ca adjectiv pronominal, este totdeauna atribut adjectival: „*Cartea* nici unui elev *nu este ruptă.*" „*Cartea* altui (acestui etc.) elev *este nouă.*"

nici unul, altul, acestui = adj. pronom...., se acordă cu subst. elev: masc., sg., G, atr. adj.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA 1991

UNIVERSITATEA IAŞI, LITERE, 1991

1. *Funcţii sintactice în cazul Dativ* [9].

Cazul dativ este specific substantivului, pronumelui, numeralului cu valoare substantivală şi oricărui cuvînt sau grup substantivat, deci substantivului şi substitutelor lui.

În cazul dativ, substantivele şi substitutele lor au următoarele funcţii sintactice:

1 **Atribut** - *substantival* a. *prepoziţional*:

a. Reuşita *datorită muncii* (*datorită amîndurora, celor harnici*) ne-a bucurat.

b. - *substantival* b. *apoziţional*:
I-am scris colegei mele de bancă, *adică Mariei*.

c. - *substantival* c. *în dativ*:
Preot *deşteptării* noastre...
Trimiterea de ajutoare *sinistraţilor*...

d. - *pronominal* a. *prepoziţional*:
Reuşita *datorită lor* (*datorită dînşilor, acelora, tuturor* etc.) ne-a bucurat.

e. - *pronominal* b. *apoziţional*:
I-am scris colegei mele de bancă, *adică aceleia*.

2. **Complement indirect**:
I-am scris *mamei* (*primului, aceluia, unuia, lui, celui harnic*, etc.).

3. **Complement circumstanţial**:

a. *instrumental*:
A reuşit *datorită muncii* (*datorită primului, datorită acelora, datorită celor harnici* etc.).

b. *de cauză*:
Nu a venit la timp *datorită vremii* urîte.

c. *de mod*:
Conform înţelegerii, a ajuns la Bucureşti.

d. *de loc*:
Stă *locului*. Se aşterne *drumului*.

---

[9] A se vedea şi: *Funcţiile sintactice ale cazului dativ; cu exemple* (Universitatea Bucureşti, Teologie baptistă, 1993)

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA IAŞI, DREPT, 1991

I. *Morfologia şi sintaxa pronumelui personal*

Pronumele personal substituie, în general, pe vorbitor, pe interlocutor sau pe cel absent dintr-un dialog, dar substituie şi numele unui obiect oarecare.

Morfologia pronumelui personal

Pronumele personale au trei persoane distincte şi forme pentru toate cele cinci cazuri. Dativul şi acuzativul prezintă nu numai forme accentuate, ci şi neaccentuate.

Prezentăm o schemă a tuturor formelor *simple* ale pronumelor personale:

CAZ	Pers. I		Pers. II		Pers. III			
					Masculin		Feminin	
	Sg	Pl.	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	eu	noi	tu	voi	el	ei	ea	ele
G.	-	-	-	-	lui	lor	ei	lor
D.acc.	mie	nouă	ţie	vouă	lui	lor	ei	lor
neacc.	îmi,mi	ne,ni	îţi,ţi	vă,vi,v-	îi,i	le,li	îi,i	le,li
Ac.acc.	(pe) mine	(pe) noi	(pe) tine	(pe) voi	(pe) el	(pe) ei	(pe) ea	(pe) ele
neacc.	mă,m-	ne	te	vă,v-	îl,l-	îi,-i	o	le
V.	-	-	tu!	voi!	-	-	-	-

Persoana a III-a are forme paralele: el - *dînsul*, ea - *dînsa*, ei - *dînşii*, ele - *dînsele*, compuse cu formele mai vechi *însul*, *însa*, *înşii*, *însele*, care apar şi azi precedate de prepoziţiile *întru*, *dintru*, *pîntru*: într-însul, dintr-însa, pintr-înşii etc.

Pronumele *dînsul* are o flexiune mai simplă decît pronumele *el*:

Caz		Masculin		Feminin	
		Singular	Plural	Singular	Plural
N.	Ac.	dînsul	dînşii	dînsa	dînsele
G.	D.	dînsului	dînşilor	dînsei	dînselor

În afara pronumelor personale propriu-zise pe care le-am amintit mai sus, există o subclasă de pronume personale folosite în vorbirea cu sau despre persoanele faţă de care se exprimă o atitudine de respect (sau chiar de distanţă), numite *pronume (personale) de politeţe* sau de reverenţă - pe care nu le discutăm aici. Menţionăm numai că, în unele zone ale

Scanned with OKEN Scanner

ţării, vorbitorii întrebuinţează ca o treaptă de respect şi pronumele *dînsul, dînsa, dînşii, dînsele.*

Sintaxa pronumelui personal

Pronumele personale îndeplinesc următoarele funcţii sintactice:

1. - *Subiect: El* învaţă. *Dînsa* este atentă. Cine sînteţi *voi*?
2. - *Nume predicativ*:
   în N.: Eu *sînt eu.*
   în Ac.: Ei *nu sînt ca noi (ca dînşii, ca ele* etc.)
   în G.: Aceşti copii *sînt ai lui (ai lor, ai dînsului* etc.
3. - *Atribut pronominal:*
   a. *genitival*: Atitudinea lui (ei. lor, dînsului) este corectă.
   b. *prepoziţional*:
      în G: Copiii *din faţa lui (ei, dînsului, lor)* sînt atenţi.
      în Ac.: Masa *de lîngă mine (tine, dînsul, ei)* este nouă.
      în D.: Reuşita *datorită lui (lor, dînşilor, ţie)* ne bucură.
   c. *apoziţional*: Maria, *ea*, mi-a dat de veste.
      Maria, *adică aceasta*, mi-a dat de veste.
   d. *în dativ*: „Opinca-*i* era spartă...",
      „În prima-*ti* vizită, ai fost grozav.
4. *Complement*:
   a. *direct*: *Pe mine mă* vezi în fiecare an.
   b. *indirect*:
      în D (fără prepoziţii): *Lui* îi place munca.
      în Ac. (cu prepoziţii): Mă gîndesc *la ei.*
      în G. (cu prepoziţii): Noi luptăm *împotriva lui (lor, ei).*
   c. *de agent*: Sîntem ajutaţi *de voi (de ei, de tine).*
   d. *circumstanţial* (cu prepoziţii şi locuţ. prepoz.)
      - *de loc*: s-a îndreptat *spre tine (către el, înspre ea).*
      - *de timp*: A ajuns la şcoală *înaintea lui (în urma lor).*
      - *de mod*: El este mai atent *decît mine (tine, noi).*
      - *de cauză*: Ea nu a venit *din cauza lor.*

Pronumele personale, forme neaccentuate, de Ac. şi de D., au şi unele valori de întrebuiţare, în care sînt fără funcţie sintactică:

- *Dativul etic* exprimă interesul major, participarea vorbitorului sau/şi a ascultătorului:

Unde *mi*-ai stat pînă acuma?
Mi ţi l-a bătut toată ziua.

- Pronumele personal *cu valoare neutră* - elemente formative ale unor locuţiuni verbale ori ale unor expresii populare. Aceste pronume nu se referă la un obiect anume (masculin ori feminin), nu au funcţie sintactică, analizîndu-se împreună cu verbelè respective:

Ai luat-*o* la fugă.
Zi-*i*, măi vere, din vioară!
Le are cu gramatica!

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA IAŞI,
BIROTICĂ, 1991

I. *Atributul pronominal* determină un substantiv (*copiii* lui), un pronume (*aceia* ai lui) sau un numeral cu valoare substantivală *cei doi* ai lui) şi răspunde la întrebările generale cu care se află toate atributele: care? ce fel de? al (a, ai, ale) cui? etc.

Atributul pronominal este exprimat prin toate speciile de pronume, cu excepţia celui de întărire, care ca pronume este subiect sau, rar, nume predicativ, iar ca adjectiv este atribut adjectival. Este de patru feluri:

1. *genitival*: Cărţile - lui, ei, lor, dînsului.... (personale)
- dumitale, dumneavoastră...(de politeţe)
- alor mei, alor noştri...(posesive)
- aceluia, acestora....(demonstrative)
- unora, altora, cîtorva...(nehotărîte)
- nimănui, nici unuia, nici unora (negative)

Ale cui cărţi...? Pe a cărui haină ai găsit insigna? . . . . . (interogative)

Nu ştiu/(ale cui) cărţi..../; Spune-mi/ pe (a cărui) haină ai găsit insigna./ . . . . . (relative).

2. *prepoziţional* cu prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale cu regim de:

a. *genitiv*: cărţile din faţa lui (ei, lor, dînsului....)
din faţa dumitale (dumneavoastră...)
din faţă alor mei (alor noştri...)
din faţă aceluia (acestora....)
din faţa unora (altora, altcuiva....)
din faţă nimănui (nici unuia....);

b. *acuzativ*: cărţile de lîngă el (mine, tine.....)
de lîngă dumneata (dumneavoastră)
de lîngă ai mei (ai săi....)
de lîngă aceia (acestea....)
de lîngă unii (alţii, oricare....)
de lîngă nici unul (nici una....)

c. (chiar şi de) *dativ*: reuşita datorită dumitale (dînsului, alor mei, acelora, unora, nici unuia);

3. *apoziţional*: Maria, *ea*....: Ilenei, *ei*....
Am cumpărat o carte, adică *pe aceea* etc.

4. *în dativ*, exprimat prin formele neaccentuate în dativ ale pronumelor personale:

Frumoasa-*ţi* comportare; haina-*i* era ruptă.... sau ale pronumelor reflexive:

Ochii-*şi* negri arunca.
Îşi salută colegii etc.

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA TIMIŞOARA, LITERE, 1991

I. Silaba (definiţie: modalităţi de alcătuire a silabei). Principalele reguli de despărţire în silabe.

Silaba reprezintă segmentul dintr-un cuvînt care cuprinde o singură vocală şi se pronunţă cu un singur efort respirator (sau cu o singură deschidere a gurii).

Ea poate fi formată: - dintr-un singur sunet, în mod obligatoriu vocală (**a**-*ca*-*să*); - din mai multe sunete ale aceluiaşi cuvînt (**fa-cul-ta-te**); - din două cuvinte pronunţate împreună (**dă-i** *creionul*): un cuvînt împreună cu o parte a cuvîntului alăturat (*la*-**s-o**) **l-a**-*ud* vorbind): cîte un fragment din două cuvinte alăturate (*ca*-**re-a**-*tunci* a terminat).

Principalele reguli de despărţire în silabe:

- o consoană aflată între vocale, inclusiv cînd e precedată de un diftong sau triftong, trece la silaba următoare (*a*-**ră**; *hai*-**na**; *lu-poai*-**ca**);

- două consoane aflate între vocale trec, una la prima silabă, cealaltă la silaba următoare (**car**-*te*). Excepţii: dacă prima consoană este b, c, d, f, g, h, p, t, v, iar a doua consoană este l sau r, ambele consoane trec la silaba următoare (*ca*-**blu**, *sa*-**cru**, *co*-**dru**, *a*-**flă**, *a*-**gri**-*col*, *pe*-**hli**-*van*, *a*-**pli**-*cat*, *cu-mă*-**tru** etc.);

- trei sau mai multe consoane aşezate între vocale trec:

prima la prima silabă şi celelalte la silaba următoare (**in-tră, ab-stract**). Excepţii: grupurile: *lpt*, *mpt*, *ncs*, *nct*, *ndv*, *rct*, *rtf*, *stm* se împart la jumătate: primele două consoane la prima silabă şi celelalte la silaba următoare (**sculp-tor, somp-tuos, linc-şii, punc-taj, sanc-ţi-u-ne, sand-viş, arc-tic, jert-fă, ast-ma-tic**). La fel se despart cuvintele: **ast-fel, alt-ce-va, fi-ind-că** etc.

- Vocalele în hiat trec la silabe diferite **a-er, pi-an**).

- Vocala urmată de diftong sau triftong se desparte de aceştia (**cre-ea-ză, plo-uă, vo-uă; că-deau, le-oai-că**).

- Cuvintele compuse şi derivate se despart în silabe ţinînd seama de elementele alcătuitoare (**drept**-*unghi*, **dez**-*e-chi-li-bru*).

UNIVERSITATEA BACĂU,
FILOLOGIE, 1991

1. *Complementul circumstanţial de cauză şi propoziţia subordonată circumstanţială de cauză*

Definiţie

Complementul circ. de cauză este o parte de propoziţie secundară care determină un verb sau un adjectiv, arătînd cauza unei acţiuni, a unei stări sau a unei însuşiri:

„Moare *de frică*".

„Sare *de bucurie*".

„galben de *mînie*", roşu *de furie*" etc.

Subordonata circumstanţială de cauză îndeplineşte funcţia de complement de cauză, determinînd cuvinte care exprimă acţiuni sau însuşiri:

CZ

„A plecat/ *fiindcă se grăbea.*"/:

CZ

„Era bucuros/ *deoarece cîştigase concursul.*"/

Exprimare

Complementul circumsatnţial de cauză este exprimat prin:

- substantive în Ac. (cu prepoziţiile *de, din, dintru, pentru* sau cu locuţiunile prepoziţionale *din cauză de, din pricină de)* şi G. (cu locuţiunile prepoziţionale *din cauza, din pricina*).

„Plînge *de necaz*".: „*Din neglijenţă*, a spart paharele.";

„Nu a venit *din cauza frigului.*" etc.

- pronume şi numerale cu valoare substantivală, de obicei în G., precedate de locuţiuni prepoziţionale:

„Am pierdut *din pricina lui.*"

„*De ce* plîngi";

„Nu a ajuns la timp *din cauza celor trei*" etc.

- adjective sau verbe la participiu cu formă adjectivală, precedate de prepoziţia *de*:

„Abia se mişcă *de gras.*";

„Aş vrea/ să plîng *de fericit.*";

„*De obosită*/ ce era/ ea a adormit."

- verbe la gerunziu:

„*Temîndu-se* de viscol, ne-am adăpostit.";

„*Îmbolnăvindu-se*, n-a mai venit."

- locuţiuni adverbiale de cauză:

„*De aceea* nu a venit, pentru că...."

Subordonata circumstanţială de cauză este introdusă, în primul rînd, prin conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale subordo-

Scanned with OKEN Scanner

natoare: *căci, fiindcă, deoarece, că, dacă, întrucît; din cauză că, din pricină că, de vreme ce, din moment ce* etc., iar în al doilea rînd prin adverbele relative *cum* şi *unde* (popular, familiar), cu valoare de conjuncţii.

CZ

Ex.: „Nu a venit 1/ (fiindcă) n-a avut timp. 2/"

CZ

„(Din moment ce) taci. 1/ recunoşti. 2/"

CZ

„(Cum) nu te-ai pregătit. 1/ ai fost admonestat. 2/"

CZ

„Nu a învăţat pentru azi la fizică. 1/ unde ştia 2/ că are notă 3/"

Topică şi punctuaţie. Complementele de cauză şi subordonatele cauzale sînt aşezate atît după elementul regent, cît şi înaintea acestuia: „A ţipat *de necaz*.", „*De necaz*, el a ţipat.": „(Pentru că) nu a avut bani/, nu a mai plecat.": „Nu a mai plecat,/ (pentru că) nu a avut bani./

Subordonatele cauzale au şi topică fixă: înaintea regentei (cînd sînt introduse prin *cum* cauzal) sau după regentă, cînd sînt introduse prin conjuncţiile *că, căci*.

În general, complementele circumstanţiale de cauză şi propoziţiile subordonate cauzale aşezate înaintea verbului regent se despart prin virgulă, mai ales dacă între complement şi regent există şi un subiect sau alte părţi de propoziţie:

CZ

De necaz, ea a spart paharul.

CZ

(Pentru că) s-a necăjit, / ea a sprat paharul.

Cînd sînt aşezate după elementul regent, complementele circumsatnţiale de cauză nu se despart de elementul regent, pe cînd cauzalele se despart de cele mai multe ori, mai ales dacă în regenta precedentă există locuţiunile adverbiale corelative (cu funcţie de complement de cauză în regentă): *de aceea, pentru aceea, de aia, pentru aia, de asta, pentru asta* etc.:

CZ

De asta nu a plecat, 1/ (pentru că) nu a vrut. 2/

Confuzii

Cauzalele sînt confundate adesea cu finalele, deşi acţiunea din cauzală este situată în timp înaintea celei din regentă, pe cînd la finală situaţia este inversă: acţiunea din finală va avea loc după cea din regentă.

Cel mai frecvent, cauzalele sînt confundate cu completivele indirecte, la fel cum şi complementele cauzale şi indirecte sînt confundate unele cu altele. În aceste cazuri, se recomandă

expansiunea sau dezvoltarea părţii de propoziţie în subordonata corespunzătoare.

Atenţie trebuie acordată locuţiunilor conjuncţionale (*pentru că, din cauză că, de vreme ce* etc.), precum şi adverbele relative *cum* şi *unde* devenite conjuncţii subordonatoare, fără funcţie sintactică în propoziţiile subordonate pe care doar le introduc.

În schimb, pronumele relativ *ce* (precedat de prepoziţiile *de, pentru*) are sensul „din această cauză", „dintr-o cauză" în unele subordonate necircumstanţiale pe care le introduce:

CD

Nu ştiu 1/ (de ce) ai plîns. 2/

ei: atr. pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a singular, feminin, cazul G;

lui: atr. pronom.genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a, sg., masc., G.;

mare: atr. adj., expr. prin adj. variabil cu o terminaţie la N.Ac. singular, acordat cu substantivul „stupiditate": fem. sg., Ac., gradul pozitiv;

ei: atr. pronom. genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a, sg., fem. G.:

nesfîrşit: atr. adj., exprimat prin adj.variabil cu două terminaţii, provenit din verb la modul participiu - negativ-, acordat cu subst.„şir": neutru, sg.N., gradul pozitiv cu sens de superlativ absolut;

de stupidităţi: atr. substantival prepoziţional, exprimat prin subst.comun, simplu, fem., pl., Ac. precedat de prep. simplă „de", nearticulat;

alte: atr.adj., exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît simplu, acordat cu subst. „stupidităţi": fem., pl., Ac.;

astfel: atribut adjectival, exprimat prin adjectiv invariabil, provenit din adverb prin schimbarea valorii gramaticale, acordat cu substantivul „om" de care se leagă prin prepoziţia „de": masc., sg., Ac.;

II. Ce sînt omonimele? Indicaţi cel puţin cinci perechi de omonime, formulînd cu fiecare dintre ele cîte o propoziţie.

Omonimele sînt cuvinte care au aceeaşi formă, dar sensuri diferite.

Unele sînt **omonime totale**, avînd toate formele diferite (şi, de regulă, şi etimologii diferite): *ban* „monedă" („Un leu are o sută de *bani*") - *ban* „funcţie boierească" („Mihai Viteazu a fost *Ban* al Olteniei"); *casă* „clădire" („Am construit o *casă* mare şi spaţioasă") - *casă* „locul unde se încasează banii" („Banii trebuie plătiţi la *casă*").

Scanned with OKEN Scanner

Altele sînt **omonime parţiale**, fiind identice numai la anumite forme: *corn,-i* „instrument muzical" („În liniştea serii s-a auzit sunetul unui *corn*") - *corn, corni* „arbore" („era un baston făcut din lemn de *corn*") - *corn, cornuri* „specialitate de pîine" („Eu dimineaţa mănînc un *corn* cu unt şi gem"): *Somn, somni* „peşte" („Pescarii au prins un *somn* uriaş") - *somn, somnuri* „stare de repaus" („După un *somn* bun, oboseala îmi trece").

Omonimele morfologice sînt forme întîmplător identice ale unor părţi de vorbire diferite: subst. *vie* „specie horticolă" („Toamna culegem *via*") - adj.: *vie* „care trăieşte" („Langusta era încă *vie* şi a doua zi după ce a fost prinsă").

UNIVERSITATEA CONSTANŢA, BIROTICĂ, 1991

III. Semnele de punctuaţie: punctul, virgula, semnul întrebării, semnul exclamării, semnele citării.

Punctul este semnul de punctuaţie care marchează pauza pe care o fac vorbitorii după propoziţii (fraze) enunţiative („Studentul merge la facultate." „Cînd am ajuns acasă, el învăţa.") sau, mai rar, chiar în cuprinsul unei propoziţii (Mergeau cu toţii veseli. Cîntînd.) sau fraze („N-am avut nici un moment de ezitare. Căci dreptatea era de partea noastră.).

Virgula marchează o pauză scurtă care se face pe parcursul rostirii propoziţiilor: - între părţile de vorbire de acelaşi fel, cînd nu e prezent mijlocul de legătură coordonator („Andrei, Maria şi Dorin studiază", „Am văzut bărbaţi, femei, copii"); - în locul unui predicat subînţeles (Aici, zgomot iar colo, linişte"); - pentru izolarea unor apoziţii („Popescu, vecinul meu de bancă, lipseşte"), construcţii gerunziale sau participiale („Copilul, alergînd mereu, a obosit", „Cămaşa, lăsată la soare, s-a decolorat"), complementele circumstanţiale intercalate („A apărut, fără zgomot, la timp"), cuvinte şi construcţiile incidente („Nu vreau, zice, să participi"; „Nu e, din punctul meu de vedere, important"), vocative şi interjecţii („Du-te, băiatule, unde vrei", „Hei, ia vino-ncoace!").

În frază, virgula desparte: - propoziţii coordonate juxtapuse („Vin, mă uit, nu văd nimic şi plec"), - propoziţii coordonate legate prin anumite conjuncţii sau locuţiuni conjuncţionale („Nici nu intră, nici nu iese", „Eu îi spun, iar el se face că n-aude", „Sau e obosit, sau nu vrea să muncească", „Are tot ce-i trebuie, deci nu se poate plînge de lipsuri"), propoziţii subordo-

Scanned with OKEN Scanner

nate: atributive explicative („Munteanu, care locuieşte mai aproape, l-a vizitat"), completive aşezate înaintea regentei („Pe cei ce au trecut, lasă-i", „Că ştii, nu sînt sigur"), cea mai mare parte a circumstanţialelor („Cînd l-am văzut, nu mai era supărat"; „N-a acceptat, pentru că însemna să piardă", „Ai venit atunci special, ca să cîştigi popularitatea", „Mergea încet, ca şi cînd ar fi fost bolnav", „Dacă nu vroiam, nu acceptam", „N-am putut veni, cu toate că aş fi dorit", „A plouat atît de mult, încît a provocat inundaţie"), propoziţii intercalate de orice fel („Omul spuse, cînd văzu aceste lucruri, tot ce trebuie spus").

Semnul întrebării marchează sfîrşitul propoziţiilor şi frazelor interogative: „Unde te duci?", „De ce să nu-i spun că nu sînt de acord?"

Semnul exclamării marchează sfîrşitul propoziţiilor şi frazelor exclamative sau imperative: „Frumoasă eşti, natură!", „Opreşte-l, că fuge!"

Semnele citării (sau **ghilimele**) marchează un cuvînt, un grup de cuvinte sau un enunţ mai larg reprodus exact cum l-a exprimat autorul citat („am venit" sînt singurele cuvinte pe care le-a putut articula". Stau de vorbă şi se căinează: „Nu mai putem continua; am terminat rezervele şi n-avem speranţe să le reîmprospătăm").

UNIVERSITATEA
„DUNĂREA DE JOS"
GALAŢI, 1991

II. *Clasificarea prepoziţiilor şi a locuţiunilor prepoziţionale după cazul pe care îl cer:*

Prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale impun categoria gramaticală a cazului unei părţi de vorbire în relaţie sintactică. Regimul prepoziţiilor exprimă forma cuvintelor precedate de prepoziţii. Îşi pot modifica forma în funcţie de o prepoziţie sau de alta numai substantivele, pronumele, numeralele cu valoare substantivală şi unele adjective. Unui verb prepoziţia îi impune forma de infinitiv sau de supin (Atenţie: Infinitivul şi supinul nu au categoria cazului; la fel, adverbele precedate de prepoziţii nu au categoria cazului).

a. Cele mai multe prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale cer cazul *acuzativ* (au regim de acuzativ): *pe, la, cu, în, fără, despre, pe lîngă, pe sub, de către; împreună cu, alături de, din cauză de , în jur de* etc.: -

Vom pleca *la munte*. Am fost *împreună cu tine*. Este ajutat *de către amîndoi*.

b. Multe prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale cer cazul *genitiv* (au regim de genitiv): *contra, împotriva, asupra, deasupra, înaintea, înăuntrul* (terminate în *-a, -l*): *de-a lungul, în ciuda, din cauza, în faţă, în afara* (cu substantivele sau adverbele „articulate" - terminate în *-l* sau *-a*):

Noi luptăm *împotriva fumatului*: A venit cu întîrziere *din cauza gerului*.; *În faţa ambilor*....; *În faţa lui* este o casă.

c. Puţine prepoziţii cer cazul *dativ* (au regim de dativ): *datorită, graţie, mulţumită, contrar, conform, asemenea, aidoma, potrivit*:

Datorită muncii va reuşi.; *Graţie celor doi* a ajuns la timp.: *Asemenea lor* ne vom comporta.

UNIVERSITATEA ORADEA, BIROTICĂ, 1991

III. Îmbogăţirea vocabularului prin mijloace interne [10].

Îmbogăţirea vocabularului se face fie prin *mijloace interne*, fie prin *mijloace externe* (împrumutul).

Mijloacele interne de îmbogăţire a vocabularului sînt: A.*Derivarea*, B. *Compunerea* şi C. *Schimbarea* valorii gramaticale.

A. *Derivarea* este procedeul prin care se formează cuvinte noi cu ajutorul *sufixelor* şi al *prefixelor*.

Derivarea cu prefixe nu este practicată pe scară largă în limba română. Unele prefixe sînt vechi (lat.: *des-*: *desfacere*; *stră-*: *străluci*: slave: *ne-*: *nefericit; răs-*: *răscroi*), altele sînt noi, formînd neologisme (*anti-*: *antimaterie; con-/com-/co*: *constănţean, compatriot, codirector, extra-*: *extrauniversitar, extrateritorial; hiper-*: *hipertensiune; supra-*: *supraomenesc; ultra-*: *ultrasunet*).

Derivarea cu sufixe este foarte productivă în limba română, care dispune pentru aceasta de peste 500 de sufixe. Sufixele pot fi clasificate din două puncte de vedere: 1. după înţelesul cuvintelor;

2. după rezultatul morfologic al ataşării sufixului la temă (deci după categoria lexico-gramaticală rezultată din derivare).

1. Din punct de vedere semantic, sufixele pot fi:

---

[10] A se vedea şi: *Compunerea şi schimbarea valorii gramaticale-mijloace interne de îmbogăţire a vocabularului* (Universitatea Timişoara, Litere, 1993)

- *augmentative* (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mare" şi, uneori, nuanţa peiorativă): *an* (băietan); *-andru* (copilandru); *-oi* (lădoi);

- *diminutivale* (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mic" şi, uneori, nuanţa peiorativă): *aş (studenţaş, profesoraş); el, -ea (ciobănel, frumuşea); -ică (rămurică); -ioară (bolnăvioară); -cioară (ulicioară); -uşoară (trebuşoară); -uş (măgăruş); -eluş (cureluşa); -uţ (fînuţ, grădinuţă); -uleţ (prînzuleţ);*

- *de agent* (arată că persoana denumită de derivat efectuează o categorie de lucrări sau activităţi): *-ar (sticlar); -aş (poştaş); --easă (bucătăreasă); -(a)giu (camionagiu); -ist (buldozerist); -tor (învăţător);*

- pentru denumirea însuşirii unor obiecte: *-al (doctoral); -bil (modelabil); -esc (studenţesc); -in (argintiu); -ar (inelar); -aş (trăpaş);*

- pentru denumiri abstracte: *-ătate (străinătate); -eală (chiverniseală); -ie (studenţie); -antă, -inţă (cutezanţă, credinţă);*

- colective: *-ărie (muscărie); -et (brădet); -ime (viitorime); -iş (frunziş); -işte (cînepişte);*

- pentru indicarea modalităţii: *-eşte (cîineşte); -iş, -îş (făţiş, chiorîş);*

2. Din punctul de vedere al categoriei lexico-gramaticale

- *substantivale*: *-ar (fierar); -easă (bucătăreasă); -ime (tinerime); -iţă (şcolăriţă); -uş (turcuş);*

- *adjectivale*: *-esc (studenţesc); -iu (lilichiau); - os (osos);*

- *verbale*: *-a (modela); -i (întări); -iza (româniza); -ui (vărui);*

- *adverbiale*: *-eşte (englezeşte); -iş (pieptiş).*

B. *Compunerea* este procedeul prin care se formează un cuvînt nou prin unirea a două (mai multe) cuvinte (întregi sau abreviate).

Compusele din cuvinte întregi pot fi: a. substantivale (contopite: *bunăcuviinţă, Cîmpulung*; necontopite: *floarea soarelui; Dealu Mare*); b.adjectivale: *atotputernic*; c. pronominale: *dumneaei, fiecare*; d. numerale: *treisprezece, cîte doi, de două ori*; e. verbale: *a binevoi*; f. adverbiale: *astfel, niciodată*; g. prepoziţionale: *pe lîngă, pînă la*; h. conjuncţionale: *pentru că, deoarece*; i. interjecţionale: *tic-tac.*

Compusele din abrevieri pot fi alcătuite din părţi ale cuvintelor componente (*Rompres, Tarom*) sau din iniţialele cuvintelor componente (CFR, RATB).

C. *Schimbarea valorii gramaticale* constituie un procedeu prin care un cuvînt trece de la o parte de vorbire la alta: substantivizarea unor adjective („*Lenesul* mai mult aleargă"), adverbe („L-a luat cu *binele*") sau pronume („În *sinea* lui crede".); pronume folosite ca adjective („Omul *acela*", „Cartea *ta*"); adjective folosite ca adverbe („El scrie *frumos*").

Scanned with OKEN Scanner

3. *Adverbul şi locuţiunile adverbiale* [11].

Adverbul este partea de vorbire neflexibilă care exprimă o circumstanţă a unei acţiuni, a unei stări sau a unei însuşiri: „merge *repede*", „stă *mai departe*", „*adînc* mişcat".

După structură, adverbele sînt: *simple (bine, rău, chiar, nu, taman, tiptil, româneşte, peptiş, totalmente* etc.) şi *compuse (odată, iarăşi, nicicînd, oriunde, altcumva, astă-vară, mîine-dimineaţă* etc.). Adverbele simple şi compuse pot fi precedate de prepoziţii: *de unde, pînă cînd, de oriunde, de astă-toamnă, de jos, de sus, de ieri, de acolo, pe acolo, pînă acolo* etc.

Locuţiunile adverbiale sînt grupurile de două sau mai multe cuvinte cu sens, valoare şi funcţie de adverbe. Sînt recunoscute ca locuţiuni adverbiale următoarele structuri:

a. diferite părţi de vorbire precedate de una sau mai multe prepoziţii: substantive (*în veci, în faţă, pe vremuri, de dimineaţă, cu de-a sila, cu droaia* etc.), adjective (*din nou, cu totul* etc.), numerale (*pe din două, cu una, cu două* etc.), verbe la participiu (*pe înserate, pe întrecute, pe neaşteptate* etc.), pronume (*de aceea, de aia, pentru aceea, pentru aia, cu toate acestea* etc.) şi chiar adverbe (*într-aiurea, de jur împrejur* etc.);

b.cuvinte repetate (aceleaşi sau corelative): substantive (*zi de zi, din zi în zi, clipă de clipă, picior peste picior, umăr la umăr, nas în nas etc.*), pronume (*din ce în ce, unul după altul* etc.), adverbe (*cînd şi cînd, din cînd în cînd, aşa şi aşa, ici şi colo* etc.);

c. cuvinte ritmate (*calea-valea, talmeş-balmeş, treacă-meargă* etc.);

d. false propoziţii sau false fraze (*nu ştiu unde, nu ştiu cînd; nu se ştie unde, nu se ştie cum; te miri unde, te miri cum; cine ştie unde, cine ştie cum* etc.).

Adverbele şi locuţiunile adverbiale se clasifică după criteriul semantic în cinci categorii:

a. *de loc: sus, jos, acolo, unde, încotro, oriunde, din loc în loc, în faţă, de jur împrejur* etc.

[11] A se vedea şi: *Adverbul* (Universitatea Iaşi, Litere, 1993)

Scanned with OKEN Scanner

b. *de timp: cînd, cît, oricît, ieri, azi, mîine, poimîine, acum, altădată, zi de zi, zi şi noapte, din cînd în cînd, de cînd lumea (şi pămîntul), cine ştie cînd* etc.

c. *de mod: cum, cît, oricît, mult, puţin, bine, alene, oricum, pe dinafară, pas cu pas, de-a valma, din ce în ce, cît pe ce* etc.

d. *de cauză: de aceea, de aia, de asta, pentru asta* etc.

e. *de scop: de aceea, de aia, de asta, pentru asta, înadins, dinadins, într-adins* etc.

Adverbele şi locuţiunile adverbiale pot fi *predicative (fireşte, desigur, poate, negreşit, fără îndoială, fără doar şi poate* etc.), *relative interogative (unde, cînd, cum, cît, încotro, precum, precît* etc.), *corelative (cu atît, atît, acolo, atunci, aşa, într-acolo* etc.) etc.

Adverbele şi locuţiunile adverbiale au categoria comparaţiei, realizată în acelaşi mod ca adjectivele, cu deosebirea că *cel* la superlativul relativ de superioritate sau de inferioritate este invariabil:

- pozitiv: *aproape*
- comparativ de superioritate: *mai aproape*
  de inferioritate: *mai puţin aproape*
  de egalitate: *tot aşa de aproape*
- superlativ relativ de superioritate: *cel mai aproape*
  de inferioritate: *cel mai puţin aproape*
  absolut de superioritate: *foarte aproape*
  de inferioritate: *foarte puţin aproape*

Adverbele şi locuţiunile adverbiale au diferite funcţii sintactice în propoziţie (iar cele relative ori nehotărîte compuse cu ori - au în frază rol de elemente de relaţie subordonatoare, introducînd diferite specii de propoziţii subordonate necircumstanţiale sau circumstanţiale):

- *Predicat verbal*:

  Desigur 1/ (că) *vom reuşi*. 2/ (*desigur* = predicat verbal)

- *Nume predicativ*:

  Nu ştiu 1/ (*cum*) *este* **vremea**. 2/ (*cum* = nume predicativ)

- *Atribut adverbial*:

  Copacul de acolo *este scorburos*. (*de acolo*: atribut adverbial)

- *Complement* circumstanţial de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop:

  Noi plecăm *acolo (mîine, cumva, de aceea, într-adins)*

- *Fără funcţie sintactică*:

  „Vrea doar să doarmă.", „A citit *cam* jumătate" etc.

UNIVERSITATEA PITEŞTI, FILOLOGIE, 1991

Complementul circumstanţial de mod şi propoziţia subordonată circumstanţială de mod:

Complementul circumstanţial de mod este partea secundară a propoziţiei care arată modul sau felul cum se desfăşoară sau se înfăţişează o acţiune sau o calitate. El determină: *verbe* sau locuţiuni verbale *(citeşte* frumos: *ia* bine *aminte*), adjective *(frumoasă* ca soarele), *adverbe* (ştie *mai mult* decît toţi bărbaţii) şi interjecţii *(ţuşti!*, iute; *hai* mai repede).

Complementul circumstanţial de mod este exprimat prin:

- *substantive în Ac.* precedate de prepoziţii (ne explică *cu pricepere, cu calm;* miroase *a primăvară*: bun *ca pîinea* caldă - în ultimul exemplu, *ca* este adverb de mod comparativ cu valoare de prepoziţie) sau *în D* precedate de prepoziţiile *contrar, conform, asemeni* („A lucrat *conform planului.*": „Ard *asemeni unor lumînări.*")
- *pronume* în Ac. precedate de adverbele *ca, decît, cît* (cu valoare de prepoziţii). *din, dintre* (...mai bun *decît mine*, cel mai bun *dintre noi*)
- *numerale cu valoare substantivală* în Ac. cu prepoziţiile menţionate la pronume (...mai bună *ca a doua*) sau cu valoare adverbială (...munceşte *înzecit*, măsoară de *zece ori*):
- *adjective substantivate* în Ac., cu prepoziţii (...cel mai bun *dintre cei mai buni*):
- *adverbe de mod* sau locuţiuni adverbiale de mod („*Mult* mi-ar plăcea.": „Ştiu/ *cum* procedezi.": „Ea vorbeşte *respectuos.*": „Doarme *buştean.*" (adverb provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale). „Este greşită *cu totul.*": „Aţi spus-o *de mai multe ori.*". „De cîte ori *aţi venit?*);
- *interjecţii* (.....şi *haidea-haidea* am ajuns."; „....bîldî-bîc! căzu în apă."):
- *verbe* la gerunziu şi la infinitiv precedate de prepoziţii („...alunecă *foşnind*; „merge *şchiopătînd*...: "...a plecat *fără a aştepta* răspunsul.").

Circumstanţiala de mod este propoziţia subordonată care îndeplineşte funcţia de complement de mod al unui verb, adjectiv, sau adverb din regentă:

CM

„Cum îţi aşterni, 1/ aşa dormi." 2/:

CM

„Ea este mai frumoasă 1/ decît sîntem noi." 2/:

CM

„Ea munceşte mai mult 1/ decît muncim noi." 2/

În ultimele două fraze, circumstanţialele de mod determină un adjectiv şi, respectiv, un adverb la comparativ de superioritate. Aceste modele sînt confundate, din neatenţie, cu completivele indirecte.

Circumstanţialele de mod sînt introduse prin:

- adverbe de mod relative: *cum, cît, precum*

CM

„A cîştigat 1/ cît a vrut." 2/;

- locuţiuni conjuncţionale: *după cum, pe cum, după cît, pe cît, cu cît, fără să, de ce, fără ca să, ca şi cum, ca şi cînd, de parcă* etc.

CM

„Cu cît munceşti mai mult, 1/ cu atît ştii mai mult.",

CM

„Lucrează/ ca şi cum ar lucra pentru altul.";

Modala are în regentă, frecvent, adverbe sau locuţiuni adverbiale corelative prin care se insistă asupra subordonatei. Aceste adverbe au adesea funcţia de complement de mod:

„*Aşa* muncim, 1/ cum ni se cere." 2/;

„Muncim aşa 1/ cum ni se cere." 2/),

dar pot avea şi alte funcţii, spre exemplu nume predicativ în regentă („Ea este aşa 1/ cum i se cere." 2/).

Menţionăm şi alte perechi de elemente relative şi de elemente adverbiale corelative: *cît...., atît; atît...., cît; de ce....de ce; de ce....de aceea; la fel/(cum)* etc.

CM

„De ce învaţă mai mult, 1/ de ce ştie mai puţin." 2/;

„Noi am muncit la fel 1/ cum aţi muncit şi voi." 2/).

Circumstanţialele de mod pot fi aşezate atît în urma regentei, cît şi înaintea acesteia, aşa cum se constată din exemple. Au topică fixă, înaintea regentei, cele introduse prin locuţiunea conjuncţională *de ce*. Cînd sînt postpuse, de obicei nu se despart prin virgulă de regentă; cînd stau înaintea acesteia, se despart. De asemenea, indiferent că sînt aşezate înaintea sau în urma regentei, dacă au un corelativ în regentă, se despart de acesta prin virgulă (nu se despart dacă elementul corelativ precedă imediat relativul *aşa/cum; la fel/cum*.

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA SIBIU,
LITERE, 1991

II.b. *Dativul posesiv şi etic* (consideraţii morfologice, sintactice şi stilistice)

Formele neaccentuate ale pronumelor personale şi reflexive pot avea cîteva valori de întrebuinţare.

Dativul posesiv este cazul dativ formă neaccetuată, folosit cu valoare posesivă: „pe buza-*ţi* purpurie", „opinca-*i* era spartă", „în prima-*i* vizită", „ci eu voi fi pămînt, în singurătate-*mi*", „*îţi* ajut colegii", „*îi* apreciez eforturile" - în care pronumele personale subliniate au valoare posesivă (pe buza „ta", opinca „sa", în prima „sa".... „în singurătatea "mea", ajut colegii „tăi", apreciez eforturile „sale" etc.).: „ochii-*şi*" (=săi), „*îşi* ajută colegii (=săi), „*îşi* întinde gîtul" (=său), „*îşi* opri răsuflarea" (=sa), „*îţi* iroseşti timpul" (=tău) etc., - în care pronumele reflexive subliniate au valoare posesivă.

Din punct de vedere sintactic, pronumele personale şi reflexive în dativ posesiv au funcţie de atribut pronominal în dativ, care determină un substantiv (de obicei articulat), ca în exemplele citate. Dacă sînt precedate însă de prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale, cu regim de genitiv: „s-a năpustit *asupra-ţi*", „*deasupră-mi*", „*în juru-i*", pronumele personale în dativ posesiv au funcţie sintactică împreună cu aceste prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale: „Oamenii stau în juru-i" - în care „în juru-i" este complement circ. de loc, exprimat prin pronume personal, formă neacc., în cazul dativ posesiv, precedat de locuţiunea prepoziţională „în jurul" - excepţie de la cazul G. Alt exemplu „Oamenii *din juru-i* sînt veseli", în care „din juru-i" este atribut pronominal prepoziţional exprimat prin pronume personal formă neacc. în dativ posesiv, precedat de locuţiunea preppoz. „din jurul", excepţie de la cazul genitiv.

Dativul etic este un pronume personal sau reflexiv în cazul dativ - formă neaccentuată - care exprimă interesul major al vorbitorului sau al ascultătorului pentru acţiunea prezentată sau pentru persoana la care se referă acţiunea: „Aici *mi*-ai fost?", „Acolo de-*mi* ajungea./ Logofătul ce-*mi* făcea?", „Ion al Mare ce-*mi* grăia?", „*Mi ţi*-l luă şi *mi ţi*-l bătu..." - toate exemplele au fost cu pronume personale; cîteva exemple cu pronume reflexive (şi personale): „şi *mi-şi* bea şi *mi-şi* mînca", „Iar Călin ce *mi-şi* făcea?" etc.

Formele pronominale neaccentuate de dativ etic nu au funcţie

sintactică (de complement indirect - cum ar părea), ci doar una stilistică, mai ales prin asociere cu alte verbe care exprimă un element de surpriză, participarea intensă a vorbitorului sau a vorbitorului şi a ascultătorului la acţiune - într-un fel dramatizînd povestirea, actualizînd-o prin includerea la momentele acţiunii a ascultătorului. Tot aşa şi dativul posesiv - chiar dacă are funcţie sintactică de atribut (cînd determină un substantiv) - este mai expresiv decît pronumele ori adjectivul posesiv ori, mai ales, decît pronumele personal în genitiv cu care se confundă adesea.

UNIVERSITATEA SIBIU, TEOLOGIE ORTODOXĂ, 1991

1. *Apariţia şi dezvoltarea limbii române; originea şi caracterul latin al limbii române.*

Răspunsul trebuie să cuprindă următoarele idei:

- Limba română s-a constituit pe parcursul a cîtorva secole, în urma schimburilor economice şi culturale intense, şi, mai ales, a convieţuirii între populaţia latină şi populaţia dacă. Ea s-a format o dată cu poporul român, între secolele I-VII, cînd romanii cuceritori au trimis în Dacia militari (care după lăsarea la vatră, deveneau veterani, primeau pămînt şi îşi întemeiau familii aici), funcţionari şi coloni, care s-au amestecat cu dacii băştinaşi, convieţuind cu ei în timpul ocupaţiei şi după anul 271 e.n., cînd Imperiul Roman şi-a retras oficial administraţia şi armata din acest teritoriu. Poporul daco-roman rezultat din această îngemănare se transformă cu timpul în popor român, iar limba latină populară, vorbită la început în paralel cu limba dacă (populaţia daco-romană a fost o perioadă bilingvă), s-a impus treptat, într-o formă adaptată nivelului şi specificului acestei populaţii, ca limbă unică, dezvoltată ulterior în limba română.

- Procesul de deprindere de către populaţia dacă băştinaşă a limbii şi civilizaţiei latine, deci romanizarea acestei populaţii, se explică prin: nivelul mai ridicat al culturii şi civilizaţiei romane; calitatea de cuceritori a romanilor; folosirea limbii latine în administraţie; nevoia găsirii unei modalităţi de comunicare a armatei şi administraţiei cu băştinaşii; schimburile

permanente între populaţia Daciei şi populaţia Imperiului roman înainte de cuceritre şi după părăsirea Daciei de către armata romană: solidaritatea populaţiei daco-romane în lupta pentru supravieţuire (sub formă de comunităţi restrînse, grupate în munţi, păduri, văile apelor) împotriva migratorilor barbari; liantul unificator al religiei creştine născînde.

- Limba română păstrează trăsăturile de bază ale latinei (structura gramaticală, fondul lexical principal, sistemul fonetic) şi, de aceea, este o limbă romanică, la fel ca italiana, spaniola, portugheza, franceza, catalana, retoromana, sarda (şi dalmata, care a dispărut de peste un secol). Cuvintele româneşti de origine latină acoperă toate domeniile vieţii şi activităţii umane, la nivel individual şi social, precum şi toate aspectele mediului natural înconjurător. Dăm numai cîteva exemple: *alb, an, atunci, barbă, bine, braţ, cal, carne, cămaşa, a cînta, creştin, a cunoaşte, a da, dinte, a dormi, dulce, duminică, faţă, frumos, găină, grîu, iarbă, ia ieşi, a intra, limbă, loc, a lucra, lună, mamă, mare, masă, oaie, ochi, pădure, a plînge, ploaie, a rîde, rîu, roşu, sînge, soare, soţ, tată, tînăr, vale, vară, verde, a zice.* Limba română păstrează însă, din perioada bilingvismului daco-latin, şi un număr de circa 100 de termeni importanţi din substratul geto-dacic (exemple: *abur, brad, barză, copil, fluier, guşă, mazăre, moş, pîrîu, sîmbure, vatră, Argeş, Criş, Mureş, Olt, Prut, Siret, Timiş, Tisa*).

-Începînd din secolul al VII-lea, cînd limba română era constituită în elementele ei definitorii, pe teritoriul de etnogeneză a poporului român (danubiano-carpato-pontic, într-un spaţiu mai larg decît suprafaţa României de azi) au pătruns, în valuri, slavii, care au convieţuit cu populaţia românească, fiind treptat asimilaţi. Limba lor a lăsat urme în limba română (exemple: *babă, crîng, deal, a iubi, muncă, noroc, prieten, a trăi, voinic, Bistriţa, Cîmpina, Dîmboviţa, Ialomiţa, Prahova*), dar acestea sînt în afara structurii gramaticale, pătrunzînd, e drept, în anumite zone lexicale (maghiară: *chip, fel, gînd, meşteşug, neam, oraş*; turcească: *alai, cişmea, ciulama, ciubuc, halva, mahala, sarma, tarla*; greacească: *aghiuţă, cărămidă, a lipsi, a pedepsi, prosop, sardea, tipsie* etc.) nu au reuşit să-i afecteze caracterul romanic. Acesta chiar s-a întărit ulterior prin influenţa cultă a unor limbi romanice surori, în primul rînd a francezei (exemple: *acord, avantaj, bal, bancnotă, capital,*

critică, creion, a defini, element, epocă, fundaţie, invenţie, geniu, a negocia, poezie, profesor, a redresa, societate, stil, torace, tuberculoză, vanitate).

- Populaţia daco-romană a fost creştinată pe cale misionară, începînd încă din secolul al III-lea, înainte de declararea creştinismului ca religie oficială a Imperiului roman. De aceea, cuvintele de bază referitoare la viaţa religioasă sînt de origine latină (*biserică, a blestema, a boteza, Crăciun, credinţă, creştin, cruce, închina, Paşte, preot, rugăciune*). Organizarea bisericii s-a realizat mai tîrziu, în cadrul structurilor statale incipiente, după modelul bizantin, în varianta bulgărească (statul bulgar, constituit mai devreme, se creştinase şi îşi organizase rapid, de sus în jos, structura bisericească). În consecinţă, limba în care se desfăşura cultul şi care a stat la baza terminologiei de organizare a bisericii a devenit şi la români limba slavonă. Pe această importantă filieră au pătruns în terminologia religioasă românească numeroase cuvinte slave (exemple: *chilie, colindă, colivă, duhovnic, hram, icoană, a se pocăi, liturghie, monah, pomană, popă, praznic, schit, sfînt, stareţ, troiţă, vecernie*).

- Caracterul romanic al limbii române se demonstrează cu ajutorul structurii gramaticale care e latină (declinarea substantivului şi adjectivului, sistemul pronominal, sistemul formelor verbale, articolul dezvoltat din unele pronume, marea majoritate a adverbelor, prepoziţiilor şi conjuncţiilor) şi al vocabularului fundamental, care cuprinde peste 60 % cuvinte de origine latină (fiind folosite foarte frecvent, îşi ridică, prin circulaţie, ponderea la 80 %). Din punctul acesta de vedere, limba română nu este mai puţin romanică decît surorile ei occidentale. Ea are şi o serie de trăsături specifice care vizează caracterul arhaic, coloratura slavă a vocabularului său (la celelalte, coloratura lexicală este fie germanică, fie arabă), elementele de structură comune cu alte limbi balcanice (postpunerea articolului, viitorul verbelor format cu auxiliarul derivat din verbul *a voi*) şi dezvoltarea unor sunete specifice (*ă, î, ş, ţ*) care-i creează o configuraţie fonetică aparte.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA 1992

UNIVERSITATEA ARAD, TEOLOGIE-LITERE, 1992

1. Funcţiile sintactice ale infinitivului. Exemple.

Subiect: E uşor *a scrie* versuri

Nume predicativ: Rolul lui este *de a alerga*.

Atribut verbal: Am plăcerea *de a vă anunţa* succesul!

Complement direct: Mai putem *discuta*.

Complement indirect: Mă gîndesc *a pleca*.

Complement circumstanţial de timp: *Înainte de a vorbi*, gîndeşte-te.

Complement circumstanţial de mod: A plecat *fără a întoarce* capul. etc.

Notă: Pentru alte aspecte, vezi Universitatea Timişoara, Sociologie 1990.

UNIVERSITATEA CONSTANŢA, DREPT, 1992

3. *Propoziţia subordonată concesivă*

Definiţie şi scurtă caracterizare

Propoziţia subordonată circumstanţială concesivă (CV) arată o împrejurarea capabilă să împiedice realizarea acţiunii sau existenţa însuşirii din regentă, dar nu o împiedică.

Propoziţia concesivă corespunde complementului concesiv.

După caracterul real sau ipotetic al piedicii care se opune realizării acţiunii din regentă, concesivele sînt de două feluri:

a) *propriu-zise* - în care acţiunea de regentă se îndeplineşte deşi există o piedică:

CV P

(Deşi) mănîncă foarte mult, 1/ totuşi nu se îngraşă. 2/

b) *ipotetice (sau condiţionale)* în care acţiunea din regentă s-ar realiza în ciuda piedicii din concesivă-:

CV P

(Chiar dacă) m-aş îmbolnăvi, 1/ eu totuşi aş veni. 2/

Elemente de relaţie şi elemente corelative

Unele elemente de relaţie sînt specifice concesivei propriu-zise:

a) conjuncţii: *deşi, dacă, de, că*:

b) locuţiuni conjuncţionale: *cu toate că, măcar că, măcar că, chit că, fără (ca) să*.

[redacted]

(1-CV, 2=P)

Mama, 1/ (că) e mamă, 2/ şi tot mă ceartă. 1/

(1=P, 2=CV)

Lupul, 1/ (de) e lup, 2/ şi tot e mai bun. 1/

(1=P, 2=CV)

(Deşi) bolnav, 1/ totuşi nu a lipsit.2/

(1=CV, 2=P)

Alte elemente de relaţie sînt specifice concesivei ipotetice:

a) conjuncţii: *dacă, de, să*

b) locuţiuni conjuncţionale: *chiar dacă, chiar de, chiar să, măcar de, măcar să*

(Dacă) voi nu aţi veni, 1/ eu totuşi nu m-aş supăra. 2/

(1=CV, 2=P)

(Chiar de)-ai fi rău, 1/ eu tot te-aş ierta.

2/(1=CV, 2=P)

Alte elemente de relaţie subordonatoare sînt comune celor două tipuri de concesive:

a) pronume şi adjective pronominale nehotărîte compuse cu *ori = (oricare, oricine, orice, oricît, oricîtă, oricîţi, oricîte, orişicare* etc.)

(Orice) s-ar întîmpla, 1/ el nu se supără. 2/

(1=CV, 2=P)

(Oricîte) piedici i s-au ivit în cale, 1/ el tot le-a învins. 2/

(1=CV, 2=P)

b) adverbe relative *cum, cît* sau nehotărîte compuse cu ori - (*oricum, oricît*):

(Cum) ar face, 1/ tot nu l-ar îndupleca 2/

(1=CV, 2=P)

(Oricît) de bun ar fi, 1/ tot mai greşeşte, 2/

(1=CV, 2=P)

Scanned with OKEN Scanner

Unele concesive sînt în raport de juxtapunere sau parataxă cu regentele lor:

Criticaţi-mă, 1/ eu tot nu fac altcumva 2/

(1=CV, 2=P)

Mănîncă, 1/ nu mănîncă, 2/ totuşi se îngraşă, 3/

(1=COND, 2=CV, 3=P)

Subordonatele CV au, în regentale lor, adverbe - *tot, totuşi* - sau locuţiuni adverbiale - *cu toate acestea, cu toate astea, cu toate celea* - corelative

Se utilizează drept corelative ale concesivei şi conjuncţiile subordonatoare adversative *dar, însă*:

(Deşi) mulţi m-au supărat, 1/ *dar* tu nu ai zis nimic 2/

Topica şi punctuaţia

Subordonatele concesive, aşa cum se constată şi din exemplele citate mai sus, stau de obicei înaintea regentei. De fapt, acţiunea din subordonata concesivă se petrece sau s-ar putea întîmpla, ca timp, înaintea celei din regentă cînd se insistă asupra acţiunii din regentă. CV stă după regentă:

Tot nu m-aş supăra, 1/ (chiar dacă) nu ai veni 2/.

Indiferent de locul ocupat de concesivă (înaintea regentei, după regentă sau intercalată), aceasta se desparte totdeauna prin virgulă sau prin două virgule (cele intercalate).

UNIVERSITATEA „A.I.CUZA" IAŞI, DREPT, 1992

I Pronumele reflexiv şi pronumele şi adjectivul pronominal de întărire - forme şi funcţii

Pronumele reflexiv exprimă identitatea dintre subiectul care îndeplineşte acţiunea şi obiectul asupra căruia acţiunea se răsfrînge.

Pronumele reflexiv are forme proprii - accentuate şi neaccentuate - numai la persoana a III-a singular şi plural şi doar pentru cazurile dativ şi acuzativ:

Forme accentuate:

dativ: *sieşi, sieşi, sie, sie* (ultimele trei - ieşit din uz)

acuzativ = (prep. *cu, pe, în*) *sine*

Forme neaccentuate:

dativ: *îşi, şi (şi-, şi, -şi-)*,

acuzativ: *se, s-*

Aceste forme sînt identice la singular şi plural, nu au gen.

Pentru persoanele I şi a II-a singular şi plural, formele pronumelor reflexive sînt identice cu formele neaccentuate ale pronumellor personale, la singular şi plural:

singular dativ: *îmi, mi, îţi, ţi* (*îmi* învăţ, *îţi* speli, *mi*-amintesc, *ţi*-ai dus)

singular acuzativ: *mă, m-, te* (*mă* spăl, *m*-am dus, *te*-ai certat)

plural dativ: *ne, vă* (*ne* scriem temele, *vă* spălaţi hainele)

plural acuzativ: *ne, vă* (*ne* ducem, îmbrăcaţi-*vă*)

În general, pronumele reflexiv formă neaccentuată, în acuzativ este considerat un morfem al verbului la diateza reflexivă - mai ales cînd are sens impersonal, dinamic sau pasiv: *se întîmplă, se uită* (pămîntul) se ară- deci este *fără funcţie sintactică.*

Tot în cazul acuzativ, pronumele reflexiv neaccentuat însoţeşte un verb, putînd fi înlocuit printr-un pronume personal sau un substantiv în acuzativ. În aceste situaţii, pronumele reflexiv funcţionează ca un *complement direct*:

mă spăl = se îngraşă, se tunde

Formele neaccentuate în dativ ale pronumelor reflexive sînt *complemente indirecte* pe lîngă verbele pe care le însoţesc (marcînd şi *diateza reflexivă* - sau *activă pronominală* -): *îşi* pune (întrebări), *îşi* cară (alimente).

Formele neaccentuate în dativ ale pronumelor reflexive exprimă adesea sensul de posesie asupra unui obiect: în această situaţie, pronumele reflexiv este în cazul *dativ posesiv* şi are funcţie de *atribut pronominal în dativ*:

îşi opri răsuflarea, *îşi* ajută colegii, *îşi* întinde gîtul.

Formele neaccentuate de dativ pot avea o dublă valoare: *de dativ* - cu funcţie de complement indirect pe lîngă verb - şi de *dativ posesiv* - cu funcţie de atribut pronominal în dativ, pe lîngă un substantiv articulat:

îşi scrie temele

Formele accentuate de dativ sînt *complemente indirecte* (reluate sau anticipate de formele neaccentuate):

Îşi cumpără sieşi.

Formele accentuate de acuzativ pot fi atribute pronominale prepoziţionale („Lauda *de sine*...), complement instrumental („El nu trăia *prin sine*), complement indirect („Trăia *pentru sine*") sau complement circumstanţial de loc (Îl trage *spre sine*)

Pronumele şi adjectivul pronominal de întărire (A se vedea rezolvarea subiectului I - Universitatea Galaţi, Română B 1990)

Scanned with OKEN Scanner

UNIVERSITATEA CONSTANȚA,
BIROTICĂ, 1992

Complementul direct

Complementul direct este partea secundară de propoziție care arată asupra cărui obiect se exercită direct acțiunea exprimată de cuvîntul determinat.

Complementul direct are ca agent: un **verb tranzitiv** (la moduri personale sau nepersonale: „vedem *casele*; văzîndu-*l*; a-*l* vedea"), o **locuțiune verbală tranzitivă** (al cărei verb este la un mod personal sau nepersonal: („a băgat de seamă *ceva*; băgînd de seamă *ceva*") sau o **interjecție predicativă** (*iată, iacă, uite, na, zău* etc.: „Iată *cartea*").

Complementul direct este exprimat prin **substantive, pronume, numerale** cu valoare substantivală, cu sau fără prepoziția *pe*: „Privește *munții*; Iată-l *pe Ion*; *mă* vede: privește *pe acela nimica* n-oi strica; *pe cine* ajutăm; *pe care îl* îngrijea; *pe* toate *celelalte le* vede; îi ajută *pe amîndoi*; cunoști *mii* de oameni; *pe al treilea* îl întoarseră; o să ia *unsprezece*"). Este exprimat, de asemenea, prin **verbe la modul infinitiv și supin** („....*a vorbi* de la dînsa am învățat; pot *fi* munți...; avem *de discutat*"), precum și prin **adjective sau locuțiuni adjectivale substantivate**, precedate de prepoziția *pe* („Sprijină *pe cel slab*; Ajută-*l pe cel din urmă*") ori prin **interjecții** („Auzim deodată *trosc*!").

În vorbirea familiară sau populară, complementul direct este exprimat prin substantive precedate de prepoziția *la* cu valoare cantitativă: „Am mîncat *la mere*!"; Am văzut *la lume*!" etc.

Unele verbe au **două complemente directe** care răspund, concomitent, la cele două întrebări diferite (pe cine?, ce?): *a învăța, a întreba, a sfătui, a povățui, a ruga, a examina* etc., chiar și *a trece* „a traversa": „El *mă* întreabă *ceva*; El roagă *părinții ceva*". Aceste verbe rămîn tranzitive cu un singur complement cînd trec la diateza reflexivă cu acuzativul sau la diateza pasivă: „....el se întreabă *ceva*; noi sîntem întrebați *ceva*." Celelalte verbe care au un singur complement direct, dacă trec la forma pasivă sau reflexivă cu acuzativul, devin intranzitive.

În analiza complementelor directe, o problemă oarecum dificilă o constituie **reluarea și anticiparea** unui complement sau a unei **CD** prin formele neaccentuate de acuzativ ale pronumelor personale: „*îl* ajut pe el; *o* văd pe Ileana; pe mine

nu *mă* supără; pe ea *o* ajutăm". Aceste complemente nu trebuie confundate cu cele două complemente ale verbelor cu dublă tranzitivitate, pentru că, de fapt, este un singur complement direct (exprimat prin substantiv, prin pronume accentuate, prin numerale etc.) care este anticipat sau reluat printr-o formă neaccentuată a pronumelui, care răspunde la aceeaşi întrebare.

Una din confuziile frecvente făcute de elevi este cea din propoziţii de felul: „Mergi *pe drumurile* tale; Iei *pe umeri* alta; Îi pierzi *pe drum*; Te superi *pe mine*; Sînt supărat *pe tine*" etc., în care substantivele subliniate, precedate de prepoziţia *pe*, sînt considerate complemente directe, nu complemente circumstanţiale de loc, iar pronumele personale, forme accentuate precedate de prepoziţia *pe*,, sînt considerate complemente directe în loc de complemente indirecte (care determină un verb reflexiv cu pronumele în Ac. şi, respectiv, un adjectiv provenit din participiu).

Propoziţi subordonată completivă directă

Propoziţia subordonată completivă directă (*CD*) îndeplineşte funcţia de complement direct al unui verb tranzitiv, al unei locuţiuni verbale tranzitive ori al unei interjecţii cu valoare predicativă din regentă:

- **Verbele tranzitive** la moduri personale sau nepersonale, unele dintre aceste verbe putînd avea, concomitent, două completive directe: a persoanei (care răspunde la întrebarea *pe cine*?) si a obiectului (care răspunde la întrebarea *ce*?):

CD P CD

1. „*(Pe cine) vine* 1/ îl *rog* 2/ (*să*) mă *ajute*." 3/

- **Locuţiuni verbale tranzitive**, al căror verb predicativ la un mod personal sau nepersonal este urmat de un substantiv în acuzativ cu prepoziţi: *a băga de seamă, a lua în rîs, a ţine minte (=în minte)*:

P CD

1. „**El** *a plecat* repede *băgînd de seamă* 1/ (că) *mă grăbesc*." 2/

- Interjecţii predicative:

P CD

1. „*Uite* 1/ (**ce**) *s-a întîmplat*." 2/

Subordonatele **CD** sînt introduse prin: **conjuncţii necircumstanţiale** (*că, să, dacă, de, ca...să*), locuţiuni conjuncţionale (*cum că*), pronume şi **adjective relative simple şi compuse, pronume şi adjective nehotărîte** compuse cu *ori-*, **adverbe relative şi adverbe nehotărîte** compuse cu *ori-*:

P CD

1. „**El** *ştie* 1/ (cum că) **examenul** *va fi greu*." 2/
2. „**El** *ştie* 1/ (oriunde) *ne ducem* **noi**." 2/

Scanned with OKEN Scanner

Completivele directe stau, în general, după elementul regent. Această topică poate fi inversată din motive expresive, afective. Cînd au **topică normală**, după regentă, **CD** nu se despart prin virgulă; cînd au **topică inversă**, înaintea regentei, se despart. O problemă importantă o constituie şi **reluarea şi anticiparea** *CD* prin forme neaccentuate ale pronumelor personale, acestea din urmă fiind întărite uneori şi ele prin pronume demonstrative sau nehotărîte cu valoare neutră:

„(Că) **n-ai să vii** deloc, 1/ **(una ca) asta** *n-o ştiam* ieri." 2/

Prepoziţia

Este o parte de vorbire neflexibilă care apare numai în propoziţie ca element de relaţie subordonator între un atribut şi părţile de vorbire pe care acesta le determină (substantiv, pronume, numeral) sau între un complement şi părţile de vorbire pe care acesta le determină (verb, adverb, adjectiv, interjecţie).

Propoziţia precedă diferite părţi de vorbire: substantivul, pronumele, numeralul cu valoare substantivală, unele adjective - tuturor impunîndu-le un anumit caz (G, D., Ac.). În faţa verbelor la supin este un morfem, un element de structură a acestui mod nepredicativ. Precedă, de asemenea, verbul la infinitiv şi adverbul fără a le impune unul dintre cele trei cazuri.

Prepoziţiile sînt:

- **simple**: *cu, în, fără, sub, spre, către, lîngă, între, printre, dintre, întru, dintru, printru, contra; împotriva, contrar, conform* etc.
- **compuse**: *de la, de lîngă, de către, de printre, de-a, spre a, fără de, de pe sub; despre, dinspre, înspre* etc.

Există şi foarte multe **locuţiuni prepoziţionale**:

- formate din substantive sau adverbe „articulate" precedate de una sau mai multe prepoziţii:

în faţa, în jurul, din cauza, din pricina, de-a lungul, de-a curmezişul, de jur împrejurul, în ciuda, în pofida, în lăuntrul, în dreapta etc.;

- formate din substantive sau adverbe nearticulate urmate de prepoziţii (uneori şi precedate): *faţă de, împreună cu, alături de, înainte de; în caz de, în jur de, din cauză de, din pricină de* etc.;
- formate din pronumele nehotărît *tot* precedat de prepoziţia *cu*: *cu tot, cu toată, cu toţi, cu toate.*

Prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale cer un anumit caz, au deci un regim cazual, sînt morfeme ale unui anumit caz (de aceea le vom menţiona în analiză imediat după ce specificăm

cazul substantivului sau al substitutului acestuia).

- cele mai multe cer cazul **acuzativ**:

cu, în, pe, la, către, fără de, în jur de, înspre, din cauză de, împreună cu, în caz de etc.

Acuzativul este cerut şi de adverbele de mod comparative cu valoare de prepoziţie: *ca, cît, decît.*

ca mine, cît tine, decît mine (pronume personale în acuzativ precedate de adverbele de mod comparativ cu valoare de prepoziţie)

- multe prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale cer cazul **genitiv**:

contra, împotriva, asupra, deasupra, înaintea, înăuntrul; în faţa, din faţa, din cauza, în ciuda, de-a lungul etc.

- cîteva prepoziţii cer cazul **dativ**: *graţie, mulţumnită* (provenite din substantive), *contrar, conform, aidoma* (provenite din adverbe), *datorită* (provenită din verb la participiu).

UNIVERSITATEA PITEŞTI,
LITERE, 1992

Propoziţia subordonată circumstanţială de loc

Subordonata circumstanţială de loc (*CL*) îndeplineşte funcţia de complement de loc pe lîngă un verb din regentă. Poate avea ca regent un verb predicativ sau copulativ la mod personal sau nepersonal, precum şi o locuţiune verbală, ori un adverb. Răspunde la întrebările: *unde?, de unde?, pe unde?, încotro?*

CL folosesc ca mijloace de legătură:

- **adverbe relative:** *unde, încotro, cît*. precedate sau nu de prepoziţii;
- **adverbe nehotărîte** compuse cu *ori-*: *oriunde, orişiunde, orideunde, orîncotro* etc.;
- **pronume sau adjective relative şi nehotărîte** compuse cu *ori-*, precedate de prepoziţiile: *către, spre, înspre* etc.

Locul CL este după elementul regent, dar, destul de frecvent, acesta poate fi schimbat înaintea regentei. Cînd sînt după elementul regent, nu se despart prin virgulă, decît dacă în regentă se află adverbul corelativ *acolo*:

P CL

„Să te duci 1/ (unde) te trimit!" 2/

P CL

„Acolo să te duci, 1/ (unde) te trimit!" 2/

Atenţie mare trebuie acordată şi *CL* intercalate, care, aşezate după un verb cu altă funcţie decît predicat în propoziţia regentă, dar înaintea predicatului regentei, trebuie aşezate între virgule.

Scanned with OKEN Scanner

SUMAR

I. **Repere metodice** 7

II. **Subiecte date la admiterea în liceu şi şcoli profesionale** 10
- Sesiunea iulie 1983 10
- Sesiunea iunie 1984 28
- Sesiunea iunie 1985 58
- Sesiunea iunie 1986 76
- Sesiunea iunie 1987 78
- Sesiunea iunie 1988 83
- Sesiunea iunie 1989 88
- Sesiunea iulie 1990 94
- Sesiunea septembrie 1990 99
- Sesiunea iulie 1991 102
- Sesiunea septembrie 1991 106
- Sesiunea iulie 1992 108
- Sesiunea august-septembrie 1992 112

III. **Subiecte date la admiterea în şcoli postliceale** . . 116

IV. **Subiecte date la concursurile de admitere în învăţământul superior** 121
- 1983 121
- 1984 126
- 1985 134
- 1986 138
- 1987 141
- 1988 145
- 1989 152
- 1990 156
- 1991 189
- 1992 209

Scanned with OKEN Scanner

...u toate vârstele,
...rți fără vârstă!

Exclusiv prin poștă!

Nr. 1 în România!

Taxele poștale
suportate de Club!

Clubul de carte
NICULESCU

România, 78182 - București, Sector 1
Str. Octav Cocărăscu 79, Tel. 6 18 20 29, Fax 3 12 55 18

CE VĂ OFERĂ?

- CATALOG TRIMESTRIAL cuprinzând zeci de titluri de valoare ale Editurii NICULESCU, din cele mai diferite domenii, pentru toate gusturile, într-o ținută grafică și artistică deosebită
- ECONOMIE DE TIMP PRIN SCUTIREA DRUMULUI PÂNĂ LA LIBRĂRIE, cărțile fiind cumpărate la prețul oficial înscris pe copertă
- ACCES DIRECT la cititorii din SATE și LOCALITĂȚI FĂRĂ LIBRĂRII
- SUPORTAREA TAXELOR POȘTALE în totalitate de către Club
- ÎNSCRIERE și preluare RAPIDĂ a comenzii (în scris, cu precizarea adresei COMPLETE - inclusiv telefon și cod poștal - și a datei nașterii)
- SERVICIU SUPLIMENTAR numai pentru membrii Clubului: COMENZI PRIN TELEFON - 24 DE ORE DIN 24
- UN PREMIU SPECIAL (O CARTE GRATUIT), DE FIECARE DATĂ, pentru acel membru al Clubului care aduce DOI NOI MEMBRI
- PREMII DE SFÂRȘIT DE AN pentru primii zece abonați individuali (în ordinea valorii cărților cumpărate)
- PREMII DE FIDELITATE pentru acei membri ai Clubului care au o vechime neîntreruptă de minimum 2 ani (Distincție de bronz), 5 ani (argint), 10 ani (aur) - constând în cărți distribuite gratuit din cele mai bune titluri ce vor fi specificate în cataloagele trimestriale

CE PRESUPUNE?

- MINIMUM 2 CĂRȚI CUMPĂRATE PE TRIMESTRU - plata, o dată cu comanda, în avans, la oficiul poștal, în contul Clubului: 40.10.54.11.00 Banca Comercială „Ion Țiriac"
- APARTENENȚĂ OBLIGATORIE la Club de minimum 2 ANI
- COMANDA făcută ÎN TIMP UTIL (15 ZILE de la primirea catalogului). În caz contrar - 2 trimestre fără comandă - membrul respectiv este scos din evidența computerizată a Clubului. Cărțile cu eventuale defecte se trimit înapoi (pe cheltuiala Clubului) pentru a fi schimbate. În funcție de dinamica inflației, prețurile pot fi corectate. Clubul nu renunță la niciuna din cărțile programate, care vor fi expediate în timpul trimestrului respectiv, toate o dată, sau în tranșe, funcție de tiraj
- NICI O COTIZAȚIE, deci, NICI UN RISC

PRIMA OFERTĂ:

● Manuale preparatoare de limba română și matematică pentru bacalaureat, admitere în licee și facultăți ● Manuale și ghiduri de conversație în limbile engleză, franceză și germană ● Romane celebre ale literaturii universale

Date complete despre unele dintre aceste cărți pot fi găsite în paginile următoare. După primirea cererii de înscriere, Clubul trimite (gratuit) catalogul trimestrial.

Clubul vă așteaptă cu bucurie și speranță!

Scanned with OKEN Scanner

Apariții la Editura NICULESCU

ISBN 973-568-009-2
Format 12,5x20 cm, aprox. 250 p.
Coperta policromie, lăcuită

Lucrarea este concepută ca un manual preparator în sprijinul candidaților pentru bacalaureat, admiterea în liceu și învățământul superior. Sinteza principalelor probleme de fonetică, vocabular, gramatică, stilistică și compoziție prevăzute în programele școlare, ține seama de dificultățile subiectelor date la ultimele trei ediții ale admiterii, oferind recomandări metodice pentru evitarea unor greșeli și confuzii tipice, constante în concurs.

O sinteză didactică remarcabilă extrem de utilă tuturor

ISBN 973-568-010-6
Format 12,5x20 cm, aprox. 250 p.
Coperta policromie, lăcuită

Prezentarea subiectelor date la ultimele ediții ale admiterii în licee și în facultățile umaniste (litere, științele comunicării, drept, jurnalistică, teologie, filozofie, sociologie, pedagogie etc.) și colegii universitare (birotică, biblioteconomie, administrație locală-secretariat), începută cu soluțiile integrale și recomandările de abordare a unor probleme dificile, completează breviarul teoretic și îndrumarul practic din primul volum.

Cea mai amplă culegere de subiecte rezolvate și comentate

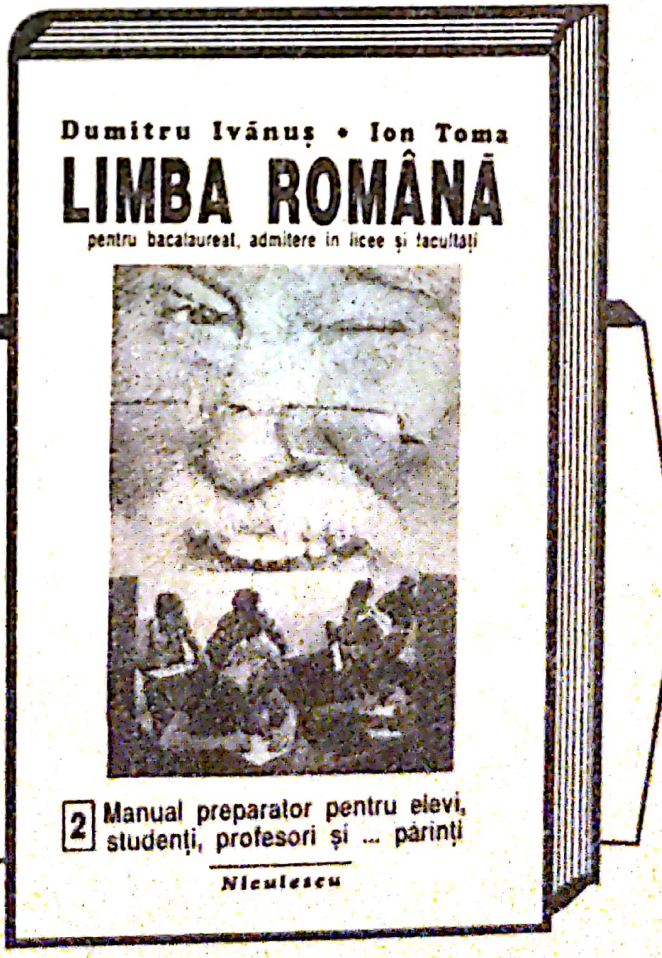

Scanned with OKEN Scanner

Apariții la Editura NICULESCU

ISBN 973-568-009-2
Format 12,5x20 cm, aprox. 250 p.
Coperta policromie, lăcuită

Lucrarea este concepută ca un manual preparator în sprijinul candidaților pentru bacalaureat, admiterea în liceu și învățământul superior. Sinteza principalelor probleme de fonetică, vocabular, gramatică, stilistică și compoziție prevăzute în programele școlare, ține seama de dificultățile subiectelor date la ultimele trei ediții ale admiterii, oferind recomandări metodice pentru evitarea unor greșeli și confuzii tipice, constante în concurs.

O sinteză didactică remarcabilă extrem de utilă tuturor

ISBN 973-568-010-6
Format 12,5x20 cm, aprox. 250 p.
Coperta policromie, lăcuită

Prezentarea subiectelor date la ultimele ediții ale admiterii în licee și în facultățile umaniste (litere, științele comunicării, drept, jurnalistică, teologie, filozofie, sociologie, pedagogie etc.) și colegii universitare (birotică, biblioteconomie, administrație locală-secretariat), începută cu soluțiile integrale și recomandările de abordare a unor probleme dificile, completează breviarul teoretic și îndrumarul practic din primul volum.

Cea mai amplă culegere de subiecte rezolvate și comentate

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-568-012-2,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Acest volum încheie publicarea, cu soluții integrale și îndrumări metodice minuțioase, a subiectelor de limbă română date în ultimul deceniu la admiterea în licee, școli profesionale, școli postliceale, facultăți și colegii; în total peste 500 de subiecte teoretice și practice, grupate în aproape 200 de seturi, un amplu și variat portofoliu de exersare, în vederea optimizării performanțelor lingvistice, pentru elevi, studenți, profesori și ... nu numai.
Cea mai completă și utilă lucrare în domeniu
O șansă în plus pentru toți candidații

ISBN 973-568-022-x,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Subiectele de limbă română date în 1993 la concursurile de admitere în învățământul liceal și superior, publicate în volumul de față, sunt sensibil mai numeroase și, mai ales, mai diverse decât cele cunoscute de la edițiile anterioare. Fiind însoțite de rezolvări și recomandări, individuale sau pe tipuri tematice și structurale, completează, cu eficiență didactică, breviarul teoretic și îndrumarul practic din volumele dedicate "retrospectivei admiterii".
O "radiografie" la zi a subiectelor admiterii
Un instrument indispensabil pentru examene și concursuri

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-568-011-4,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Lucrarea constituie un instrument de lucru pentru studiul individual al elevului de liceu sau al candidatului la concursul de admitere în învățământul superior și bacalaureat. Ea poate fi utilă și profesorilor de matematică, ca ajutor în procesul de predare a matematicii anului I de studii de liceu și, de ce nu, și meditatorilor... Parcurgând-o, părinții pot să urmărească și să îndrume, ei înșiși, activitatea de studiu individual a copilului.
O extrem de utilă și completă lucrare,
O rețetă de succes pentru fiecare!

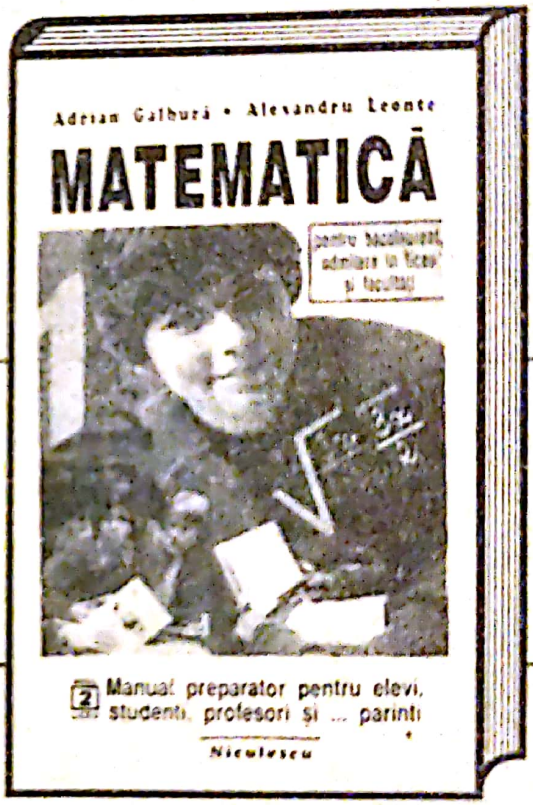

ISBN 973-568-013-0,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Lucrarea continuă seria instrumentelor de lucru pentru studiul individual al elevului de liceu sau al candidatului la concursul de admitere în învățământul superior și bacalaureat. Poate fi utilă celor care predau, într-o formă sau alta, capitolele matematicii anului II de studii de liceu precum și părinților care supraveghează ei înșiși activitatea de studiu individual a copilului.
O aprofundată și interesantă incursiune în matematică
Un ajutor neprețuit pentru rezolvitorul de probleme

ISBN 973-568-023-8,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Manualul tratează matematica anului III de studii de liceu, continuă seria instrumentelor de lucru pentru studiul și predarea matematicii. Sunt tratate aspectele teoretice ale matematicii anului III de studii și sunt rezolvate complet și explicit un număr mare de probleme. Rezolvările sunt însoțite de scheme și diagrame intuitive, extrem de necesare înțelegerii modului de gândire și abordare a problemelor.
O tratare suplă și pragmatică a matematicii
Un instrument de neînlocuit în studiul individual

Scanned with OKEN Scanner

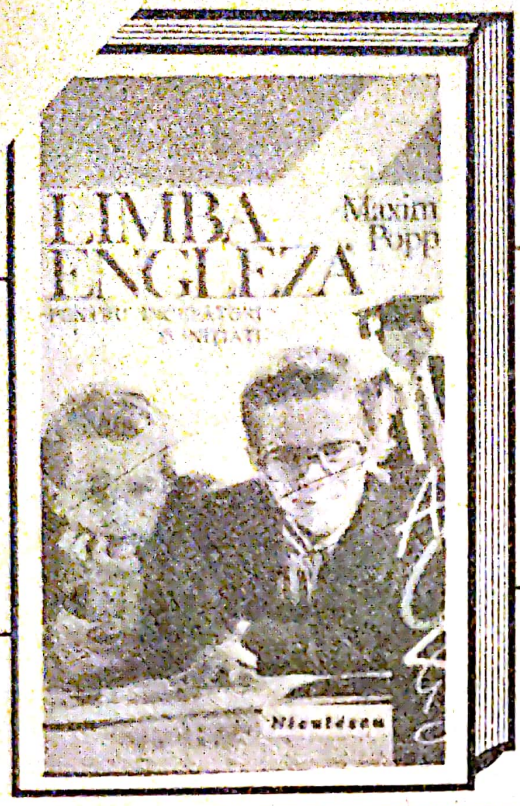

ISBN 973-568-014-9
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Lucrarea de față urmărește, într-o primă fază, însușirea de către elevi a noțiunior de bază ale limbii engleze, astfel, încât aceștia să poată oricând întreține o conversație nepretențioasă. În partea a doua, aceste noțiuni sunt reactivate și îmbogățite cu noi cuvinte, cu subtilități gramaticale, conversaționale și de pronunție. Metoda propusă este simplă, eficientă și verificată de toți cei care doresc să se inițieze și să se perfecționeze în limba lui Shakespeare.

O sinteză lingvistică și didactică de excepție
Un manual de referință pentru fiecare

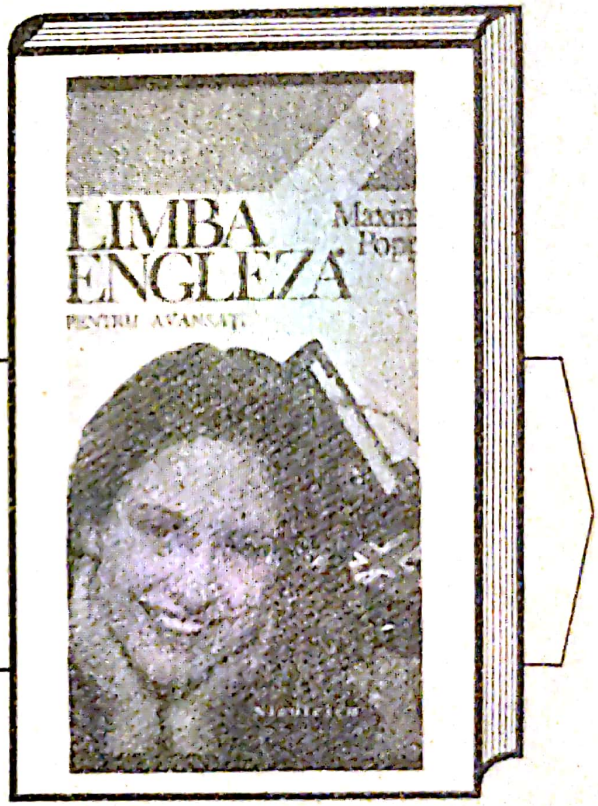

ISBN 973-568-024-6
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Acest curs practic este destinat tuturor celor ce au cunoștințe relativ avansate de limbă engleză. Scopul urmărit este, pe de o parte, reactualizarea acestora, apoi îmbogățirea lor cu elemente noi (lexicale, gramaticale, conversaționale și fonetice). Trecând prin toate aceste etape, elevul va putea întreține o conversație curentă, va putea citi și scrie corect în limba engleză.

O metodă modernă și eficace
Un instrument de lucru indispensabil

ISBN 973-568-025-4,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Adresându-se atât călătorilor români ce vizitează țările de limbă engleză, cât și turiștilor veniți în România din aceste țări, tuturor elevilor, studenților, începătorilor și avansaților, ghidul de conversație oferă expresii și tipare uzuale indispensabile, folosite în cele mai variate situații ale vieții cotidiene.

Un instrument util și practic
Cea mai completă lucrare de acest gen

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-568-015-7,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Manualul de față, cuprinzând texte în limba germană, precum și exerciții gramaticale și de conversație, are drept scop formarea la elevii începători și inițiați a unui bagaj de cunoștințe foarte utile pentru asimilarea rapidă și aprofundarea limbii germane uzuale.
Concepută într-o formă agreabilă, practică și temeinică totodată, această lucrare oferă elevilor o bază lexicală și gramaticală solidă și indispensabilă.
O metodă clasică și verificată
O garanție sigură a succesului

ISBN 973-568-026-2,
Format 12,5x20 cm, 250 p.
Copertă policromie lăcuită

Prezentul ghid de conversație român-italian își propune să-i familiarizeze pe românii ce vizitează Italia în scop turistic, cultural sau comercial, pe toți cei ce învață această limbă, cu un vocabular esențial și de o utilitate imediată. Lucrarea cuprinde texte dialogate, însoțite de traducerea lor și de indicații utile privind pronunția.
Un instrument ușor de folosit în cele mai diverse ocazii
O lucrare ce nu trebuie să lipsească din nici o bibliotecă

ISBN 973-568-016-5,
Format 12,5x20 cm, 230 p.
Copertă policromie lăcuită

Acest ghid de conversație se adresează tuturor celor care învață și perfecționează limba franceză și - nu în ultimul rând - turiștilor care vor să viziteze Franța sau orice țară francofonă. Față de lucrările precedente de acest gen, el este sistematizat în primul rând după criteriul utilității, fiind, astfel, deosebit de accesibil pentru toate nivelurile de pregătire.
O lucrare utilă și eficientă
Un instrument de nelipsit pentru fiecare

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-568-027-0,
Format 12,5x20 cm, 220 p. Copertă policromie lăcuită

Este prima lucrare în domeniu a unui specialist recunoscut din Germania, profesor universitar de prestigiu și consilier al unor firme celebre. Sunt prezentate elemente teoretice fundamentale, dar și exemple ilustrative din practica unor companii recunoscute. Cartea pune în valoare binecunoscuta experiență germană în marketing și invită la un studiu aprofundat pe toți cei ce vor să se lanseze în lumea afacerilor. Versiunea românească încearcă să transpună noțiunile și conceptele prezentate într-o viziune mai apropiată cititorului român.

Un instrument util pentru profesori, studenți și specialiști
O primă lucrare de marketing, la nivelul mondial

Scanned with OKEN Scanner

LIMBA ROMÂNĂ

pentru concursurile de admitere în licee, şcoli profesionale, şcoli postliceale, colegii şi facultăţi

Acest volum încheie publicarea, cu soluţii integrale şi îndrumări metodice minuţioase, a subiectelor de limbă română date în ultimul deceniu la admiterea în licee, şcoli profesionale, şcoli postliceale, facultăţi şi colegii; în total peste 500 de subiecte teoretice şi practice, grupate în aproape 200 de seturi, un amplu şi variat portofoliu de exersare, în vederea optimizării performanţelor lingvistice, pentru elevi, studenţi, profesori şi ... nu numai.

Cea mai completă şi utilă lucrare în domeniu
O şansă în plus pentru toţi candidaţii

ISBN 973-568-012-2

Lei 2390

Scanned with OKEN Scanner